

ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Порівняльний аналіз (II)
Липень 2019 — Серпень 2020

Автори:

Арне Енгельс,
адвокат, Німеччина

Олександр Бірюков,
професор, доктор юридичних наук, Україна

Роман Чумак,
адвокат, Україна

Проект документа 25_2020/09/06

(З урахуванням змін, внесених до відповідного
законодавства до 31 липня 2020 року)

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

Цю публікацію підготовлено за фінансової підтримки
Європейського Союзу. Одноосібну відповідальність за її зміст,
який необов'язково відображає погляди Європейського Союзу,
несе Проєкт «ПРАВО-Justice», що фінансується за рахунок ЄС.

Арне Енгельс, адвокат (Німеччина), має ліцензію Колегії адвокатів з банківської справи та ринків капіталу, радник GÖRG Partnerschaft von Rechtsanwälte mbV у Кельні та Франкфурті, Німеччина, близько 20 років працює в сфері розвитку законодавства про банкрутство в Німеччині. Впродовж цього часу він набув досвіду в питаннях реструктуризації та продовження ведення господарської діяльності в межах проваджень у справах про неплатоспроможність, а також у питаннях ліквідації компаній. Він був відповідальний за виконання низки задач в одній з масштабних справ про визнання неплатоспроможності у Німеччині, яку було розпочато 2009 року (42 компанії, 70 000 працівників і вимоги проти групи на суму понад 20 мільярдів євро, які очолювали по 20 експертів з різних питань). Пан Арне також був керівником служби контролю якості (ISO 9001) в структурі департаменту із врегулювання неплатоспроможності своєї юридичної компанії. Завдяки власному досвіду він став всесвітньо відомим експертом, який з 2019 року надає підтримку команді Проєкту «ПРАВО-Justice». Пан Арне опублікував низку праць, зокрема з питань врегулювання неплатоспроможності в Німеччині та особливостей застосування податкового законодавства в разі порушення справ про банкрутство, а також виступав як спікер на різноманітних заходах.

Олександр Бірюков, доктор юридичних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, визнаний юридичний консультант із 31-річним досвідом роботи в державних та приватних організаціях. Також має 20-річний досвід консультування міжнародних донорських організацій, включаючи USAID, TACIS/Європейську Комісію, Світовий Банк, МВФ, ЄБРР, DFID (Міністерство міжнародного розвитку Великобританії). Він був першим викладачем права в Україні, який 1995 року розробив університетський курс на основі законодавства про банкрутство та викладає його зараз, зокрема курси «Міжнародне право банкрутства» і «Транскордонні банкрутства» англійською мовою для студентів-магістрів. Пан Олександр захистив дві дисертації з питань порівняльного банкрутства (1999) і транскордонного банкрутства (2010) у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Він отримав гранти на проведення наукових досліджень питань банкрутства в Міжнародному інституті уніфікації приватного права (УНІДРУА) (Рим, Італія, 1996 рік), Університеті Самфорда (Алабама, США, 1994–95, 1997), Школі права Нью-Йоркського університету (США, 2000–2001) в рамках Програми академічних обмінів імені Фулбрайта Fulbright Scholar/Lecturing Program. Пан Бірюков був учасником зустрічі Цільової групи експертів у сфері неплатоспроможності й захисту прав кредиторів/боржників, організованої Світовим Банком (розробка рекомендацій щодо впровадження ефективних систем банкрутства, 2011–2018). Крім того, він був членом робочої групи Світового Банку, відповідальної за підготовку Звіту Світового Банку про неплатоспроможність фізичних осіб (2011–2013). Коли пан Олександр був членом Науково-консультативної ради при Верховному суді України та Науково-консультативної ради при Вищому господарському суді України (2005–2018), Міжнародний арбітражний суд Стокгольма визнав його експертом з питань законодавства про банкрутство в Україні у двох справах 2008 та 2010 років. Пан Олександр виступав і брав участь у близько 200 конференціях; є автором понад 270 публікацій, переважно у сфері банкрутства.

Роман Чумак, адвокат (Україна), керуючий партнер юридичної компанії «АРЕС». Пан Роман має понад 10 років професійного досвіду в юридичній сфері. Практична діяльність із супроводження процедур банкрутства в Україні. Публічний діяч, у минулому голова відділення Асоціації правників України в Харківській області, член Асоціації правників України. Молодий вчений — аспірант кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ. Медіа експерт.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

DoRI – Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність — Директива (ЄС) 2019/1023

EIR – Європейський Регламент про провадження у справах про неплатоспроможність — Регламент (ЄС) 2015/848

GCC – Цивільний кодекс Німеччини

GIC – Кодекс Німеччини про неплатоспроможність — Insolvenzordnung

GmbHG – Закон про товариство з обмеженою відповідальністю GmbH в Німеччині

ZPO – Цивільний процесуальний кодекс Німеччини

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини

КУзПБ – Кодекс України з процедур банкрутства

МЮ – Міністерство юстиції

ЮНСІТРАЛ – United Nations Commission on International Trade Law

ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.

Проект «ПРАВО-Justice», Вересень 2020 р.

ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ є правовим дослідженням стану розвитку системи банкрутства в Україні з повним оглядом чинного законодавства про банкрутство після останньої реформи та прийняття у 2018 році Кодексу з процедур банкрутства.

Аналіз підготовлений міжнародним експертом Арне Енгельсом, адвокатом (Німеччина), національними експертами: Олександром Бірюковим, доктором юридичних наук, професором Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Романом Чумаком, адвокатом, керуючим партнером юридичної компанії «АРЕС». Авторами було застосовано кілька методологій, зокрема історичний, відповідно до якого було проаналізовано зміну основних теоретичних концепцій у процесі всіх етапів здійснення перегляду зазначеного законодавства у цій сфері.

Метод структурного аналізу та описовий метод дозволили ґрунтовно підійти до дослідження системи банкрутства в Україні. Системно-структурний аналіз усіх аспектів чинного Кодексу з процедур банкрутства та правовий аналіз дали можливість викласти повне уявлення сучасний стан регулювання відносин неплатоспроможності в Україні. Порівняльно-правовий підхід дозволив надати аналіз відповідності процедур банкрутства міжнародним стандартам та допоміг сформулювати рекомендації для подальшої реформи цієї сфери законодавства.

Важливою метою цього документу було приведення процедур банкрутства до найкращої світової практики. При підготовці Порівняльного аналізу було порівняно основні елементи законодавства України про банкрутство з національними системами окремих Європейських країн, зокрема Німеччини, яка є найбільш схожою до вітчизняної концепції банкрутства. Також було перевірено основні підходи до регулювання відносин неплатоспроможності на відповідність рекомендаціям міжнародних організацій, які здійснюють розробку уніфікованих норм у цій сфері, та нормам законодавства Європейського Союзу. Важливим орієнтиром у подальшій реформі став Типовий закон ЮНСІТРАЛ про транскордонну неспроможність.

Висновки, наведені у цьому документі, є також результатом спільної роботи багатьох фахівців у сфері банкрутства, які взяли активну участь в обговоренні основних висновків на засіданнях регіональних рад з питань реформи правосуддя практично в усіх регіонах країни.

Серед найважливіших рекомендацій, що наведені у зазначеному документі, можна згадати такі.

1. Як у будь-якій країні важливим елементом законодавства про банкрутство є чіткий понятійний апарат. Тож, є необхідність у процесі подальшого удосконалення спеціального закону наповнити ключові поняття у цій сфері більш чітким змістом та надати більшої визначеності. Конкретні рекомендації наведені у Порівняльному аналізі.

2. Розвиток саморегулювання у професії арбітражних керуючих має набирати обороти після створення незалежної асоціації представників професії. Ця асоціація може стати важливим учасником регулювання відносин у сфері банкрутства. Одним з напрямків подальшої реформи може бути з одного боку більш чітке розмежування функції уповноваженого державного органу у сфері банкрутства та саморегулювальної організації, а з іншого передача більших функцій органам самоврядування у професії арбітражних керуючих.

3. Положення Кодексу щодо розгляду справ про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою, має більше відповідати рекомендаціям міжнародних організацій, особливо актам Європейського Союзу. Як показала практика застосування положень спеціального закон щодо розгляду справ, пов'язаних з іноземною процедурою є необхідність переглянути відповідні положення Кодексу та корекції застосовної практики господарськими судами у такій категорії справ. Для виконання другого зазначеного завдання, вважається необхідним зосередити навчання суддів з метою підвищення обізнаності міжнародних принципів та відповідних положень міжнародних документів та актів Європейського законодавства.

4. Пропонується розглянути можливість розробки спеціальних правил розгляду справ про банкрутство, в яких самі учасники перебувають чи майно знаходиться на непідконтрольних територіях. Майнові проблеми багатьох учасників відносин неплатоспроможності потребують вирішення на рівні законодавства, оскільки практика застосування чинного законодавства показала неспроможність розв'язання складних проблем існуючими правовими засобами.

5. На багатьох публічних заходах, на яких представлялись висновки проведеного аналізу, вказувалось на помилковість застосування мораторії на розв'язання майнових проблем окремих категорій боржників. Існує необхідність переглянути таку політику.

Серед низки додатків до Порівняльного аналізу є перелік існуючих в країні мораторіїв щодо банкрутства і примусового виконання ([Додаток 8](#)) та пропозиції щодо внесення змін до діючого Кодексу з процедур банкрутства ([Додаток 7](#)). Зазначені пропозиції були зібрані протягом останніх кількох місяців від усього професійного середовища.

Цей документ пропонується використовувати як довговказ для законодавця щодо подальшого вдосконалення законодавства про банкрутство та для державних органів, уповноважених здійснювати регулювання відносин неплатоспроможності, а також для практиків, включаючи арбітражних керуючих, щодо вдосконалення практики застосування складних норм цієї сфери правового регулювання.

Зміст

Про авторів	3
Перелік скорочень	4
ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ:	5
1. Огляд результатів та загальні коментарі	8
a. Зобов'язання вести банківські рахунки.....	9
b. Визначення класів кредиторів	9
c. Доопрацювання положення про визнання недійсними правочинів боржника	10
d. Страхування відповідальності арбітражного керуючого.....	11
e. Переобрання членів різних комітетів саморегулювальної організації.....	11
f. Зобов'язання забезпечувати підвищення кваліфікації помічника арбітражного керуючого	12
g. Право заочного голосування.....	12
h. Участь сторонніх фінансуючих сторін у зборах кредиторів	12
i. Інтеграція з правовою системою та відповідність іншим законам.....	12
j. Право арбітражного керуючого на надання послуг	13
k. Дисциплінарні провадження.....	13
l. Винагорода арбітражного керуючого.....	14
m. Старий закон і новий закон	14
n. Відсутність нормативних вимог для непідконтрольних територій	14
o. Коронавірусне захворювання COVID-19.....	15
2. Історичний підхід	16
a. Усі закони про банкрутство (короткий огляд)	16
b. Шлях до нового Кодексу з процедур банкрутства (КУзПБ)	17
c. Підстави для появи нового закону.....	18
3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо	19
a. Принципи Світового Банку	20
b. Типовий закон ЮНСІТРАЛ	21
c. Європейський Союз (ЄС).....	21
4. Структура документа	22
5. Детальне обговорення нового закону	23
a. Загальні положення (Книга 1, Розділ 1)	24
b. Арбітражний керуючий (Книга 2, Розділ 1).....	30
c. Саморегулювальної організації арбітражних керуючих (Книга 2, Розділ 2).....	43
d. Банкрутство юридичних осіб (Книга 3).....	48
e. Відновлення платоспроможності фізичної особи (Книга 4)	99
f. Прикінцеві та перехідні положення.....	109
6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року	112
7. Зміни та доповнення до закону (пропозиції)	131
8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень	152

1. ОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЗАГАЛЬНІ КОМЕНТАРІ

Кодекс України з процедур банкрутства (КУзПБ) набув чинності 21 жовтня 2019 року. Чинна редакція Кодексу була розроблена на основі чинного на той час законодавства. До уваги також бралися подальші зміни та редакції Кодексу, які проходять законодавчий процес, про що безпосередньо йдеться у документі.

Значимо, що аналіз орієнтований лише на ті положення, які можна вдосконалити задля кращого застосування нових концепцій та положень Кодексу України з процедур банкрутства.

Ми проводили цей аналіз покроково, аналізуючи кожне положення окремо. Це пов'язано з тим, що зміни до законодавства необхідно вносити послідовно. На нашу думку, вносити зміни до Кодексу необхідно тематично, нижче ми коротко представили найважливіші результати нашого аналізу. Окрім того, з різним ступенем деталізації зазначаються зміни до окремих норм КУзПБ. Усі зміни, які ми пропонуємо, детально описані в розділі 7 цього документа. Обґрунтування окремих змін взяті з тексту цього аналізу.

Найважливіші питання проведеного аналізу:

- a) Зобов'язання вести банківські рахунки;
- b) Визначення класів кредиторів;

- c) Доопрацювання положення про визнання недійсними правочинів боржника;
- d) Страхування відповідальності арбітражного керуючого;
- e) Переобрання членів різних комітетів саморегулювальної організації;
- f) Зобов'язання забезпечувати підвищення кваліфікації помічника арбітражного керуючого;
- g) Право заочного голосування;
- h) Участь сторонніх фінансуючих сторін у зборах кредиторів;
- i) Інтеграція з правовою системою та відповідність іншим законам;
- j) Право на ведення діяльності арбітражного керуючого;
- k) Дисциплінарні провадження;
- l) Винагорода арбітражного керуючого;
- m) Старий закон і новий закон;
- n) Відсутність нормативних вимог для непідконтрольних територій;

- o) Коронавірусне захворювання COVID-19.

Наводимо короткі узагальнення зазначених питань:

а. Зобов'язання вести банківські рахунки

Зобов'язання вести банківські рахунки відіграє важливу роль у провадженні у справах про неплатоспроможність. Арбітражний керуючий у жодному разі не здійснює управління власними коштами, а лише коштами третіх осіб – до них можуть належати як звичайні кредитори, так і забезпечені кредитори, а також ті, хто отримують судові збори у зв'язку з провадженням. Зокрема арбітражний керуючий не має права знімати власні кошти за відсутності відповідної підстави. Зобов'язок діяти добросовісно та розсудливо є важливою складовою процесу управління справами про неплатоспроможність. Це також підтверджується тим фактом, що недотримання цього зобов'язку карається відповідно до закону. Без цієї складової неможливо забезпечити ні надійного управління коштами третіх осіб, ні належного звітування про кошти, які отримані та управління якими здійснюється. Проте, така звітність, що може бути об'єктивно доповнена інформацією від сторонніх суб'єктів, які здійснюють довічне управління майном (зазвичай це виписки за рахунками від банків), в обов'язковому порядку передбачає розподіл акціонерного капіталу та коштів третіх осіб. Крім того, залучені коштами необхідно управляти окремо в межах кожної справи, щоб, навіть якщо арбітражний керуючий буде призначений кілька разів, розподіл коштів на відповідні провадження у справах про неплатоспроможність був завжди очевидним.

Причина, чому цей розподіл був прописаний у частині Кодексу про ліквідацію, а не в інших частинах, залишається таємницею законодавця. Положення п. п. 1, 2 ч. 3 ст. 61 КУзПБ необхідно перенести і додати до обов'язків

арбітражного керуючого (нова нумерація – у зв'язку з доповненнями до ч. 2 ст. 12 КУзПБ, а тому незрозуміла ні сама по собі, ні з урахуванням цього огляду).

Цей аспект є ще більш незрозумілим, тому що законодавець у ч. 2 ст. 114 КУзПБ зобов'язує відкрити окремі банківські рахунки у справах про неплатоспроможність фізичної особи та вимагає переказу коштів на рахунок нового арбітражного керуючого у разі зміни відповідального арбітражного керуючого.

На нашу думку, обов'язок відкрити окремі банківські рахунки має регулюватися за єдиним принципом для усіх процедур та на всіх етапах провадження у справі про неплатоспроможність. Однак, оскільки законодавець планує (Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення деяких механізмів регулювання банківської діяльності 2571-д) переглянути права на втручання у банківські рахунки у разі віднесення банку до категорії неплатоспроможних, необхідно переконатися, що арбітражний керуючий також захищений від зворотної вимоги з боку кредиторів.

б. Визначення класів кредиторів

У законі є інформація про класи кредиторів. Ці класи завжди структуруються по-різному, а тому забезпечити однакове здійснення проваджень у справах про неплатоспроможність важко. Це також стосується програмних засобів, які все ще мають бути розроблені. На нашу думку, бажано навести універсальне формулювання класів кредиторів і зазначити його на початку документа. Так кожен кредитор зможе одразу розуміти, чи задовольняється його вимога і, якщо так, то на якому етапі. А отже, можна буде визначити частку вимог, які задовольняються, до відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Це дало б можливість кредитору самостійно перевіряти, чи еконо-

мічно вигідно для нього особисто відкривати провадження у справі про неплатоспроможність щодо активів боржника. У зворотному разі кредитор мав би можливість відмовитися від власних вимог і не витратити фінансові ресурси на авансування судових витрат.

с. Доопрацювання положення про визнання недійсними правочинів боржника

Положення про визнання недійсними правочинів боржника (ст. 42 КУзПБ) відіграє другорядну роль у цьому зводі норм, але, на жаль, його зміст неоднозначний. Наприклад, нічого не зазначено про те, що відбувається з процесом передачі активів на свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів). Також положенням не врегульовано, що відбувається з вимогами іншої сторони, визнаними недійсними після повернення отриманих коштів. Чи вони виникають знову? В якому обсязі? В який період часу? Чи беруться такі вимоги до уваги при здійсненні проваджень у справах про неплатоспроможність? Що відбувається з цінними паперами, випущеними задля забезпечення виконання вимог?

Крім того, варто узгодити питання відповідності строків можливостям подання заяви про відновлення відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, щоб уникнути зловживань.

Загалом, варто зазначити, що в законі мало інформації про дуже часте переміщення активів до відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Обов'язок боржника в межах провадження у справі про неплатоспроможність — надавати інформацію про його поточні активи та їх зміну впродовж останніх трьох років — не є переконливим. З одного боку, це означає, що великий об'єм персональних даних, значна частина яких не стосується справи (і, відповідно, їх збір не передбачений вимогами європейського законодавства), передається на розгляд

суду. З іншого боку, це суттєво ускладнює процедуру подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. Крім того, інформація, надана родичами, не належить ні до матеріального, ні до процесуального права: некоректно надана інформація не має наслідків. Родичі, які чітко не визначені українським законодавством, не є учасниками у справах про неплатоспроможність і зобов'язані казати правду. Однак боржника не можна ставити в невідгідне становище у зв'язку з ненаданням правдивої інформації, оскільки він може (на постійній основі) лише нагадувати про обов'язок родичів говорити правду, але не може виконати його сам.

Це означає, що норма також більше не допомагає в разі розірвання угоди за взаємною згодою сторін: інформацію про передачу активів можна було б отримати з таких документів. Отже, арбітражний керуючий зобов'язаний самостійно вивчати й особливо уважно слідкувати за вимогами щодо їх відповідності інформації з реєстрів. Це вже застосовується щодо юридичних осіб.

І насамкінець, на нашу думку, ця норма не регулює перебіг поточних проваджень, коли виникають труднощі у зв'язку з тим, що фактично провадження у справах про неплатоспроможність переходять на наступну стадію: навіть в Україні лише іноді завершуються провадження в цивільному судочинстві в межах строків, передбачених законом для врегулювання окремих стадій провадження у справах про неплатоспроможність. Проте, якщо положення не будуть адаптовані, попередній арбітражний керуючий втрачає законність своєї чинної діяльності, а новий арбітражний керуючий зобов'язаний (якщо це досі можливо) вступити у процес відповідно до законодавчих вимог. Можлива навіть така ситуація, коли попередній процес виявиться безрезультатним, оскільки один арбітражний керуючий не є правонаступником іншого.

д. Страхування відповідальності арбітражного керуючого

Страхування відповідальності арбітражного керуючого становить особливі труднощі. Це обумовлюється такими факторами:

- Питання розміру страхової суми залишається предметом суперечок і підлягає окремому розгляду, в межах якого необхідно врахувати, які саме дії арбітражного керуючого підлягають страхуванню, а які — ні;
- Яким чином таке страхування забезпечується технічно і як це стосується ліцензування арбітражного керуючого.

Відповідно до чинного законодавства заявник, який виявляє бажання стати арбітражним керуючим, повинен надати страховий поліс і буде доданий до реєстру за умови виконання інших вимог. Це положення є надзвичайно невідгідним для заявника — заявник уже застрахований, але ще не може вести діяльність, яка підлягає страхуванню, без ліцензії. Проте, на отримання ліцензії може знадобитися тривалий час, впродовж якого заявник зобов'язаний платити за страхування, яке йому не потрібне.

Цей ризик може усунути страховик, надавши так зване тимчасове страхове забезпечення та видавши відповідний сертифікат. Цей сертифікат використовується при поданні заявки для підтвердження того, що страхування буде доступним одразу після отримання ліцензії. У разі отримання ліцензії ліцензіат повинен надіслати її страховику, а страховик у відповідь (після сплати страхових премій) надсилає ліцензіату (та ліцензіару) остаточне підтвердження наявності страхування. У такому разі забезпечується документальне підтвердження і скасовується можливість затримок у процесі подання заявок заявником. Для страховика це буде не дуже вигідно у зв'язку з меншими страховими преміями, але й не становитиме значно більшого ризику,

оскільки за відсутності ліцензії не може бути й вимог. Необхідно додатково внести зміни до ст. 24 КУзПБ, щоб забезпечити узгодженість тексту закону. Це може передбачати підготовку відповідних змін до спеціального законодавства про страхування.

е. Переобрання членів різних комітетів саморегулювальної організації

Чинним законом не передбачені правила переобрання членів керівних органів саморегулювальної організації арбітражних керуючих. Водночас строк здійснення повноважень становить максимум 2 роки. Такий короткий строк здійснення повноважень наносить шкоду безперервності діяльності в саморегулювальної організації, оскільки впродовж першого півріччя виконання повноважень відбувається ознайомлення, а впродовж останнього півріччя керівний орган вже втрачає свій вплив і готується до складання повноважень (так званий *lame duck*). Простіше кажучи, це означає, що строк здійснення повноважень становить лише один рік, після якого настає один рік бездіяльності. Можливість переобрання зменшує ризик бездіяльності та скорочує задовгий період ознайомлення, а також забезпечує перспективу безперервної діяльності з відповідною якістю. Крім того, так можна забезпечити безперервний перехід до правонаступників. У разі зміни лише частини керівного органу знання та досвід залишаються, а це суттєво допомагає скоротити період ознайомлення для нових членів. Крім того, прийняття рішень має бути систематичним і безперервним, оскільки їх мають приймати нові та переобрані члени. Отже, умови для переобрання мають бути визначені в законі.

Проте, окрім переобрання в законі має бути зазначений максимальний строк здійснення повноважень. Спочатку міжнародні експерти запропонували, що максимальний строк здійснення повноважень має стано-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

вити вісім років, що відповідало б трьом переобранням. Однак після проведення консультацій з місцевими колегами ця цифра зменшилася до шести років або двох перевиборів. Вирішальним моментом для такого зменшення стала швидкість впровадження змін в українській правовій системі впродовж останніх 30 років. Вони були значно швидшими і докорінними, ніж будь-де. Цей фактор також необхідно враховувати при зменшенні максимального строку здійснення повноважень, оскільки нові ідеї та бачення можуть бути реалізовані швидше і в більш повному обсязі, зокрема і щодо різних структурних органів саморегулювних організацій. Такий висновок зроблено на підставі припущення, що представники із застарілими поглядами не будуть переобиратися.

f. Зобов'язання забезпечувати підвищення кваліфікації помічника арбітражного керуючого

Положення саморегулювальної організації регулюють порядок підготовки арбітражних керуючих. Саморегулювальна організація визначатиме — у разі необхідності в рамках консультацій з Міністерством юстиції, — які навчальні курси має прослухати арбітражний керуючий, в якій кількості та впродовж якого часового проміжку.

Проте, такого положення не передбачено для помічників арбітражних керуючих. Також не схоже на те, що саморегулювальна організація несе відповідальність за їх навчання, а тому необхідно розробити та впровадити спеціальні керівні принципи щодо підвищення кваліфікації помічників арбітражних керуючих.

g. Право заочного голосування

Положенням ч. 6 ст. 123 КУзПБ передбачені чудові можливості й для інших проваджень у справах про неплатоспроможність, зазначених у цьому законі. Зокрема

реченням 2 передбачається можливість вибору інших форм голосування зборами кредиторів. Особливо в нинішній ситуації, коли особисті зустрічі необхідно максимально мінімізувати у зв'язку з коронавірусною хворобою COVID-19, це може стати важливим фактором для розробки нових положень. Законопроект 3322 надасть трохи більше можливостей.

h. Участь сторонніх фінансуючих сторін у зборах кредиторів

Можливість для сторонніх фінансуючих сторін брати участь у голосуванні за планом врегулювання неплатоспроможності є значною передумовою успішного мирного врегулювання спору. У межах мирного врегулювання спору кредиторам зазвичай вдається знайти вигідніше економічне рішення. Однак, оскільки часто під час проваджень у справах про неплатоспроможність особисті емоції «затуманюють» раціональне мислення щодо економічних результатів, присутність і участь третьої особи, яка фінансує план санації, може допомогти забезпечити отримання результатів. Але суд має вирішити, що не відбувається жодних зловживань. Задля цього суд може звернутися із запитом надати підтвердження наявності фінансових засобів, необхідних для виконання плану санації.

i. Інтеграція з правовою системою та відповідність іншим законам

Всім відомо, що закон щодо неплатоспроможності — непростий. Він дуже часто перетинається з іншими положеннями в межах усієї правової системи. Він, імовірно як Конституція, вище всіх інших законів і має їх об'єднати та забезпечити їхню застосовність. Все це необхідно зробити за виняткових економічних обставин. Водночас інтеграцію необхідно аналізувати з використанням конкретних понять у кожному окремому ви-

падку і необхідно забезпечити, щоб пріоритетність у застосуванні надавалася «правильному» закону. Також завжди варто брати до уваги вплив таких поглядів на платоспроможні компанії. Наприклад, податкові пільги для неплатоспроможних компаній можуть швидко перетворитися в економічні переваги на сприятливіших умовах, ніж для платоспроможних компаній. Те саме стосується пільг у разі розірвання будь-яких договорів. Тут завжди необхідно знаходити баланс, щоб це було прийнятним для усіх сторін, які беруть участь у провадженнях у справах про неплатоспроможність, та для економіки загалом.

З огляду на це, як приклад можна навести положення п. 3 ч. 1 ст. 26 КУзПБ: відповідно до цього положення, арбітражний керуючий може бути непридатним для виконання своїх обов'язків у зв'язку з обвинувальним вироком. Це не зовсім правильне розуміння, оскільки можливі ситуації, які ніяк не стосуються його індивідуальної або економічної здатності здійснювати управління провадженнями у справах про неплатоспроможність. Прикладом є нещасний випадок у дорожньо-транспортній пригоді, внаслідок якого завдано необережні тілесні ушкодження.

j. Право арбітражного керуючого на надання послуг

Новий Кодекс працює в інтересах кредиторів, а тому кредитори мають право відсторонити арбітражного керуючого у будь-який момент провадження справи про неплатоспроможність. Такою є думка переважної більшості арбітражних керуючих. Чи відповідає така заява положенням Кодексу?

Відповідно до ст. 28 КУзПБ, кредитори мають право в будь-який час звернутися до суду із клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого незалежно від наявності підстав. За наявності підстав для відсторонення арбітражного керуючого суд постановляє ухвалу.

За результатами проведення порівняльних аналізів до уваги були взяті попередні рекомендації: розроблено відповідний законопроект про внесення змін у зв'язку з ситуацією, а новий закон прийнято 18 червня 2020 року. Такий законопроект запроваджує тимчасовий мораторій на відкриття провадження у справах про неплатоспроможність на період дії карантину та на 90 днів після його закінчення щодо вимог до боржника, що виникли з 12 березня 2020 року.

Отже, у кожній ситуації, коли розглядається питання відсторонення арбітражного керуючого, суд повинен проаналізувати підстави для такого усунення. Неможливе безпідставне усунення арбітражного керуючого, який добросовісно виконує свої повноваження. Це питання має бути врегульовано шляхом формування єдиної судової практики. Варто зазначити, що рішення у перших подібних справах вже були прийняті судами апеляційної інстанції, що є вдалим початком формування нової судової практики.

З точки зору передової практики, законодавство має гарантувати повну незалежність арбітражного керуючого, а суд як незалежний орган має у кожній справі оцінювати, чи діяли сторони добросовісно.

k. Дисциплінарні провадження

Важливим елементом незалежності є наявність ефективного механізму притягнення арбітражного керуючого до відповідальності. Хоча дисциплінарні провадження досі перебувають під контролем Міністерства юстиції, більшість експертів погоджуються, що це виправдано. З часом функції контролю мають повністю перейти від Міністерства юстиції до саморегулювальної організації.

Прозорість дисциплінарних проваджень забезпечить дотримання прав арбітражних керуючих та інших учасників процесу. Дисциплінарні провадження по-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторій на банкрутство та виконання судових рішень

винні проводитися публічно, з відеозаписом (якщо можливо), а рішення комісії мають бути доступними для громадськості для загального обговорення та ознайомлення.

Ще багато потрібно зробити, щоб узагальнити дисциплінарну практику, розробити нові підходи до формулювання тексту рішення. Узагальнення, про яке йшлося вище, дасть можливість передбачати результати розгляду дисциплінарних скарг. Між іншим, після низки зустрічей експертів Проєкту «ПРАВО-Justice» з арбітражними керуючими та керівництвом Національної асоціації арбітражних керуючих України розпочато переговори саморегулювальної організації з Міністерством юстиції.

I. Винагорода арбітражного керуючого

Кодексом передбачений обов'язок авансувати винагороду арбітражному керуючому в розмірі трьох мінімальних заробітних плат за три місяці виконання повноважень. Ця сума авансу не передбачає врахування складності справи, тривалості провадження та інших факторів.

Арбітражні керуючі постійно говорять про порушення їхнього права на отримання компенсації. У кожному разі питання винагороди вирішується окремо. Відсутність єдиного ефективного підходу демонструє неефективність системи відшкодування витрат арбітражному керуючому.

Рекомендується впровадити нову систему винагород арбітражного керуючого, де, з одного боку, арбітражний керуючий буде зацікавлений в досягненні результату, а з іншого боку, він гарантовано отримає винагороду за виконану роботу, як це вже відбувається в інших країнах.

m. Старий закон і новий закон

Ч. 2 та п. п. 1–3 Кодексу є надзвичайно важливими з точки зору правової чинності перехідних положень, оскільки в них зазна-

чається, що інші закони втрачуть чинність одночасно з/перед набуттям чинності чинним КУзПБ. Це стосувалося, зокрема, попередніх законів щодо врегулювання неплатоспроможності. Цими законами також були скасовані вимоги щодо попереднього ліцензування керуючих у справах про неплатоспроможність. Проте, без цих вимог наявні ліцензії не є такими, що видані на підставі чинного нормативно-правового акту, а тому вважаються фактично недійсними. Нове ліцензування стало можливим лише відповідно до положень нового КУзПБ.

Це ж стосується проваджень у справах про неплатоспроможність. За відсутності чинного перехідного правового положення продовження їх існування також є проблематичним. Старі положення були однозначно скасовані.

Це з усіх боків створює юридично нестійку ситуацію. Отже, необхідно забезпечити можливість відповідної узгодженості ліцензій та процедур з новим законом. Рішення, яке пропонується, відповідає реальним діям, але не є виправданим з юридичної точки зору: попередні процедури та ліцензії будуть вважатися дійсними на основі старого закону, який таким чином буде застосовуватися надалі (раніше за рахунок реальних дій судової влади/міністерств), а потім впродовж перехідного періоду будуть змінені на ліцензії відповідно до вимог нового закону. Подібну процедуру нині можна спостерігати в судових провадженнях, де застосовується велика кількість неоднорідних правових положень. Відповідним чином, законодавець і тут також повинен визначити чіткі керівні принципи.

n. Відсутність нормативних вимог для непідконтрольних територій

Абсолютною особливістю України є її територіальне становище. Звичайно, новий закон буде діяти на всій території України. Однак на деяких її територіях

буде важко забезпечувати його виконання. А втім, наразі досі тривають провадження у справах про неплатоспроможність, що стосуються цих регіонів, які тепер необхідно здійснювати відповідно до вимог нового закону. Також застосовуються нові строки. Вже очевидно, що арбітражні керуючі не можуть дотримуватися вимог щодо здійснення проваджень у цих регіонах. Однак законодавством не передбачаються жодні послаблення, тому перед арбітражними керуючими постають численні ризики.

Також це відобразилося на провадженнях у справах про неплатоспроможність, відкритих в інших регіонах: немає положень щодо того, що робити з активами в цих регіонах — важко здійснити продаж і передати право власності впродовж встановлених законом строків.

Жодне міжнародне законодавство не допоможе у таких випадках — принаймні у найближчий час. А тому необхідно розробити спеціальні положення про здійснення проваджень у справах про неплатоспроможність, що стосуються таких регіонів. Одна з можливостей — купівля цих активів органами влади за справедливою вартістю, щоб забезпечити можливість здійснення проваджень у справах про неплатоспроможність, інша можливість — заснування холдингової компанії, яка буде у власності відповідного регіону. У будь-якому разі пошук таких творчих положень є важливим фактором, а передові практики з цього приводу можна запозичити у держав-членів ЄС.

o. Коронавірусне захворювання COVID-19

Глобальна пандемія коронавірусу COVID-19 та карантинні заходи, запроваджені в усіх країнах світу, матимуть незворотні наслідки для світової економіки. Звичайно, українська економіка також страждає. Це, безумовно, призведе до збільшення кількості суб'єктів господарювання, які потребуватимуть процедур бан-

крутства, і збільшення кількості громадян, які мусять шукати вихід із боргової ями.

Важливою функцією держави є надання допомоги таким суб'єктам господарювання і громадянам. Суть такої підтримки може відрізнитися — від надання фінансової допомоги до податкових пільг. Враховуючи українські правові традиції, депутати пропонують запровадити частковий або повний мораторій на відкриття проваджень у справах про банкрутство. Такі заходи не потребують додаткового фінансування з державного бюджету України і, на перший погляд, видаються досить важливими. Але з точки зору передових європейських практик, жоден мораторій не вирішує проблему і повинен запроваджуватися лише у виняткових випадках. Банкрутство — це процедура, що пов'язана з грошима, які боржник заборгував перед кредиторами. Такий мораторій без жодних інших заходів буде означати, що кредитори не отримують свої гроші, а боржник отримує час. Мораторій може використовуватися боржником або іншими зацікавленими сторонами не для тих цілей, які передбачені цим Кодексом, а щоб захиститися від кредиторів. У своїх рекомендаціях Світовий Банк неодноразово зазначав, що кожен суб'єкт господарювання має право збанкрутувати.

Пропозиція відстрочити виконання інших дій у межах процедури банкрутства, наприклад продажу нерухомості, викликає хвилювання, але водночас продовження процесуальних строків у зв'язку із введенням карантину є виправданим.

Ідеї щодо використання сучасних цифрових технологій і прийняття рішень у режимі відеоконференції є цілком раціональними. Ці запропоновані зміни загалом відповідають цілям процедури банкрутства.

Варто зазначити, що варіант впровадження тимчасового мораторію необхідно ретельно зважити, оскільки це не завжди виправдовує себе і не завжди доречно.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

2. ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД

Законодавство про банкрутство почало формуватися тільки після здобуття Україною незалежності в 1991 році в межах процесу формування нової правової системи незалежної України. Багаторічних традицій не існує.

Під час роботи над цим аналізом автори використовували історичний підхід, щоб прояснити логіку законотворця при виборі відповідного механізму для кращого регулювання неплатоспроможності боржників і зрозуміти намір законодавця під час адаптування відомих правових інструментів, що використовуються для врегулювання неплатоспроможності, з урахуванням стану національної економіки на всіх етапах реформування законодавства про банкрутство.

а. Усі закони про банкрутство (короткий огляд)

Перший закон України щодо неплатоспроможності — Закон України «Про банкрутство» — був прийнятий 14 травня 1992 року (Закон «Про банкрутство»¹⁹⁹²).

Закон «Про банкрутство»¹⁹⁹² визначав порядок і умови ви-

знання банкрутом лише однієї категорії осіб — юридичних осіб, для задоволення вимог кредиторів. Закон передбачав дві судові процедури — відновлення та ліквідацію.

Під час найпершого застосування Закону «Про банкрутство»¹⁹⁹² в судовій практиці було виявлено суттєві прогалини та недоліки в процедурі реєстрації неплатоспроможності боржників і зрозуміти намір законодавця під час адаптування відомих правових інструментів, що використовуються для врегулювання неплатоспроможності, з урахуванням стану національної економіки на всіх етапах реформування законодавства про банкрутство.

Після реформування законодавства про банкрутство 1999 року був прийнятий новий Закон про банкрутство¹⁹⁹⁹ з новою назвою — Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Закон про банкрутство¹⁹⁹⁹ розширив сферу свого застосування на підприємців і деякі некомерційні організації. У Законі про банкрутство¹⁹⁹⁹ чітко визначені функції та повноваження важливих сторін, що беруть участь в процедурах банкрутства, — арбітражних керуючих. Порівняно зі старим законом, новий вже містив дієві процесуальні норми, необхідні для вирішення проблем, з якими стикаються судді під час розгляду цієї категорії справ у господарських судах.

2011 року була проведена ще одна велика реформа закону про банкрутство (Закон про банкрутство²⁰¹¹). У результаті повного перегляду законодавства була прийнята нова редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Основні зміни закону, прийняті Верховною Радою України 22 грудня 2011 року, полягають у такому:

- 1) внесено зміни до низки визначень і введено нові терміни, зокрема поняття «забезпечені кредитори»;
- 2) впроваджено процедуру відновлення платоспроможності боржника — до відкриття провадження у справі про банкрутство;
- 3) провадження у справах про банкрутство — залежно від категорії боржників, їх виду діяльності та наявності майна — були поділені на загальні, спеціальні та спрощені;
- 4) встановлено перелік судових рішень, що підлягають оскарженню в апеляційній і касаційній інстанціях;
- 5) введено нове правило, згідно з яким усі майнові спори, пов'язані з активами боржника і предметом банкрутства, розглядаються суддею;
- 6) скорочено процедуру відчуження майна боржника;
- 7) введено правила застосування процедур банкрутства, пов'язаних з іноземними

провадженнями у справах про банкрутство, які стали новим розділом Закону про банкрутство²⁰¹¹.

б. Шлях до нового Кодексу з процедур банкрутства (КУЗПБ)

Протягом декількох років, що передували останній реформі Закону про банкрутство, експертне співтовариство обговорювало законодавчі ініціативи, які знайшли відображення в проекті Закону «Про внесення змін до деяких законів України (щодо підвищення ефективності процедур банкрутства)», зареєстрованому у Верховній Раді наприкінці 2017 року за номером 2132¹. Цей законопроект був переглянутий на вимогу міжнародних організацій, зокрема Світового Банку та Міжнародного валютного фонду, і отримав номер 3132-д (доопрацьований)².

Протягом 2017 року було підготовлено та зареєстровано в парламенті кілька законопроектів щодо вдосконалення закону про банкрутство (станом на кінець 2017 року шість різних законопроектів містили пропозиції щодо внесення змін до чинного Закону про банкрутство).

У липні 2015 року проект Закону «Про неплатоспроможність фізичних осіб» був безуспішно зареєстрований у Верховній Раді.

На етапі підготовки законопроекту № 3132-д до другого читання робоча група, створена при Комітеті Верховної Ради з питань економічної політики, вирішила консолідувати всі ці проекти. Водночас ця робоча група вирішила об'єднати проект Закону «Про неплатоспроможність фізичних осіб» із проектом Закону «Про банкрутство» та змінити формат проекту на кодекс.

1 – https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66824

2 – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60327

Кодекс України з процедур банкрутства (Кодекс про банкрутство) був прийнятий Верховною Радою України 18 жовтня 2018 року та підписаний Президентом 19 квітня 2019 року. Кодекс набрав чинності 21 жовтня 2019 року.

с. Підстави для появи нового закону

Серед причин перегляду законодавства про банкрутство в 2015–2018 роках була необхідність у поліпшенні та прискоренні процедур банкрутства, забезпеченні сприятливих умов для розвитку бізнесу в Україні в тих сферах, які були обґрунтовано обрані з урахуванням Індексу легкості ведення бізнесу (Doing

Business) Світового Банку та Міжнародної фінансової корпорації.

Так, згідно з даними звіту «Ведення бізнесу-2018» (Doing Business-2018), Україна посіла 149-те місце за показником врегулювання неплатоспроможності, тоді як в загальному рейтингу вона зайняла 76-те місце. Ось деякі з основних причин такого результату:

- 1) занадто тривала процедура банкрутства в Україні — 2,9 роки;
- 2) висока вартість процедур банкрутства в Україні — 40,5% від вартості майна боржника;
- 3) низька ефективність процедур банкрутства — 8,9 центів на долар.

3. ЧОМУ МИ ПОРІВНЮЄМО І ЯКМИ ПОРІВНЮЄМО

Мета цього аналізу — знайти й звернути увагу на можливості для вдосконалення Кодексу України з процедур банкрутства. Однак такі можливості можна віднайти лише за наявності відповідних орієнтирів, з якими можна порівняти чинний закон. Загалом можна вважати, що всі інші правові системи вже мають нормативні положення, аналогічні наявним.

Однак інші правові системи орієнтовані на вищі ідеї. Це керівні положення та принципи Світового Банку, типові закони ООН, керівні принципи ЄС та обґрунтовані з огляду на походження авторів постанови Законодавчого органу Німеччини.

Принципи Світового Банку відіграють важливу роль для України, оскільки Україна значною мірою залежить від фінансування Світового Банку. Тому дотримання цих принципів є одним із найважливіших складових елементів.

Типовий закон ЮНСІТРАЛ про транскордонну неплатоспроможність разом з Керівництвом для законодавчих органів з питань законодавства про неплатоспроможність, версія 2013/14³, містять правила з розгляду транскордонних справ про банкрутство, тоді як Європейський Регламент про провадження у справах про неплатоспроможність (EIR — Регламент (ЄС) 2015/848⁴) колізії правопорядків держав-членів Європейського Союзу у разі транскордонної неплатоспроможності. Цей регла-

3 — [3 документом можна ознайомитися за посиланням: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolvent/1997-Model-Law-Insol-2013-Guide-Enactment-e.pdf](https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolvent/1997-Model-Law-Insol-2013-Guide-Enactment-e.pdf), останню перевірку проведено 23 лютого 2020 року.

4 — Регламент (ЄС) 2015/848 Європейського парламенту і Ради від 20 травня 2015 року про провадження у справах про неплатоспроможність, Офіційний вісник Європейського Союзу, Розділ «Право» 141, 05.06.2015, с. 19–72 (CELEX: 32015R0848), остання поправка була внесена Регламентом (ЄС) 2018/946 Європейського парламенту і Ради від 4 липня 2018 року, який заміняє Додатки А і В Регламенту (ЄС) 2015/848 про провадження у справах про неплатоспроможність (PE/25/2018/REV/1), Офіційний вісник Європейського Союзу, Розділ «Право» 171, 06.07.2018, с. 1–10 (CELEX: 32018R0946)

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

мент доповнюється новою Директивою (ЄС) 2019/1023 (DoRI)⁵. Для проведення прямого міждержавного зіставлення було обрано законодавство Німеччини з огляду на присутність німецького експерта. 1999 року, після більше ніж 100-річного періоду дії попереднього закону, Німеччина представила абсолютно новий закон про неплатоспроможність, який відтоді був незначною мірою адаптований до сучасних вимог. Це новітній закон, який, наслідуючи традиції німецького права, намагається рівною мірою підключитися до процесу реалізації прав різних залучених сторін. На основі встановлення такого балансу це також хороший показник для оцінювання різних заходів в області захисту прав і правових позицій, які завжди необхідні в законодавстві про неплатоспроможність з огляду, власне, на його природу.

а. Принципи Світового Банку

Принципи Світового Банку для ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників були розроблені як інструмент, що допомагає країнам в їхніх зусиллях з оцінки та вдосконалення найважливіших аспектів законодавства про банкрутство і відповідної інституційної бази. Ефективні, надійні та прозорі системи врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників мають першорядне значення для забезпечення економічного зростання.

Принципи були спочатку розроблені 2001 року у відповідь на запит міжнародного співтовариства після фінансової кризи на ринках, що розвиваються, в кінці

1990-х років. Принципи були розроблені Цільовою групою та робочими групами, що склалися з більше ніж 70 міжнародних експертів, на чолі з віце-президентом Світового Банку з правових питань та у співпраці з низкою багатосторонніх банків розвитку, міжнародних організацій і спеціалізованих галузевих організацій.

У Принципах пропонується ряд критеріїв, заснованих на передовій міжнародній практиці, для оцінки ефективності національних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників. Принципи становлять основу для аналізу головних господарських законодавчих актів і нормативних документів з таких питань, як реєстрація та примусова реалізація забезпечувальних прав, системи кредитної інформації, провадження у справі про неплатоспроможність, а також функції відповідних директивних та наглядових органів юстиції. Закон про банкрутство — ключовий закон в нормативно-правовій базі, що регулює ведення господарської діяльності.

Принципи розділені на чотири групи: система забезпечених кредитів і забезпечення виконання кредитних договорів (частина А); правова основа для систем управління ризиками та неформального врегулювання неплатоспроможності в корпоративному секторі (частина В); офіційна правова база для врегулювання неплатоспроможності суб'єктів господарської діяльності (частина С), а також інституційна та нормативна база (частина D).

Цей аналіз містить оцінку сучасної системи врегулювання банкрутства в Україні після останньої проведеної реформи та визначає області, які потрібно вдосконалювати.

б. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Типовий закон ЮНСІТРАЛ складається з двох частин. Спочатку описується власне закон, а у другій частині обговорюються нормативні положення. Основна увага приділяється положенням щодо міжнародного законодавства про неплатоспроможність, тому буде проведено порівняння з пропозиціями в цьому конкретному розділі.

Після основоположних принципів у вступній частині йдуть положення, які, зокрема, охоплюють такі питання, як пункти доступу міжнародних кредиторів до національних судів, визнання проваджень у справі про неплатоспроможність в інших країнах, співпраця з залученими сторонами і регламент урегулювання конфліктів при одночасному проведенні судових розглядів.

с. Європейський Союз (ЄС)

Щодо законодавства Європейського Союзу (ЄС) до уваги бралися два документи: (1) Регламент про провадження у справах про неплатоспроможність і (2) Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність.

Регламент про провадження у справах про неплатоспроможність розглядає питання юрисдикції, визнання та забезпечення виконання, застосовного права та співпраці під час проваджень у справах про транскордонну неплатоспроможність, а також взаємозв'язок реєстрів неплатоспроможності.

Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність має інший пріоритет і охоплює численні питання законодавства про неплатоспроможність, яке ґрунтується на європейській стандартизації доступу до суспільних благ і умов життя. Здебільшого держави-члени Європейського Союзу повинні затвердити та опублікувати зако-

ни, постанови та адміністративні положення, необхідні для виконання положень цієї Директиви, не пізніше 17 липня 2021 року.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

5 – ДИРЕКТИВА (ЄС) 2019/1023 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ від 20 червня 2019 року про механізми превентивної реструктуризації, погашення заборгованості та дискваліфікації, про заходи з підвищення ефективності процедур реструктуризації, врегулювання справ про неплатоспроможність і погашення заборгованості, а також про внесення змін до Директиви (ЄС) 2017/1132 (Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність), Офіційний вісник Європейського Союзу, Розділ «Право» 172, 26.06.2019, с. 18–55 (CELEX: 32019L1023)

4. СТРУКТУРА ДОКУМЕНТА

Цей документ повторює структуру Закону. У наступному розділі розглядаються окремі розділи Закону в тому порядку, в якому вони йдуть у КУЗПБ. Потім у кожному розділі зміст нормативних положень коротко резюмується, а недопрацьовані моменти розглядаються з урахуванням місцевих особливостей. Лише після цього місцеві нормативні положення та ідеї порівнюються з міжнародними аспектами та коментуються, і, зрештою, надаються узагальнювальні результати.

У [розділі 6](#) представлені результати діяльності Експертної групи в Харкові влітку 2019 року, а також інші результати різних заходів.

У [розділі 7](#) представлено першу пропозицію щодо внесення змін до окремих розділів закону, зокрема щодо використання більш точних формулювань.

5. ДЕТАЛЬНЕ ОБГОВОРЕННЯ НОВОГО ЗАКОНУ

Для повного розуміння нового законодавства важливо ознайомитися з текстом Закону. Це можна зробити різними способами. З одного боку, існує функціональний підхід. Він стосується окремих учасників у справах про неплатоспроможність (суд, арбітражний керуючий, кредитор, саморегульована організація). Власне положення мають вторинне значення. Як альтернативу закон можна аналізувати в тій формі, в якій він фактично представлений, хоча у такому разі різні нелогічні моменти закону і випускаються з уваги, це полегшує відслідковування можливих змін.

Оскільки мета цього аналізу полягає в наданні конкретних пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства, ми прийняли рішення застосовувати функціональний підхід і зосередили увагу безпосередньо на положеннях закону. У разі потреби ми окремо аналізуватимемо зміни, які можуть сприяти забезпеченню якіснішого представлення функціонування.

Наступні структурні частини називаються так само, як і структурні частини Закону, пе-

реклад якого надано Світовим Банком⁶.

Кодекс України з процедур банкрутства містить низку нових положень, зокрема:

- спрощення процедури відкриття провадження у справі про банкрутство;
- кредитори, в тому числі забезпечені кредитори, а також комітети кредиторів набувають значно більших прав в провадженні у справах про банкрутство;
- забороняється припинення

⁶ – В рамках Проекту Світовий Банк надав переклад закону з української мови на англійську. Під час роботи з текстом ми помітили, що переклад, імовірно, виконували кілька осіб і термінологія, яка використовувалася в українській версії, не була належним чином узгоджена в англійській версії. Можливо, це стало причиною непорозуміння і, відповідно, підставою для коментарів, які йдуть далі за текстом.

провадження у справах про банкрутство;

- удосконалена процедура продажу майна: тепер це можливо лише через електронний майданчик;

- передбачено нову процедуру для фізичних осіб, яка, зокрема, передбачає реструктуризацію основного боргу фізичної особи та керуючого реструктуризацією.

а. Загальні положення — Книга 1, Розділ 1

Перша книга нового Закону складається з одного розділу, який містить дев'ять (9) статей.

і. Огляд положень розділу

У цьому розділі йдеться про таке:

- у ст. 1 наводяться визначення термінів;
- у ст. 2 йдеться про законодавство, що регулює провадження у справах про банкрутство;
- у ст. 3 йдеться про державний орган з питань банкрутства та основні засади впливу держави;
- у ст. 4 йдеться про базові заходи щодо запобігання неплатоспроможності боржника і позасудові процедури;
- у ст. 5 йдеться про превентивну процедуру санації (про яку більш детально йдеться далі);
- у ст. 6 визначається підвідомчість справ;
- у ст. 7 йдеться про порядок розгляду спорів, стороною в яких є боржник;
- у ст. 8 визначається судова юрисдикція у справах про банкрутство;
- у ст. 9 визначається юрисдикція апеляційного суду.

ii. Коментарі національних експертів

Після прийняття Кодексу відбулися публічні обговорення нового визначення терміну «боржник». Дехто вважає, що таке визначення дає можливість відкривати провадження у спра-

вах про банкрутство або визнавати банкрутами державні органи. Проте, поки що така думка не є повністю аргументованою. А втім, ми помітили деякі зміни, передбачені законами № 2276 та 3322, які ще не були внесені, оскільки зазначені закони не підписані Президентом України.

Відповідно до Кодексу також посилюється відповідальність керівництва неплатоспроможної компанії: якщо керівництво вчасно не звернеться із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство або не ініціює відповідні позасудові процедури, воно нестиме субсидіарну відповідальність за невиплачені борги. Значних змін зазнало правове становище кредиторів. Зокрема, вдосконалені умови участі забезпечених кредиторів у провадженнях у справах про банкрутство. Відповідно до Кодексу забезпеченим кредиторам надається право ініціювати відкриття провадження у справі про банкрутство; дозволяється брати участь у процесі прийняття рішень; під час здійснення процедури санації боржника забезпечений кредитор може звернутися до суду з клопотанням про припинення дії мораторію на його вимоги, якщо предмет забезпечення не використовується для санації боржника.

Деякі ключові повноваження комітету кредиторів були передані зборам кредиторів. Зменшено кворум повторного першого засідання, якщо перша спроба була невдалою у зв'язку з неявою кредиторів. Голосування для затвердження плану санації має

бути за класами кредиторів.

Кредитори братимуть участь у виборах арбітражного керуючого. Арбітражні керуючі зобов'язані розкривати кредиторам інформацію про фінансовий стан боржника, а також перебіг здійснення провадження у справі про банкрутство, використовуючи засоби інтернет-зв'язку.

Вимоги поточних кредиторів є більш пріоритетними, ніж вимоги конкурсних кредиторів.

Проведено чітке розмежування між компетенцією зборів кредиторів та зборів кредиторів з приводу вибору основної процедури. Збори кредиторів отримали більше повноважень і чинять більший вплив на провадження у справах про банкрутство (вони можуть вирішувати практично всі важливі питання).

З точки зору місцевих експертів, Кодексом не передбачена ще одна судова процедура — врегулювання спору (ст. 6). З точки зору законодавця, питання укладання мирової угоди у справах про банкрутство можна вирішити в порядку, передбаченому Господарським процесуальним кодексом України (ст. 192), оскільки змагальний процес є частиною господарського процесу в судах.

Але виникає певна проблема застосування юридичних термінів, зазначених в обох Кодексах. Отже, сторони у справі можуть укласти мирову угоду в межах господарського процесу.

Відповідно до Кодексу термін «сторони» означає:

- конкурсні кредитори;
- представник комітету кредиторів — нове поняття в українському законодавстві;
- забезпечені кредитори (вимоги яких забезпечені заставним майном боржника);
- боржник.

Але у справах про банкрутство в процесі розгляду справи з'являється ще один різновид позикодавців — поточні позикодавці, вимоги яких з'явилися після відкриття провадження у справі про банкрутство. Відповідно до Кодексу цей різновид кредиторів належить не до поняття «сторона», а до ширшого поняття «учас-

ники у справі про банкрутство».

Виходячи із зазначеного вище, під час провадження у справі про банкрутство сторони мають право укласти мирову угоду в порядку, передбаченому Господарським процесуальним кодексом України. Укладання мирової угоди як окрема процедура банкрутства більше не передбачається в редакції КУзПБ, але її варто додати знову ([див. результати у розділі 6](#)).

Процедура управління майном боржника і процедура реорганізації боржника дає сторонам (банкруту і кредиторам) повну можливість укласти мирову угоду, оскільки ці судові процедури є змагальними, а права кредиторів забезпечуються шляхом виконання умов мирової угоди боржником.

Але труднощі виникають з укладанням мирової угоди під час ліквідаційної процедури, оскільки поточні кредитори, які не належать до поняття «сторони», на цій стадії переходять до категорії конкурсних і забезпечених кредиторів.

Отже, у разі необхідності укласти мирову угоду під час процедури ліквідації боржника можна стикнутися з неоднозначною судовою практикою застосування норм права з цього приводу.

Це питання є важливим, тому що у зв'язку з тим, що процедура розпорядження майном боржника вводиться строком до 170 днів і впродовж цього строку суд може розглянути під час попереднього засідання (яке проводиться не пізніше 90 днів після проведення підготовчого засідання) вимоги конкурсних кредиторів, заявлені впродовж зазначеного періоду і які підлягають внесенню до реєстру вимог кредиторів розпорядником майна (ч. 2 ст. 47), такі конкурсні кредитори будуть сторонами у справі про банкрутство і мають право укласти мирову угоду з боржником.

Але у Кодексі йдеться про те, що вимоги конкурсних кредиторів, заявлені після закінчення строку для їх пред'явлення, розглядаються судом після підготовчого засідання і вносяться до

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

реєстру вимог кредиторів розпорядником майна (ч. 4 ст. 45).

Отже, може виникнути така ситуація, у якій вимоги всіх конкурсних кредиторів (сторін) будуть розглядатися судами усіх інстанцій довше, ніж триває сам процес розпорядження майном. Оскільки судові рішення щодо вимог кредиторів можуть бути в апеляційному порядку оскаржені у Верховному суді України (ст. 9), цей період, напевно, буде мати суттєве значення.

Враховуючи зазначене, у разі виникнення ситуації, коли вимоги конкурсних кредиторів ще не повністю розглянуті судом, а у справі про банкрутство вже відбувся перехід до наступної стадії — ліквідації, у якій вже можуть з'явитися поточні кредитори, то відповідно до вимог закону в справі про банкрутство в жодному разі не може бути укладена мирова угода.

Державний орган з питань банкрутства (ст. 3).

Враховуючи створення нового органу, відповідального за забезпечення саморегульованої діяльності арбітражного керуючого, вважається можливим розмежування функцій державного органу між таким органом і саморегульованою організацією, зокрема в плані навчання, перекваліфікації та підвищення кваліфікації арбітражних керуючих, що буде відповідати функціям саморегульованої організації (ст. 33).

iii. Порівняння з іншими ідеями

1. Світовий Банк

ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА З СИСТЕМОЮ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Світовий Банк пропонує інтегрувати систему законодавства з процедур банкрутства з ширшою системою законодавства та економіки країни (Принцип С1).

Окрім Принципу С1, у частинах А і В Принципів Світовий Банк ак-

центує увагу на тому, що система банкрутства має бути узгоджена з системами надання кредиту і системами забезпечення прав (система надання кредиту має підтримуватися механізмами, які забезпечують ефективні, прозорі та надійні методи стягнення заборгованості, у тому числі звернення стягнення і продаж рухомого й нерухомого майна та реалізація або примусове повернення нематеріальних активів, як-от заборгованість третіх осіб перед боржником); системами забезпечення (одним із наріжних каменів сучасної кредитної економіки є можливість володіти майном і вільно передавати майнові права, а також надання кредиторам забезпечувального інтересу щодо таких прав, як засіб отримання доступу до кредитних ресурсів за більш прийнятною вартістю); системами стягнення боргу (сучасна економіка, що базується на кредитних відносинах, вимагає як передбачуваних, прозорих та недорогих ефективних механізмів стягнення за забезпеченими і звичайними вимогами поза процедурами неплатоспроможності, так і здорової системи банкрутства).

Ці системи мають бути розроблені таким чином, щоб працювати гармонійно.

Іншими важливими системами, з якими тісно пов'язана система банкрутства, є системи управління ризиками і неформальної реструктуризації, до складу яких входить система кредитної інформації.

Закон повинен розповсюджуватися на деякі або всі зобов'язання боржника перед кредитором, наявні або майбутні, а також боргові зобов'язання між усіма видами осіб.

У Принципі С3 зазначається, що до кола осіб, щодо яких може бути відкрите провадження у справі про неплатоспроможність, варто віднести всі підприємства та юридичні особи, в тому числі й державні підприємства.

Якщо деякі категорії боржників вилучаються із переліку потенційних банкрутів, то такі винятки повинні мати обмежений,

чітко визначений характер і їхній статус має бути регламентований окремим законом або спеціальними положеннями закону про неплатоспроможність. Цей принцип пояснює, що такі винятки можливі, але повинні мати обмежений, чітко визначений характер і їхній статус має бути регламентований окремим законом або спеціальними положеннями закону про неплатоспроможність.

Неформальний процес із відповідними засобами правового захисту від кредиторів та законодавством про неплатоспроможність може врятувати суб'єкт господарювання з рахунок формальних та неформальних процедур. Неформальна процедура врегулювання неплатоспроможності має бути встановлена в порядку домовленостей «у дусі закону». Відповідно до рекомендацій Світового Банку, зазначених у Принципі С4, такі процедури повинні бути передбачені у законі з процедур банкрутства. Ці процедури повинні бути чіткими та в межах яких вимагається розголошення або доступ до точної та своєчасної наданої фінансової інформації проблемного підприємства; сприяти кредитуванню або рекапіталізації життєздатних підприємств, які опинилися у скрутному становищі; підтримувати реалізацію широкого спектру заходів із реструктуризації, зокрема списання боргу, зміна строків погашення заборгованості, реструктуризація та конверсія боргових зобов'язань в акціонерний капітал; та забезпечувати вигідні або нейтральні податкові умови для реструктуризації.

Так звані корпоративні (неформальні) процедури врегулювання неплатоспроможності мають підтримуватися системою, яка заохочує учасників до відновлення фінансової життєздатності бізнесу.

Світовий Банк зазначає, що неформальні процедури мають передбачати належні засоби правового захисту від кредиторів, передбачені законодавством про неплатоспроможність.

Рекомендація

Колишній Закон «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та чинний Кодекс України з процедур банкрутства містять положення, в яких ідеться про те, що державні підприємства не мають права на провадження у справах про неплатоспроможність. Цю ситуацію необхідно змінити шляхом усунення такої дискримінації або розробивши спеціальні норми, які нададуть можливість врегулювати заборгованість цієї категорії юридичних осіб засобами правового захисту, аналогічні тим, що передбачені законодавством про банкрутство.

Реформування законодавства про банкрутство повинно продовжуватися і надалі особливу увагу варто приділяти системам, які формально не становлять частину законодавства про банкрутство: процедури примусового виконання, корпоративне право, системи надання кредитів і т.ін.

Відповідно до рекомендації Світового Банку, український законотворець може вдосконалити положення господарського законодавства щодо неформальної (добанкрутної) реструктуризації бізнесу, що опинився в скрутному становищі. У комерційному законодавстві необхідно передбачити засоби заохочення.

Іншим методом удосконалення законодавства про банкрутство може бути посилення відповідальності керівників боржників у разі неплатоспроможності боржника. Така відповідальність може бути передбачена законами, не формальними з процедурами банкрутства, а саме у системі корпоративного права. Ми переконані, що це принесе кращі результати, ніж притягнення до відповідальності в межах відкритого провадження у справі про банкрутство.

Варто зазначити, що поточна реформа системи виконання судових рішень (примусового виконання судових рішень) вже дала позитивні результати. Вона позитивно відображається на вартості погашення заборгова-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

ності в межах проваджень, не пов'язаних із банкрутством.

Інші рекомендації, передбачені Принципом С1 Світового Банку, можна успішно реалізувати під час чергової реформи.

ІНСТИТУЦІЙНА БАЗА

Надійну систему процедур банкрутства необхідно реалізувати за допомогою інституційної та нормативної бази. Добре відомо, що для створення ефективної системи процедур неплатоспроможності необхідні надійні інституції та нормативно-правові акти.

Відповідно до Принципів Світового Банку (Частина D Принципів), інституційна база має три основні елементи: 1) інституції, відповідальні за провадження у справах про неплатоспроможність; 2) система взаємодії, яка забезпечує роботу зі справами та рішеннями; 3) вимоги, необхідні для забезпечення неупередженості в діяльності таких інституцій. Низка основоположних принципів впливає на структуру і зміст діяльності таких інституцій та учасників, які мають повноваженнями щодо провадження у справі про неплатоспроможність.

Реформування законодавства з процедур банкрутства може продовжуватися розробкою детальних вимог для професії арбітражного керуючого, зокрема заходів дисциплінарного впливу на представників професії, які порушують правила та вимоги. У зв'язку з цим вважається за необхідне розробити та впровадити Кодекс етики.

УПОВНОВАЖЕНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ОРГАН З ПИТАНЬ БАНКРУТСТВА

Відповідно до Принципу D7 Світового Банку, роль регуляторних органів полягає в тому, щоб нести відповідальність за регулювання та нагляд за керуючими у справах про неплатоспроможність.

Поточна реформа дала арбітражним керуючим більшу незалежність. У Кодексі України з процедур банкрутства містяться норми, які відображають очікування громадськості щодо чесності представників професії. По-

силюється роль саморегулювального органу арбітражних керуючих.

Тепер у Міністерства юстиції є необхідні повноваження забезпечувати ефективно виконання їхніх функцій, обов'язків та повноважень за допомогою Дисциплінарної комісії. Уповноважений державний орган у сфері неплатоспроможності повинен приділяти особливу увагу розробці підзаконних актів для забезпечення універсального застосування Кодексу.

2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

У Типовому законі ЮНСІТРАЛ не передбачено положень щодо трансграничної неплатоспроможності, які відповідають вимогам, зазначеним у цьому розділі. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону. Ці вимоги також мають застосовуватися до фізичних осіб.

3. ЄС

У першому розділі Регламенту про провадження у справах про неплатоспроможність також зазначено основні вимоги (зокрема у ст. 1 і 2). Проте, і тут у зв'язку з іншим предметом регулювання це лише базовий консенсус.

У чинній редакції Директиви про реструктуризацію та неплатоспроможність також першочергово наводиться визначення термінів. Термінологія Регламенту про провадження у справах про неплатоспроможність є загальноприйнятною і наводяться визначення лише додаткових термінів. Проте, оскільки це перша подібна директива, формулювання залишається досить обширним і передбачає максимальне врахування національних особливостей.

4. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні заваження

Німецьке законодавство про неплатоспроможність також розпочинається із загальних поло-

жень. Проте, у німецькому законодавстві стаття з визначенням термінів не розміщується на початку. Визначення термінів спершу наводиться в контексті, а потім використовується за єдиним принципом.

Що стосується змісту, то визначення КУЗПБ за своєю природою відрізняються від німецького трактування певних термінів. З одного боку, це пов'язано з іншою історією права, а з іншого — що закон відповідає іншим законам. Окремі терміни, наприклад «неплатоспроможність», мають бути відомими з інших законів.

Проте, вражає, що українське законодавство передбачає тісний зв'язок із боржником (а також із арбітражним керуючим або кредитором), навіть якщо конкретні (трудові) відносини були припинені впродовж останніх трьох років. Якщо в законодавстві Німеччини про неплатоспроможність передбачається такий тісний зв'язок, то він обмежується 12 місяцями (ст. 138 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність).

Загалом, можна помітити, що в українському законодавстві наводяться досить детальні визначення деяких термінів (і таким чином це є досить обмежувачим фактором). У майбутньому доведеться докласти багато зусиль, щоб адаптувати законодавство. Наскільки нам відомо, об'ємне тлумачення, яке забезпечується юристами та судами Німеччини, не є частиною українського праворозуміння.

Ще однією особливістю чинного українського закону є те, що визначення наводяться не лише у ст. 1. Водночас у ст. 2 вперше використовується термін «державне підприємство», а у ст. 3 наводиться більш детальне роз'яснення. Вже з перших статей важко читати закон і стає зрозуміло, що сюрпризів можна очікувати в кожній статті.

До речі, ст. 2 також є допоміжною для юристів, в якій, відповідно до німецького розуміння, немає потреби. Це стосується, наприклад, ч. 6 ст. 2, оскільки, відповідно до чинного закону, кредитори-нерезиденти також

мають можливість брати участь у провадженні у справах про банкрутство. Те саме стосується ч. 7 ст. 2, яка фактично повторює наявні зобов'язання України за міжнародними договорами.

Завдання державного органу з питань банкрутства, зазначені у ст. 3, не мають відповідностей у німецькому законодавстві. Деякі з таких завдань просто не передбачені німецьким законодавством (захист державних підприємств), а інші завдання виконує Федеральне статистичне управління (збір статистичних даних) або власне суд (затвердження планів врегулювання неплатоспроможності).

Однак на цьому етапі вже можна помітити особливість в абзаці 6 ч. 1 ст. 3, відповідно до якого необхідно запровадити процедури здійснення контролю за арбітражними керуючими. Цей абзац суперечить ст. 32/33, відповідно до яких контроль здійснюється саморегулювальною організацією.

Положення ст. 4 також суворіші, ніж у німецькому законі. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 4, акціонери (у тому числі власники майна та органи виконавчої влади) мають запобігати банкрутству. Таке зобов'язання не передбачене у законодавстві Німеччини. На думку німецького експерта, це також правильно: не всі компанії мають позитивний прогноз на постійній основі, деякі компанії просто застаріли в сучасному світі (тому ні у кого не виникає сумнівів, що виробництво потягів на паровій тязі або ткацьких верстатів у сучасному світі приносило б мізерний дохід від продажу). Проте, закон не передбачає зобов'язання підтримувати реорганізацію. Законодавство також необхідно адаптувати з огляду на субсидіарну відповідальність, яку в Україні дехто вже вимагає, інакше це призводить до фактичної повної відповідальності осіб, зазначених тут. Однак це призвело б до повної абсурдності принципу здійснення проваджень у справах про неплатоспроможність, а тому потребує виправлення. Це може бути пов'язано лише з тим,

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

що хоча зазначені особи мають фундаментальне зобов'язання, але вони можуть в окремих випадках утримуватися від цього зобов'язання, не встановлюючи водночас таку безпосередню відповідальність.

З іншого боку, у п. 3 ст. 49 Закону про товариство з обмеженою відповідальністю GmbH Німеччини є положення, аналогічне ч. 2 ст. 4 Кодексу. А втім, німецький закон фокусується на використанні пайового капіталу, а за українським законом вимагаються ознаки неплатоспроможності (без їх попереднього визначення).

У ст. 4 ч. 3 гарантується, відповідно до умов ч. 6, надання допомоги, що регулюється німецьким законодавством про перевірку та затвердження в ЄС. Це буде особливо важливо в контексті майбутнього членства в ЄС.

У ст. 5 йдеться про особливості регулювання процедури санації до відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. ЄС нещодавно відобразив ці положення у Директиві про реструктуризацію та неплатоспроможність; імплементація в німецьке законодавство має відбуватися до середини 2021 року. Вже розпочалися обговорення з цього приводу, але досі немає пропозицій щодо конкурентно-

го законодавчого регулювання. Тому поки з огляду на цю статтю неможливо дати будь-які рекомендації. Навпаки, у цьому разі ця стаття може слугувати зразком для німецького права.

Ст. 7 має відповідник у німецькому законодавстві, а саме ст. 240 Цивільного процесуального кодексу Німеччини (Цивільний процесуальний кодекс). Це положення припиняє усі пасивні процеси боржника, а в сукупності зі ст. 86 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність дає можливість їх визнати чинними в окремих випадках. Активні процеси також спершу припиняються, але завжди можуть бути поновлені арбітражним керуючим відповідно до ст. 85 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність.

Ч. 3 ст. 8 відповідає ст. 18 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність. Однак в українському законодавстві є уточнення, що фізичні особи можуть також звернутися із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство у разі загрози неплатоспроможності. До речі, український законодавець дав чітке визначення поняття «загроза неплатоспроможності» у п. 1 ч. 6 ст. 34, яке суттєво відрізняється від визначення, наведеного у ст. 1.

б. Арбітражний керуючий (Книга 2, Розділ 1)

У Розділі 1 Книги 2 нормативні положення щодо арбітражного керуючого застосовуються до всіх видів проваджень, тобто, як це було б названо в Німеччині, «винесено за дужки».

і. Огляд положень розділу

В КУзПБ були запроваджені деякі зміни в сфері діяльності арбітражного керуючого. Комітет кредиторів отримав право в будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від

наявності підстав. Отже, комітет кредиторів може абсолютно безперешкодно звільнити арбітражного керуючого без жодної причини.

Введено нове правило, згідно з яким боржник повинен надати докази того, що він вніс три розміри мінімальної заробітної плати за три місяці роботи арбітражного керуючого як винагороду.

1. Організація діяльності арбітражного керуючого (ст. 10 КУзПБ)

У Кодексі професія арбітражного керуючого класифікується як незалежна професійна діяльність. Цей статус дає арбітражному керуючому додаткові права та зобов'язання під час виконання його обов'язків, але, згідно з чинною версією Кодексу, Міністерство юстиції зберігає за собою важливі функції з регулювання професії. Автори вважають, що на цьому етапі розвитку професії наявність контролю з боку Міністерства юстиції є виправданістю в короткостроковій перспективі. Згодом Міністерство юстиції має передати всі свої контрольні функції саморегулювній організації. Незалежність арбітражного керуючого повинна визначати можливість саморегулювання професії.

Арбітражний керуючий з моменту постановлення ухвали про його призначення до моменту припинення здійснення ним повноважень прирівнюється до службової особи підприємства-боржника. Це положення означає, що на арбітражних керуючих покладаються додаткові обов'язки. Той факт, що арбітражні керуючі мають статус службової особи збанкрутілого підприємства, означає, що вони вже несуть додаткову відповідальність як службові особи (особливий суб'єкт кримінальної відповідальності та особлива відповідальність за статтями 364⁷, 365⁸, 366⁹, 367¹⁰, 368¹¹, 369¹² і 370¹³ ККУ (Кримінального кодексу України)).

У Кодексі гарантовано право арбітражного керуючого здійснювати повноваження на всіх

стадіях провадження у справі про банкрутство.

Право на ведення діяльності арбітражного керуючого надається після отримання відповідного свідоцтва у порядку, встановленому Кодексом, та реєстрації в Єдиному реєстрі арбітражних керуючих. Отже, законодавець пов'язує отримання права займатися професійною діяльністю з моментом вчинення технічної дії — реєстрації в Єдиному реєстрі арбітражних керуючих. Внесення до реєстру — це технічна дія, яку адміністратор реєстру повинен виконати автоматично, і законодавець визначає, що арбітражний керуючий починає працювати саме з моменту його внесення до реєстру. Ми впевнені, що технічна дія — внесення до реєстру — це не юридична дія, під час вчинення якої особа отримує право виконувати свою діяльність. На практиці включення або вилучення з реєстру не входить до переліку найчастіших порушень.

На підприємствах, що провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею, арбітражний керуючий повинен мати допуск до державної таємниці, а в разі його відсутності — отримати такий допуск у встановленому законом порядку. Законом України «Про державну таємницю» передбачена процедура надання доступу арбітражному керуючому, розпоряднику майна, керуючому санацією та ліквідатору. Кодекс і відповідний закон не передбачають надання права доступу до державної таємниці помічнику арбітражного керуючого. На практиці виникатимуть ситуації, коли у випадках державної таємниці всупереч ст. 14 помічник арбітражного керу-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

7 – Зловживання владою або службовим становищем

8 – Зловживання владою або службовим становищем

9 – Службове підроблення

10 – Службова недбалість

11 – Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою

12 – Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі

13 – Провокація підкупу

ючого не зможе виконувати свої обов'язки, оскільки право доступу до державної таємниці не передбачено Кодексом та Законом України «Про державну таємницю».

2. Вимоги до арбітражного керуючого (ст. 11 КУзПБ)

Стаття 11 встановлює вимоги до арбітражного керуючого. Загалом положення цієї статті не потребують будь-яких особливих коментарів, за винятком того, що арбітражним керуючим не може бути особа, засуджена за вчинення будь-якого злочину (це правило зазначено далі в Кодексі). Якщо проаналізувати аналогічні положення про відсторонення від професійної діяльності членів інших саморегульованих організацій (нотаріуси, приватні виконавці, адвокати), то можна зробити висновок, що особам, які не були звільнені або позбавлені ліцензії в установленому порядку, забороняється займатися професійною діяльністю за вчинення умисного злочину.

Питання підвищення кваліфікації арбітражного керуючого повинні розглядатися саморегульованою організацією в порядку, який буде нею розроблений і затверджений. Міністерство юстиції може встановлювати процедуру підвищення кваліфікації лише на перехідному етапі (наприклад, тимчасове надання такого права на 2 роки), а в майбутньому державний орган з питань банкрутства повинен передати ці функції саморегульованій організації.

3. Права та обов'язки арбітражного керуючого (ст. 12 КУзПБ 4)

Стаття 12 містить право арбітражного керуючого запитувати й отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою. Формулювання положення, яке стосується права на отримання документів та їх копій від фізич-

них осіб за умови їхньої згоди, миттєво створює підставу для недотримання правових вимог арбітражного керуючого. Крім того, чинний кодекс не містить механізму відповідальності за невиконання правових вимог арбітражного керуючого, тоді як в інших саморегульованих професіях такий механізм існує. Наприклад, за ненадання документів на запит адвоката передбачена адміністративна відповідальність. На практиці може скластися така ситуація, що арбітражний керуючий муситиме звертатися до суду для отримання допомоги процесуального характеру задля отримання необхідних документів. Після встановлення права на безпосередній доступ до інформації про боржників, їхнє майно, доходи й кошти, у тому числі конфіденційної інформації, що міститься в державних базах даних і реєстрах, у тому числі електронних, рекомендується передбачити безперешкодну процедуру такого доступу (наразі державні органи мають право на вільний доступ і отримання інформації).

4. Незалежність арбітражного керуючого (ст. 13 КУзПБ)

Ця стаття передбачає, що у разі якщо арбітражний керуючий затримується уповноваженим органом або підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, орган, що здійснив затримання чи повідомив про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, зобов'язаний негайно повідомити про це державний орган з питань банкрутства. Про ці дії повинен бути повідомлений суд, оскільки саме суд у разі тимчасового зупинення права на ведення діяльності арбітражного керуючого на строк понад 30 днів призначає іншого арбітражного керуючого (відповідно до п. 4 ст. 29).

5. Помічник арбітражного керуючого (ст. 14 КУзПБ 4)

Арбітражний керуючий зобов'язаний переконатися, що

відповідна особа дотримується вимог цієї статті. На помічника арбітражного керуючого поширюються обмеження, передбачені пунктами 1–4 ч. 2 ст. 11. На практиці виникнуть труднощі при перевірці відповідності кандидата на посаду помічника арбітражного керуючого певним вимогам: відсутній реєстр і доступ до реєстру осіб, які визнані судом обмеженими у цивільній дієздатності та недієздатними.

Право помічника арбітражного керуючого на доступ до державної таємниці не закріплено.

6. Кваліфікаційна комісія (ст. 15 КУзПБ)

Стаття 15 визначає порядок створення, функціонування та повноваження кваліфікаційної комісії.

7. Кваліфікаційний іспит (ст. 16 КУзПБ)

Стаття 16 визначає порядок складання кваліфікаційного іспиту. Поступова зміна — це зміна порядку складання кваліфікаційного іспиту за допомогою автоматизованого й анонімного тестування.

8. Свідоцтво про право на ведення діяльності арбітражного керуючого (ст. 17 КУзПБ)

Законодавець у цій статті зазначає, що моментом початку діяльності арбітражного керуючого є день внесення інформації про нього до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України. Право займатися професійною діяльністю не може бути пов'язане з вчиненням технічної дії — внесенням інформації до відповідного реєстру. Як показує приклад інших

саморегульованих організацій, саме таке формулювання може призвести до багатьох порушень у майбутньому¹⁴.

Ми вважаємо, що арбітражний керуючий має право почати займатися професійною діяльністю з моменту видачі свідоцтва про право на ведення діяльності арбітражного керуючого.

9. Єдиний реєстр арбітражних керуючих України (ст. 18 КУзПБ)

Стаття 18 містить положення, що стосуються центрального реєстру арбітражних керуючих. Цей реєстр вже був створений одним із попередніх законів.

10. Дисциплінарні проступки арбітражних керуючих (ст. 19 КУзПБ)

Стаття 19 містить положення про порушення, які є підставою для притягнення до відповідальності. Загалом ці положення можуть застосовуватися лише до порушень керівних принципів діяльності саморегульованих організацій. Зокрема, встановлено, що дисциплінарним правопорушенням є невиконання статуту та рішень саморегульованої організації арбітражних керуючих.

11. Контроль за діяльністю арбітражних керуючих (ст. 20 КУзПБ)

Стаття 20 регулює права державного органу з питань банкрутства або саморегульованих організацій арбітражних керуючих, які стосуються механізмів контролю. Також стаття регулює право третіх сторін вимагати застосування механізмів контролю.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

14 — Наприклад, випадок адвоката Андрія Вишневіського (колишнього керівника системи БПД), коли рішення про відновлення статусу адвоката не виконано <https://erau.unba.org.ua/profile/27901> (<http://yur-gazeta.com/golovna/andriy-vishnevskiy-povernuv-sobi-status-advokata.html>).

12. Відповідальність арбітражних керуючих (ст. 21 КУзПБ 4)

Право застосування дисциплінарного стягнення належить державному органу з питань банкрутства за поданням дисциплінарної комісії. Згодом право застосування дисциплінарного стягнення має бути повністю передано до компетенції саморегулювальної організації.

13. Дисциплінарна комісія (ст. 22 КУзПБ)

Стаття містить порядок утворення комісії, порядок прийняття нею рішень, а також її повноваження.

14. Дисциплінарні стягнення (ст. 23 КУзПБ)

Види дисциплінарних стягнень: попередження, догана, тимчасове зупинення права на ведення діяльності арбітражного керуючого та позбавлення права на ведення діяльності арбітражного керуючого.

15. Страхування відповідальності арбітражного керуючого (ст. 24 КУзПБ)

Арбітражний керуючий зобов'язаний укласти договір страхування професійної відповідальності протягом 3 робочих днів з дня внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України запису про надання йому права на ведення діяльності арбітражного керуючого. Ведення діяльності арбітражного керуючого без укладення договору страхування професійної відповідальності забороняється. Доречно передбачити зобов'язання щодо укладення договору страхування з моменту отримання Свідоцтва про право на ведення діяльності арбітражного керуючого.

16. Відшкодування шкоди, заподіяної з вини арбітражного керуючого (ст. 25 КУзПБ)

Шкода, заподіяна особі внаслідок незаконних дій арбітражного керуючого, відшкодовується відповідно до закону; шкода, заподіяна особі внаслідок неумисних дій або помилки арбітражного керуючого, відшкодовується за рахунок страхової виплати; шкода, заподіяна особі внаслідок умисних дій чи бездіяльності арбітражного керуючого, відшкодовується арбітражним керуючим.

Отже, шкоду, заподіяну особі, треба класифікувати за такими типами: незаконні дії, неумисні дії або помилки, умисні дії або бездіяльність. Особливу занепокоєність викликають критерії, за якими може бути класифікована помилка арбітражного керуючого.

17. Припинення діяльності арбітражного керуючого (ст. 26 КУзПБ)

У статті наводиться вичерпний перелік підстав для припинення діяльності арбітражного керуючого. Стаття викликає побоювання з приводу однієї з підстав — набрання законної сили обвинувальним вироком щодо арбітражного керуючого. Припинення до кримінальної відповідальності за вчинення злочину означає припинення діяльності арбітражного керуючого. Для приватних виконавців, адвокатів і нотаріусів передбачається, що у зв'язку з вчиненням умисного злочину право на професійну діяльність може бути втрачено.

З огляду на загальне ухилення від встановлених правил, що регулюють діяльність саморегулювальних професій, доречно зазначити таку підставу для припинення діяльності арбітражного керуючого, як набрання законної сили обвинувальним вироком у зв'язку з умисним вчиненням правопорушення арбітражним керуючим.

18. Порядок припинення діяльності арбітражного керуючого (ст. 27 КУзПБ)

Ключовим питанням у разі припинення діяльності арбітражного керуючого є право останнього оскаржити рішення державного органу з питань банкрутства. Відповідно до чинної редакції Кодексу, оскарження такого рішення не зупиняє його дію, а це значить, що в разі скасування рішення про позбавлення права на ведення діяльності арбітражного керуючого відшкодування завданих збитків неможливе. Через відсутність механізмів особистої відповідальності за прийняття неправомірного рішення (особливо коли це рішення колегіального органу) відшкодувати збитки, завдані таким рішенням, неможливо.

19. Призначення та відсторонення арбітражного керуючого (ст. 28 КУзПБ)

Суд був наділений дискреційним правом призначати арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією в разі, якщо жоден з арбітражних керуючих, визначених шляхом автоматизованого відбору, не подав заяву про участь у цій справі. У цьому разі суд самостійно призначає арбітражного керуючого без застосування критеріїв і механізмів, визначених законом.

Комітет кредиторів отримав право в будь-який час звертатися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав, а суд зобов'язаний прийняти рішення щодо припинення повноважень арбітражного керуючого. Фактично комітет кредиторів має право відсторонити арбітражного керуючого в будь-який час за власним бажанням.

20. Тимчасове зупинення права на ведення діяльності арбітражного керуючого (ст. 29 КУзПБ)

Стаття визначає підстави для тимчасового зупинення права на ведення діяльності арбітражного керуючого, про що робиться відповідний запис у Єдиному реєстрі арбітражних керуючих.

Арбітражний керуючий зобов'язаний повідомити про таке зупинення права господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство. У разі застосування до арбітражного керуючого як підозрюваного чи обвинуваченого у кримінальному провадженні запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту із заборонаю залишати житло цілодобово або у робочий час чи тримання під вартою — арбітражний керуючий не може фізично заявити про припинення своєї діяльності (наприклад, якщо арбітражний керуючий перебуває під вартою).

21. Винагорода та відшкодування витрат арбітражного керуючого (ст. 30 КУзПБ)

У статті вказується порядок визначення і виплати, а також розмір основної та додаткової грошової винагороди.

Право суду зменшувати розмір грошової винагороди арбітражного керуючого у разі, якщо середньомісячна заробітна плата керівника боржника є надмірно високою порівняно з мінімальним розміром заробітної плати, дає привід для занепокоєння. Критерій для визначення розміру винагороди, яка є завищеною порівняно з мінімальною заробітною платою, відсутній.

ii. Коментарі національних експертів

Основна ідея процедури банкрутства полягає в тому, щоб відновити бізнес і, якщо це немож-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

ливо, виплатити максимальну суму кредиторам.

Загальне правило, що регулює права та обов'язки, свідчить, що арбітражний керуючий зобов'язаний діяти з метою, з якою ці права та обов'язки надано (ст. 12 ч. 3).

Але ці загальні правила, а також спеціальні правила, що регулюють обсяг повноважень арбітражного керуючого під час виконання функцій ліквідатора, не містять повноважень з виплати кредиторам їхніх вимог (задоволення вимог).

Арбітражний керуючий (ліквідатор) виконує цю функцію не як пріоритетну, а як другорядну.

Це питання може здатися неважливим, але з точки зору сприйняття функцій арбітражного керуючого у суспільстві, воно має важливе значення для професії арбітражного керуючого.

Положення ст. 14 не регулюють повною мірою діяльність помічника арбітражного керуючого через відсутність набору мінімальних прав і обов'язків, як-от, наприклад, відвідування судових засідань.

Крім того, було б доцільно, якби помічник арбітражного керуючого мав відповідне свідчення.

Що стосується ст. 16, узгодження процедури іспиту триває. Це необхідно, щоб не допустити маніпуляцій із системою допуску до професійної діяльності.

Формулювання положення ст. 19, яке визначає дисциплінарний проступок арбітражного керуючого як «невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків» (п. 3 ч. 2 ст. 19), у цій редакції дозволяє нам інтерпретувати це визначення в досить широкому сенсі.

Бажано вказати той факт, що таке невиконання або неналежне виконання завдає шкоди інтересам учасників справи про банкрутство.

Доцільно розробити систему дисциплінарної відповідальності на основі Кодексу етичних норм. Це підвищить престиж професії.

Порядок контролю за діяльністю арбітражних керуючих (ст.

20) визначається залежно від предмета звернення зі скаргою на дії або бездіяльність арбітражного керуючого фізичних і юридичних осіб, статус яких у справі про банкрутство не встановлено.

Положення про предмет звернення, що ніяк не стосується справи про банкрутство, може створити механізм зловживань щодо арбітражного керуючого.

Оскільки всі юридичні та фізичні особи, пов'язані зі справою про банкрутство, права яких можуть бути порушені діями чи бездіяльністю арбітражного керуючого, підпадають під визначення «учасники справи про банкрутство» (ст. 1), доцільніше вказати осіб, уповноважених на подання скарги на арбітражного керуючого до державного органу з питань банкрутства, як учасників провадження у справі про банкрутство.

Ця поправка не лише усуне можливість зловживання щодо арбітражного керуючого з боку третіх осіб, але й відповідатиме принципу незалежності арбітражного керуючого (ст. 13).

Особливу увагу треба приділити положенню, що міститься в ст. 28, яке дає комітету кредиторів право в будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав (п. 4 ч. 4 ст. 28).

Це правило не лише суперечить іншим підставам для відсторонення арбітражного керуючого, які викладені в ч. 4 ст. 28, але також суперечить нормам Господарського процесуального кодексу України (ст. 43) щодо недопущення зловживання процесуальними правами з боку учасників судового процесу, до яких належать кредитори в справах про банкрутство.

Але наявність такого положення формально дає підстави суду для задоволення таких клопотань (ч. 4 ст. 28).

Такі обставини дозволять комітету кредиторів чинити тиск на арбітражного керуючого під загрозою його відсторонення,

порушуючи тим самим принцип незалежності арбітражного керуючого.

Крім того, при застосуванні цього стандарту і норм Господарського процесуального кодексу України може виникнути різна судова практика.

Цілком природно, що арбітражний керуючий, відсторонений судом без підстави для відсторонення, який вважає, що відповідне клопотання комітету кредиторів є зловживанням процесуальними правами і що дії суду повинні бути спрямовані на припинення такого зловживання, побачить у діях судді ознаки порушення останнім закону, в результаті чого арбітражний керуючий у свою чергу звернеться зі скаргою вже на дії такого судді в порядку, передбаченому законодавством.

Отже, може виникнути несприятлива судова та дисциплінарна практика, яка завдає шкоди репутації як професії арбітражного керуючого, так і судової системи загалом.

Рекомендовано вилучити п. 4 ч. 4 ст. 28 або принаймні після слова «...повноважень» фразу «...або за клопотанням комітету кредиторів».

Щодо основної грошової винагороди арбітражного керуючого, мінімальний розмір якої становить 3 мінімальні заробітні плати (3 та 5 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб) за місяць здійснення повноважень, передбачених статтею 30, необхідно зазначити, що ця сума абсолютно не обґрунтована економічними або статистичними показниками з урахуванням відповідної професійної кваліфікації.

З огляду на ступінь відповідальності арбітражного керуючого, необхідність підвищення рівня довіри до професії та її престижу, а також той факт, що всі активи боржника фактично перебувають під контролем арбітражного керуючого, такий незначний розмір його винагороди може призвести до зловживань з боку арбітражного керуючого.

Отже, розмір основної гро-

шової винагороди арбітражного керуючого повинен бути збільшений за умови економічного обґрунтування такого розміру.

Також є коментарі до положень, що стосуються виплати винагороди після закінчення авансованих заявником коштів (п. 7 ч. 2 ст. 30), оскільки механізм отримання цих коштів за рахунок коштів, одержаних боржником у результаті господарської діяльності, не визначено.

Крім того, в процедурі розпорядження майном арбітражний керуючий не має права втручатися в господарську діяльність боржника (ч. 10 ст. 44), що призведе до нездатності арбітражного керуючого отримувати винагороду в процедурі розпорядження майном боржника.

Зазначається, що витрати арбітражного керуючого, пов'язані з виконанням ним повноважень у справі, відшкодовуються в порядку, передбаченому Кодексом (ч. 4 ст. 30).

Але ч. 6 ст. 30 встановлює, що за рахунок коштів, авансованих заявником (кредитором або боржником), виплачується лише основна винагорода арбітражного керуючого. Загалом це положення не регулює питання відшкодування арбітражному керуючому (розпоряднику майна) витрат, що пов'язані з виконанням ним повноважень у справі про банкрутство.

Положення ст. 60, що регулюють процедуру ліквідації боржника, передбачають відшкодування лише тих витрат арбітражного керуючого (ліквідатора), які пов'язані з процедурою ліквідації (п. 2 ч. 3 ст. 6), а механізм відшкодування витрат, понесених у процедурі розпорядження майном, не передбачений.

iii. Порівняння з іншими ідеями

1. Світовий Банк

Новий Кодекс України з процедур банкрутства удосконалив процес регулювання професій-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

ної діяльності арбітражних керуючих, про що йдеться у відповідних положеннях Принципу D8 Світового Банку.

Відтепер Кодекс України з процедур банкрутства передбачає:

- критерії для арбітражних керуючих (рекомендація: додаткову роботу можна провести для того, щоб зробити ці критерії об'єктивними, зрозумілими і легкими в застосуванні для досягнення кращого результату);
- система призначення арбітражних керуючих загалом дозволяє вибирати кращих керуючих для кожної конкретної справи — тепер система пропонує трьох кандидатів на вибір сторонами у справі;
- Кодекс України з процедур банкрутства містить спеціальні положення, що стосуються ситуацій, коли арбітражні керуючі виконують повноваження керівника, відповідно до яких на арбітражних керуючих поширюються стандарти підзвітності, що застосовуються до посадових осіб. Крім того, вони несуть відповідальність за недбалість, шахрайство або інші правопорушення та можуть бути відсторонені від посади.

Оскільки цей Принцип стосується компетентності та добросовісності керуючих у справі про неплатоспроможність, подальша реалізація цих положень в Україні (Книга 2 «Арбітражні керуючі» Кодексу України з процедур банкрутства) може рухатися в напрямку підвищення їхньої незалежності та неупередженості.

Спеціальні положення Принципу Світового Банку щодо ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників присвячені керуючим у справах про неплатоспроможність (Принцип D8). Система регулювання діяльності керуючих у справах про неплатоспроможність повинна забезпечувати, щоб:

- критерії визначення того, хто може бути керуючим у спра-

ві про неплатоспроможність, були об'єктивними, чітко встановленими та відкритими для громадськості;

- керуючі у справах про неплатоспроможність мали компетенцію для виконання роботи, для якої вони призначені, і здійснення наданих їм повноважень;
- керуючі у справах про неплатоспроможність діяли сумлінно, неупереджено та незалежно;
- на керуючих у справах про неплатоспроможність, які виконують функції керівників, поширювалися стандарти підзвітності, що застосовуються до директорів і посадових осіб; щоб такі керуючі підлягали відстороненню за некомпетентність, халатність, шахрайство або інші протиправні дії.

Світовий Банк заявляє, що виконання цих вимог може забезпечити чесність всієї системи відповідно до положень про керуючих у справах про неплатоспроможність.

2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з винятково трансграничним характером Типового закону.

У процесі вдосконалення законодавства про банкрутство бажано переглянути та додати більше процедурних стандартів в розділ Кодексу про транскордонну неплатоспроможність. Крім того, відповідні процесуальні норми треба додати до Господарського процесуального кодексу України.

3. ЄС

Нормативні документи ЄС — Регламент про провадження у справах про неплатоспроможність та Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність

— все ще залишають відкритим питання про конкретний перелік зобов'язань арбітражного керуючого, його призначення та відсторонення, а також питання про кваліфікацію. В Європі поки що немає остаточних мінімальних вимог щодо цих пунктів. Нині кожна країна все ще діє на основі власного досвіду та власного законодавства. Саме тому так важливо на додачу до законодавства Німеччини аналізувати ситуацію в інших країнах, а також узгоджувати з ними законодавство та досвід.

4. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 10

Ч. 1 та 2 ст. 10 відповідають різним нормативним положенням Німеччини. Зокрема, положення про представництво в п. 1 ч. 1 ст. 10 відповідає тлумаченню німецького законодавства. Чітке регулювання цих питань має особливо важливе значення для судових розглядів і питання відповідальності.

Ч. 3 та 4 ст. 10 не мають еквівалентів у законодавстві Німеччини. Це пов'язано, з одного боку, з тим, що (поки що) немає саморегулювальної організації арбітражних керуючих, а з іншого боку, немає відповідного визначення державної таємниці.

Ст. 11

Ст. 11 визначає вимоги до арбітражного керуючого. Це положення має велике значення в українському розумінні. Оскільки в Німеччині призначення арбітражного керуючого не залежить від державної реєстрації, ці питання не регулюються німецьким законодавством. Натомість, пункт 1 ч. 1 ст. 56 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність вимагає тільки, щоб «призначалася фізична особа, кандидатура якої підходить для конкретної справи, яка, зокрема, добре обізнана в питаннях бізнесу, незалежна від кредиторів і боржника та яка має бути обраною з чис-

ла всіх бажаючих взяти на себе обов'язки арбітражного керуючого».

Ст. 12

Ст. 12 містить перелік прав і обов'язків арбітражного керуючого. Отже, порівняно із ст. 80 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, український закон надає арбітражному керуючому чітко визначені права. Німецьке законодавство лише передає арбітражному керуючому права боржника (за винятком прав на ознайомлення з податковою документацією). Власне такий детальний перелік становить очевидну проблему. Наприклад, документи можуть бути затребовані відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 12. Питання про те, хто повинен нести за це витрати, додатково не регулюється. У цьому разі (як і в п. 6 ч. 1 ст. 12) жодні витрати не можуть бути віднесені на конкурсну масу.

П. 5 ч. 2 ст. 12 передбачає щомісячні зобов'язання арбітражного керуючого щодо публікації актуальних даних на сайті державного органу з питань банкрутства. Загалом дуже корисно мати актуальні дані, але їх можна оновлювати автоматично під час внесення змін за допомогою відповідного програмного забезпечення. Аналогічно у випадку з процедурами буде достатньо підтверджувати дані, які залишилися без змін, один раз на півроку. Все інше вимагатиме значних зусиль від усіх залучених сторін без отримання додаткової вигоди (це стосується, наприклад, активів, розташованих у непідконтрольних районах, де зміни доцільні, але не обов'язкові у найближчі шість місяців).

П. 10а) ч. 2 ст. 12 було додано в результаті вилучення ч. 1 ст. 57 та п. 5 ч. 4 ст. 57, який має на меті роз'яснити, що подання звіту є одним із зобов'язань у значенні п. 11 ч. 2 ст. 12. Несвоєчасне подання звіту може мати негативні наслідки для арбітражного керуючого у межах як цивільного, так і професійного права за порушення зобов'язань арбітражного керуючого.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Нова редакція п. 10b) ч. 2 ст. 12 була необхідна для того, щоб включити зобов'язання п. 2 ч. 8 ст. 42, яке також було переглянуто, до переліку посадових обов'язків арбітражного керуючого.

Нову редакцію п. 10с) ч. 2 ст. 12 необхідно було включити після додавання ч. 2 ст. 70. Це послідовна зміна, що полягає у включенні відповідних зобов'язань до конкретного переліку зобов'язань арбітражного керуючого.

Нове положення п. 12 ч. 2 ст. 12 регулює процес управління рахунками на користь боржника. На всіх етапах процедури арбітражний керуючий зобов'язаний створити відповідні рахунки та використовувати їх як центральний депозитарій (для всіх відомих). Отже, положення п. 1 та 2 ч. 3 ст. 61 приймається в узагальненому вигляді. Однак водночас у нормативний документ додається новий пункт 3: неплатоспроможність банку, який обслуговує рахунок, може мати значний вплив на перспективи задоволення вимог кредиторів. Таким чином, арбітражний керуючий зобов'язаний перевірити, чи є обраний ним банк економічно стабільним. У разі виникнення сумнівів, коли арбітражний керуючий не в змозі провести відповідну перевірку, йому повинна бути надана можливість мати рахунок у надійному банку. Таким надійним банком можна вважати Національний банк України, тому він і був згаданий. Якби для відповідних цілей існували більш спеціалізовані державні банки, вони б також підійшли.

Крім того, колишню ч. 3 ст. 114 було додано до п. 12 ч. 2 ст. 12. Передбачене положення про арбітражних керуючих фізичних осіб також має велике значення для провадження у справі про неплатоспроможність юридичних осіб.

Як запобіжний захід треба зазначити, що у ст. 12 прямо не згадуються зобов'язання, що впливають з податкового законодавства, норм, які регулюють зовнішню торгівлю та запобігання відмиванню коштів, на відміну від норм щодо запобігання корупції.

Ст. 12 також має бути доповнена положеннями із ст. 28 (докладніше див. тут), які раніше не були внесені.

Ст. 13

Жодні зі змін ст. 13 не є виправданими.

Ст. 14

Ст. 14 регулює діяльність помічника арбітражного керуючого. На відміну від німецького законодавства, ця посада не призначена для того, щоб повноцінно замінити місцевого ліквідатора, а скоріше нагадує посаду стажера. Звичайно, ця посада також вимагає проходження навчання, тому додавання п. 2 до ч. 2 ст. 14 є необхідним. Стажер також повинен мати можливість пройти теоретичну підготовку (за рахунок свого роботодавця) в саморегульованій організації або аналогічних навчальних закладах.

Натомість, вносити корективи до положення щодо державних таємниць не потрібно, оскільки стажер на початковому етапі не повинен мати до них доступ, якщо це не важливо для виконання його обов'язків.

У німецькому законі немає положень про можливих помічників чи заступників. Німецький закон вирішує велику кількість завдань за допомогою традиційних норм цивільного права щодо делегування. Якщо вони не можуть бути застосовані (наприклад, у разі звільнення співробітників), обов'язки арбітражного керуючого треба розуміти як суто особисті повноваження і передбачити їх відповідну структуру.

Ст. 15/16

Статті 15 і 16 не мають еквівалента в німецькому законодавстві. Загалом положення справляють позитивне враження і можуть потребувати повторної оцінки після першого застосування на практиці. Однак речення 2 ч. 2 ст. 15 не уточнює, чи існує можливість переобрання/звільнення. Речення було додано в пропонувані зміни. Відповідні пункти є також зразком для ч. 2 ст. 22 та ч. 6а ст. 32.

Ст. 17

Те саме загалом стосується ст. 17. Однак ознайомлення з наявним перекладом призводить до марнування часу, оскільки реєстрації в центральному реєстрі має передувати підтвердження страхування. У зв'язку з цим необхідно доопрацювати закон і внести відповідні поправки до ст. 24.

Ст. 18

Ст. 18 не регулює доступ до створеного реєстру, а лише його зміст і строки для оновлення змісту. Ці положення не найкраще підходять для впорядкування в межах цієї статті і в жодному разі не є повними. Тому було б доцільно перенести ці положення до нової статті, яка б стосувалася реєстрів або центральних повноважень, щоб зробити закон більш зрозумілим.

Ст. 19/20

Статті 19 та 20 не мають еквівалента в німецькому законодавстві. Однак ч. 1 ст. 20, зокрема, дуже чітко демонструє двозначність закону, покладаючи функцію контролю або на державний орган з питань банкрутства, або на саморегульовану організацію. Це означає, що арбітражний керуючий вже повинен звітувати перед двома наглядовими органами, які до того ж мають різні права (див. ч. 6–8 ст. 20, які стосуються виключно прав саморегульованої організації). Виникає абсурдна ситуація, якщо державний орган з питань банкрутства, відповідно до ч. 4 ст. 20, також повинен залучати до розслідування найбільш кваліфікованих арбітражних керуючих в регіоні. За логікою закону це здійснюється лише на засіданнях місцевих саморегульованих організацій. Отже, ми пропонуємо доопрацювати п. 1 ч. 1 ст. 20 таким чином, щоб державний орган з питань банкрутства міг здійснювати контроль лише до моменту передачі прав саморегульованій організації, після чого саморегульована організація буде нести одноосібну і повну відповідальність. Це також призведе до необхідності вста-

новлення часових рамок у ч. 4 ст. 20.

Ст. 21

У контексті ст. 21 обхідний шлях через державний орган з питань банкрутства здається вкрай незручним. У цьому разі саморегульована організація також повинна мати можливість діяти відразу після прийняття рішення Дисциплінарною комісією і, за необхідності, після перегляду судового рішення.

Ст. 22

Щодо речення 2 ч. 2 ст. 22 застосовуються такі ж зауваження, які були зроблені до речення 2 ч. 2 ст. 15, тому посилання на включене нове речення 3 є доречним.

Ст. 23

Рекомендацій щодо внесення змін до ст. 23 немає.

Ст. 24

Ст. 24 необхідно узгодити зі ст. 17, оскільки це єдиний спосіб гарантувати, щоб до реєстру були включені лише застраховані арбітражні керуючі, які, відповідно, мають право на призначення. У протилежному разі завжди є ризик втрати інформативності, що в гіршому випадку може навіть призвести до призначення незастрахованих арбітражних керуючих.

Ст. 25

Загалом, ст. 25 містить належний розподіл провини та відповідальності. Однак ч. 3 ст. 25 (в перекладі) є неоднозначною: якщо арбітражний керуючий несе особисту відповідальність за кожну юридичну помилку, попередні параграфи не потрібні. Арбітражний керуючий завжди діє виключно на підставі закону. Це позбавить усі страхові зобов'язання будь-якого сенсу. Отже, пропонується обмежити формулювання умисними діями. Тоді положення завжди буде включати умисні (= ціленаправлені) незаконні дії. Це також відповідає положенням ст. 60, 61 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, згідно з якими арбітражний

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

керуючий несе основну відповідальність відповідно до загальних правил. Однак ця особиста відповідальність, обмежена за своїм змістом, підлягає страхуванню.

Ст. 26

Ч. 1 ст. 26 містить перелік підстав, за яких арбітражний керуючий втрачає право на виконання своїх обов'язків. Цей список закінчується ч. 2 ст. 26, згідно з якою у випадках, перелічених в ч. 1 ст. 26, свідоцтво необхідно анулювати. Ми не вважаємо, що це правильно: наприклад, арбітражний керуючий не може через перелом ноги виїжджати на великій відстані, але він може вести справи безпосередньо в своєму рідному місті. У цьому разі відмова від справ за власним бажанням все одно призведе до анулювання свідоцтва в деяких судах і, таким чином, до втрати всіх проваджень у справі про неплатоспроможність. Ми не вважаємо, що ці випадки є завжди пропорційними. Натомість, це питання треба розглядати окремо для кожного провадження у справі про неплатоспроможність. Крім того, як вже писали місцеві колеги, необхідно подати список відповідних правопорушень. Одночасово порушення, пов'язане із перевищенням швидкості, безумовно, не повинно бути підставою для анулювання свідоцтва.

Ст. 27

Щодо ст. 27 коментарі національних експертів можуть бути схвалені у повному обсязі.

Ст. 28

Ст. 28 — це положення різного змісту, що робить їх дуже заплутаними. З одного боку, положення регулюють процес призначення арбітражного керуючого (ч. 1 і 2 ст. 28), а потім встановлюють підстави для відсторонення і звільнення (ч. 3 і 4 ст. 28), після чого регулюють додаткові зобов'язання арбітражного керуючого (ч. 5 та 6 ст. 28). Зміст ч. 5 та 6 належить до ст. 12 і тому пропонується додати ці частини до відповідної статті. Ч. 2 ст. 28 не містить положень, що стосу-

ються відновлення повноважень арбітражного керуючого після його відсторонення з причин, перелічених у ч. 3 та 4 ст. 28, або анулювання свідоцтва згідно зі ст. 26. Формулювання цих положень було доповнене відповідно до пропозицій. П. 4 ч. 4 ст. 28 мав бути вилучений після внесення змін до п. 3 ч. 4 ст. 28.

Рекомендується розділити статтю на окремі статті про призначення, незалежність і відсторонення, але окремо в таблиці результатів це не подається.

Ст. 29

Положення ст. 29 на перший погляд виправдані. Однак практика покаже, чи є тимчасове припинення права на ведення діяльності арбітражного керуючого відповідним покаранням з точки зору практики і кредиторів, які беруть участь у справі про неплатоспроможність. Введення нового арбітражного керуючого в курс справи потребує часу та ресурсів кредиторів, до цього ж ця вимога не сприяє отриманню додаткових вигод кредиторами. На практиці це скоріше призведе тільки до затягування провадження у справі про неплатоспроможність. Це також не сприяє ефективному досягненню бажаної мети щодо прискорення процедур. Отже, можна було б розглянути можливість збереження виключно фінансових штрафів (відсутність грошової винагороди або менший розмір грошової винагороди) або, у гіршому випадку, повної і остаточної заміни арбітражного керуючого.

Ст. 30

Ст. 30 стосується грошової винагороди, під час визначення розміру якої стаття посилається на мінімальну заробітну плату в Україні. Також існує фіксована щомісячна заробітна плата, яка залежить від типу процедури. На перший погляд, розмір грошової винагороди обґрунтований, але не особливо привабливий для арбітражного керуючого, який вправно веде справи. Навіть премія за стягнення індивідуальних

претензій в кінцевому підсумку ситуацію не змінює. З іншого боку, редакція ч. 3 ст. 30, як і раніше, є занадто неточною та вимагає додаткових роз'яснень від судів щодо різних груп справ.

Система потенційних винагород також має той недолік, що арбітражний керуючий не зацікавлений у прискореному закритті провадження. Йому набагато цікавіше тримати справу відкритою якомога довше. Отже, доступні активи одночасно вичерпуються, а квота для незабезпечених кредиторів скорочується. Це теж може суперечити меті прискорення процесу.

Однак регульована система втрачає будь-який сенс, якщо суд (відповідно до абзацу 2 ч. 5 ст. 30) може зменшити розмір винагороди арбітражного керуючого на вимогу кредитора. Жодних конкретних критеріїв щодо цього не вказується, тому і в цьому разі існує значна потреба в регулюванні з боку судів у контексті тлумачення закону. Однак водночас можливе зловживання.

Незважаючи на попередні зауваження, жодних змін до процедури регулювання виплати винагороди не вносилося, оскільки український законодавець має намір використовувати власну ретельно продуману систему. Однак питання про те, чи принесе ця система бажаний успіх на практиці з точки зору прискорен-

ня процедури, квоти кредиторів і якості процесу управління справами про неплатоспроможність, має залишатися предметом подальшого аналізу з урахуванням практики.

Також, як уже зазначали українські колеги, доведеться розглянути питання щодо достатності розміру грошової винагороди. У Німеччині такі обговорення проходять регулярно, але там принципово інша система винагороди (заснована на процентному співвідношенні активів боржника під управлінням) вже включає механізми компенсації. Вони автоматично залежать від активів під управлінням і, як наслідок, більшої частки, отриманої від ефективної реалізації окремих активів. Однак у Німеччині арбітражний керуючий повинен оплачувати свої офісні та загальні витрати за рахунок винагороди. Додатково окремі категорії витрат можна відшкодувати за рахунок провадження у справі про банкрутство.

Як запобіжний захід ч. 7 ст. 30 було додано для уточнення. Отже, винагорода є неоподаткованою винагородою, на суму якої необхідно нараховувати податки (зокрема податок на прибуток).

З інших причин, які пов'язані зі змінами ст. 40, до абзацу 1 ч. 3 ст. 30 пізніше були внесені поправки, а ч. 3а ст. 30 була заново включена в документ.

с. Саморегулівна організація арбітражних керуючих (Книга 2, Розділ 2)

Саморегулювання вже не є новим інститутом у професії арбітражного керуючого. Відповідно до КУзПБ, усі арбітражні керуючі автоматично стають членами організації з подальшою сплатою членських внесків та відповідальністю, передбаченою за несплату таких внесків і невиконання вимог саморегулівних органів.

Незважаючи на те, що деякі функції покладено на саморегулівну організацію, вони є певною мірою декларативними порівняно з повноваженнями державного органу з питань банкрутства.

Кодексом передбачається своєрідний «гібрид» держави і представників професії.

Не зовсім правильно було залишати за саморегулівною організацією повноваження лише

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

з контролю за арбітражними керуючими у розрізі дотримання етичних вимог і т.ін., не надавши функцій захисту арбітражних керуючих.

Сама структура саморегульованих органів є незрозумілою, особливо щодо регіональних органів. Те саме стосується представництва в кваліфікаційно-дисциплінарній комісії, оскільки принцип несумісності посад не визначений.

Незважаючи на визначені функції для організації, у Кодексі не передбачаються завдання з саморегулювання арбітражних керуючих.

Не передбачений порядок проведення установчого з'їзду.

Не визначений порядок проведення регіональних з'їздів і створення регіональних органів.

Отже, забезпечення саморегулювання професії арбітражного керуючого безпосередньо залежить від самої професійної спільноти та її підходу до забезпечення саморегулювання.

Крім того, порядок повідомлення про проведення установчого з'їзду та його безпосереднє проведення створюють певну невизначеність.

Що стосується функцій саморегульованої організації, то їх виконання є можливим лише за умови внесення змін до підзаконних актів державного органу з питань банкрутства — Міністерства юстиції України.

i. Огляд положень розділу

Положення щодо функцій та повноважень саморегульованої організації не змінилися, крім одного — в державі може бути створена і функціонувати лише одна саморегульована організація.

У Кодексі визначаються базові принципи створення такої організації. Технічні нюанси має розробити Міністерство юстиції України.

Кодекс визначає статус саморегульованої організації арбітражних керуючих.

Зазначається, що всі органи, які займаються питаннями врегулювання неплатоспроможності, об'єднуються в єдину некомерційну професійну організацію, створену задля реалізації завдань самоврядування арбітражних керуючих. Кодекс гарантує усім арбітражним керуючим право брати участь у діяльності органів саморегульованої організації та право бути обраними до їх складу.

Основними принципами самоврядування арбітражних керуючих є принцип виборності, гласності, підзвітності та відповідальності за виконання всіх рішень саморегульованої організації.

Саморегульована організація створюється на підставі Кодексу і може бути ліквідована лише на підставі закону. Установчим документом саморегульованої організації є статут, який затверджується з'їздом арбітражних керуючих. Фінансова система саморегульованої організації створюється за рахунок самофінансування шляхом сплати членських внесків.

Статтею 32 визначається система органів саморегульованої організації. Органами саморегульованої організації є: З'їзд арбітражних керуючих регіону (Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя); Рада арбітражних керуючих регіону (Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя); голова Ради арбітражних керуючих України; голова Ради арбітражних керуючих України; З'їзд арбітражних керуючих України; ревізійна комісія.

Вищим органом самоврядування арбітражних керуючих є З'їзд арбітражних керуючих України. До повноважень З'їзду належить вирішення основних питань: утворення Ради арбітражних керуючих України, обрання голови Ради арбітражних керуючих України та його заступників і дострокове відкликання їх із посад; затвердження статуту саморегульованої організації арбітражних керуючих та внесення зміни до нього; затвердження Кодексу професійної етики арбітражного

керуючого; утворення ревізійної комісії; призначення чотирьох членів кваліфікаційної комісії та чотирьох членів дисциплінарної комісії; затвердження Положення про Раду арбітражних керуючих України, Положення про ревізійну комісію; розгляд і затвердження звітів Ради арбітражних керуючих України, висновків ревізійної комісії та звітів інших органів, утворених саморегульованою організацією арбітражних керуючих; затвердження кошторису саморегульованої організації арбітражних керуючих, її органів, а також звітів про їх виконання; здійснення інших повноважень відповідно до цього Кодексу та статуту саморегульованої організації арбітражних керуючих.

З'їзд арбітражних керуючих України скликається не менше одного разу на два роки, або також може бути скликаний на вимогу не менше 10 відсотків арбітражних керуючих чи на вимогу державного органу з питань банкрутства, або не менше однієї третини рад арбітражних керуючих регіонів.

Кодекс уповноважує саморегульовану організацію на власний розсуд ухвалювати рішення щодо повноважень, складу і порядку формування інших органів.

У Кодексі окремо визначаються функції та повноваження саморегульованої організації. Основними функціями є:

- Наглядова функція саморегульованої організації полягає в здійсненні контролю за діяльністю арбітражних керуючих щодо дотримання цього Кодексу, Кодексу професійної етики арбітражного керуючого та інших нормативно-правових актів.
- Функція нормотворчості — участь у розробленні нормативно-правових актів та заходів з питань відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом.
- Представницька функція — представляє арбітражних керуючих у відносинах з органами державної влади, органами місцевого само-

врядування, їх посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, громадськими об'єднаннями та міжнародними організаціями.

- Захисна функція — захищає професійні права арбітражних керуючих.

Цікавою особливістю є перевірка оприлюдненої інформації, що принижує честь і гідність, ділову репутацію арбітражних керуючих. У разі недостовірності такої інформації саморегульована організація вживає заходів для її спростування.

Кодексом мінімально регулюються питання створення та функціонування органів саморегульованої організації, що свідчить про те, що вирішення інших питань покладається на органи саморегульованої організації.

ii. Коментарі національних експертів

У Кодексі дуже мало уваги приділяється питанню створення, діяльності органів саморегульованої організації. Відповідні положення викладені лише у статтях 32 та 33 Кодексу.

Наприклад, у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» питання здійснення адвокатської діяльності регулюється 16 статтями, у яких містяться детальні гарантії створення та функціонування органів адвокатури.

У Законі України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» питанню самоврядування приватних виконавців присвячено дев'ять (9) статей.

На рівні Кодексу недостатньо закріплені гарантії створення та діяльності органів саморегульованої організації арбітражних керуючих.

Важливою гарантією функціонування будь-якої саморегульованої організації є питання фінансування. Чинний Кодекс не визначає суми такого фінансування шля-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

хом встановлення мінімальних або максимальних розмірів членських внесків для арбітражних керуючих і не передбачає інших джерел фінансування. У Кодексі не міститься положення про можливість отримання посадовими особами саморегульвної організації винагороди та не визначається сума такої винагороди.

Важливо надати органам саморегульвної організації високий рівень свободи у прийнятті рішень щодо функцій та механізмів діяльності окремих органів саморегульвної організації. Така свобода дій не є виправданою на етапі відсутності політичного компромісу між арбітражними керуючими такі повноваження можуть спричинити зловживання з боку всіх залучених осіб.

Високий рівень правової культури та досвіду органів саморегульвної організації гарантує повагу до всіх учасників судових проваджень — арбітражних керуючих. У разі інституційно слабких органів саморегулювання професійних організацій розумний баланс між інтересами всіх учасників процесу досягається лише за рахунок законодавчого регулювання. Ми вважаємо, що свобода дій саморегульвних організацій щодо створення та забезпечення діяльності їх органів не є виправданою на етапі створення та розвитку саморегульвної організації арбітражних керуючих.

iii. Порівняння з іншими ідеями

1. Світовий Банк

Новий Кодекс України з процедур банкрутства вдосконалив регулювання професії арбітражного керуючого, яке згадується у відповідному положенні Принципу D8 Світового Банку.

Відтепер Кодекс України з процедур банкрутства вже передбачає:

- критерії для арбітражних керуючих (рекомендація: додаткова робота може поля-

гати в тому, щоб зробити ці критерії об'єктивними, чіткими і простими у застосуванні для досягнення кращого результату);

- система призначення арбітражних керуючих загалом передбачає вибір кращого керуючого у кожній справі — тепер система пропонує сторонам у справі обирати одного з трьох запропонованих кандидатів;
- У Кодексі України з процедур банкрутства містяться положення щодо ситуацій, коли арбітражні керуючі діють у ролі керівників і несуть відповідальність відповідно до принципів підзвітності для посадових осіб. Крім того, вони несуть відповідальність за недбалість, шахрайство або інші правопорушення та можуть бути відсторонені від посади.

Оскільки цей Принцип стосується компетентності та добропорядності керуючих у справі про неплатоспроможність, подальша реалізація цих положень в Україні може рухатися в напрямку підвищення їхньої незалежності та неупередженості.

Спеціальні положення Принципів Світового Банку щодо ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників присвячені керуючим у справах про неплатоспроможність (Принцип D8). Система регулювання діяльності керуючих у справах про неплатоспроможність повинна забезпечувати, щоб:

- критерії визначення того, хто може бути керуючим у справі про неплатоспроможність, були об'єктивними, чітко встановленими та відкритими для громадськості;
- керуючі у справах про неплатоспроможність мали компетенцію для виконання роботи, для якої вони призначені, і здійснення наданих їм повноважень;
- керуючі у справах про неплатоспроможність діяли сумлінно, неупереджено та незалежно;

- на керуючих у справах про неплатоспроможність, які виконують функції керівників, поширювалися стандарти підзвітності, що застосовуються до директорів і посадових осіб; щоб такі керуючі підлягали відстороненню за некомпетентність, халатність, шахрайство або інші протиправні дії.

Світовий Банк заявляє, що виконання цих вимог може забезпечити чесність всієї системи відповідно до положень про керуючих у справах про неплатоспроможність.

2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

3. ЄС

Нормативні документи ЄС — Регламент про провадження у справах про неплатоспроможність та Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність — все ще залишають відкритим питання про конкретний перелік зобов'язань арбітражного керуючого, його призначення та відсторонення, а також питання про кваліфікацію. В Європі поки що немає остаточних мінімальних вимог щодо цих пунктів. Нині кожна країна все ще діє на основі власного досвіду та власного законодавства. Саме тому так важливо на додачу до законодавства Німеччини аналізувати ситуацію в інших країнах, а також узгоджувати з ними законодавство та досвід.

Лише в деяких європейських країнах впроваджено вимоги щодо регулювання діяльності саморегульвних організацій. Одним із прикладів є Франція, де впровадження було розпочато понад 30 років тому та де існують різні погляди на те, що є успіхом або невдачею.

4. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

У німецькому законодавстві контроль за керуючим у справах про неплатоспроможність здійснюється призначеним суддею (ст. 58 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність). Цей суддя також несе відповідальність за призначення і звільнення керуючого у справах про неплатоспроможність.

Українські колеги досить часто називають цей принцип «архаїчним» і значною мірою він обумовлюється особистими мотивами. Крім того, не потрібно забувати про ймовірність корупції у судовому процесі, особливо якщо є закриті списки імен керуючих у справах про неплатоспроможність, які мають бути призначені ми у судах.

По суті, така критика є виправданою. Проте німецька система, яка у багатьох аспектах відрізняється від української, не передбачає автоматичного вибору: лише суддя знає, який саме керуючий у справах про неплатоспроможність має відповідний галузевий досвід, хто з них забезпечив відновлення платоспроможності компанії певного розміру або чия організація орієнтована на роботу з вимогами від більш ніж 10 000 або 100 000 кредиторів. Знання іноземних мов та наявність партнерів за кордоном також нелегко відобразити у програмному забезпеченні. Це тим більше правильно, якщо керуючого можна вибрати в межах території всієї держави — питання, чи буде це економічно вигідно для керуючого у справах про неплатоспроможність, спочатку не враховується.

Як наслідок, досі у Німеччині створення саморегульвної організації зазнавало невдачі, тепер Україна вказує на правильний шлях. Деякі положення, звісно, відкриті для критики, але місцеві колеги вже детально про це говорили.

Лише у ч. 6а ст. 32 була включена вимога щодо обмеження терміну дії повноважень.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

iv. Результати

Положення цього розділу носять дуже загальний характер і вже були доповнені пояснювальними записками, а також особливо у частині, що стосується установчого з'їзду, — наказами Міністерства юстиції. Таке право передбачається ч. 7 Перехідних положень Кодексу.

Наразі не передбачається внесення суттєвих змін, але перехід прав від Міністерства юстиції до саморегульвних організацій все ще потребує уточнення, і співпраця між державним органом з питань банкрутства та саморегульвною організацією буде вимагати доповнень та конкретизації. Однак спочатку необхідно сформулювати практичний досвід.

d. Банкрутство юридичних осіб (Книга 3)

Книга 3 складається із ст. ст. 34–112 і регулює процедури, які стосуються юридичних осіб, зокрема охоплює міжнародне законодавство про неплатоспроможність. У цьому розділі також зберігається логіка закону.

i. Проведення у справі про банкрутство (Книга 3, Розділ 1)

У першому розділі, зокрема у статтях 34–43, викладені основні положення, що стосуються процедур банкрутства.

1. Огляд положень розділу

Заява про відкриття провадження у справі про банкрутство подається кредитором або боржником до господарського суду (ст. 34). Зазначаються документи, які мають додаватися до заяви кредитора (ч. 2 ст. 34) та до заяви боржника (ч. 4 ст. 34). Після цього пред'явлення позову можливе лише за умови сплати судового збору, а в разі заяви кредитора, також за наявності доказів сплати винагороди арбітражному керуючому за перші три місяці виконання повноважень. Крім того, в обох випадках необхідно надати численні інші документи, щоб суд зміг винести своє рішення. Ч. 3 ст. 34 передбачає, що кредитори мають право об'єднати свої зусилля, що є особливо цікавим з огляду на збори, які підлягають сплаті. Абзац 1 ч. 6 ст. 34 регулює зобов'язання боржника щодо подачі заяви про відкриття про-

вадження у справі про неплатоспроможність досить нечітко, а також визначає загрозу неплатоспроможності. Абзац 2 ч. 6 ст. 34 також регулює відповідальність керівництва за несвоєчасне подання заяви про неплатоспроможність.

У разі відсутності підстав для відмови у прийнятті, залишення без руху або для повернення заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, господарський суд приймає заяву до розгляду впродовж п'яти днів з дня її надходження (ст. 35). Збори кредиторів проводяться впродовж 20 днів (ч. 2 ст. 35). Крім того, стаття містить приписи щодо оповіщення різних державних установ.

Ст. 36 стосується обов'язку боржника, у разі подачі заяви кредитором, щодо надання суду та заявнику додаткової інформації та кваліфікованого відзиву у відповідь на вимоги, висунуті проти нього як боржника. Однак ч. 4 ст. 36 дискредитує це положення, не передбачаючи жодних санкцій за відсутність відзиву і не перешкоджаючи продовженню провадження у справі.

Ст. 37 регламентує процедуру відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Ст. 38 регламентує процедуру

відкликання заяви судом та заявником. Згідно із статтею, боржник не має права відкликати заяву, подану ним відповідно до вимог абзацу 1 ч. 6 ст. 34.

Ст. 39 ґрунтовно регулює порядок проведення підготовчого засідання та його результати. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання (ч. 3 ст. 39). Суд відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо: 1) вимоги кредитора свідчать про наявність спору; 2) вимоги кредитора задоволені до підготовчого засідання (ч. 6 ст. 39). Ч. 9 ст. 39 передбачено оприлюднення рішення суду та вільний доступ до рішень суду. Ч. 14 ст. 39 містить інформацію про зміни в праві, що регламентує діяльність компанії, в результаті відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Ст. 40 дає кредиторам можливість захистити свої права за підтримки суду. Сюди належить передача повноважень керівника або органу управління боржника, чий обов'язки можуть в подальшому бути покладені на розпорядника майна. Відповідно до редакції абзацу 2 ч. 1 ст. 40, розпорядник майна та арбітражний керуючий можуть бути різними особами.

Ст. 41 регламентує різні мораторії, пов'язані з провадженнями у справі про банкрутство, а також припинення поточного виконавчого провадження в період провадження у справі про неплатоспроможність, ініційованого згідно з ч. 5 ст. 39.

Ст. 42 регламентує процес визнання керуючим у справах про неплатоспроможність недійсною передачею активів боржника третім особам.

Ст. 43 регламентує правонаступництво сторін.

2. Коментарі національних експертів

Згідно з новим КУзПБ, до проблемного боржника може застосовуватися низка судових

процедур у справах про неплатоспроможність:

- реалізація майна боржника;
- санація (відновлення платоспроможності боржника);
- ліквідація банкрута.

Крім того, боржник має право ініціювати процедуру санації до відкриття провадження у справі про банкрутство — санація до банкрутства (ст. 5). Ця стаття була удосконалена і тепер надає більше можливостей для вирішення боргових проблем до початку формального провадження у справі про банкрутство.

Кодекс об'єднав процедуру мирової угоди з процедурами судової санації, що технічно дозволило вилучити мирову угоду з тексту закону.

Значному скороченню тривалості провадження у справі про банкрутство також має сприяти скорочення кількості оскаржуваних судових рішень.

Для подачі заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство вже не потрібно доводити наявність суми у розмірі 300 мінімальних заробітних плат.

Більш чітко встановлено загрозу неплатоспроможності боржника як підставу для порушення провадження у справі про банкрутство.

Для перевірки та розірвання певних правочинів був прийнятий термін тривалістю три роки (замість одного року).

З'явилося уточнення щодо складу комітету кредиторів: якщо кредиторів не більше семи, всі вони стають членами комітету.

З'явилося важливе нове правило: провадження у справі про банкрутство не припиняється. Це допоможе уникнути затягування процедури з необґрунтованих причин.

Кодекс України з процедур банкрутства містить низку нововведень щодо юридичних осіб. Новий Кодекс скасував ряд умов, на підставі яких суд міг відмовити в порушенні провадження у справі про банкрутство:

- подаючи заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство боржник не зобов'язаний доводити наяв-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

► 5. Детальне обговорення нового закону

a. Загальні положення (Книга 1, Розділ 1)

b. Арбітражний керуючий (Книга 2, Розділ 1)

c. Саморегульвна організація арбітражних керуючих (Книга 2, Розділ 2)

► d. Банкрутство юридичних осіб (Книга 3)

e. Відновлення платоспроможності фізичної особи (Книга 4)

f. Прикінцеві та перехідні положення

ність підтвердження вимоги у розмірі 300 мінімальних заробітних плат;

- введено нове правило — боржник повинен надати докази авансування винагороди арбітражному керуючому в розмірі трьох мінімальних заробітних плат за три місяці виконання повноважень;
- заява може ґрунтуватися на наявності загрози неплатоспроможності боржника (неминучої неплатоспроможності).

Законодавець обмежив тривалість процедури розпорядження майном боржника до 170 календарних днів без права продовження. У попередньому законі цей термін становив 115 календарних днів з можливістю продовження на три місяці (на практиці ці терміни перевищуються).

Дуже дивно, що з огляду на те, що процедура розпорядження майном боржника триває 170 днів, авансування винагороди арбітражному керуючому здійснюється за три місяці (абзац 5 ч. 4 ст. 34).

Отже, може виникнути ситуація, в якій арбітражний керуючий, нездатний отримати винагороду в результаті господарської діяльності боржника, як зазначено вище, буде здійснювати свої повноваження лише впродовж періоду, протягом якого він може отримувати винагороду, повною мірою не виконуючи свої функції в процесі управління майном боржника.

Якщо такого розпорядника майна замінити іншим арбітражним керуючим, це призведе до значної втрати часу. Водночас новий арбітражний керуючий муситиме здійснювати свої повноваження без будь-якої реальної можливості отримати компенсацію в принципі.

Такий стан справ може призвести до того, що черговий арбітражний керуючий не дасть свою згоду на призначення на посаду розпорядника майна і процедура не відбудеться в тій формі, в якій вона передбачена Кодексом.

Існує сенс передбачити положення, згідно з яким авансування грошової винагороди арбітражного керуючого здійснювалося б на термін процедури розпорядження майном боржника — 170 днів.

Згідно з новим Кодексом з процедур банкрутства, лімітний поріг для справ про банкрутство не встановлений. Аналогічно немає необхідності підтверджувати наявність рішення суду на користь кредитора і рішення у виконавчому провадженні. Раніше для відкриття справи про банкрутство був потрібен додатковий час, щоб пройти довгий ланцюжок дій для отримання рішення суду та відкриття виконавчого провадження. Зазвичай на це йшло багато часу. Наразі боржник не має обмежень щодо боргу та може подавати заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Кодекс містить положення про те, що значні правочини укладаються лише за згодою комітету кредиторів. Термін, протягом якого окремі договори можуть бути визнані недійсними, збільшено з одного року до трьох років. Діяльність зборів кредиторів стала важливішою і тепер має більший вплив, ніж комітет кредиторів (збори можуть розглядати всі питання, що перебувають під контролем комітету).

Незважаючи на те, що склад комітету кредиторів не змінився і становить сім кредиторів, є нововведення: якщо кредиторів не більше семи осіб, всі вони стають членами комітету кредиторів.

На думку експертів, трирічний термін дозволить визнати правочин недійсним у межах процедури банкрутства і уникнути так званих штучних банкрутств. Практики зазначають, що ця процедура використовувалася боржниками для ухилення від відповідальності та продажу майна «за копійки». Раніше кредитори могли стягувати заборгованість тільки через субсидіарну або солідарну відповідальність за рахунок власників або керівників підприємства, що було недостатньо ефективним.

Кодекс також передбачає, що продаж активів банкрута пови-

нен здійснюватися у формі аукціону.

3. Порівняння з іншими ідеями

a. Світовий Банк

У Принципах Світового Банку щодо ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників викладено низку основних принципів, що регулюють банкрутство юридичних осіб.

Згідно з Принципом С1, ефективні системи неплатоспроможності повинні бути націлені на:

- ретельне підтримання балансу між ліквідацією та реорганізацією, що дозволяє, в разі потреби, легко переходити від однієї процедури до іншої;
- своєчасне, ефективне та неупереджене вирішення справ про неплатоспроможність;
- запобігання неналежному використанню системи врегулювання неплатоспроможності;
- впровадження прозорих процедур, які передбачають чіткі правила розподілу ризику та стимули до збору і надання інформації, а також послідовне застосування таких правил і стимулів.

b. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

v. ЄС

У своїх правилах ЄС завжди утримувався від розробки власних варіантів врегулювання питань, піднятих у цьому розділі. Однак, зокрема в Регламенті про провадження у справах про не-

платоспроможність, передбачається наявність певних систем (визнання недійсними правочинів боржника, зарахування зустрічних однорідних вимог тощо). Процес визнання недійсними правочинів вже регулюється в цьому розділі на елементарному рівні, а зарахування зустрічних однорідних вимог згадується лише в контексті ст. 64.

г. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 34

Положення ст. 34 має аналог у декількох положеннях німецького законодавства. Наприклад, правила звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство можна знайти в ст. 13 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, право кредитора на звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство — у ст. 14 вказаного Кодексу, обов'язок подати заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство із застосуванням штрафів — у ст. 15а вказаного Кодексу, а відповідальність керуючого директора регулюється відповідними законами про правові форми (наприклад, ст. 64 Закону про товариство з обмеженою відповідальністю GmbH в Німеччині). Загалом регулятивний зміст ст. 34 також відомий німецькому законодавству.

У документах для представлення трапляються відхилення, пов'язані зі структурою. Наприклад, кредитору більше не потрібно оплачувати судові витрати в Німеччині авансом, але він приймає на себе фінансовий ризик в разі необґрунтованої вимоги про неплатоспроможність (ч. 3 ст.14 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність). В іншому разі витрати покриваються за рахунок ліквідаційної маси, тому більше немає зобов'язань щодо виплати авансів. Однак таке зобов'язання може виникнути, якщо суд має намір відхилити позов через відсутність активів (ст. 26 Кодексу

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

► 5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Німеччини про неплатоспроможність), оскільки наявних активів недостатньо для покриття витрат суду та керуючого у справі про неплатоспроможність. У цьому разі кредитор може ініціювати провадження у справі про неплатоспроможність, сплативши аванс (зазвичай від 3000 до 5000 євро).

Наслідки такого фідуціарного зв'язку в корпоративному праві були б цікаві у контексті абзацу 3 ч. 3 ст. 34. У Німеччині це могло бути створення партнерства в межах цивільного права, що могло б призвести до подальших проблем звітності та/або бухгалтерського обліку. Втім, про це треба згадати лише побіжно.

Однак положення, згідно з яким власник майна повинен надати згоду на подачу заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність (абзац 17 ч. 4 ст. 34), нелегко зрозуміти з точки зору зовнішнього експерта. За відсутності такої згоди керівник все ж повинен мати можливість подати позов про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, щоб уникнути власної відповідальності згідно з абзацом 2 ч. 6 ст. 34. Тому було б корисно розглянути можливість скасування абзаців 17 та 18 ч. 4 ст. 34 (у 17 — довіреність). Все було б інакше, якби відповідно до ч. 1 ст. 4 боржнику довелося б відмовитися від подачі заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність за участі власника майна. Однак для прийняття вимоги, що має позовну силу, такого формулювання положень недостатньо.

Положення ч. 5 ст. 34 можна зрозуміти лише як спонукальне положення, покликане нагадати боржнику про компетентний суд у справах про неплатоспроможність.

Було б доречно, щоб клопотання боржника містило інформацію про те, за рахунок чого сплачується винагорода керуючого у справах про неплатоспроможність і яким чином виділення цієї суми треба враховувати в розрахунку можливого зобов'язання щодо подання заяви про відкрит-

тя провадження у справі про банкрутство відповідно до абзацу 1 ч. 6 ст. 34. Те саме, звичайно, стосується і судових витрат. Загалом конкретний юридичний розрахунок загрози неплатоспроможності все ще вимагає деяких судових рішень. Отже, неможливо, щоб навіть вимога на невелику суму, яка не може бути сплачена з наявних на цей момент засобів (або, можливо, отриманих у місячний строк, передбачений абзацом 1 ч. 6 ст. 34), була достатньою підставою для виконання зобов'язання щодо подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство відповідно до цієї норми. Якщо впродовж місячного терміну, передбаченого абзацом 1 ч. 6 ст. 34, треба враховувати кошти, що надходять, чи необхідно в такому разі враховувати також витрати за цей період? У Німеччині це питання вже давно викликає суперечки і декілька разів Верховний федеральний суд приймав рішення про те, що під час розрахунків необхідно враховувати як надходження, так і витрати за термін, встановлений ст. 15а Кодексу Німеччини про неплатоспроможність. Водночас застосовуються інші винятки щодо підпорядкування, а також незначних вимог; однак це специфіка німецького законодавства, яка на початковому етапі є неважливою для рекомендацій щодо змін.

Положення абзацу 1 ч. 6 ст. 34, аналогічно до ст. 15а Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, як і раніше, буде потребувати роз'яснень від судів. Наприклад, у редакції положення в цьому перекладі чітко не визначено, чи є місячний період максимальним або фактичним періодом. У зв'язку з цим можуть виникати значні розбіжності з точки зору відповідальності керівництва згідно з абзацом 2 ч. 6 ст. 34. Це пов'язано з тим, що у разі фактичного терміну спочатку повинна виникнути об'єктивна обставина загрози неплатоспроможності, після чого починається місячний період, тоді як в іншому разі цей місячний період триває безперервно і керівництво

зобов'язане перевіряти кожен платіж на предмет виникнення загрози неплатоспроможності. Це означає, що відразу після появи загрози неплатоспроможності звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство не підлягає ідентифікації. В обох випадках також необхідно уточнити, протягом якого терміну мають надаватися документи, які вимагаються ч. 4 ст. 34. Не всі компанії мають систему бухгалтерського обліку, за допомогою якої можна відразу генерувати необхідні документи. Зазвичай документи та оцінки, які вимагаються законодавством, спочатку генеруються з великої кількості окремих документів. З огляду на об'єктивну затримку існує значний ризик виникнення особистої відповідальності керуючого директора, якщо підприємницька діяльність продовжується протягом цього періоду.

Ми вважаємо, що абзац 2 ч. 6 ст. 34 передбачає не лише вимоги до керуючих у справах про неплатоспроможність. Отже, український закон на цьому етапі не дотримується правила, згідно з яким такі вимоги є вимогами боржника до його колишніх органів, а відносить їх безпосередньо до незабезпечених кредиторів. У результаті існує ризик того, що керуючий директор зіткнеться з великою кількістю судових позовів. Існують побоювання, що може виникнути гонка кредиторів за активи керуючого директора. До 2020 року суди Німеччини не виносили рішень про те, що такі вимоги не можуть пред'являтися безпосередньо кредиторами.

Виходячи з чинного законодавства про приватизацію підприємств в Україні, існує значний ризик того, що керівництво таких підприємств буде нести відповідальність у разі подальшої неплатоспроможності. Це пов'язано з тим, що компанії вже є технічно неплатоспроможними з моменту їх передачі Фонду державного

майна України. Однак формальній неплатоспроможності запобігають лише чинні мораторії. Таким чином, мораторії наразі суперечать положенням ч. 6 ст. 34 (і ч. 2 ст. 4), які застосовуються в цьому документі. Згідно з цими положеннями, керівництво повинно повідомляти про загрозу неплатоспроможності та діяти відповідним чином, щоб уникнути власної відповідальності. Однак, оскільки законодавець розглядав правила приватизації під іншим кутом, це не повинно негативно впливати на керівництво. Досягти цього можна різними способами. Можна розглянути звільнення від зобов'язань, а також не враховані вимоги. Недоліком звільнення від зобов'язань буде те, що окремим членам керівництва спочатку пред'являть вимоги провадження у справі про неплатоспроможність, а потім вони повинні будуть висувати їх самостійно і за власний рахунок проти держави — це призведе до великої кількості непотрібних юридичних суперечок і, в разі потреби, примусового виконання. Авторам здається, що ігнорування таких вимог від початку — це найбільш ефективний спосіб вирішення проблеми. Треба зазначити, що вони застосовуються виключно протягом періоду дії спеціальних приватизаційних угод — застосування за межами цього періоду (тобто до і після) унеможлиблюється.

Ст. 35

На відміну від німецького права, ст. 35 українського закону застосовує суворі терміни. Так, суд повинен винести рішення за заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність протягом 5 (п'яти) днів. У разі продовження діяльності компанії, етап очікування, під час якого керуючий директор не може вчинити будь-які комерційні операції, щоб уникнути своєї особистої відповідальності, триває досить довго. Крім того, положення абзаців 1 та 5 ч. 1 ст. 35 неоднознач-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

ні: у разі відсутності підстав для відмови у прийнятті, залишення без руху або для повернення заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство суд зобов'язаний винести рішення про продовження провадження у справі про неплатоспроможність у встановлені терміни. Однак таке рішення може бути прийнято тільки за наявності всіх документів. А тепер абзац 5 ч. 1 ст. 35 зазначає той факт, що можуть запитуватися додаткові документи. Однак після ознайомлення із ч. 1 ст. 35 виявляється, що таке рішення може бути прийнято тільки щодо осіб, які не є заявником. Подано відповідну пропозицію щодо доопрацювання.

Це положення додатково ускладнюється ч. 2 ст. 35, згідно з якою остаточне рішення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність приймається тільки після проведення зборів кредиторів. Міжнародні експерти не розуміють, яким чином протягом мінімального періоду тривалістю 14 днів і максимального періоду тривалістю 20 днів має відбуватися продовження діяльності без активного ведення комерційних операцій (отримання та відвантаження товарів відсутнє, кредитори захищають свої забезпечувальні права та забирають товар, продажі відсутні, оскільки гарантія на товар не надається).

Ст. 36

Ст. 36 гарантує боржникові можливість бути почутим кваліфікованими спеціалістами в процесі обробки заяви кредитора під час підготовки підготовчого засідання. У ч. 2 ст. 36 закон намагається передбачити форму, а в ч. 3 ст. 36 — надання додаткової інформації, яка є актуальною на думку боржника. Однак у ч. 4 ст. 36 міститься висновок про те, що відсутність відзиву боржника не перешкоджає провадженню у справі. Все це відповідає німецькому законодавству. Отже, положення можна скоротити.

Ст. 37

Ст. 37 — це положення, що випливає із ч. 1 ст. 35. Для полег-

шення розуміння було б доречно об'єднати положення ст. 37 безпосередньо з ч. 1 ст. 35, оскільки ст. 37 з'являється дещо несподівано.

Ст. 38

Ст. 38 стосується відхилення та відкликання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Ч. 3 ст. 38 передбачає можливість повторного звернення з такою заявою, а ч. 4 ст. 38 забороняє відшкодування судових зборів у конкретних випадках (водночас не забезпечуючи можливості виставлення рахунків). Підстави для відкликання регулюються ч. 6 ст. 38, але стаття завершується положенням про те, що заява про відкриття провадження у справі, подана відповідно до вимог абзацу 1 ч. 6 ст. 34, не може бути відкликана (абзац 5 ч. 6 ст. 38). Ця стаття викликає здивування з огляду на відкритість розрахунків згідно з абзацом 1 ч. 6 ст. 34 (див. вже там). Таким чином, боржник міг зібрати неоплачені рахунки за місяці або роки — наприклад, згідно з вимогами для державних підприємств про оплату неоплачених рахунків; або в межах врегулювання заборгованості на непідконтрольних територіях, тому у такого боржника повинно бути право відкликати заяву у випадку оплати таких рахунків. З міркувань обережності ця компенсація не була — і цілком справедливо — включена в розрахунок згідно із абзацом 1 ч. 6 ст. 34, тому вільні кошти тепер циркулюють після звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство і їх може бути достатньо для покриття всієї заборгованості. У цьому разі заява також не повинна відкликатися. Однак, оскільки абзац 1 ч. 6 ст. 36 супроводжується абзацом 2 ч. 6 ст. 36, абзац 5 ч. 6 ст. 38 не потрібен. Відкликання може здійснюватися лише керуючим директором. Однак він вилучить товари лише в тому разі, якщо буде впевнений в тому, що не понесе ніякої особистої відповідальності. Однак така впевненість з'являється лише в тому разі, якщо компанія більше

не працює в умовах загрози неплатоспроможності й жоден інший кредитор не звертався із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство. Отже, заборона на відкликання заяви є зайвою і повинна бути знята.

Ст. 39

Ст. 39 регулює порядок і результати проведення так званого підготовчого засідання. На цьому засіданні суд — порівняно з положеннями, що регулюють усне слухання за цивільним правом, — повинен заслухати пояснення заявником та боржником підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а потім прийняти остаточну ухвалу. Однак термінів для прийняття цієї остаточної ухвали КУзПБ не встановлює. Це вражає, тому що чинний закон доволі рішуче регулює терміни прийняття рішень. Або закон посилається на Господарський процесуальний кодекс України через ч. 1 ст. 2, або в законі є неточність, яка цілком може викликати проблеми на практиці. Також право суду не виносити рішення може бути встановлено рішенням суду. Однак це перешкоджатиме продовженню провадження у справі про неплатоспроможність або навіть (якщо заява дійсно необґрунтована) позбавить можливості скасування провадження у справі про неплатоспроможність. Незважаючи на те, що жодна заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, отримана після дати, що передують дню проведення підготовчого засідання, не може бути врахована в рішенні суду (абзац 1 ч. 4 ст. 39), затримка в ухваленні рішення може призвести саме до подання таких додаткових заяв. Наприклад, відповідно до вимог наглядових органів, фінансові установи повинні будуть припинити надання кредитних ліній негайно після настання неплатоспроможності, але найпізніше в момент, коли неплатоспроможність стає найбільш ймовірною. Найпізніше цей момент може наставати під час так званого підготовчого засідання.

У цьому контексті також треба зазначити, що ч. 11 ст. 39 передбачає, що якщо справа стосується державної таємниці, проведення підготовчого засідання може бути відкладене на строк до 30 днів, щоб керуючий у справах про неплатоспроможність мав можливість спочатку оформити відповідний дозвіл. З урахуванням інших термінів, передбачених законом, цей максимальний термін триває досить довго.

Ст. 40

На перший погляд, ст. 40 надає підтримку для кредиторів в процесі реалізації активів боржника. Після призначення так званого розпорядника майна повноваження з реалізації активів зосереджуються в його руках. Такий поділ повноважень також може бути доцільним у разі ліквідації, тому що окремі особи і, отже, команди мають регулярну практику у сфері реалізації основних і оборотних активів. Це може сприяти пришвидшенню процесів. Однак це правило є частиною загальної процедури у справі про неплатоспроможність. Зараз ще не прийнято рішення про застосування процедур продовження діяльності компанії або ліквідації. Призначення іншої особи, яка, відповідно до абзацу 19 ч. 1 ст. 1, також повинна мати кваліфікацію арбітражного керуючого, наразі призводить до збільшення витрат для кредиторів і необхідності координувати її діяльність з діяльністю тих, хто діє зараз. Це збільшує тривалість і ускладнює провадження у справі про неплатоспроможність для всіх залучених сторін. Незважаючи на те, що залучення різних осіб зменшує ймовірність зловживань під час реалізації, цей момент все ж таки не може переважити витрачені кошти та інші витрати, понесені кредиторами. Крім того, відсутні положення, які б регулювали процес призначення або сплати винагороди так званому розпоряднику майна. Положення були доповнені шляхом прямого посилення на ст. 28 щодо процедури призначення та ч. 3а ст. 30 щодо сплати винагороди. Внесення ос-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

таних поправок призвело до незначної зміни абзацу 1 ч. 3 ст. 30.

Ст. 41

Ст. 41 по суті відповідає німецьким нормам, які регулюють процес призупинення строку позовної давності та наслідки відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у розрізі забезпечення виконання вимог до боржника. Основою мораторію слугують норми цивільного законодавства, які регулюють процес призупинення в українському законодавстві. Положення абзацу 2 ч. 8 ст. 41 та ч. 9 ст. 41 дещо дивують: тоді як попередня редакція передбачає автоматичне припинення мораторію для забезпечених кредиторів через 170 днів після прийняття рішення відповідно до ч. 5 ст. 39, остання регулює припинення мораторію в разі невиявлення судом ознак неплатоспроможності. Врегулювання після закінчення 170 днів пояснюється тим фактом, що до цього моменту всі необхідні процесуальні дії мають бути завершені і, отже, провадження у справі про неплатоспроможність має бути закрито. Друге положення, принаймні в перекладі, сформульовано невдало. У такій редакції залишається відкритим питання про те, чи припинення відбувається лише на підставі рішення або чи має застосовуватися заднім числом. Для відсотків, нарахованих за претензіями, а також для розрахунку витрат компенсація за кілька днів цілком може становити значні суми з урахуванням положень ч. 3 ст. 41. Отже, пропонується дещо скоригувати положення ч. 9 ст. 41.

Ст. 42

Ст. 42 регулює визнання недійсним процес передачі активів боржником, реалізованих до відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність. Згідно із ч. 3 ст. 42, метою є повернення (в натурі або шляхом відшкодування матеріального еквівалента) до складу ліквідаційної маси майна, вилученого таким чином з ліквідаційної маси. Однак в українському законі немає по-

ложення, яке можна було б зіставити із ст. 144 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність. Таким чином, згідно з українським законом, сторона, яка виступає проти визнання правочину недійсним, повинна повернути отримане майно, але повного відновлення ситуації, яка була до отримання майна, не передбачається. Це позбавляє сторону, яка виступає проти визнання правочину недійсним, можливості брати участь у розподілі майна неплатоспроможного боржника як звичайний кредитор в межах провадження у справі про неплатоспроможність. Отже, до ч. 4 ст. 42 додано нове положення, аналогічне ст. 144 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність.

Нові ч. 5 і 6 ст. 42 відповідають німецькій правовій концепції, згідно з якою в разі виплати при визнанні правочину недійсним вже врегульована претензія відновлюється і сторона, яка виступає проти визнання правочину недійсним, отримує право як кредитор на пред'явлення претензії під час провадження у справі про неплатоспроможність. Точна класифікація залежить від типу відновленої скарги.

Необхідно додати ч. 7 ст. 42, тому що навіть факти, які виявляються пізніше і ще не встановлені, повинні бути застосовані в суді. Відповідальність несе арбітражний керуючий, який займає посаду на момент розгляду.

Необхідно додати ч. 8 ст. 42, щоб гарантувати, що незавершене провадження відповідно до цього положення не перешкодить зміні типу провадження і що відповідний арбітражний керуючий продовжуватиме діяти легітимно. Він повинен повідомити нинішньому арбітражному керуючому та суду про поточний статус провадження. Щоб забезпечити це зобов'язання щодо оповіщення відповідних органів, новий п. 10 (b) також був доданий до ч. 2 ст. 12.

ii. Розпорядження майном боржника (Книга 3, Розділ 2)

Цей розділ містить ст. 44–49. У Кодексі пропонується новий підхід до ведення процедури розпорядження майном боржника. Ключову роль у процедурі банкрутства відігравав комітет кредиторів. Саме комітет кредиторів має широке коло повноважень у процедурі банкрутства, що, звісно, позитивно відобразиться на процедурі, оскільки саме кредитори є найбільш зацікавленими у ній.

Процедура розпорядження майном боржника є першим важливим кроком, яким передбачається низка заходів з контролю, збереження майна боржника, виявлення кредиторів та боржників, а також інші заходи. За результатами цієї процедури необхідно прийняти рішення щодо санації, ліквідації або закриття провадження у справі.

Важливим завданням розпорядника майна є скликання зборів кредиторів та проведення їх засідань. Відповідно до нового Кодексу саме кредитори мають широкі повноваження.

1. Огляд положень розділу

У ст. 44 зазначаються основні обов'язки розпорядника майна, а також базова процедура розпорядження майном. Відповідно до КУзПБ процедура розпорядження майном боржника вводиться строком до 170 календарних днів без права продовження (ч. 2 ст. 44).

Ст. 45 регулює процедуру, в межах якої кредитори можуть заявити свої вимоги, а суд постановляє ухвалу про визнання чи відхилення таких вимог, а також про участь кредитора у подальшій розробці плану.

Ст. 46 регулює перевірку відповідності заяви конкурсного кредитора судом одразу після її надходження впродовж п'яти днів. Після закінчення цього періоду кредитор має можливість

усунути недоліки.

Ст. 47 регулює так зване попереднє засідання суду, під час якого розглядаються всі вимоги та їх відношення до справи.

Ст. 48 регулює порядок проведення зборів кредиторів, кворум та повноваження щодо прийняття рішень. Ця стаття також містить положення, що стосуються компетенції комітету кредиторів.

Ст. 49 регулює закінчення цих процедур та перехід до наступних можливих процедур, зокрема продовження строку процедури (якщо можливо), перехід до процедури санації, перехід до процедури ліквідації або закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

2. Коментарі національних експертів

а. Ст. 45/48

Ст. 45 усуває негативні наслідки для конкурсних кредиторів, які заявили свої вимоги після завершення строку, встановленого для їх подання до суду (ч. 4 ст. 45).

Крім того, норма, яка визначає, що такі вимоги розглядаються господарським судом у порядку їх отримання на судовому засіданні, яке проводиться після попереднього засідання господарського суду (абзац 3 ч. 4 ст. 45), не має правової визначеності щодо її застосування лише в межах процедури розпорядження майном.

Такі висновки можна зробити на основі аналізу повноважень господарського суду з розгляду вимог кредиторів, а також аналогічних повноважень керуючого санацією та ліквідатора, зокрема повноваження вести реєстр вимог кредиторів.

Варто зауважити, що у результаті тлумачення цієї правової норми може виникнути неоднозначна судова практика її застосування: чи можуть вимоги конкурсного кредитора, заявлені після завершення строку, встановленого для їх подання, бути розглянуті судом під час прова-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

джен у справах з реорганізації боржника та ліквідації банкрута?

Це питання є дуже важливим, оскільки конкурсні кредитори відіграють важливу роль у процесі переходу від процедури розпорядження майном до наступної судової процедури — врегулювання. Наявність заяв таких кредиторів у реєстрі вимог кредиторів слугує основою для забезпечення виконання їхніх вимог.

Ці фактори можуть мати негативні наслідки у вигляді затягування провадження у справі про банкрутство і появи суперечливої та неоднозначної судової практики з цього приводу.

Крім того, неоднозначність у застосуванні норми права може призвести до її несправедливого використання окремими учасниками справи про банкрутство.

У запропонованому варіанті міститься уточнення в абзаці 3 ч. 4 ст. 45: «вимоги кредиторів, вимоги яких заявлені після завершення строку, розглядаються господарським судом під час процедури розпорядження майном боржника у порядку їх надходження впродовж засідання, що проводиться після попереднього судового засідання господарського суду».

Щодо повноважень зборів кредиторів, зазначених у ст. 48:

Оскільки збори кредиторів обирають комітет кредиторів із його складу, який представляє інтереси усіх кредиторів під час проваджень у справах про банкрутство (абзац 5 ч. 6 ст. 48), і до їх компетенції (збори) належить, поміж іншого, питання з компетенції комітету кредиторів, то логічно було б передати деякі функції від зборів до комітету кредиторів:

- схвалення плану санації боржника та схвалення внесення змін до нього (п. 3 ч. 5 ст. 48);
- звернення до господарського суду з клопотанням про введення наступної процедури у справі про банкрутство.

Такий механізм дасть можливість комітету кредиторів у

повному обсязі представляти інтереси усіх кредиторів без дублювання або обмеження функцій, коли одні питання вирішуються комітетом кредиторів, а інші — зборами.

Також наявність норми, яка регулюватиме розподіл компетенції між комітетом і зборами, забезпечить можливість уникати зловживань з боку комітету на шкоду інтересам окремих кредиторів або зборів загалом.

Крім того, у разі наявності великої кількості кредиторів процес їх скликання та проведення зборів може передбачати велику кількість матеріальних і людських ресурсів порівняно з проведенням засідання комітету кредиторів.

6. Реалізація активів — загальні зауваження

З фінансової точки зору, найважливішим етапом провадження у справі про банкрутство є процедура реалізації майна боржника.

Найбільша кількість скарг від кредиторів стосується процедури продажу майна боржника. Дуже важливо визначити чіткі критерії здійснення контролю з боку учасників провадження у справі про банкрутство на усіх етапах продажу майна боржника.

Особливу увагу варто звернути на такі положення Кодексу:

У Кодексі (ч. 3 ст. 71) визначається механізм здійснення оплати за послуги оператора авторизованого електронного майданчика. Винагорода сплачується виключно переможцем аукціону. Але питання повернення винагороди за послуги оператора авторизованого електронного майданчика в разі визнання недійсним правочину, вчиненого з порушенням порядку підготовки та проведення аукціону (відповідно до ст. 73 Кодексу), не врегульоване.

Ми пропонуємо врегулювати це питання, сформулювавши таке положення: якщо правочин, вчинений з порушенням порядку підготовки та проведення аукціону з вини оператора або уповноваженої особи авторизованого елек-

тронного майданчика, визнається недійсним, то вони зобов'язані повернути переможцю аукціону сплачену ним винагороду.

Продаж так званого «неліквідного» майна боржника. Йдеться про майно боржника, яке не вдалося продати на аукціоні у зв'язку з відсутністю ринкової вартості такого майна. Зазвичай неможливо знайти реального покупця, який готовий купити таке майно.

Ми пропонуємо передати таке майно боржника і право вимоги органам місцевого самоврядування або іншим зацікавленим особам на безоплатній основі (можете використати аналогію з процедурою розпорядження майном боржника під час виконавчого провадження; нереалізоване майно боржників підлягає безоплатній передачі) після завершення всіх етапів проведення аукціону. Ми знаємо, що зараз ліквідатори самостійно вирішують питання реалізації неліквідного майна шляхом фіктивного продажу цих активів на користь підприємств, які вони контролюють. Таке майно може передаватися органам місцевого самоврядування, благодійним організаціям, будь-яким фізичним або юридичним особам на безоплатній основі.

Питання продажу єдиного майнового комплексу (ст. 54):

Йдеться про можливість продажу частини цілого майнового комплексу без попереднього продажу єдиного майнового комплексу загалом. У попередній редакції Закону зазначалася вимога, що продаж єдиного майнового комплексу можливий лише після використання усіх спроб продати майно боржника у формі єдиного майнового комплексу, зокрема шляхом проведення повторного і другого повторного аукціонів.

Ми вважаємо, що в цьому питанні має бути вироблена чітка позиція держави, спрямована на збереження майна боржника у формі єдиного майнового комплексу. Як показує практика, потенційні інвестори (покупці активів боржника) зацікавлені в придбанні лише «ліквідних акти-

вів». Інакше майно боржника ділиться і його вартість зменшується. Багато підприємств в Україні, особливо підприємства державної форми власності, функціонують у формі єдиного майнового комплексу.

Ми пропонуємо внести зміни до цієї частини, зазначивши, що продаж майна боржника частинами можливий лише тоді, коли ліквідатор вжив увесь спектр заходів, спрямованих на продаж майна банкрута у формі єдиного майнового комплексу, зокрема шляхом проведення другого та другого повторного аукціонів.

Якщо серед майна боржника є майно, вилучене з обігу, ліквідатор зобов'язаний передати його відповідним особам у встановленому порядку (ч. 4 ст. 62 Кодексу). Зазначена норма носить декларативний характер. Відповідно до Цивільного кодексу України (ч. 2 ст. 178) види об'єктів цивільних прав, перебування яких у цивільному обороті не допускається (об'єкти, вилучені з цивільного обороту), мають бути прямо встановлені у законі. Спірним є необхідність у Кодексі деталізувати види майна, вилученого з цивільного обороту, і процедуру його передачі «відповідним особам». Але в підзаконному нормативному акті це необхідно деталізувати.

Першим і не менш важливим кроком є процедура розпорядження майном боржника, яка вводиться строком до 170 календарних днів. Цей етап передбачає систему заходів щодо контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника, аналізу його фінансового стану та визначення наступної процедури (санації чи ліквідації).

Неодноразово арбітражні керуючі висловлювали свою думку з приводу тривалості процедури та неможливості її продовження. На нашу думку, суд повинен мати право продовжити строк дії ухвали, тому що у ситуаціях з провадженнями щодо великих боржників такого строку буде недостатньо. Звичайно, продовження строку розпорядження майном боржника є винятковим

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

заходом і не може застосовуватися до усіх боржників.

На цьому етапі визначаються та групуються усі кредитори боржника, організуються та проводяться перше засідання зборів кредиторів і створення комітету кредиторів. Конкурсні кредитори мають право звернутися з відповідною заявою впродовж 30 днів після офіційного оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство, а забезпечені кредитори можуть подати відповідну заяву до боржника впродовж провадження у справі про банкрутство щодо вимог, які не є забезпеченими. Конкурсні та забезпечені кредитори не є рівноправними у частині строків висунення вимог до боржника. На нашу думку, практичні питання будуть виникати при розгляді заяв кредиторів, які були подані після завершення строку, передбаченого для їх подання, та щодо порядку виконання таких вимог.

Розпорядник майна має широке коло повноважень у питаннях аналізу фінансової діяльності боржника, пошуку, оцінки активів. Розпорядник майна не має права втручатися в економічну діяльність боржника, але має право звертатися до суду із заявою про визнання правочинів і дій боржника недійсними. Україна має величезний досвід врегулювання спорів щодо визнання дій боржника недійсними у зв'язку з порушенням установлені ним процедури.

Попереднє засідання суду проводиться не пізніше 70 календарних днів, а в деяких випадках — не пізніше трьох місяців з дня проведення підготовчого засідання суду. У разі провадження у справі про банкрутство великих боржників неможливо провести попереднє засідання впродовж зазначеного періоду. Саме на попередньому засіданні суду вирішуються питання розгляду всіх вимог кредиторів та порядок їх виконання, дата проведення засідань зборів кредиторів та комітету кредиторів, дата проведення підсумкового засідання суду.

Зустрічі кредиторів проводяться задля обрання комітету

кредиторів, затвердження плану санації або звернення до суду із заявою про банкрутство. Комітет кредиторів має широке коло повноважень, щоб обрати арбітражного керуючого, звільнити або замінити його, а також поставити під сумнів будь-який правочин, укладений на будь-якому етапі.

Остаточним етапом процедури розпорядження майном є розгляд судом можливості продовжити тривалість розпорядження майном боржника; затвердження процедури санації боржника; визнання боржника банкрутом і відкриття процедури ліквідації; закриття провадження.

Важливе питання: які є дозволи, ліцензії та інші документи боржника, чи мають вони цінність? У Кодексі не міститься положень щодо цього.

3. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, ЄС, законодавство Німеччини)

а. Світовий Банк

Новий Кодекс України з процедур банкрутства є вдалою підставою для продажу активів боржника за найкращою ціною. Це може бути досягнуто шляхом примусового продажу за допомогою електронної торгової системи. Це повністю відповідає положенню Принципу С1 Світового Банку.

б. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

в. ЄС

ЄС не включив обов'язкову процедуру реалізації активів у

свої пропозиції, директиви та регламенти. Це частково пов'язано з тим, що така процедура перешкоджала б санації в західноєвропейському розумінні. Реалізація активів завжди стосується оборотних і основних активів. Оборотні активи мають регулярно ліквідуватися у разі ліквідації та продовження діяльності компанії — або перетворюються у готівку за рахунок вжиття відповідних заходів. Це не стосується основних активів. Багато таких активів (наприклад, машинне обладнання та ліцензії) досі є абсолютно необхідними для санації компанії, тоді як інші можна реалізувати (наприклад, машинне та інше обладнання не потрібні).

У своєму законодавстві ЄС прагне роз'яснити всі ці моменти в межах одного глобального рішення, а не розбивати його на окремі частини.

Однак все було б інакше, якби арбітражним керуючим в Україні довелося бути виключно розпорядниками активів. У такому разі часові проміжки, зазначені у нормах вище, розумілися б, зокрема, як час для оцінки різних можливостей, наприкінці якого можна знайти рішення. Яким би похвальним не був цей підхід, він не відповідає особливостям мислення в ЄС. Регламентами ЄС передбачається швидкий пошук рішення питань, а також вважається, що його можна знайти впродовж періоду часу, передбаченого для кожної процедури в усіх справах. Немає необхідності встановлювати інші часові обмеження, якщо кредитори — принаймні їх більшість — погоджуються. Якщо це не так, то єдиним варіантом залишається (як в українському законодавстві) ліквідація, однак, відповідно до законодавства ЄС, керуючий у справах про неплатоспроможність не може здійснювати це лише шляхом повного припинення, але шляхом часткової передачі усіх активів або можливий поділ на окремі бізнеси.

г. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 44

У ст. 44 регулюється базова процедура відновлення активів. Однак ст. 44 веде до суттєвих невідповідностей, оскільки передбачає виконання (і зміну) попередніх положень, а це, в свою чергу, призводить до невідповідностей всередині закону. Про це йтиметься в окремих поясненнях далі. У Німеччині процедура реалізації повністю покладається на керуючого у справах про неплатоспроможність, який не повинен лише дивитися за активами, але й контролювати боржника загалом. Процедура, передбачена українським законом, в межах якої на додаток до арбітражного керуючого призначається розпорядник майна, може спричинити проблеми у сфері утримання компанії (див. коментарі до ч. 3 ст. 28, абзац 2 ч. 1 ст. 40). Відповідно до положень ч. 3 ст. 28, арбітражний керуючий та розпорядник майна не можуть бути представлені однією особою. Хоча у положенні абзацу 2 ч. 1 ст. 28 зазначається, що призначається лише одна особа, у абзаці 2 ч. 1 ст. 40 міститься безпосереднє посилання на те, що арбітражний керуючий погоджує дії розпорядника майна. Однак це суперечить положенням абзаців 6, 8 і 10 ч. 8 ст. 39, у яких передбачено призначення розпорядника майна лише у разі відкриття провадження у справі.

Абзац 1 ч. 1 ст. 44 починається із завдання отримання найкращих можливих результатів для кредиторів та прийняття рішення, яка процедура — санації або ліквідації — є найбільш прийнятною. На жаль, ця функція не покладена ні на кого, тому, відповідно до абзацу 2 ч. 1 ст. 44, вимагається призначення розпорядника майна, якого, проте, вже мали б призначити відповідно до положення абзацу 6 ч. 8 ст. 39, а тому повторення варто вилучити.

170-денний строк, зазначений у ч. 2 ст. 44, відповідає тривалості мораторію, вказаній в абзаці 2 ч. 8 ст. 42.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Обов'язки розпорядника майна, зазначені у ч. 3 ст. 44, відповідають обов'язкам, зазначеним у ст. 12. Враховуючи це, необхідно терміново вилучити одне з двох положень, щоб уникнути протиріч.

Ч. 4 ст. 44 просто відтворює зміст ст. 25 іншими словами, а тому є застарілою.

Ч. 5 ст. 44 характеризує окремі дії органів управління як неприйнятні. Однак після перекладу так і залишається незрозумілою відповідь на питання: такі дії визнаються недійсними чи їх недійсність має бути підтверджена у суді. Останній варіант небажаний, оскільки це може суттєво вплинути на затягування провадження у справах про неплатоспроможність. Бажано розглянути можливість внесення змін щодо недійсності до цього пункту. Водночас органи управління несуть персональну відповідальність перед кредиторами у разі порушення і пов'язаних з ним збитків.

Ч. 6 ст. 44 є незрозумілою для німецького правника. Передбачена система, можливо, співвідноситься з відкриттям арештів відповідно до ст. 35 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, інших положень немає. Незрозуміло, чому з деяких активів може бути знятий арешт в межах провадження у справах про неплатоспроможність і що відбувається з цими активами або доходами, отриманими за рахунок або з таких активів.

У ч. 7 ст. 44 йдеться про спільне управління. В принципі, це має певний сенс, оскільки тут виникають нові фінансові зобов'язання. Це також відповідає логіці положення ст. 25, відповідно до якого розпорядник майна повинен погодитися на такі зобов'язання, оскільки це гарантує фінансове виконання. Обмеження, передбачене абзацом 6 ч. 7 ст. 44, на перший погляд, також здається доцільним. Однак це затягує тривалість провадження у справі. Поняття «значний правочин» визначається в абзаці 6 ч. 1 ст. 1.

З іншого боку, ч. 8 ст. 44 не відрізняється суттєво від попереднього абзацу — абзац 6 ч. 7

ст. 44. Єдина відмінність полягає в тому, що тепер йдеться не про правочини загалом, а саме про продаж. Оскільки це на сьогодні не має особливого значення й оскільки поняття «правочин» є більш загальним, і наводиться визначення поняття «значний правочин», пропонуємо залишити це у такому вигляді. Відповідно, абзац 6 ч. 7 ст. 44 скасовується, а ч. 8 ст. 44 формулюється як абзац 6 ч. 7 ст. 44.

Ч. 9 ст. 44 можна скасувати, адаптувавши ч. 5 ст. 44. У ст. 42 вже йдеться про обов'язок звертатися до суду із заявою, а тому повторюватися не потрібно.

Абзац 2 ч. 12 ст. 44 та ч. 13 ст. 44 регулюють механізм продовження діяльності компанії і наділяють розпорядника майна суттєвими повноваженнями. Фактичний розподіл обов'язків між керуючим директором і розпорядником майна також пов'язаний зі взаємним контролем і різними задачами. Про це також забули, що може призвести до затягування провадження у справі. Крім того, розпоряднику майна не потрібно додатково платити за виконання цієї функції, а платіж від боржника задля забезпечення виконання функцій генерального директора, ймовірно, знизить ризик корупції. Проте, у такому разі необхідно повністю змінювати всю систему, щоб не було можливості знайти інші ходи.

Ст. 44а

Нова ст. 44а передбачає завчасний розподіл коштів, який раніше відбувався під час проведення ліквідаційної процедури в абзацах 3–6 ч. 3 ст. 61. Нові положення ст. 44а повинні застосовуватися в усіх видах проваджень, а тому мають узагальнене формулювання. Крім того, таке застосування сформульоване в абзаці 4 зі змінами.

Ст. 45

У ст. 45 йдеться про пред'явлення вимог. Базова процедура відповідає німецькому законодавству. Строк пред'явлення вимог регулюється по-різному: в Україні це завжди 30 днів, але від-

лік починається з дня офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі. З цього приводу положення доповнюється абзацом 2 ч. 14 ст. 39.

Незабезпечені кредитори зобов'язані подати безпосередньо до суду письмові заяви з вимогами (згідно з абзацом 1 ч. 1 ст. 45). Забезпечені кредитори (згідно з абзацом 2 ч. 2 ст. 45) не мають буквального адресата заяви, тому в абзаці 1 ч. 1 ст. 45 необхідно вилучити слово «незабезпечені». Процедура подачі заяви до суду відповідає практиці подачі заяви до суду в Німеччині, що застосовувалася до 1999 року. Із впровадженням Кодексу Німеччини про неплатоспроможність від цього відмовилися, тому що у зв'язку з великою кількістю скарг та їх розподілом, координуванням дій з керуючим у справах про неплатоспроможність у суді потребувалося багато ресурсів. З 1999 року заяви подаються безпосередньо керуючому у справах про неплатоспроможність, який, зібравши і розподіливши, передає їх до арбітражного суду у справах про неплатоспроможність. Відповідно до німецького законодавства керуючий у справах про неплатоспроможність несе відповідальність, зокрема, за отримання пошти, за первинну перевірку вимог на їх повноту та за їх розподіл. Це суттєво скорочує обсяги роботи суду. Однак потім керуючий у справах про неплатоспроможність надсилає заяви з вимогами до суду з пропозицією про розгляд і вимоги розглядаються судом під час проваджень, в яких можуть брати участь кредитори у справі про неплатоспроможність. Інші кредитори у справі про неплатоспроможність мають право подати заперечення щодо визнання вимог інших кредиторів. Загалом це відповідає вимогам українського законодавства. Оскільки заяви з вимогами подавалися до суду, безумовно, після ознайомлення з ними, то це є своєрідним додатковим рівнем безпеки у чинній правовій системі України. У Німеччині ця процедура досі не була замінена більш економічно доцільною, навіть у

коментарях. Проте, варто звернути увагу, чи можливо у майбутньому ще більше наблизитися до німецького законодавства і запровадити заходи контролю над керуючими у справах про неплатоспроможність.

У ч. 2 ст. 45 містяться різні особливі положення та роз'яснення. Зокрема, в абзацах 2 і 3 ч. 2 ст. 45 відображається німецька правова думка, відповідно до якої забезпечений кредитор також повинен скористатися своїми правами, в іншому разі — він їх втрачає і бере участь у провадженні у справах про неплатоспроможність лише як незабезпечений кредитор.

Дещо незрозумілим є абзац 4 ч. 2 ст. 45, у якому йдеться про дату, станом на яку визначається розмір грошових вимог в національній валюті за відповідним курсом, як дату подання заяви. Для того, щоб мати єдину базову дату впродовж усієї процедури, було б доречніше посилатися на дату відкриття провадження, оскільки починаючи з цієї дати не проводяться жодні платежі та не здійснюється передача будь-яких інших ресурсів на користь кредитора. Тому формулювання пропозиції було змінено.

У принципі, надсилання копій заяви з вимогами, як це передбачено абзацом 7 ч. 2 ст. 45, буде корисним, але незрозуміло, чому вони мають надсилатися боржнику і розпоряднику майна. Звісно, з іншого боку, розпоряднику майна буде корисно їх отримати, щоб бути в курсі справи про всі вимоги. З огляду на пропозицію до закону були внесені зміни в частині надсилання копій заяви з вимогами боржнику та розпоряднику майна.

Дещо дивним є положення абзацу 9 ч. 3 ст. 45, оскільки ні про які судові збори до цього не йшлося (і далі в статті не вказується). Незрозуміло, які саме збори підлягають сплаті та в чому вони полягають. Отже, ми допускаємо, що це положення походить із закону, до якого відсилається ст. 2, і тоді все зрозуміло. Проте, це однозначно не стосується особливого характеру часток від-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

шкодування. Наш європейський підхід не дає можливості зрозуміти, чому збір за вчасну подачу заяви є більшим, ніж отримана частка відшкодування. Варто розглянути можливість повністю вилучити те, що стосується судових зборів. Однак це можна передбачити в контексті передачі заяви від адресата до керуючого у справах про неплатоспроможність, оскільки з цього моменту стягується окремий збір.

У ч. 5 ст. 45 передбачається короткий період тривалістю 10 днів, впродовж якого розпорядник майна повинен повідомити суду про результати розгляду вимог з урахуванням результатів розгляду вимог кредиторів боржником. Відповідно до німецького законодавства засідання, присвячене розгляду вимог, проводиться не раніше, ніж через один тиждень, і не пізніше, ніж через два місяці після завершення строку подачі заяви (ч. 1 ст. 29 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність), а керуючий у справах про неплатоспроможність повинен надати документи в суд для перевірки іншими кредиторами не раніше, ніж два дні, і не пізніше, ніж три тижні (речення 2 ч. 1 ст. 175 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність). Дотримання встановлених строків передбачає координацію між усіма залученими сторонами. На жаль, український суд не впливає на логіку подачі заяв, щоб мати можливість їх ідентифікувати і провести порівняння між судом, боржником та розпорядником майна. Також суд не віддає перевагу електронному документообігу, а тому у більш масштабних провадженнях суду самостійно доводиться опрацювати велику кількість заяв з вимогами і пов'язаних документів, щоб дотриматися всіх встановлених строків. У тих офісах Німеччини, де постійно опрацюються справи про неплатоспроможність за участі понад 10 000 кредиторів, утворили спеціальні команди для роботи з такими справами, які займаються технічною стороною опрацювання поданих заяв з вимогами.

Необхідно передбачити подібні рішення в Україні; одним із варіантів є електронна система подачі заяв та відповідний файл, який потім дає можливість суду, розпоряднику майна і боржнику перевірити та опрацювати / відкоментувати документи одночасно.

Відповідно до абзацу 1 ч. 6 ст. 45 розпорядник майна зобов'язаний дозволити іншим кредиторам перевіряти інформацію щодо вимог, щоб ті могли реалізувати свої права. У разі, якщо заява наявна лише у паперовій формі, це є додатковою складністю для організації керуючого у справах про неплатоспроможність. У Німеччині це можна зробити різними способами, надавши кредиторам можливість перевірити заяви в суді, де цим займаються лише деякі кредитори.

Абзаци 1 і 2 ч. 8 ст. 45 зобов'язують керуючого у справах про неплатоспроможність надавати інформацію суду. Але ж суд вже володіє цією інформацією, оскільки заяви надходили туди. Незрозуміло, чому відбувається таке дублювання, оскільки це лише додає роботи керуючому у справах про неплатоспроможність. Якщо керуючий у справах про неплатоспроможність отримує вимогу пізніше, то є сенс відмітити відповідних кредиторів, щоб суд мав змогу швидше ознайомитися з підставою для подачі заяви в межах розгляду вимог. Проте, зараз це положення є зайвим і його необхідно вилучити.

Велике значення має положення абзацу 3 ч. 8 ст. 45, відповідно до якого вимоги, які в німецькому законодавстві вважаються майновими зобов'язаннями, мають пріоритет над вимогами кредиторів в межах справи про неплатоспроможність. Ця класифікація має бути повністю схвалена.

Відповідно до положення ч. 10 ст. 45 розпорядник майна наділяється повноваженням, яке суперечить відкритій процедурі, передбаченій ч. 1 ст. 44. Український законодавець буде вирішувати, якій вимозі надати перевагу. У чинному проєкті вимогу адаптовано і вона не є обов'язковою.

Ст. 46

Ст. 46 передбачено надання своєчасної відповіді кредитору щодо відповідності його заяви правовим вимогам або щодо необхідності внести зміни. Така прозорість вітається, але не передбачена у провадженнях у справах про неплатоспроможність в Німеччині задля спрощення процедури. На жаль, така норма регулює лише половину необхідного. Зазначене повідомлення надсилається лише кредитору, а він, у свою чергу, надсилає зміни лише до суду. Проте, з огляду на ст. 45 цього недостатньо, оскільки ні боржник, ні розпорядник майна не знають про зауваження суду і, в найгіршому випадку, продовжують розглядати скарги з іншого погляду. Тому завжди потрібно забезпечувати комунікацію між усіма залученими сторонами. Відповідні зміни були внесені у вигляді ч. 4 законопроекту про внесення змін.

Ст. 47

Ст. 47 по суті аналогічна положенням німецького закону про тривалість строку розгляду вимог кредиторів, але містить певні особливості. Наприклад, відповідно до українського закону розпорядник майна повинен внести інформацію до реєстру (абзац 8 ч. 2 ст. 47). Водночас вимоги щодо погашення штрафу та пені враховуються у шосту чергу. Відповідно до німецького законодавства встановлений розмір вимог є визначальним для кількості голосів зборів кредиторів або комітету кредиторів. Останнє відрізняється від положення, передбаченого німецьким законом, оскільки кредитори з комітету кредиторів повинні представляти не власні інтереси, а інтереси групи кредиторів, яку вони представляють (забезпечені або незабезпечені кредитори, працівники, великі або малі кредитори, представники податкових органів або Федерального агентства зайнятості). Це означає, що в Німеччині усі члени комітету мають рівне право голосу.

Формулювання цієї статті потребує незначних коригувань.

Усі положення цієї частини вже викладені в інших частинах закону (а саме ч. 2 ст. 35 та абзац 9 ч. 8 ст. 39) і можуть просто бути вилучені задля уникнення дублювання.

Ст. 48

У ст. 48 наводиться детальний механізм регулювання процедури проведення зборів кредиторів, про зібрання яких оголошує арбітражний керуючий. Проте, процедура є дуже складною, тому ми пропонуємо незначні зміни, які також орієнтовані на пришвидшення процесу.

У ч. 1 ст. 48 з'являється абзац 11, відповідно до якого арбітражний керуючий, окрім запрошення, долучає та надсилає основні питання, які виносяться на голосування, разом із пропозиціями, що відповідає вимогам ч. 5 ст. 48. Це робить присутність відповідно до абзацу 1 ч. 2 ст. 48 досить фіктивною. Ч. 6 ст. 123 як загальна норма була переміщена в абзац 12 ч. 1 ст. 48.

В абзаці 1 ч. 2 ст. 48 зазначаються вимоги щодо кворуму зборів, який навіть у незначних справах вимагає присутності на них кредиторів, що мають понад 25% голосів. Однак щоб забезпечити кворум у такому складі, повторні збори необхідно провести протягом двох тижнів у кожному випадку, а тому може виникнути ситуація із затягуванням зборів кредиторів на 4 тижні виключно у зв'язку з відсутністю кворуму внаслідок відсутності кредиторів із необхідною кількістю голосів. Звісно, такий стан справ є неприємним, оскільки провадження у справах про неплатоспроможність здійснюються задля задоволення вимог кредиторів і важливою є лише їхня участь. А тому, якщо кредитор не виявляє бажання взяти участь, завжди є можливість сфальсифікувати рішення. Це також передбачено німецьким законодавством, відповідно до якого пропозиції керуючого у справах про неплатоспроможність вважаються погодженими і він передає їх до суду, який здійснює провадження у відповідній справі про не-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

платоспроможність. Тому серед рекомендованих змін є зміна до ч. 2 ст. 48.

Ч. 4 ст. 48 можна вилучити, оскільки вона іншими словами повністю повторює зміст абзаців 8 і 10 ч. 2 ст. 47.

П. 5 ч. 5 ст. 48 і п. 4 ч. 8 ст. 48 залишаються проблемними. Обидва пункти адаптовані до положення абзацу 9 ч. 4 ст. 28. Однак ми переконані, що обидва пункти мають значення, оскільки кредитори можуть зробити пропозицію щодо припинення повноважень арбітражного керуючого, навіть якщо таке термінове припинення не відбудеться.

Скликання та проведення комітету кредиторів відбувається відповідно до різних правил в Україні та Німеччині. У Німеччині, на відміну від України, обов'язково є участь різних груп кредиторів. В Україні рішення може прийматися групою забезпечених кредиторів з відповідним правом голосу. Проте, в комітеті кредиторів в Україні голосують кредитори з правом голосу, що знову ж таки відповідає німецькій системі.

Ст. 49

Ст. 49 містить вирішальні норми, відповідно до яких приймається рішення щодо подальшого ходу провадження у справі про неплатоспроможність. Це рішення залишається за кредиторами. Проте, у ч. 4 ст. 49 вже передбачено прийняття обов'язкового рішення щодо подальшого ходу провадження, якщо кредитори не приймають рішення самостійно. Тому це положення не потрібно змінювати.

iii. Санація боржника (Книга 3, Розділ 3)

Розділ 3 Книги 3 присвячений процедурі санації боржника. Усі важливі питання регулюються в цьому розділі у ст. 50–57. Варто зазначити, що положення витікають із ст. 49, і отже, процедуру, що регулюється Розділом 2 Книги 3, треба вважати обов'язковою

попередньою умовою. Це також означає, що Розділ 3 містить багато посилань на інформацію та документи, створення яких вже передбачено Розділом 2.

1. Огляд положень розділу

У вступній частині ст. 50 насамперед зазначається, що суд повинен прийняти рішення про план санації. Суд також повинен затвердити керуючого санацією. Згодом цей керуючий візьме на себе всі завдання з управління і, таким чином, отримує більше завдань і повноважень, ніж розпорядник майна. Цей керуючий також матиме право розірвання певних контрактів.

У статті 51 КУзПБ міститься огляд необхідного змісту плану. Водночас стаття містить інші положення, яких необхідно дотримуватися, зокрема розглядає права співробітників (ч. 4), попереднє схвалення плану Фондом державного майна України (ч. 6) та загальну ефективність плану.

Далі ст. 52 регулює розподіл кредиторів на окремі класи та права відповідних класів під час голосування. Водночас на цьому етапі визначаються пункти, яких повинен дотримуватися суд.

Ст. 53 стосується збільшення статутного капіталу боржника як захід санації. Також повинна бути передбачена можливість переведення зобов'язань у цінні папери. Конкретні правила, що регулюють збільшення капіталу та оцінку переданих активів, повинні враховуватися в плані санації.

Ст. 54 дозволяє продаж частини бізнесу. Однак наявність права власності на нерухомість є обов'язковою умовою для таких часткових операцій в рамках українського законодавства (див. ч. 3 ст. 66 Господарського кодексу України). Цей продаж повинен бути реалізований через центральний майданчик для провадження аукціонів. Якщо доходів від власності недостатньо для покриття зобов'язань відповідно до плану санації, план повинен бути скоригований кредиторами, або,

в іншому разі, повинен бути передбачений перехід до процедури ліквідації.

Ст. 55 допускає інший метод реалізації активів в межах плану врегулювання неплатоспроможності. Відповідно до заголовку, йдеться про обмін активами. Однак ознайомлення з власне положеннями демонструє, що йдеться скоріше про поділ компаній на підрозділи та передачу активів і зобов'язань новоствореним підрозділам. Водночас штат — аналогічно положенням ст. 54 — автоматично переходить разом з активами. У разі подальшого продажу покупець також вважається правонаступником боржника.

Як універсальне положення ст. 56 потім також допускає іншу реалізацію активів (як уже передбачено в ст. 54 і 55) за умови, що це погоджено в плані санації та що процес відповідає вимогам закону. Це, зокрема, стосується того факту, що жодні продажі не повинні проводитися без інтеграції електронних майданчиків.

Ст. 57 регулює процес завершення процедури санації. Стаття регулює як бухгалтерські зобов'язання керуючого санацією, так і обов'язки суду, а також будь-які рішення суду.

2. Коментарі національних експертів

З урахуванням повноважень керуючого санацією щодо розгляду вимог конкурсних кредиторів (абзац 6 ч. 6 ст. 50), а також можливості того, що вимоги конкурсного кредитора можуть отримати остаточний статус після розгляду судом в апеляційному (касаційному) порядку, необхідно доповнити ч. 6 ст. 50 Кодексу, уповноваживши керуючого санацією на ведення реєстру вимог кредиторів.

Це питання важливе в зв'язку з тим, що в процесі санації (ліквідації) внесені до реєстру вимоги погашаються.

З огляду на логіку і тематичну прив'язку, статті 51 та 52 повинні міститися в Розділі 2 цієї Книги.

Механізм розгляду плану са-

нації конкурсними кредиторами, класифікованими на класи, зокрема кредиторами з правом голосу (на зборах кредиторів та в комітеті кредиторів) та кредиторами без права голосу, є занадто складним.

Водночас з огляду на раніше зазначену можливість неоднозначного тлумачення і застосування норми абзацу 3 ч. 4 ст. 45 — «вимоги кредиторів, заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання, розглядаються в порядку їх надходження на судовому засіданні, яке проводиться після попереднього засідання господарського суду» — може виникнути ситуація, коли вимоги конкурсних кредиторів, заявлені після встановленого терміну для їх подачі, не беруться до уваги судом у провадженні з відчуження майна боржника і в провадженні у справі у зв'язку з виконанням плану санації.

Оскільки цим кредиторам (без права голосу) надається право схвалювати/відхилити план санації, можуть виникнути правові конфлікти з процедурою внесення змін до плану санації в разі, якщо план санації не був реалізований і вимоги кредиторів не задоволені.

Це припущення підтверджується, серед іншого, відсутністю встановлених термінів процесу санації (вони визначаються кредиторами в плані), а внесення змін до плану санації можливе тільки після аналізу звіту керуючого санацією, який подається на розгляд зборів кредиторів не пізніше закінчення строку процедури санації, визначеного в плані санації (абзац 4 ч. 5 ст. 57).

У цьому разі, за відсутності звіту керуючого санацією, право прийняти рішення про затвердження змін до плану санації до проведення зборів кредиторів не надається.

Отже, може бути порушене право конкурсних кредиторів, вимоги яких враховуються під час проведення процедури санації.

У будь-якому разі виникнення такої ситуації, з урахуванням правової невизначеності зазначених

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

норм, може мати негативні наслідки під час проведення процедури санації боржника.

Ідея досудової санації є досить прогресивною і дозволяє боржникові покращити ефективність бізнесу за допомогою комплексу заходів.

Керуючий санацією має широкі повноваження з управління бізнесом задля виконання плану санації, тому арбітражний керуючий повинен мати певний імунітет і захист від комітету кредиторів. Положення Кодексу загалом говорять про необмежене право комітету кредиторів відстороняти керуючого санацією без поважної причини.

Відсутня гарантія незалежності арбітражного керуючого під час процедури санації боржника, оскільки Кодекс містить ризики зловживань з боку комітету кредиторів під час реалізації плану санації. Процедура санації боржника може використовуватися боржником або іншими зацікавленими сторонами не для тих цілей, які передбачені цим Кодексом, а щоб отримати мораторій і захиститися від кредиторів. Фактично боржник може використовувати санацію, щоб уникнути боргів.

Визначено не всі критерії, за якими керуючий санацією може відмовити боржнику в здійсненні правочину. Позитивним моментом можна вважати наявність права відмовитися від правочину, який завдає шкоди боржнику або є довгостроковим (тривалістю більше року). Недостатньо чітко визначено критерій, за яким відмова від виконання договору може створити умови, що перешкоджають відновленню платоспроможності боржника. Кодекс та інші закони не визначають концепцію створення умов, що перешкоджають стягненню коштів боржника.

Отже, керуючий санацією має необмежене право відмовити боржнику в діяльності на свій розсуд. Суд повинен контролювати обґрунтованість використання такого права арбітражним керуючим.

Кодексом встановлено, що

план санації та протоколи голосування кожного класу кредиторів подаються до господарського суду протягом одного робочого дня після проведення голосування. Було б доцільніше встановити інший термін: не пізніше ніж на наступний робочий день після дати голосування.

Кодекс не встановлює термін для процедури санації боржника, але в плані санації повинен бути вказаний термін відновлення платоспроможності боржника, дотримання якого, очевидно, буде контролюватися не лише судом, а й кредиторами.

Ініціювання процесу санації боржника затверджується судом шляхом ухвалення відповідної постанови. Основна мета процедури санації — повне або часткове задоволення вимог кредитора без визнання боржника банкрутом.

Усі повноваження з реалізації плану санації покладаються на керуючого санацією, який обирається серед арбітражних керуючих. Керуючий санацією управляє майном боржника, а посадові особи компанії звільняються із займаних посад.

Арбітражний керуючий, уповноважений управляти активами компанії, зобов'язаний дотримуватися затвердженого плану санації, звітувати перед комітетом кредиторів та судом про виконання плану санації.

Власник майна не має права обмежувати керуючого санацією в праві розпоряджатися майном боржника. Значні правочини та правочини, щодо яких є заінтересованість, укладаються під контролем комітету кредиторів, якщо інше не передбачено цим Кодексом або планом санації боржника.

Керуючий санацією має право відмовитися практично від будь-яких правочинів боржника, якщо укладення такого правочину завдає шкоди боржнику, є довгостроковим або якщо умови такого правочину перешкоджають відновленню платоспроможності боржника. Такі концепції оцінки дають керуючому санацією необмежене право відмовлятися від

будь-яких правочинів.

Недотримання вимог плану санації або недотримання поточних зобов'язань боржника є підставою для дострокового припинення процедури санації та визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури.

Затверджений план — це ключова складова процедури санації. Положення Кодексу передбачають невичерпний перелік заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, що міститься в плані санації. Основною умовою плану санації є визначення порядку погашення вимог кредиторів з дотриманням правил, встановлених цим Кодексом.

Задля прийняття рішення про схвалення або відхилення плану санації усі конкурсні кредитори поділяються на класи. Кредитори, включені до кожної черги, формують окремий клас кредиторів. Забезпечені кредитори утворюють окремий клас.

Рішення про схвалення або відхилення плану санації приймається кожним класом окремо простою більшістю голосів (незабезпечені кредитори) і двома третинами голосів (забезпечені кредитори).

Якщо план санації отримав необхідну кількість голосів кредиторів усіх типів і схвалений всіма класами, господарський суд приймає рішення про затвердження плану санації боржника. Відмова суду в затвердженні ухваленого плану санації повинна ґрунтуватися на вимогах закону та є підставою для ініціювання процесу ліквідації.

Планом санації може передбачатися збільшення статутного капіталу боржника за рахунок збільшення статутного капіталу, емісії акцій та випуску облігацій акціонерного товариства.

Зокрема, Кодекс визначає процес продажу майна боржника як єдиного майнового комплексу у процедурі санації (ст. 54).

Процедура продажу майна боржника у вигляді єдиного майнового комплексу по суті є правонаступництвом боржника, що може бути реалізовано під час процедури санації за умови до-

тримання вимог кредиторів, значених в плані санації. Однак якщо надходжень від продажу недостатньо для задоволення вимог кредиторів, останні мають право внести відповідні зміни в план санації, оскільки в іншому разі боржник буде оголошений банкрутом і проти нього буде відкрито ліквідаційну процедуру.

Кодекс передбачає процедуру продажу частини активів боржника в межах процедури санації задля відновлення платоспроможності та задоволення вимог кредитора.

За 15 днів до закінчення строку проведення процедури санації, а також за наявності підстав для припинення процедури санації за результатами продажу активів боржника керуючий санацією подає на розгляд зборів кредиторів письмовий звіт.

Звіт керуючого санацією є підсумковим документом процесу санації боржника. Кодекс містить вимоги до такого звіту і частина його є свідченням виконання вимог конкурсних кредиторів відповідно до реєстру вимог кредиторів. Цей звіт має бути розглянутий зборами кредиторів не пізніше 10 днів з дня його надходження і рішення про завершення, припинення або продовження санації боржника буде затверджено після завершення перевірки. Звіт про результати санації та скарги кредиторів розглядаються господарським судом та приймається відповідна ухвала.

3. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, ЄС, законодавство Німеччини)

а. Світовий Банк

Основне занепокоєння викликає термінологія Кодексу України з процедур банкрутства — процедура реорганізації називається санацією (досудова та судова санація).

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторій на банкрутство та виконання судових рішень

6. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

в. ЄС

В законодавстві ЄС не виявлено положень, які б регулювали процедуру загалом. Однак є окремі моменти, які законодавство ЄС регулює по-різному. Важливе значення мають положення, які регулюють права співробітників під час передачі підприємства.

Зокрема, ч. 2 ст. 54 та ч. 3, 4 ст. 55 необхідно узгодити з директивами, які регулюють процес переведення співробітників у разі часткової реалізації. Юридичне поняття передачі підприємства означає зміну власника підприємства або його частини шляхом вчинення юридичного правочину в найширшому сенсі. Відповідні директиви європейського законодавства 1977 і 2001 років призвели до глибокої стандартизації цього терміна у всьому правовому полі ЄС і до узгодження окремих національних законів, що регулюють права та обов'язки роботодавців і співробітників у разі передачі підприємства. Відповідне положення було вперше включено до німецького трудового законодавства 1972 року як ст. 613а Цивільного кодексу Німеччини, а згодом доповнене із впровадженням Директиви 77/187/ЄЕС від 14 лютого 1977 року¹⁶ та Директиви 2001/23/ЄС від 23 березня 2001 року¹⁷.

г. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 50

У контексті ст. 50 очевидно є безперечна увага до деталей. Водночас деякі важливі складові відсутні. Наприклад, ст. 50 не встановлює тривалість процедури санації. Також здивування викликає те, що закон покладає зобов'язання щодо звітування на керуючого санацією (абзац 12 ч. 6 ст. 50). Це означає, що сам закон передбачає, що ініційовані процедури можуть і повинні бути досить тривалими. За мету завжди має ставитися відновлення платоспроможності боржника, для цього керуючий санацією повинен наділятися ширшими повноваженнями, що можливо під час проваджень у справах про неплатоспроможність в рамках правового поля Німеччини, в якому деякі питання висвітлені точніше.

Ч. 2-4 ст. 50 регулюють процес призначення керуючого санацією, дату вступу в силу відповідного призначення та передачу повноважень від органів управління керуючому санацією. Ч. 5 та 6 ст. 50 описують права та обов'язкові завдання керуючого санацією. Вимога до боржника щодо відкриття рахунку (абзац 3 ч. 6 ст. 50) і обов'язок ведення бухгалтерського обліку та надсилання статистичних даних (абзац 4 ч. 6 ст. 50) чітко визначені статтею. Під час відкриття банківського рахунку діяльність керуючого санацією також буде регулюватися законодавством у сфері запобігання відмиванню грошових коштів, яке в разі сумнівів покладе відповідальність за кошти безпосередньо на керуючого санацією в Україні, і тому треба розглядати його як бенефіціарного власника. У разі виник-

нення сумнівів розподіл функцій з ведення бухгалтерського обліку та подання статистичних даних також передбачає обов'язок своєчасної сплати податків; несплата податків також може призводити до виникнення додаткових ризиків відповідальності для керуючого санацією.

Ч. 7 ст. 50 регулює процес передачі повноважень від керуючого санацією до компанії після завершення процедури з врегулювання неплатоспроможності. Керуючий санацією також повинен нести відповідальність за запрошення на необхідні зустрічі відповідно до законодавства, що регулює діяльність компанії. Водночас ч. 8 ст. 50 передбачає, що власник не може обмежувати повноваження керуючого санацією під час процедури (абзац 2 ч. 8 ст. 50) і керуючий санацією повинен узгоджувати свою діяльність із комітетом кредиторів у разі виникнення сумнівів.

Право керуючого санацією щодо припинення правочину регулюється ч. 9 ст. 50 досить нечітко. Однак це положення не є аналогом ст. 103 і наступних статей Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, а швидше застосує власні положення тільки у разі збитків для боржника. Це положення остаточно не встановлює процедуру розрахування збитків. Однак керуючий санацією користується таким правом лише протягом трьох місяців після вступу на посаду. Згідно з абзацом 5 ч. 9 ст. 50 відповідний кредитор має право подати свою вимогу протягом 30 днів у процедурі провадження у справі про банкрутство, обмежуючись своїми власними збитками. Знову ж таки, немає жодних вказівок щодо розрахунку (наприклад, позитивний або негативний відсоток) і невідомо, який вплив ці нові вимоги матимуть на план санації, вже затверджений на той час.

Ч. 10 ст. 50 регулює відповідальність керуючого санацією в разі помилок. Водночас це положення поширюється на інші сторони, які беруть участь в процедурі. Робиться посилання на іншу правову відповідальність в рамках

цього закону. Це положення є недоцільним з кількох причин: по-перше, відповідальність керуючого санацією вже регулюється іншим положенням, тому нового розподілу відповідальності не потрібно. Якщо закон просто хоче внести ясність в це питання, цю частину доведеться вилучити. Однак посилання на інші залучені сторони також призводить до плутанини: такий план санації залучає як кредиторів, так і суд (в особі осіб, які діють від його імені) і, в найширшому сенсі, довірних партнерів боржника. Незрозуміло, хто має бути на увазі під цими сторонами, оскільки посилання на абзаци 22 або 24 ч. 1 ст. 1 у поточному перекладі відсутні. Однак у разі виникнення сумнівів недоцільно залучати всі сторони, згадані вище, до солідарної відповідальності за будь-які помилки. Це стає ще більш очевидним з огляду на те, що різні залучені сторони не можуть і не повинні мати повну інформаційну картину. Отже, їхня відповідальність не узгоджена із загальними принципами. Оскільки вся стаття, безумовно, призначена для забезпечення належного проведення процедури, це також треба брати до уваги. Керуючий санацією несе особливу відповідальність за виконання регламентів у межах процедури, тому керуючий санацією теж повинен нести відповідальність, але це вже регламентовано. З цієї точки зору, це положення є необов'язковим.

Ч. 11 ст. 50 дозволяє переведення процедури санації в ліквідаційну процедуру в разі невиконання умов плану санації.

Ст. 51

Ця стаття містить ряд тем, які лише опосередковано пов'язані з обраним заголовком. З одного боку, це дивно, але це не основна проблема, тому на ній докладно зупинятися не будемо.

Абзац 1 ч. 1 ст. 51 передбачає розподіл кредиторів на класи. Закон раніше надавав класифікацію вимог, в якій індивідуальні вимоги займали шосте місце (абзац 9 ч. 2 ст. 47). Тепер закон вимагає іншої класифікації. Це безперспек-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

16 – Директива Ради ЄС 77/187/ЄЕС від 14 лютого 1977 року щодо узгодження законів держав — членів ЄС з питань захисту прав працівників при передачі підприємства або частини підприємства — EURLex - 31977L0187, пряме посилання: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31977L0187>

17 – Директива Ради ЄС 2001/23/ЄС від 12 березня 2001 року щодо узгодження законів держав — членів ЄС з питань захисту прав працівників при передачі підприємства або частини підприємства — EURLex - 32001L0023, пряме посилання: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0023>

тивно і має бути змінено шляхом запровадження єдиної логіки класів на більш ранньому етапі. В абзаці 2 ч. 1 ст. 51 зазначається, що процедура затвердження плану санації вже відома, хоча насправді регулюється лише у ст. 52.

Абзаци 3 та 4 ч. 1 ст. 51 містять мету (відновлення платоспроможності) та тривалість процедури санації (строк має бути встановлений). Ці два положення є стандартними.

Абзац 5 ч. 1 ст. 51, згідно з яким план санації обов'язково повинен передбачати результат — погашення боргованості з виплати заробітної плати, — викликає здивування.

Ч. 2 ст. 51 містить детальний перелік можливостей для задоволення вимог кредиторів. Однак абзац 7 ч. 2 ст. 51 дозволяє задоволення вимог кредиторів в інший спосіб, що не суперечить цьому Кодексу, а абзац 16 ч. 2 ст. 51 також передбачає інші заходи з відновлення платоспроможності боржника. Це робить все положення зайвим. Необхідно зазначити або лише дозволені можливості (перелік дозволених заходів), або не дозволені (перелік недозволених заходів), але застосування чіткого переліку дозволених заходів із відкритим пунктом робить закон вкрай незрозумілим. Тому пропонується скоротити цю частину, залишивши абзаци 7 та 16.

Оскільки ч. 3 ст. 51 лише надає пояснення частини ч. 2 ст. 51, її також треба вилучити.

Ч. 4 ст. 51 необхідно залишити без змін, незважаючи на безліч об'єктів регулювання. Відмовившись від ч. 2 і 3, абзаци можна перетворити на окремі пункти та зробити статтю легшою для читання.

Ч. 5 ст. 51 знов згадує різні класи без посилання на основне положення. З іншого боку, це положення передбачає можливе відхилення від класів за згодою кредиторів, а отже, має сенс і залишається незмінним.

Ч. 6 ст. 51 регулює процес попереднього погодження плану санації Фондом державного май-

на України. Це має сенс в українському законодавстві і тому залишається без змін.

Перше речення ч. 7 ст. 51 передбачає, що кредитори можуть продовжувати відстоювати свої права перед третіми сторонами незалежно від плану санації. Це правильно, тому що це гарантія на користь кредитора. Отже, положення відповідає основній ідеї першого речення ч. 2 ст. 254 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність.

Ст. 52

Ч. 1 ст. 52 досить абстрактно регулює розподіл кредиторів на класи. Абзац 1 ч. 1 ст. 51 передбачає, що кожен кредитор повинен бути віднесений до свого класу на аналогічних умовах, тоді як абзац 2 ч. 1 ст. 52 вже виділяє забезпечених кредиторів в окремий клас залежно від надійності забезпечення. Аналогічним чином усі кредитори повинні узгодити включення до того чи іншого класу, якщо план передбачає погіршення умов їхнього класу. Загалом ці положення відповідають положенням німецького законодавства. Однак конкретних умов віднесення до того чи іншого класу досі немає, тому зауваження, висловлені щодо абзацу 1 ч. 1 ст. 51, також стосуються і цих положень.

Ч. 2 ст. 52 відповідає ч. 1 ст. 226 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, передбачаючи однакове ставлення до кредиторів однієї категорії.

Ч. 3 ст. 52 регулює кількість голосів. Згідно з цією частиною, класи повинні голосувати незалежно один від одного. Лише ті кредитори, чий результат за планом санації відрізняється від результату в разі введення процедури ліквідації, можуть голосувати (абзац 2). Водночас абзац 3 був спрощений у частині, що стосується залучення податкових органів. Загалом очевидно, що ці положення сприяють прискоренню і спрощенню процесу. Фактично абзац 2 ч. 3 ст. 51 створює значний ризик продовження спору. Наприклад, жодне з перерахованих положень не містить

вказівок щодо того, яким чином (і коли) треба розраховувати ліквідаційну вартість компанії. Однак обидва моменти є важливими для того, щоб можна було розрахувати сумісність з пропонованою процедурою. Тому очікується, що велика кількість кредиторів буде вимагати врегулювання розбіжностей, але форма, в якій ці зміни будуть реалізовані, не визначена. Отже, навіть позитивні зміни повинні в обов'язковому порядку погоджуватися групою, втім, це не має на увазі відповідно до логіки положення. На практиці це положення створить великі можливості заперечення з боку поінформованих кредиторів і, отже, можливості покращення для кожного окремо. У разі виникнення сумнівів цього можна уникнути тільки шляхом судового розгляду. Однак через тривалість судових розглядів ці спори, в свою чергу, можуть затримати виконання плану санації.

Спрощення абзацу 3 ч. 3 ст. 52 у розрізі податкового адміністрування є проблематичним. Зокрема, спрощення в реченнях 1 і 2, а також половини речення 1 створює підґрунтя для зловживання, тому що всі вимоги, що охоплюються положенням, класифікуються як такі, що не беруться до уваги. Щодо всіх інших кредиторів держава повинна розглядатися аналогічним чином, як і незабезпечені кредитори. В європейському праві цей стандарт кваліфікується як державна допомога. Питання зворотної вимоги до директорів залишається відкритим: якщо заборгованість за планом санації необхідно розглядати як безнадійну, директори можуть бути третіми сторонами щодо податкового зобов'язання в розумінні 1-го речення ч. 7 ст. 51 або щодо них більше не можна вжити заходів на підставі умовного схвалення абзацу 3 ч. 3 ст. 52, тому що план санації не відхилений. Однак це питання представляє тільки догматичний інтерес і тому тут не обговорюється.

Ч. 4 ст. 52 регулює умови схвалення залежно від класу. У разі незабезпечених кредиторів вирішальне значення має більша

половина голосів кредиторів, включених до класу, а також голоси не менше половини кредиторів, які мають право голосу в цьому класі (абзац 1 ч. 4 ст. 52). У випадку забезпечених кредиторів закон вимагає кваліфіковану більшість, а саме 2/3 голосів кредиторів, включених до класу, а також голоси не менше половини кредиторів, які мають право голосу в цьому класі (абзац 2 ч. 4 ст. 52). Якщо план не схвалений, він вважається відхиленим відповідним класом кредиторів (абзац 3 ч. 4 ст. 52). Вимоги КУзПБ щодо більшості голосів є трохи суворішими порівняно із законодавством Німеччини, але це обґрунтовано щодо забезпечених кредиторів. Це може бути проблематично тільки в поєднанні із ч. 7 ст. 51, якщо поручителі знецінюються у розрізі їхніх наявних зворотних вимог.

Ч. 5 ст. 52 регулює інші особливості плану. Відповідно, всі кредитори, які можуть отримати безпосередню вигоду від плану — або як пов'язана сторона, або через негайну виплату частки відшкодування чи через додаткове забезпечення, — повинні бути вилучені з голосування.

Абзац 1 ч. 5 ст. 52 забороняє особам, які пов'язані з боржником (як визначено в абзаці 6 ч. 1 ст. 1), брати участь у голосуванні. Ця заборона виникає через те, що існує підозра, що основні активи могли бути передані іншим пов'язаним особам, і що тепер ці особи не повинні мати можливість перешкоджати пред'явленню вимоги. Ми вважаємо, що це положення все ще є необхідним, але не можна виключати, що в майбутньому також будуть реструктуризації, які стануть можливими саме завдяки цим пов'язаним особам. Це, зокрема, включає реструктуризацію зобов'язань всередині компанії, що стане можливим лише в тому разі, якщо основні кредитори материнської компанії нададуть свою згоду та материнська компанія зможе забезпечити продовження господарської діяльності в своїх дочірніх компаніях за допомогою голосування.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Аналогічно, згідно з абзацом 2 ч. 5 ст. 52, вплив незабезпечених кредиторів також може бути зменшено, якщо вони отримають свої кошти негайно після затвердження плану санації. Отже, голосування не є необхідним. Також участі кредиторів запобігають за допомогою часткових платежів. Щоб цього уникнути, ми пропонуємо пояснити, що це особливе положення повинно застосовуватися лише в тому разі, якщо повна оплата проведена до підтвердження плану санації. Це єдиний спосіб, за допомогою якого кредитори зможуть добитися розгляду своїх вимог у разі несплати, поки провадження у справі про неплатоспроможність ще триває і немає необхідності клопотати про відкриття подальшого провадження.

Можливість надання додаткового забезпечення після затвердження плану санації також повинна вилучати забезпечених кредиторів з голосування щодо плану санації (абзац 3 ч. 5 ст. 52). Оскільки надання додаткового забезпечення забезпеченим кредиторам за умови збереження попереднього кредиту або надання нових кредитних коштів — це звичайний спосіб продовження господарської діяльності, ці винятки привертають увагу. Вони також можуть передбачати більшість, оскільки мінімальний рівень забезпечення або мінімальна вартість не вказані. Наприклад, навіть можливість отримання часткового забезпечення частки відшкодування за допомогою одноразової мінімальної поступки права вимоги, яка передбачена планом санації для небажаного кредитора, може вилучити його з процесу погодження. Однак ще невідомо, яким чином розробники планів будуть використовувати можливість здійснення впливу на практиці і чи будуть потрібні зміни в результаті прийняття цієї норми. На цьому етапі ми пропонуємо повністю вилучити цю норму з огляду на великі можливості для зловживань.

Ч. 6 ст. 52 — це положення, яке просто регулює процес подачі

протоколів до суду. Термін в один день є вкрай коротким з точки зору німецького права, втім, для України це можливо.

Суд, зі свого боку, не може відмовити у затвердженні плану санації відповідно до ч. 7 ст. 52, якщо план схвалений всіма кредиторами або якщо умови задоволення вимог кредиторів не гірші від умов, які були б застосовані в разі введення процедури ліквідації. Це відповідає принципу незалежності кредиторів.

Однак не існує норм щодо того, як діяти в разі, якщо окремий клас не надає своє погодження, та як вирішувати це питання в інтересах всіх кредиторів. Згідно з чинною редакцією, зокрема для затвердження судом, відповідно до ч. 7 ст. 52, необхідно отримати погодження від усіх класів. До кредиторів, які не надають погодження, необхідно застосовувати творчий підхід.

Відповідно до ч. 8 ст. 52, відмова можлива у разі, якщо план не відповідає вимогам законодавства. На наш погляд, це очевидно, а тому це положення не є обов'язковим. З цієї причини в Німеччині плани передаються в суд заздалегідь, щоб будь-які порушення були виявлені якомога раніше і могли бути виправлені якомога швидше. Згідно з українським законом після відхилення плану повинно бути проведено нове голосування щодо зміненого плану (абзац 2 ч. 8 ст. 52). Це може затримати всю процедуру. Однак тільки практика зможе показати, чи буде перехід на німецьку систему попередньої перевірки більш обґрунтованим. На практиці відсоток планів, які можуть бути відразу схвалені судом, може бути визначений з урахуванням відсотку тих планів, які підлягають відхиленню відповідно до абзацу 1 ч. 8 ст. 52. Якщо кількість планів, які підлягають відхиленню, невелика, внесення відповідних змін не потрібно. Передбачається, що в цьому немає необхідності, тому внесення жодних змін в закон на цьому етапі не пропонується.

Ч. 9 ст. 51 визначає порядок переходу від процедури санації

до ліквідаційної процедури, якщо строк, встановлений законом для проведення процедури санації, не дотримується. Однак цей строк чітко не встановлений, поточна норма надається відокремлено, а тому, на нашу думку, вона повинна бути узгоджена зі строком, передбаченим у реченні 1 абзацу 4 ч. 1 ст. 51.

Резюме статей 51 та 52

Обидві статті регулюють зміст і порядок проведення процедури санації. Однак обидві статті є передумовою для прийняття рішення згідно з ст. 49. Отже, положення статті в законі, як вже пропонувався місцевими колегами, має бути терміново переглянуто.

Ст. 53

Ст. 53 стосується можливості збільшення капіталу в межах плану санації. Детально регламентовані етапи мають бути частиною плану. Отже, переведення зобов'язань у цінні папери також можливе. У цьому контексті ч. 3 ст. 53 стосується повернення коштів у разі, якщо збільшення капіталу згодом буде визнано судом недійсним або таким, що не відбулося. Однак процес повернення коштів, викладений у цьому положенні важко реалізувати на практиці. Це пов'язано з тим, що положення передбачає фактичне взаємне повернення. Це також призведе до повторного виникнення заборгованості, що в гіршому випадку може призвести до (відновлення) неплатоспроможності боржника. Тому в таких випадках на практиці потрібно буде розробляти короткострокові рішення, щоб уникнути такого результату.

Ст. 54

Ст. 54 регулює експлуатацію окремих елементів майна підприємства. Визначення терміна

«єдиний майновий комплекс» міститься в ч. 3 ст. 66 Господарського кодексу України¹⁸ та ч. 2 ст. 191 Цивільного кодексу України¹⁹. План санації становитиме основу для положень подальших договорів і правонаступництва. Також треба уникати труднощів під час передачі ліцензій або дозволів.

Відповідно до ч. 2 ст. 54 також відбувається безпосередня передача всіх трудових договорів. Однак можливість заперечення, яка передбачена європейськими положеннями, що лежать в основі ст. 613а Цивільного кодексу Німеччини, не визначена. Також немає положення про необхідність надання інформації співробітникам. Цю частину необхідно буде додатково узгодити з підходами ЄС (див. вище в розділі ЄС).

Надходження повинні бути включені до складу решти активів (ч. 3 ст. 54), а сам аукціон повинен проводитися через встановлені цифрові платформи (ч. 4 ст. 54 — див. далі в Розділі 5, Книга 3, ст. 68 і далі).

Ч. 5 ст. 54 дозволяє кредиторам вносити зміни до плану санації за рекомендацією керуючого санацією, якщо надходження від продажу бізнес-одиниць не відповідає плану. Якщо кредитори не можуть досягти згоди щодо внесення змін до плану санації, суд оголошує боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру (абзац 2 ч. 5 ст. 54).

Ст. 55

На відміну від ст. 54, ст. 55 також ставить за мету відкрити можливості, у значенні ст. 54, для створення окремих юридичних осіб шляхом виокремлення, а потім регулює процес управління ними. Приділяючи більше уваги окремим операціям, ця стаття стає більш конкретною, порів-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

18 — Єдиний майновий комплекс підприємства визнається нерухомістю і може бути об'єктом купівлі-продажу та інших угод на умовах і в порядку, визначених цим Кодексом та законами, прийнятими відповідно до нього.

19 — До складу підприємства як єдиного майнового комплексу входять усі види майна, призначені для його діяльності, зокрема земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировина, продукція, права вимоги, борги, а також право на торговельну марку або інше позначення та інші права, якщо інше не встановлено договором або законом.

няно із ст. 54, зокрема в частині розподілу окремих активів та окремих співробітників між відповідними (новими) юридичними особами. Особливістю є абзац 2 ч. 5 ст. 55, який прямо дозволяє частковий продаж виокремлених підрозділів.

Ст. 56

Положення щодо відновлення в ст. 56 дозволяють — аналогічно положенням щодо відновлення в ч. 2 ст. 51 — інші форми експлуатації. Рішення про ці інші випадки відчуження повинно бути прийнято кредиторами в межах плану санації з дотриманням закону. Останній спрямований, зокрема, на створення одиниць для продажу, який повинен здійснюватися через наявні аукціонні майданчики, затверджені законом. Цей тип продажу відповідає українській концепції прозорості цін, подробиці якої будуть надані пізніше в рамках цих положень.

Резюме статей 54 та 56

Можна зазначити, що ці дві статті значною мірою аналогічні, але ст. 55, можливо, має більш конкретний характер. Ґрунтуючись на перекладі, скорочення положень, аналогічних ч. 2 ст. 51, є обов'язковим і має спростити закон. Положення щодо співробітників (ч. 2 ст. 54 / ч. 3, 4 ст. 55), продажу (новостворених) активів (ч. 4 ст. 54 / ч. 5, 6 ст. 55) і переходу до ліквідаційної процедури (ч. 5 ст. 54 / ч. 7 ст. 55) необхідно зберегти в переглянутій редакції. Однак все це можливо тільки за умови відсутності інших вагомих причин для збереження ст. 54 і 55, які не можна оцінити без знання інших українських правових систем. Тому на цьому етапі не пропонується змінювати формулювання зазначених статей.

Ст. 57

Положення регулює завершення процедури. Керуючий санацією зобов'язаний подати звіт за 15 днів до закінчення строку проведення процедури санації за наявності підстав для припинення процедури (ч. 1 ст. 57). Цей

звіт повинен бути надісланий усім кредиторам. Звіт повинен містити інформацію, зазначену в ч. 2 ст. 57. До звіту керуючого санацією додаються докази задоволення вимог конкурсних кредиторів (абзац 1 ч. 3 ст. 57). Звіт також повинен містити пропозицію керуючого санацією щодо подальших дій (абзац 2 ч. 3 ст. 57). Керуючий санацією має такі варіанти: (1) припинити процедуру санації у зв'язку з відновленням платоспроможності боржника (абзац 3 ч. 3 ст. 57), (2) припинити процедуру санації шляхом ухвалення судового рішення та відкриття ліквідаційної процедури (абзац 4 ч. 3 ст. 57), та (3) звернутися до суду з клопотанням про затвердження змін до плану санації та продовження строку процедури санації (абзац 5 ч. 3 ст. 57). Ці положення ч. 3 ст. 57 означають, що кредитори завжди повинні будуть приймати рішення в кінці процедури, тому включення в ч. 1 ст. 57 є зайвим і його треба вилучити.

Ч. 4 ст. 57 встановлює період, впродовж якого звіт має бути розглянутий кредиторами. Потім мають відбутися збори кредиторів. Відповідно до ч. 5 ст. 57 кредитори приймають рішення за пропозицією керуючого санацією. Незрозуміло, чи зобов'язані кредитори дотримуватися пропозицій керуючого санацією, чи можуть відхилити їх. Останнє, ймовірно, буде відбуватися за підтримки більшості.

Абзац 5 ч. 5 ст. 57 передбачає, що рішення може бути прийняте за відсутності звіту в разі наявності обґрунтованих підстав для цього. Зміст цього положення незрозумілий: кредитори, зазвичай, не мають жодного впливу на процес врегулювання і, отже, не володіють інформацією про поточний статус провадження. У цьому контексті неможливо говорити про очевидні можливості прийняття рішення, тому подавати, не зрозумілі. Отже, узгодження з поправками до ч. 1 ст. 57, абзацу 5 ч. 4 ст. 57 також треба вилучити. Відповідно, керуючий санацією у будь-якому разі

повинен надавати звіт у кінці терміну. Це також важливо для документування та відстеження його діяльності. Крім того, ці звіти можуть служити основою для звільнення від відповідальності, тому письмова документація є обов'язковою для всіх сторін. Втім, ч. 2, ч. 10а ст. 12 були додані для уточнення.

Судячи з перекладу, положення ч. 6 та 11 ст. 57 узгоджені, але вони суперечать один одному щодо термінів. Для вирішення цієї проблеми залишили лише ч. 11 ст. 57.

Ч. 7–10 ст. 57 регулюють подальші етапи процедури та передачу документації, протоколів і додаткової інформації до суду. На наш погляд, вони вичерпні та не вимагають внесення змін.

Щодо ч. 11 ст. 57 див. вище.

Перше речення ч. 12 ст. 57 — це обов'язковий наслідок ч. 11 ст. 57, оскільки суд повинен ухвалити одне з рішень. Речення 2 вже впливає з положень ст. 57 і тому є повтором. З цієї точки зору, всі положення повторюються і повинні бути вилучені для ясності.

Ч. 13 та 14 ст. 57 регулюють процедуру переконливим чином.

iv. Ліквідаційна процедура (Книга 3, Розділ 4)

Ст. 58–67 регулюють механізм проведення ліквідаційної процедури. Господарський суд відкриває ліквідаційну процедуру після ухвалення постанови про визнання боржника банкрутом (ст. 58). Суд призначає ліквідатора, який займається питанням продажу активів боржника. Тривалість такої процедури не може перевищувати 12 місяців.

Ліквідатор з дня свого призначення здійснює ряд важливих повноважень (ст. 61), зокрема:

- приймає у своє відання майно боржника, забезпечує його збереження;
- проводить інвентаризацію та визначає початкову вартість майна банкрута;

- аналізує фінансовий стан банкрута;
- виконує повноваження керівника (органів управління) банкрута;
- організовує продаж майна банкрута;
- веде реєстр вимог кредиторів, а також виконує інші функції.

1. Огляд положень розділу

Ст. 58 регулює порядок відкриття процедури. Найважливішим моментом є визначення тривалості процедури, що становить не більше 12 місяців, як передбачено абзацом 2 ч. 1 ст. 58.

У ст. 59 зазначаються наслідки визнання боржника банкрутом. Це означає повне припинення виплат за усіма невиконаними зобов'язаннями та повний перехід повноважень щодо управління та розпорядження майном до ліквідатора. Положеннями цієї статті також передбачається оприлюднення відповідних дат.

У ст. 60 зазначаються функції господарського суду у ліквідаційній процедурі.

У ст. 61 йдеться про повноваження ліквідатора.

У ст. 62 визначається, які майнові активи належать до ліквідаційної маси у провадженні у справі про неплатоспроможність, а також зазначається форма, у якій зобов'язання боржника можуть бути покриті. Ймовірно, це також знаходить своє відображення у ч. 2 ст. 4 та ч. 6 ст. 34.

У ст. 63 зазначаються канали продажу певних активів. У цьому контексті загальноприйнятим правилом є продаж на аукціоні, а безпосередній продаж передбачений лише для швидкозношуваних предметів або предметів, ринкова вартість яких не перевищує однієї мінімальної заробітної плати. Продаж цінних паперів та похідних фінансових інструментів здійснюється через професійного учасника фондового ринку; розстрочення або відстрочення платежів не дозволяється.

У ст. 64 йдеться про черговість

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

задоволення вимог кредиторів. Відповідно до положень цієї статті, до першої черги належать усі вимоги працівників, вимоги внаслідок виконання рішень ЄСПЛ, вимоги кредиторів за договорами страхування, витрати, пов'язані з провадженням у справі, та витрати кредиторів, якщо такі мали місце. До другої черги належать вимоги органів соціального забезпечення. Вимоги податкових органів та центральних органів виконавчої влади належать до третьої черги, а вимоги незабезпечених кредиторів — до четвертої. Вимоги працівників, які робили внески до статутного капіталу підприємства, належать до 5-ї черги, а всі інші вимоги — до 6-ї.

Незважаючи на назву, ст. 65 регулює порядок закриття ліквідаційної процедури.

У ст. 66 йдеться про звільнення працівників боржника і наводяться посилання на відповідне законодавство з цього питання.

Ст. 67 наприкінці цього розділу визначає механізм зберігання документів боржника.

2. Коментарі національних експертів

Найбільшою новацією КУЗПБ у сфері удосконалення ефективності ліквідаційної процедури є те, що закон вимагає від ліквідатора діяти добросовісно і робити все можливе, щоб виявити майно боржника (ст. 65). У цій статті КУЗПБ передбачено, що ліквідатор несе відповідальність за здійснення всієї повноти дій, спрямованих на повернення активів боржника.

Ліквідатор проводить інвентаризацію та отримує згоду на продаж майна, ліквідатор здійснює продаж майна банкрута на аукціоні (ст. 63).

Кошти, одержані від продажу майна банкрута, спрямовуються на задоволення вимог кредиторів у порядку, встановленому цим Кодексом (ст. 64).

Після завершення всіх розрахунків з кредиторами ліквідатор подає до господарського суду звіт та ліквідаційний баланс (ст. 65).

Строк ліквідації боржника становить 12 місяців, але на практиці це займає значно більше часу. Для продовження цього строку суд застосовує положення Господарського процесуального кодексу. Було б доречно передбачити право суду продовжувати тривалість ліквідаційної процедури у Кодексі (ст. 68).

3. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, законодавство Німеччини)

а. Світовий Банк

Задля забезпечення здійснення ефективної ліквідаційної процедури, Принцип С1 з Принципів Світового Банку щодо ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників передбачає забезпечення як можливості ефективної ліквідації нежиттєздатних підприємств і підприємств, ліквідація яких може принести кредиторам суттєву вигоду, так і можливість оздоровлення життєздатних підприємств.

б. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

в. ЄС

В законодавстві ЄС не виявлено положень, які б регулювали процедуру загалом.

г. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 58

Ст. 58 регулює порядок від-

криття ліквідаційної процедури, в абзаці 1 ч. 1 ст. 58 наводиться посилання на різні випадки, передбачені Кодексом. Важливо зазначити, що максимальний строк процедури становить 12 місяців, без можливості її продовжити. В абзаці 3 ч. 1 ст. 58 зазначається, що неявка у судові засідання не перешкоджає провадженню у справі. Все це складає коротку і взаємопов'язану норму. Єдиним недоліком є те, що нумерація проставлена не правильно, а саме є ч. 1, проте немає ч. 2, але у ч. 1 йдеться про три різні аспекти. Тут необхідно внести зміни, що стосуються нумерації.

Ст. 59

Суть цього положення полягає у повному припиненні комерційної діяльності та необхідності проведення ліквідації. У ч. 2 ст. 59 йдеться про передачу ліквідатору активів, які перебувають у розпорядженні боржника, а також печатки і штампу впродовж 15 днів. Ч. 3 ст. 59 передбачається оприлюднення рішення посадовими особами на веб-сайті, а у ч. 4 ст. 59 зазначається, яка саме інформація має бути опублікована. Немає пропозицій щодо внесення змін до цієї норми.

Ст. 60

Ця стаття присвячена повноваженням судового органу і в ній наводиться велика кількість відсилки до інших положень. Зміст положень знову ж таки повторюється. У ч. 1 ст. 60 йдеться про призначення ліквідатора. Оскільки така інформація вже була опублікована відповідно до вимог абзацу 5 ч. 4 ст. 59, це положення має декларативний характер. Положення ч. 2 ст. 60 зайве, оскільки його нормативний зміст відображає зміст ч. 1 ст. 12. З цього положення не розпочинається відсилка на усі положення закону, оскільки посилання на норми, викладені у загальній частині закону, як наприклад, визнання правочинів недійсними відповідно до ст. 42, не передбачається. Рекомендується вилучити це положення. Водночас положення ч. 42 було доповнене новими ч. 7 і 8.

Ч. 3 ст. 60 суперечить принципу здійснення контролю за арбітражним керуючим з боку саморегульованої організації. Якщо суд залишає за собою повноваження здійснювати особливий контроль, то немає потреби передавати його саморегульованій організації. Це, відповідно, може бути здійснення контролю лише в рамках конкретної процедури, хоча це, безумовно, призводить до проблем розмежування компетенцій. Для того, щоб забезпечити контроль з боку саморегульованих організацій, це положення необхідно вилучити. У ч. 3 ст. 60 вперше у всьому законі згадується про черги кредиторів.

Ч. 4 ст. 60 регулює процес подачі і розгляду судом заяв з вимогами саме в межах цієї процедури. Хоча це, в принципі, відповідає вже відомій процедурі (ст. 40 і далі), тут не йдеться про жодні часові обмеження. З огляду на це, абзац 4 ч. 4 ст. 60 також є проблематичним. Тут передбачається, що сплачені кошти залишаються у кредитора навіть тоді, коли на підставі нових заяв з вимогами цілком зрозуміло, що сума частки відшкодування завелика. Ліквідатору пропонується задовольнити вимоги за першими заявами за рахунок наявних ліквідних коштів, а заяви кредиторів пізніше, коли буде отримана решта коштів. Крім того, немає правил, як розраховуються залишки коштів: якщо кредитори, які подають заяви з вимогами пізніше, мають право на частку відшкодування, яку вже було сплачено (надолуження), то кредитори, вимоги яких вже були задоволені, більше не отримують коштів, або якщо вимоги нових кредиторів враховуються лише як доповнення, то усі кредитори при такому розподілі отримують однаковий відсоток відшкодування. Це суперечить принципу рівного ставлення до всіх кредиторів, але можливо, виходячи з формулювання у законі. Однак, з огляду на це положення, є підстави вважати, що у судовій практиці не допускаються зловживання, а тому на практиці встановлюються крайні строки для

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

здійснення виплат і, таким чином, гарантується рівне ставлення до кредиторів. Тому зараз зміни не пропонуються.

Ст. 61

У статті узагальнюються повноваження ліквідатора. У ч. 1 ст. 61 детально перелічуються усі повноваження ліквідатора, які логічно витікають з положень ст. 12 або просто є логічними. З практичної точки зору, цікаво, що ліквідатор повинен вести реєстр вимог кредиторів (абзац 19 ч. 1 ст. 61), але ж такі вимоги надходять безпосередньо до суду і також розглядаються там (без консультацій) (абзац 2 ч. 4 ст. 60). Технічний порядок передачі ліквідатору або деталі ведення такого реєстру не регулюються цим положенням. Задля законодавчої ясності та однозначності варто розглянути питання удосконалення і, відповідно, спрощення усієї ч. 1. Також розумно було б узагальнити весь спектр повноважень, передбачених в різних частинах закону, в одному розділі та структурувати за цільовим призначенням або, як у Німеччині, представити їх лише в скороченому варіанті. Однак ці пропозиції в подальшому не розглядаються у цьому аналізі.

Ч. 2 ст. 61 аналогічна ч. 7 ст. 42 (нова версія), важлива складова заявлення вимог. Ч. 2 ст. 61 дає право ліквідатору (і вперше лише йому) заявити вимоги до третіх осіб, які несуть субсидіарну відповідальність. Це стосується усіх зацікавлених сторін, які могли уникнути неплатоспроможності або мали б вжити заходів для її попередження відповідно до ст. 4. Отже, ця норма є дуже ефективною і вже неодноразово обговорювалася. Основною ідеєю є правильною, тому що неплатоспроможність може і повинна мати місце, якщо зацікавлені сторони самі порушили зобов'язання щодо припинення діяльності та, як наслідок, не забезпечили вчасну належну ліквідацію компанії. Тепер така бездіяльність передбачає встановлення відповідальності. Однак питання, чи доречним є право регресу щодо засновника після

продажу компанії, є предметом іншого обговорення, а у чинній редакції це можна пояснити ймовірним вимушеним продажем задля уникнення відповідальності. У таких випадках відповідальність засновника, а також інших наявних акціонерів повинна бути обов'язковою, але чи буде це застосовуватися до продажів, які мали місце давно, необхідно визначити, враховуючи правозастосовчу практику.

В абзацах 1 і 2 ч. 3 ст. 61 регулюється механізм обов'язкового використання окремих рахунків ліквідатором для управління коштами, що надходять при проведенні ліквідаційної процедури. Виникає питання, чому ця норма є лише частиною положення щодо ліквідаційної процедури. Здається, що необхідно обов'язково (задля узагальнення вимог) перенести це положення у ст. 12 (наразі нова ч. 2 ст. 12)

Абзаци 3–6 ч. 3 ст. 61 також є дещо дивними. Вони регулюють порядок використання коштів, отриманих від реалізації заставного майна. Однак у Книзі 3, Розділі 2 для цих цілей вже передбачено окрему процедуру, тому положення необхідно перемістити туди (і доповнити), а на ці положення (ст. 44а) посилатися там у разі відповідного застосування.

Положення ч. 4, 5 і 7 ст. 61 залишаються без змін. Положення ч. 6 ст. 61 вже включені у ч. 3 ст. 60 закону (і вилучені там), детальніше див. статтю. Відповідно, це положення необхідно вилучити.

Ст. 62

Ця стаття перший і, очевидно, єдиний раз регулює порядок віднесення об'єктів і прав до ліквідаційної маси, а також правила їх класифікації. Дивним далі буде абзац 1 ч. 8 ст. 62, який, в доповнення до цього положення, повинен мати додатковий нормативний зміст та ідея якого розповсюджується на різні інші положення.

В ст. 62 ч. 1 і 2 вперше регулюється порядок включення майна до ліквідаційної маси. Немає нічого дивного, але цікаво зауважити, що враховуються також

об'єкти, які належать банкруту на праві господарського відання. Об'єкти, які належать банкруту на праві господарського відання, не є частиною активів, які включаються до ліквідаційної маси, як і об'єкти, передані для збереження права власності (абзац 1 ч. 3 ст. 62). Те саме стосується об'єктів, якими боржник розпоряджається лише як довірчий власник (абзац 2 ч. 3 ст. 62). Загалом розподіл об'єктів відповідає німецькому законодавству. Однак з абзацу 1 ч. 8 ст. 62 випливає одна особливість, яка стосується лише приватизованих підприємств-боржників. У цих випадках лише ті об'єкти, які також були предметами приватизації або були набуті згодом, становлять частину ліквідаційної маси. Однак якщо об'єкти (особливо земельні ділянки) не зазначалися під час приватизації, вони не становлять частину ліквідаційної маси, навіть якщо вони вважаються майном. Хоча положення звісно має логіку, але не зовсім правильне по суті: оскільки земельна ділянка не була включена у процесі приватизації, то вона належить державі, тобто третій особі, а тому не є частиною майна. Якщо в балансі вона відображається як така, що належить боржнику, то баланси є не правильними. Це означає, що баланси необхідно відкоригувати. Якби це все було зроблено повністю, то призвело б до коефіцієнту погашення боргів, а також, відповідно, можливості забезпечити ліквідність за рахунок власного капіталу, даючи можливість закінчити все раніше, ніж планувалося керівництвом на момент подачі заяви про неплатоспроможність. Це, ймовірно, означало б, що зобов'язання щодо повідомлення відповідно до ч. 2 ст. 4, а також подачі заяви з вимогами щодо неплатоспроможності відповідно до абзацу 1 ч. 6 ст. 34 були виконані занадто пізно і призвели до відповідальності згідно з абзацом 2 ч. 6 ст. 34. Як висновок, кожному керуючому директору рекомендується, відповідно до ст. 62, регулярно перевіряти та оцінювати активи його компанії, які суттєво мо-

жуть відрізнятися від активів, що містяться на балансі, і на основі цього приймати рішення щодо застосовності ч. 2 ст. 4 і ч. 6 ст. 34. Водночас це питання також стає важливим для прийняття рішення судом щодо продовження діяльності компанії відповідно до абзацу 1 ч. 5 ст. 65.

Однак зміни до цієї статті не передбачаються.

Ст. 63

У статті йдеться про особливості продажу активів боржника. Відповідно до ч. 1 продаж майна боржника здійснюється виключно на аукціоні. Мінімальна вартість майна визначається ліквідатором. Якщо предмети є швидкозношуваними або малоцінними, безпосередній продаж на аукціоні також можливий. І тут український ліквідатор отримує більш чіткі і суворі вказівки щодо ведення провадження, які ми вважаємо за потрібне. За рахунок особистої відповідальності арбітражного керуючого та страхування його відповідальності (див. ст. 24, 25) помилки, які допускає керуючий у справах про неплатоспроможність, мають бути компенсовані на користь кредиторів, які беруть участь у справі про неплатоспроможність, незалежно від активів. Відповідно до такої базової концепції, можна також дати можливість арбітражному керуючому самостійно приймати рішення щодо того, яким чином забезпечити виконання вимог кредиторів в провадженнях у справах про неплатоспроможність. Однак ця концепція не відповідає українському розумінню, згідно з яким завжди є потенційна можливість зловживань і, відповідно, необхідно забезпечити високий ступінь прозорості. У зв'язку з цим законом передбачено продаж на аукціоні як загальноприйняте правило і безпосередній продаж — як виняток. Такий порядок підлягає судовому контролю, якщо вимоги кредиторів могли бути виконані значно швидше з отримання більшої частки відшкодування у разі безпосереднього продажу.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

У такому разі суд буде вирішувати, чи ст. 63 має пріоритет над задоволенням вимог кредиторів і чи арбітражний керуючий несе відповідальність за втрату грошових коштів від продажу. Оскільки обидва зобов'язання є рівносильними, необхідно визначити порядок пріоритетності. У будь-якому разі визначення шляхів отримання найбільшої вигоди не є предметом цього аналізу, тому жодних змін не пропонується.

Ст. 64

Ця стаття регулює порядок та черговість задоволення вимог кредиторів (ч. 1), а також особливості виплати коштів. Зазвичай застосовується принцип каскаду, відповідно до якого вимоги кредиторів наступної черги задовольняються у разі задоволення вимог попередньої черги (ч. 2 ст. 64). Крім того, залишок коштів розподіляється між кредиторами однієї черги на пропорційній основі (ч. 3 ст. 64). Дивним, з точки зору німецького законодавця, є розподіл вимог за чергами. З набуттям чинності Кодексу Німеччини про неплатоспроможність усі кредитори в Німеччині, в принципі, опиняються в рівних умовах у провадженнях у справах про неплатоспроможність (ст. 38 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність), проте, в Україні законодавством все ще передбачена черговість задоволення вимог кредиторів. На відміну від німецького законодавства, витрати, пов'язані з провадженням у справі, також належать до першої черги, а тому завжди задовольняються з вимогами, що стосуються працівників, лише на пропорційній основі. Тут є відмінність від положення німецького закону, відповідно до якого витрати, пов'язані з провадженням у справі, є привілейованими (ст. 54, 55 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність), а завершення провадження у разі несплати таких витрат спрощене (ст. 208 та ін. Кодексу Німеччини про неплатоспроможність). Однак в українському законодавстві це

відображається лише на судових витратах, оскільки витрати на керуючого завжди сплачуються безпосередньо під час провадження. Вимоги, які належать до 5-ї черги, абсолютно незнайомі для німецького законодавства, оскільки інтереси працівників боржника є ідентичними інтересам усіх інших сторін, що беруть участь. Однак норма цілком відповідає цим вимогам і її можна залишити без змін.

Як запобіжний захід можна додати ч. 8, відповідно до якої залишки сум будуть перераховуватися акціонерам після того, як вимоги кредиторів усіх черг будуть задоволені. Це відповідатиме ст. 199 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність, яка також передбачає розподіл коштів у такому рідкісному випадку. Відповідна норма була взята до уваги у пропозиції.

Ст. 65

Ця стаття, у свою чергу, описує повну процедуру закриття провадження, а не лише, як зазначено у назві статті, підсумковий звіт ліквідатора. Про цей звіт йдеться лише у ч. 1, а також йдеться про об'єкти, які не належать до ліквідаційної маси, однак належать боржнику (можна порівняти з об'єктами, передбаченими у ч. 2 ст. 35 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність). Отже, подання звіту — це завершальний етап. Якщо в подальшому не залишається активів (ч. 2 ст. 65), суд приймає рішення щодо ліквідації. Якщо майнові активи залишаються, суд може призначити нового ліквідатора для реалізації таких активів (ч. 4 ст. 65) або може прийняти рішення щодо продовження діяльності боржником, якщо залишку активів достатньо, щоб покрити решту зобов'язань (тобто немає надмірної заборгованості; ч. 6 ст. 65). У цьому контексті не регулюється питання, чи у балансовому звіті, який необхідно скласти відповідно до ч. 5 ст. 65, треба відображати неприватизовані активи у власності боржника як активи. У зв'язку з цим ще продовжуються розпочаті обгово-

рення щодо абзацу 1 ч. 8 ст. 62. Внесення змін не передбачається.

Ст. 66

Звільнення та застосування законодавства про працю не передбачається Кодексом Німеччини про неплатоспроможність. Таким чином, положення виглядає незвичним і, з огляду на недостатнє володіння інформацією, не потребує суттєвих коментарів. Виникають питання до наданого перекладу: наприклад, незрозуміло, чому питання щодо призначення розпорядника майна (ч. 1 ст. 66) регулюється лише (досить приховано) у частині, що стосується ліквідації. Також незрозуміло, яким чином регулюється порядок здійснення оплати праці. Відповідно до наданого тексту перекладу, арбітражний керуючий несе відповідальність за оплату. Однак така ситуація можлива лише тоді, коли він отримує з певних джерел необхідні кошти або ж коли йому дозволяється знімати їх. Жодне із зазначеного у тексті не наводиться, тому необхідно передбачити можливість компенсувати заробітну плату з коштів, одержаних від продажу майна банкрута. Пропозицію було враховано.

Ст. 67

У ст. 67, з точки зору німецького законодавства, також містяться неочікувані положення загального господарського права. У статті йдеться про обов'язок ліквідатора вносити інформацію про фінансово-господарські документи банкрута до реєстру. Відповідно до положень німецького господарського законодавства, в рамках управління (яке переходить до керуючого у справах про неплатоспроможність у разі неплатоспроможності) це має бути передбаченим на постійній основі, а знищення документації має проводитися наприкінці строку зберігання. Відповідно

до положень німецького законодавства, документація, що стосується провадження у справі про неплатоспроможність, є документацією керуючого у справах про неплатоспроможність, і саме він має забезпечити її окреме зберігання. Ймовірно, задля спрощення тут можна зробити посилання на загальні положення господарського законодавства за умови, що в ньому зазначаються відповідні вимоги. Однак таку пропозицію можуть надати лише місцеві колеги.

v. Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство (Книга 3, Розділ 5)

Статті 68–89 Розділу 5 регулюють продаж активів на аукціоні.

Концепція нового Кодексу передбачає, що процедура продажу майна буде здійснюватися за дорученням арбітражного керуючого на аукціоні в електронній торговій системі. Електронна торгова система — це дворівнева інформаційно-телекомунікаційна система, що складається з центральної бази даних та авторизованих електронних майданчиків.

Кабінет Міністрів України встановлює порядок надання доступу авторизованим операторам електронних майданчиків (далі — оператор) до електронної торгової системи²⁰. Наявність умов вільного та рівного доступу операторів до торгової системи запобігає створенню монополії. Попередній досвід дозволяє нам стверджувати, що лише здорова конкуренція може стати підґрунтям для ефективного функціонування процедури продажу майна боржника.

Процедура продажу майна боржника викликає найбільше спорів і претензій з боку всіх учасників справи про банкрут-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

20 — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/865-2019-n> ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 2 жовтня 2019 р. № 865

ство. Завдання арбітражного керуючого — продати майно за найвищою ціною.

Позитивною новиною є новий порядок повідомлення комітету кредиторів або забезпечених кредиторів щодо істотних умов та термінів продажу майна боржника. Комітет кредиторів, забезпечені кредитори мають право: погодити продаж майна на запропонованих умовах; погодити продаж, змінивши умови продажу; відмовити в наданні згоди на продаж майна з обґрунтуванням причин. Суд отримав право визначати умови аукціону в разі, якщо комітет кредиторів або забезпечений кредитор не можуть узгодити умови продажу, запропоновані арбітражним керуючим.

1. Огляд положень Розділу та коментарі національних експертів

Положення Кодексу, що стосуються продажу майна боржника, були удосконалені, щоб забезпечити продаж майна за найвищою ціною. Продаж майна боржника здійснюється на аукціоні.

Інформація про продаж повинна бути максимально відкритою: оголошення про продаж майна будуть поширюватися через мережу Інтернет. Значно покращено правила проведення аукціонів.

На вимогу банківського співтовариства, задля забезпечення дотримання прав забезпечених кредиторів під час провадження у справі про банкрутство, було впроваджено обов'язкове узгодження забезпеченими кредиторами початкової ціни майна, складу лотів, етапу аукціону, тексту оголошень, витрат на збереження майна, зберігання та продаж заставленого майна.

Необхідно підвищити ефективність продажів за рахунок введення можливості зниження ціни під час першого повторного аукціону.

Продаж майна на аукціоні проводиться в електронній торговій системі. Кабінет Міністрів України

встановлює порядок функціонування торгової системи, організації та проведення електронних аукціонів, визначення розміру, сплати, повернення гарантійних внесків та сплати винагороди операторів електронних майданчиків. Саморегульвні організації та відповідні департаменти Міністерства юстиції не беруть участі в затвердженні відповідного наказу, що може вплинути на якість і функціональність прийнятого наказу.

Ключовим питанням є авторизація пакетів програмного забезпечення та доступ до авторизованих електронних майданчиків для електронної торгової системи. Ці умови повинні бути максимально відкритими та заохочувати конкуренцію на веб-сайтах авторизованих операторів, а не створювати монополію для одного або декількох сайтів.

Строк проведення аукціону був встановлений з обережністю — впродовж 20 днів з дня отримання згоди на продаж майна та визначення умов аукціону судом відповідно до положень Кодексу.

Встановлено критерії, яким повинні відповідати авторизовані електронні майданчики, але порядок їхньої авторизації визначається Кабінетом Міністрів України.

Замовник аукціону має право скасувати аукціон лише у разі порушення встановленого порядку його підготовки до моменту початку торгів, а також провести новий аукціон, про що необхідно оголосити протягом 10 днів. Обмеження права замовника на скасування аукціону наявністю таких базових умов позитивно позначається на усуненні зловживань на цьому етапі. Якщо такий аукціон за наявності підстав для його скасування відбудеться, господарський суд може визнати недійсним правочин, вчинений на аукціоні, проведеному з порушенням встановленого порядку його підготовки або проведення.

Уперше в Кодексі встановлюється відповідальність перед третіми особами, які не змогли взяти участь або перемогти на аукціоні. Ст. 74 передбачає розмір матеріальної відповідальності за пору-

шення порядку підготовки та/або проведення аукціону, що, в свою чергу, не дозволила особі взяти участь і перемогти на аукціоні. Відповідальність за такі дії буде покладена на правопорушника, але не зовсім ясно, чи розповсюджується ця форма відповідальності на арбітражного керуючого. Особлива увага приділяється відповідальності оператора авторизованого майданчика та його посадових осіб. Ми виходимо з того, що практичне застосування цього положення можливе лише у разі встановлення факту порушення процедури підготовки та/або проведення аукціону шляхом прийняття рішення про визнання правочину недійсним відповідно до ст. 73.

Ст. 75 визначає умови продажу. До обов'язкових умов продажу належать: склад майна, початкова ціна та крок аукціону. Арбітражний керуючий зобов'язаний направити умови продажу членам комітету кредиторів або забезпеченому кредитору. У Кодексі не вказано, в якій формі та яким чином арбітражний керуючий повинен відправляти ці умови, але це повідомлення дозволяє комітету кредиторів або забезпеченому кредитору скликати комітет кредиторів протягом 20 днів з дня, коли вони одержали чи мали одержати умови продажу. Розпливчасті терміни «протягом 20 днів з дня, коли вони одержали чи мали одержати умови продажу», будуть інтерпретуватися усіма учасниками процесу по-різному.

Якщо комітет кредиторів не провів засідання для прийняття або відхилення будь-якого рішення у цій справі, умови проведення аукціону визначає господарський суд. З положень ст. 75 випливає, що якщо комітет кредиторів не провів своє засідання (наприклад, не скликав засідання протягом 20 днів з дня, коли члени комітету кредиторів одержали чи мали одержати умови прода-

жу), в такому разі умови продажу вважаються узгодженими?

Про повідомлення про продаж права вимоги боржника на аукціоні написано невдало: «повідомляється боржник». Це дає право стверджувати, що з огляду на процедуру повідомлення боржника автори Кодексу по-різному поставилися до членів комітету кредиторів і членів комітету забезпечених кредиторів.

Позитивним моментом є право комітету кредиторів, а також відносно незалежного забезпеченого кредитора встановлювати початкову вартість повторного аукціону, надавати згоду на проведення першого повторного аукціону зі зниженою початковою вартістю, ніж вимагається положеннями ст. 79 Кодексу. На практиці оцінка не завжди відображає реальну ринкову вартість майна боржника.

Інформація про результати аукціону негайно після закінчення аукціону оприлюднюється в електронній торговій системі на веб-сайтах авторизованих електронних майданчиків. Необхідно уточнити термін «негайно». Наприклад, негайно — якомога швидше протягом робочого дня, впродовж якого повинні бути виконані відповідні дії, щойно з'являться підстави для їх виконання²¹.

2. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, ЄС, законодавство Німеччини)

а. Світовий Банк

Принципи Світового Банку щодо ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників визначають бачення процесу ліквідації. Основною

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

21 – Постанова НБУ №417 від 26.06.2015 «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15> — last checked Fe. 24th, 2020)

метою продажу є максимізація вартості активів фірми та розміру відшкодування кредиторів (Принцип С1). Ще одним наріжним каменем для організації продажу є запобігання передчасного розчленування активів боржника окремими кредиторами, які домагаються невідкладних судових рішень.

a. Загальні положення (Книга 1, Розділ 1)

б. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

b. Арбітражний керуючий (Книга 2, Розділ 1)

c. Саморегульвна організація арбітражних керуючих (Книга 2, Розділ 2)

в. ЄС

В законодавстві ЄС не виявлено положень, які б регулювали процедуру загалом.

г. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 68

Із введенням нового розділу вказана стаття насамперед визначає такі принципи: (1) продаж через електронний майданчик, (2) право на докладніше регулювання Кабінетом Міністрів України, (3) безпроблемний і рівний доступ для всіх зацікавлених сторін. Ч. 6 ст. 68 цікава тим, що вона передбачає виключення переважного права.

У Німеччині примусовий продаж регулюється законом з 1897 року²². Суди продовжують використовувати процедуру аукціонів і до сьогодні. Проведення аукціону з використанням сучасних засобів інформаційної взаємодії не планується. Отже, положення цього розділу є ре-

волюційними для німецької правової системи, хоча вони не є чимось незвичайним для практики так званих продажів «шляхом підняття руки». У цьому контексті велика кількість арбітражних керуючих також використовують інтернет-майданчики, які пропонуються окремими ліквідаторами, присяжними експертами та замовниками аукціонів. Однак ці веб-сайти зазвичай не відомі широкому загалу та не можуть бути доступні через центральну установу.

Ст. 69

Стаття 69 надає визначення електронної торгової системи. Ч. 1 ст. 69 демонструє розділення між базами даних та електронними майданчиками для торгів. Останні існують для забезпечення конкуренції, зокрема в цій області. Конкуренція між авторизованими електронними майданчиками забезпечує важливий елемент прозорості, оскільки дозволяє використовувати різні маршрути доступу до центральної бази даних. Центральна база даних нині контролюється державним провайдером prozorro.sale, таким чином держава забезпечує виконання основних вимог через свою власну компанію.

Речення 1 ч. 2 ст. 69 повторює основні принципи недискримінаційного доступу, а тому може бути вилучене. Речення 2 ч. 2 ст. 69 вимагає забезпечувати непорушність та конфіденційність даних учасників торгів до завершення аукціону; таким чином, воно регулює нову і незалежну частину.

Ч. 3 ст. 69 регулює вимоги до майданчика, приділяючи значну увагу деталям. Ці вимоги, очевидно, відповідають рівню останніх досягнень. На жаль, на цьому етапі наш закон не містить переліку вимог до учасника торгів, оскільки prozorro.sale відповідає

за різні види продажу, зокрема за продаж державної власності. Ці продажі також здійснюються через аукціони і, отже, регулюються в основному ідентичними нормативними положеннями. Задля подальшої адаптації положень до більш удосконалених технічних можливостей або кращих вимог, необхідно лише внести зміни в наш закон, а не доопрацювати спеціальні закони. Тому законодавець може розглянути можливість скасування цього положення і зміни його формулювання загалом.

Ст. 70

Відповідно до ч. 1 ст. 70 оператор майданчика повинен оголосити про проведення аукціону протягом 20 днів з дня отримання згоди на продаж майна або визначення умов аукціону судом відповідно до цього Кодексу. Незважаючи на те, що в статті знову (як і раніше) немає ч. 2, канали комунікації не уточнені. Електронна торгова система не визначена як адресат рішень в жодному з наявних стандартів прийняття рішень. Отже, єдина можливість для електронної торгової системи — надсилати запити інтернет-майданчикам щодо публікації та самостійно зв'язуватися з арбітражними керуючими. Однак це саме те, що не зроблено в положеннях закону за наявності іншої детальної інформації. З цієї причини була додана нова ч. 2, яка регулює ці частини, також з урахуванням ст. 75. Порядок дій у разі відсутності відповіді також регламентований. Оскільки це нове зобов'язання арбітражного керуючого, новий абзац 10с) також був доданий до ч. 2 ст. 12.

Ст. 71

Ст. 71 регулює технічні та організаційні вимоги до майданчиків, авторизованих для використання в системі. Ч. 3 ст. 71 роз'яснює, що лише переможець аукціону зобов'язаний сплатити відповідну винагороду. Наявність цього положення в поточному розділі викликає здивування, з огляду на докладні положення ст. 84, але на зрозумілість це не впливає.

Ст. 72

Це положення всебічно регулює можливість скасування аукціону, який вже почався. Отже, таке скасування можливе тільки в тому разі, якщо помилки були допущені до моменту початку торгів (ч. 1 ст. 72). Природа цих помилок незрозуміла, але вони повинні чітко зазначатися (речення 2 ч. 2 ст. 72). У разі скасування, новий аукціон повинен бути перерваний протягом 10 днів (абзац 2 ч. 1 ст. 72). Немає конкретних посилань у положенні ч. 3 ст. 72, яке вимагає повернення гарантійних внесків. За логікою це положення належить до ст. 84 і тому було переміщене до цієї статті як нова ч. 5. Це міститься в пропозиціях.

Ст. 73

Порядок реалізації активів повинен бути посилений положеннями ст. 73, яка знову складається лише з однієї ч. 1. Отже, інші правочини, які можуть підтвердити реєстрацію продажу товарів, можуть бути визнані недійсними господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство, якщо це може перешкодити продажу майна. Цікаво відзначити, що ці процедури можуть проводитися не лише арбітражним керуючим, але і боржником або кредиторами. Саме це повинно знову сприяти активнішій участі інших залучених сторін і, таким чином, підвищити прозорість процедури — це відрізняється від Німеччини, де кредитори регулярно покладаються на звіти арбітражних керуючих з цих питань.

Ст. 74

Положення ст. 74 регулюють можливість компенсації збитку, понесеного особами, які не змогли подати заявки на участь в тендері через порушення підготовки доступу. Це положення здається дуже корисним, але на практиці воно викличе значні проблеми, оскільки докази згаданих тут фактів, які призводять до виникнення права на відшкодування збитків, ще належним чином не визначені. Це ж саме

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

22 — Закон «Про обов'язковий аукціон нерухомого майна» від 24.03.1897, Закон «Про обов'язковий аукціон нерухомого майна та примусове управління» в оновленій редакції, опублікованій в Федеральному віснику законів Німеччини, Частина III, Розділ 310-14, останні правки вносилися Статтею 9 Закону 24 травня 2016 року (Федеральний вісник законів Німеччини, I р. 1217), джерело: <https://www.gesetze-im-internet.de/zvg/BjNR000970897.html> — остання перевірка: 24 лютого 2020 року.

стосується й того факту, що учасник аукціону не може довести в разі сумніву, що він запропонував би більшу ціну (простої заяви тут, звичайно, буде недостатньо). У зв'язку з цим очікується безліч судових рішень, в яких повинні бути вказані конкретні вимоги.

Ст. 75

Положення ст. 75 неочікувано з'являються в цьому розділі, оскільки вони дуже тісно пов'язані з ст. 70. Ст. 75 регулює точні процедури, за допомогою яких визначається склад майна, що підлягає продажу на аукціоні, які мають виконуватися арбітражним керуючим і кредиторами (зокрема забезпеченими кредиторами, якщо такі є). Можливі терміни також регулюються. Однак взаємозв'язок між ст. 75 і ст. 70 відсутній, тому пропонується нова редакція ч. 2 ст. 70, яка підтримує цей взаємозв'язок.

У пізнішій редакції закону треба розглянути можливість об'єднання цих двох положень, щоб запобігти їх повторному роз'єднанню.

Доповнення речення 2 ч. 7 ст. 75 є результатом того, що у ч. 1 ст. 76 відсутній розподіл зобов'язань. Відповідне зобов'язання в разі рішення кредитора було включено в нову редакцію абзацу 2 ч. 2 ст. 70.

Ст. 76

Ця стаття має різний зміст, який важко резюмувати і який фактично також може бути частиною ст. 70. Ч. 1 ст. 76 вимагає, щоб боржник також був поінформований про проведення аукціону. На жаль, закон забуває вказати, ким. Тут враховуються різні учасники залежно від конкретного етапу процедури. Оскільки інформування є формальним завданням і частиною процесу реалізації майна, на думку місцевих експертів, це повинен бути лист від суду. Однак це суперечить вимогам ст. 70 і ч. 7 ст. 75, згідно з якими інформація також може бути надана арбітражним керуючим. Отже, у разі прийняття рішення суду відповідно до ч. 7 ст. 75, суд во-

лодіє відповідною юрисдикцією, у всіх інших випадках юрисдикцією наділяється арбітражний керуючий. Було змінено як абзац 2 ч. 2 ст. 70, так і речення 2 ч. 7 ст. 75, а відповідні положення були вилучені.

Ч. 2 ст. 76 зазначає, що на відповідному нерухомому майні повинно бути розміщене оголошення, але не встановлює, ким і в які терміни. Отже, це положення не є необхідним і може бути вилучено.

Ч. 3–5 ст. 76 містять основні правила доступу до аукціонів і, отже, відповідають вже наявним положенням ч. 3 ст. 69 та ч. 2 ст. 71. Таким чином, положення можуть бути вилучені.

Ст. 77

Ст. 77 визначає зміст оголошень, які повинні публікуватися в електронній торговій системі. Подальші частини містять детальнішу інформацію щодо регулювання різних типів власності: земельних ділянок (ч. 4 ст. 77), будівель (ч. 5 ст. 77), транспортних засобів (ч. 6 ст. 77) і часток (ч. 7 ст. 77). Дані для ідентифікації цільового об'єкта надаються належним чином. У такому контексті, звичайно, може виникнути питання, чому цей список підлягає регулюванню КУЗПБ і не регулюється більш загальним правом про електронні торгові системи, як вже пропонувалося. Зрештою, детальний опис об'єкта, який виставляється на продаж, повинен бути ідентичний у всіх випадках продажу. Зайві спеціальні положення КУЗПБ створюють джерела для виникнення помилок у майбутньому.

Однак ч. 4–6 закінчуються словами «тощо», тому тут надається невичерпний перелік. Формулювання цих частин ставить перед практикуючим юристом складні завдання, оскільки дозволяє в подальшому доповнювати список як по аналогії з іншими законами, так і відповідно до прецедентного права. Питання про те, чи буде таке доповнення корисним і/або чи матиме місце, повинно бути предметом подальших тем аналізу.

Ст. 78

У цій статті розглядаються дві дуже важливі теми. Ч. 1 стосується заборони співробітникам державного органу з питань банкрутства, адміністраторам електронної торгової системи, замовнику та оператору майданчика передавати третім особам відомості про учасників аукціону. Однак участь у такій діяльності у разі використання інформації не заборонена. Ми доповнили цю частину в запропонованому законопроекті.

Ч. 2 ст. 78 заявляє, що учасник, який запропонував найвищу ціну на час закінчення аукціону, стає переможцем аукціону. Насправді, це очевидно і знову ж таки може бути частиною положень, що регулюють саму електронну систему торгів, та не повинно стосуватися конкретно аукціону з продажу майна неплатоспроможного боржника.

Ст. 79

Положення дуже ясно та докладно описує, як діяти в разі невдалих аукціонів. Будуть проводитися повторні аукціони, водночас ціна буде зменшена на 10% під час першого повторного аукціону (ч. 2 ст. 79) та на 25% — під час другого повторного аукціону (ч. 4 ст. 79). Проте, комітет кредиторів (у разі забезпечених кредиторів — за їх згодою) може відхилитися від цих вимог. Формулювання положення могло бути набагато простіше, але в цьому конкретному випадку від цього відмовилися на користь інших питань, оскільки це не призведе до будь-яких істотних змін.

Ст. 80

На додаток до ст. 79, ст. 80 регулює процес зниження ціни під час поточного аукціону. Перший аукціон проводиться без можливості зниження ціни, перший повторний аукціон може проводитися із зниженням ціни лише за згодою кредиторів (речення 2 ч. 1 ст. 79), але з можливістю узгодження мінімальної ціни (ч. 2 ст. 79), а починаючи з другого повторного аукціону, зниження

цін може відбуватися на регулярній основі.

Як поправку ми пропонуємо застосувати більш чітке розмежування, тому що наразі ч. 1 стосується як початкового аукціону, так і першого повторного аукціону. Отже, друге речення ч. 1 ст. 80 треба розглядати як перший абзац ч. 2 ст. 80, а поточна ч. 2 ст. 80 повинна стати абзацом 2 ч. 2 ст. 80. Відповідну пропозицію включено.

Ст. 81

Якщо майно, що є предметом забезпечення, не продано на аукціоні, забезпечений кредитор має право на продаж йому непроданого майна. Судячи з формулювання, закон розділяє перший та другий повторні аукціони. Положення можна спростити та вилучити дві частини (ч. 3 і 4) без заміни, а формулювання частин 1 і 2 можна узгодити.

Ст. 82

Це положення регулює порядок продажу права вимоги, внаслідок чого зобов'язання згодом повністю або частково погашаються. У цьому разі продавець зобов'язаний дати відповідні вказівки під час аукціону.

Ч. 2 ст. 82 регулює часткове погашення до початку аукціону. Однак відсутнє положення про регулювання часткового погашення, яке здійснюється під час аукціону та яке також могло бути отримане арбітражним керуючим. Оскільки на цьому етапі внесення змін в аукціон більше неможливе та положення ст. 72 не застосовні, існує ризик того, що покупець запропонує ціну вищу, ніж остаточна ціна вимоги. Це потішить арбітражного керуючого, оскільки він може очікувати додаткових надходжень, але так не повинно відбуватися. Щоб уникнути такої ситуації, ч. 2 ст. 82 була доповнена абзацом 2, який передбачає зарахування суми, вже отриманої після початку аукціону, до купівельної ціни, отриманої під час аукціону. У разі виникнення сумнівів, насамперед необхідно здійснити відповідне зарахування.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Особливу увагу варто приділити ч. 3 ст. 82, згідно з якою продаж права вимоги може відбуватися лише за номінальною вартістю. Це положення суперечить положенням ст. 79 і 80, оскільки зниження купівельної ціни буде вилучено (положення ч. 3 ст. 82 будуть в цьому разі *lex specialis*). Це положення має бути узгоджено таким чином, щоб завжди була можливість продажу за справедливою вартістю. Це пов'язано з тим, що, з одного боку, арбітражний керуючий повинен реалізувати всі вимоги, а з іншого боку, вимога може бути безповоротною з точки зору боржника і, отже, є або має бути внесена в його бухгалтерські книги за вартістю, відмінною від номінальної. Цей факт також необхідно враховувати в процесі реалізації. У будь-якому разі можливий продаж за балансовою вартістю боргу, зазначеною в останньому балансі боржника до банкрутства. Крім того, положення ст. 79 повинні відповідним чином застосовуватися, щоб забезпечити продаж на аукціоні.

Ст. 83

Для кожного аукціону формується докладний протокол. Детальна інформація щодо цього надається у ст. 83, яка здається важкою для розуміння, але загалом доступна. Єдиний виняток — це перше речення ч. 3 ст. 83, яке зобов'язує оператора майданчика та переможця підписати протокол. Однак закон не встановлює процедури і терміни для підписання. Для розміщення протоколу на п'ятий день після проведення аукціону (речення 2 ч. 3 ст. 83) підпису оператора майданчика буде достатньо.

Ст. 84

Процес управління гарантійними внесками, які вимагаються абзацом 5 ч. 1 ст. 77, після завершення аукціону регулюється ст. 84. Зазвичай гарантійні внески підлягають поверненню зареєстрованим учасникам аукціону протягом трьох днів (ч. 1 ст. 84). Однак ч. 2 ст. 84 містить виняток, відповідно до якого внески пере-

можцю не повертаються. Винагорода може бути відрахована з внеску, сплаченого переможцем, а сума, що залишилася, повинна розглядатися як внесок до загальної купівельної ціни, що підлягає сплаті.

Однак, відповідно до ч. 3 ст. 84, гарантійні внески не підлягають поверненню у разі, якщо аукціон закінчився без визначення переможця. Виняток зроблений для випадків ст. 72 (скасування). Речення 1 ч. 3 ст. 84 стосується дуже рідкісних випадків. Реєстрація та внески потрібні тільки в тому разі, коли потенційний покупець також подає заявку. Подання такої заявки зазвичай призводить до того, що продаж повинен відбутися. Отже, ситуація, яка регулюється цим положенням, може виникнути тільки в тому разі, коли аукціон стає неможливим через дію зовнішніх причин. Положення, ймовірно, покликане забезпечити, щоб у цьому разі оператор майданчика отримав винагороду в першу чергу, а інші питання можуть бути вирішені між продавцем і потенційним покупцем. Однак законодавець нехтує можливістю звернення стягнення за цією вимогою про відшкодування. Потенційному покупцеві надається можливість уникнути виплати коштів арбітражному керуючому (принаймні, на цьому етапі або тимчасово).

Незрозуміло, на чому ґрунтується друге речення ч. 3 ст. 84; після того, як відповідно до ч. 2 ст. 84 гарантійні внески були розподілені, вони більше не підлягають відшкодуванню. Тому це речення треба вилучити.

У ч. 4 ст. 84 є проблема з нарахуванням відсотків. Відповідно до наявного перекладу можливі кілька інтерпретацій. Облікова ставка НБУ може бути збільшена на 120 відсотків. Виникає питання, що мається на увазі під цими 120%. Це може бути базова сума, коефіцієнт облікової ставки 1,2 або облікова ставка. В останньому випадку є навіть кілька варіантів розрахунку, оскільки положення можна зрозуміти як облікова ставка плюс 120% (ба-

зова або номінальна). Тому формулювання треба максимально узгодити з іншими українськими законами, щоб забезпечити однакове розуміння. На прикладі Німеччини ми знаємо, що такі формулювання вводять в оману, оскільки в нашій країні вони викликали юридичну невизначеність протягом кількох років з 2002 року через поправки до Цивільного кодексу Німеччини. Однак пропозиції від міжнародних експертів тут не потрібні, оскільки проблема, безумовно, криється в іншому документі українського цивільного права.

Ч. 5 ст. 84 з'явилася в результаті перенесення ч. 3 ст. 72 до більш актуального розділу.

Ст. 85

Стаття регулює терміни оплати. Вона є зрозумілою та не потребує внесення змін. Крім того, ч. 2 ст. 85 пояснює, що якщо забезпечений кредитор купує майно, передане в забезпечення, він зобов'язаний сплатити різницю між вартістю забезпечення та купівельною ціною (і може компенсувати частину належної до сплати суми). Це положення дотримується принципу «*dolo act, qui petit, quod statim redditurus est*» (зловмисно діє той, хто вимагає те, що він повинен негайно повернути), юридичної максими, яка відома ще з часів римського права, і, отже, є очевидним.

Ст. 86

Ст. 86 регулює процедури в разі, якщо переможець аукціону не сплатив щонайменше 50% від суми впродовж десятиденного терміну, встановленого ч. 1 ст. 85, та не сплатив належну до сплати суму в системі впродовж наступних 10 днів (ч. 3 ст. 85). У цьому разі аукціон буде оголошено таким, що не відбувся (ч. 1 ст. 86), і буде проведено новий аукціон (ч. 3 ст. 86). Усім учасникам, крім переможця, внески будуть повернені.

Навіть якщо посилання на учасника аукціону, який запропонував найвищу ціну, може значно скоротити період експлуатації активів, у цьому разі не можна

виключити, що переможець, який не виконує зобов'язання щодо оплати, просто намагається підняти аукціонні ціни на користь третьої особи. Таким чином, цілком можливо, що поточний покупець заплатить не справедливо вартість, а штучну ціну. Новий аукціон зазвичай знижує цей ризик і збільшує ймовірність досягнення справедливої вартості на наступному аукціоні. Отже, у положення про продовження процедури відновлення жодних змін не вносилось.

Ст. 87

Кожен випадок правонаступництва вимагає відповідної документації. Підставою для цього служить ст. 87, але ч. 2 ст. 87 не узгоджується з цією статтею. Якщо замовник аукціону не передає рухоме майно або не відступає право вимоги переможцю, він сплачує пеню у розмірі 0,5% на день від ціни продажу за період прострочення. Якщо замовник є арбітражним керуючим, сплата цієї пені призведе до виникнення прямої особистої відповідальності за невиконання зобов'язань, закріплених за ним в юридичному порядку (ст. 25). Отже, ліквідаційна маса підлягатиме відшкодуванню на вимогу арбітражного керуючого. З огляду на зміст цього положення, воно більше стосується питань, які регулюються ст. 82, але під час його розміщення в документі враховувалася часова динаміка, тому включення до ст. 87 також можливе. Однак було б краще розділити ці положення.

Ст. 88

Питання ст. 87 докладніше викладені в ст. 88, яка стосується документів, необхідних для передачі прав власності. Документи складаються у простій письмовій формі та є *lex specialis* щодо інших документів про передачу власності, оскільки не потребують нотаріального посвідчення. У зв'язку з цим робиться посилання на загальнодоступну інформацію про аукціон і його проведення.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Ст. 89

Нарешті в цьому розділі ст. 89 передбачає звільнення від відповідальності для сторін, які діють з боку продавця, зокрема оператора торгової системи, а також для тих, хто не діяв обманним шляхом. Тут місцевим експертам необхідно визначити, чи є необхідність у такому положенні. На думку авторів, це положення, яке є основоположним, належить до загальних правових норм, які регулюють проведення аукціонів.

3. Результати

Із результатами окремих статей можна ознайомитися вище в розділах з коментарями місцевих колег, а також міжнародних експертів. Однак щоб забезпечити можливість своєчасного доопрацювання закону, велика кількість пропозицій — тих, про які йшлося в тексті, і тих, які не коментувалися, — була внесена в таблицю з поправками до закону, а також були сформульовані пропозиції нових положень. З таблицею можна ознайомитися в розділі 7.

vi. Закриття провадження у справі про банкрутство (Книга 3, Розділ 6)**1. Огляд положень розділу та коментарі національних експертів**

Передбачено нову підставу для закриття провадження у справі про банкрутство, а саме невстановлення ознак неплатоспроможності боржника господарським судом. Крім того, закриття провадження на цій підставі може мати місце на усіх стадіях провадження у справі про банкрутство.

2. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, ЄС, законодавство Німеччини)

Ця положення остаточно регулює порядок завершення процедури. Це своєрідне узагальнення для усіх варіантів завершення процедури. Це виключно нормативне положення, тому тут немає жодних коментарів.

vii. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників (Книга 3, Розділ 7)

Положеннями цього розділу передбачені особливості банкрутства окремих категорій боржників — страховиків, професійних учасників ринку цінних паперів, емітента або керуючого іпотечними сертифікатами, керуючого фондом фінансування будівництва або керуючого діяльністю фонду нерухомості, фермерського господарства, а також особливості банкрутства державних підприємств.

Визначення особливостей банкрутства окремих категорій боржників є цілком виправданим. Зрозуміло, що арбітражний керуючий повинен мати відповідну кваліфікацію, щоб займатися справами окремих категорій боржників, а державу в провадженнях у справах про банкрутство представляють державні органи.

У цій статті передбачено, що державні підприємства та підприємства, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків, є окремою категорією боржників. На цей момент держава не розробила єдиний підхід до боржників, незалежно від їх форм власності, що відобразитиметься на ефективності процедури банкрутства державних підприємств.

1. Огляд положень розділу

Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників передбачені у Розділі 7 Кодексу.

До цих категорій належать: страховики (ст. 91); професійні учасники ринку цінних паперів (ст. 93); емітент або керуючий іпотечними сертифікатами, керуючий фондом фінансування будівництва або керуючий діяльністю фонду нерухомості (ст. 94); фермерське господарство (ст. 95); а також державні підприємства, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50%.

Перелік кредиторів скорочений. Основна дискусія серед правників розгорілася з приводу вилучення з переліку боржників, які підлягають ліквідації відповідно до іншого закону і переходять на стадію ліквідації відповідно до законодавства про банкрутство.

2. Що бракує, з точки зору місцевих експертів

У цьому розділі йдеться про банкрутство окремих категорій боржників. Перша категорія — це страховики. Обов'язковим учасником процедури банкрутства є центральний орган виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю. До арбітражного керуючого виставляються окремі вимоги щодо наявності додаткових кваліфікацій. Такий арбітражний керуючий повинен пройти спеціальне навчання і здати відповідний іспит. Виникають сумніви щодо раціональності складання додаткових іспитів після закінчення навчання для такої категорії арбітражних керуючих.

Ми вважаємо, що потреба здавати екзамен може стати додатковою перешкодою для доступу арбітражного керуючого до провадження у справі про банкрутство страхової компанії. Доцільно навчати арбітражних керуючих під час процедури банкрутства.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю як учасник провадження у справі про банкрутство забезпечує механізм здійснення контролю за діяльністю арбітражного керуючого. У разі, якщо страхова компанія оголошується банкрутом і розпочинається ліквідаційна процедура, встановлюється процедура задоволення вимог кредиторів за договорами страхування.

Іншою окремою категорією боржників є професійні учасники ринку цінних паперів. Обов'язковим учасником справи про банкрутство визнається державний регулятор в особі Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. У Кодексі передбачається право державного регулятора встановлювати особливості процедури банкрутства професійних учасників фондового ринку, а також заходи щодо захисту прав та інтересів клієнтів за погодженням з державним органом з питань банкрутства. Інакше кажучи, орган, який займається регулюванням діяльності боржника без участі законодавця та саморегулювальної організації арбітражних керуючих, може визначити специфіку процедури банкрутства.

Положеннями цього розділу передбачено, що порядок запобігання банкрутству та проведення досудових процедур відновлення платоспроможності професійних учасників фондового ринку встановлюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Немає жодних сумнівів щодо того, що повноваження державного органу визначено не правильно, тому що не існує принципу розподілу превентивних та контрольних функцій між різними органами.

Крім того, до розпорядника майна виставляються додаткові кваліфікаційні вимоги щодо проходження спеціального навчання й отримання сертифікату на право здійснення професійної діяльності з цінними паперами, що видається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Окремою категорією боржників є фермерські господарства. Визначені окремі підстави для відкриття провадження у справі про банкрутство, визначені підстави для визнання неплатоспроможності. До таких підстав належить неспроможність задовольнити протягом 6 місяців після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт вимоги кредиторів.

До уваги беруться особливості організаційної форми фермерського господарства. Заява про відкриття провадження у справі про банкрутство подається за наявності письмової згоди всіх членів фермерського господарства. Процедура розпорядження майном боржника вводиться на строк закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт.

У разі відкриття ліквідаційної процедури, зазвичай враховується специфіка діяльності фермерського господарства. Виникають питання щодо розмежування майна, яке належить голові та членам фермерського господарства на праві приватної власності, і майна фермерського господарства, що належить до складу ліквідаційної маси. Ці проблеми насамперед будуть пов'язані з недоліками системи бухгалтерського обліку фермерського господарства.

Державні підприємства та підприємства, у статутному капіталі яких є частка державної власності, є категорією боржників, якій характерні свої особливості здійснення процедури банкрутства.

У цій статті зазначається, що держава: вживає заходів для запобігання банкрутству державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків, визначає оптимальні шляхи відновлення їх платоспроможності та координує дії відповідних органів виконавчої влади; задля запобігання банкрутству може застосовуватися порука.

Насправді, мається на увазі, що держава як власник не зацікавлена у банкрутстві власних підприємств і загальне призначення по-

ложення цього Кодексу полягає в тому, щоб врятувати такі підприємства від банкрутства.

Застосовується абсолютно інший підхід до процедури банкрутства державних підприємств та передбачаються інші види банкрутства. Зазначається, що у процедурі банкрутства державних підприємств ключову роль відіграє боржник-засновник або боржник-співвласник, а не кредитор.

3. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, ЄС, законодавство Німеччини)

а. Світовий Банк

Щодо особливостей провадження у справі про банкрутство деяких категорій боржників можна сказати, що ці процедури розроблені з урахуванням Принципу С3 Світового Банку. Зазначені у Кодексі України з процедур банкрутства особливості здійснення проваджень у справі про банкрутство гарантують специфіку таких боржників.

Якщо порівняти попередній закон та новий Кодекс з процедур банкрутства, то перелік категорій, до яких застосовується особливий режим, скорочено. Такою була реакція на критику, зокрема Світового Банку, у зв'язку з невідповідністю положенням Принципу С3.

б. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону.

в. ЄС

В ЄС не виявлено положень, які б регулювали процедуру загалом.

г. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

Ст. 92

У цій статті передбачені особливі вимоги до страхових компаній. Важливо, щоб договори страхування не розглядалися як звичайні активи, оскільки зобов'язання страховика не полягають у доставці товару або послуги, а у випадку визначеному законодавством зобов'язання страховика полягає у виплаті страхового відшкодування. Однак ці договори також підлягають особливому захисту. Ст. 92 забезпечує такий захист шляхом залучення компетентних органів до провадження у справі про неплатоспроможність. Крім того, лише інші страховики можуть придбати договори. Важливо бути переконаним, що такого обмеження дотримуються також у разі продажу за допомогою майданчиків, передбачених положеннями цього закону. У європейському законодавстві передбачені обмеження щодо неплатоспроможності страхових компаній, але наслідком цих обмежень є те, що страхувальникам також надається найкращий можливий захист. Однак цієї мети неможливо досягнути лише за рахунок положень КУзПБ. Необхідно брати до уваги вимоги щодо ліцензування та ведення діяльності страховими компаніями.

З точки зору законодавства про неплатоспроможність, дивною є зміна черг задоволення вимог кредиторів. Зокрема, в невідповідному становищі опиняються страхувальники за договорами страхування, дія яких припиняється у зв'язку з неплатоспроможністю, які мають право вимагати повернення частини виплаченої страхової премії (пропорційно до різниці в часі) (ч. 7 ст. 92). Вони отримують відшкодування за своїми вимогами лише після того, як усі вимоги, що виникли до настання неплатоспроможності, будуть задоволені. Також незрозуміло, де звичайні законні кредитори мають отримати свою частку відшкоду-

вання за вимогами, оскільки про це нічого не йдеться. Відповідно до логіки викладення ст. 91, вони мають бути класифіковані лише після ч. 9 ст. 92, але це означало б повне знецінення їхніх вимог; тим більше така класифікація могла б свідчити про те, що судові витрати (арбітражний керуючий і суд) будуть класифікуватися лише за групами кредиторів, передбаченими у ч. 9 ст. 92.

Ст. 93

У ст. 93 йдеться про неплатоспроможність професійних учасників ринку цінних паперів. Особливістю цього спеціального положення є ч. 6 ст. 93, за якою визнаються активи інших і передбачається значно простіша процедура повернення цих активів фактичному власнику, ніж та, що передбачена законом. Фактично це положення було б ідеальним (і більш економним) механізмом розподілу майна, що належить третім особам, незважаючи на те, забезпечене воно цінними паперами чи ні.

Враховуючи фактичну ціль, що полягає у ліквідації професійного учасника ринку цінних паперів, яка передбачена цим положенням, а саме: повернення депозитів і реалізація залишків цінних паперів, продовження діяльності компанії є неможливим і, відповідно, всупереч формулюванню ч. 5 ст. 93, не очікується. Таке розуміння додатково підтверджується і передбачається вимогами ч. 2 ст. 93 щодо підзаконних актів компетентного органу. Вони також мають запровадити фактичну заборону на торгівлю, щоб захистити інших учасників ринку. Однак це означає, що санація компанії можлива лише у виняткових випадках.

Ст. 94

Особливості банкрутства емітента або керуючого іпотечними сертифікатами, керуючого фондом фінансування будівництва або керуючого діяльністю фонду нерухомості можна легко узагальнити: саме тут застосовується законодавство щодо фінансових та кредитних меха-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

нізмів і управління майном під час житлового будівництва та угодах з нерухомістю. У зв'язку з цим місцеві колеги мають визначити, чи це раціонально і чи володіють компетентні органи відповідними знаннями про особливості неплатоспроможних компаній.

Ст. 95

Спеціальні схеми, передбачені для фермерських господарств, в принципі, є невід'ємною частиною існування кожної держави, яка залежить від сільськогосподарської продукції. Основна мета цих правил полягає у тому, щоб забезпечити виробництво впродовж поточного виробничого року та зібрати й використати врожаї. Якщо можливо, не варто експлуатувати компанію та її ресурси завчасно.

Деяко винятковим, але, можливо, зрозумілим з інших аспектів діяльності є положення ч. 9 ст. 95, відповідно до якого усі активи належать до майна господарства, навіть якщо вони подільні або є спільною власністю з іншими господарствами. Отже, це положення, безумовно, є актуальним для менших фермерських господарств, які спільно з іншими купують трактори та іншу техніку. У разі виникнення сумнівів ці господарства повинні вжити заходів задля самозахисту, щоб не залишитися без сільськогосподарської техніки або насіння на наступний сільськогосподарський рік.

У контексті подальших земельних реформ і можливості купівлі землі третіми особами місцевим колегам варто ще раз критично поглянути на це положення, оскільки у разі неплатоспроможності продаж може відбутися значно швидше, ніж під час звичної економічної діяльності.

Ст. 96

Якщо у статутному капіталі підприємства частка державної власності перевищує 50%, застосовуються ці особливі положення.

У зв'язку з цим положення ч. 1 ст. 96, відповідно до якого

боржник зобов'язаний повідомити суду про державну власність, є дещо незрозумілим. Тільки тоді можуть застосовуватися особливі положення. Це вражає, оскільки держава сама повинна знати, у яких підприємствах вона безпосередньо або опосередковано бере участь, і повинна мати змогу перевірити відповідні реєстри. Таку інформацію важко встановити самому боржнику, особливо у разі багаторівневої опосередкованої власності, а тому тут у нагоді стане законодавство у сфері запобігання відмиванню грошових коштів.

Крім цього, це положення конкретизує вимогу КУЗПБ, відповідно до якої власники зобов'язані усіма можливими способами своєчасно вживати заходів для запобігання неплатоспроможності, а також вимагати цього від самої держави.

Водночас це перша норма у цьому Законі, яка не застосовується до об'єктів власності Автономної Республіки Крим (ч. 10 ст. 96).

4. Результати

З точки зору законодавства про неплатоспроможність, положення цього розділу зрозумілі. Здійснено правильний розподіл усіх структурних частин, потреба в спеціальних положеннях є зрозумілою. Однак проблема полягає в тому, що незрозумілими є відсилки до інших законів, тому є значний ризик появи невідповідностей і пробілів в нормативно-правовому регулюванні. У разі виникнення сумнівів вони стануть очевидними, лише коли відповідні положення будуть застосовані. Далі це буде завданням судів і у разі необхідності Парламенту забезпечити застосування таких положень з тією ціллю, з якою це передбачалося спочатку.

У принципі, варто подумати про те, щоб повністю віднести всі вимоги до спеціального законодавства і забезпечувати врегулювання неплатоспроможності таких суб'єктів в рамках такого спеціального законодавства. Та-

кий підхід дасть можливість зменшити кількість пробілів в законодавстві. Це означатиме, що у разі виникнення сумнівів законодавство про неплатоспроможність завжди буде більш конкретним. Таким чином, можна забезпечити значно кращу гнучкість.

Помітним є той факт, що в спеціальних вимогах абсолютно не фігурують окремі напрями діяльності: крім банківського сектору сюди ще належать постачальники платіжних послуг та інші системно пов'язані напрями діяльності (лікарні, підприємства з виробництва зброї і т.д.). Це можна пояснити лише тим, що для них вже розроблено спеціальне законодавство, яким регулюється їхня діяльність. Це ще більше посилює бажання уніфікувати всі правила, тобто зібрати їх в одному місці і таким чином забезпечити кращу координацію та попередити випадки неефективного застосування.

Україна не вступала в жодні міжнародні угоди щодо процедур банкрутства, а тому українська система не інтегрована в міжнародну систему. Проектні експерти вважають, що Міністерство юстиції має зробити багато, щоб узгодити та укласти міжнародні угоди.

viii. Проведення у справах про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою банкрутства (Книга 3, Розділ 8)

Наприкінці 2013 року набула чинності нова редакція Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», у якій з'явилися нікому раніше не відомі правила щодо здійснення проваджень у справах про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою банкрутства.

1. Огляд положень розділу

Серед основних механізмів, передбачених законом (Розділ IX закону про банкрутство), з'являється визнання іноземної процедури банкрутства, визнання іноземного арбітражного керуючого, співпраця з іноземними судами й іноземними арбітражними керуючими, надання і координування правової допомоги та інше. Ці засоби правового захисту застосовуються на основі принципу взаємності і понятті публічного порядку (державна політика).

Розділ IX закону про банкрутство, який містить положення, що стосуються проваджень у справах про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою банкрутства, не переглядався і не змінювався під час останньої реформи.

2. Коментарі національних експертів

Тоді законодавець фактично прописав лише можливість визнання іноземної процедури банкрутства, зазначивши, що саме суддя у справі про банкрутство може робити після визнання судового провадження.

Без відповіді залишається питання, з якими процесуальними правами сторони у відповідній справі повинні або можуть брати участь у процедурі банкрутства, розпочатій в Україні.

У Законі також не зазначається, які кроки необхідно зробити під час провадження у справі про банкрутство до його закриття і яким чином формалізувати такі рішення.

У законодавстві з процедур банкрутства з'явилася нова категорія — судова допомога. Доречно було б краще описати процедурні аспекти надання такої допомоги.

Цю ситуацію можна виправити шляхом внесення до чинного Господарського процесуального кодексу України окремого розділу про відкриття і здійснення проваджень у цій новій

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

категорії справ — справ про визнання іноземної процедури банкрутства.

3. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, законодавство Німеччини)

У Світового Банку є важливі рекомендації, що стосуються трансграничної неплатоспроможності. У Принципі С15 зазначається, що ефективно вирішення проблем трансграничного характеру передбачає кілька важливих факторів.

Декілька правил передбачено у Кодексі України з процедур банкрутства, наприклад, доступ до суду та інших відповідних органів для міжнародних керуючих у справі про неплатоспроможність; співпраця між судами та керуючими у справі про неплатоспроможність у рамках міжнародної процедури банкрутства. Але практики застосування цих положень не існує.

Що стосується іншої рекомендації щодо забезпечення гарантії, то чіткого і швидкого процесу отримання визнання іноземної процедури банкрутства в Україні не передбачено.

Єдине судове рішення щодо визнання іноземної процедури банкрутства свідчить про те, що рекомендація щодо надання допомоги в рамках визнання іноземної процедури банкрутства в Україні не виконується.

Вимогу, відповідно до якої між іноземними і національними кредиторами має бути забезпечений недискримінаційний режим, важко виконати, тому що не існує відповідної практики.

Рекомендації

Впродовж останньої реформи законодавства з процедур банкрутства ці положення (правила, що стосуються трансграничної неплатоспроможності) практично не змінилися. Новий Кодекс України з процедур банкрутства передбачає основні процедури,

які дозволяють здійснювати провадження у справі про банкрутство паралельно з рядом інших проваджень.

Незважаючи на це, у Кодексі не міститься низка важливих інструментів, зокрема:

- не передбачено правил вибору юрисдикції для того, щоб відкрити провадження у справі про банкрутство у відповідній юрисдикції;
- необхідно розробити чітку концепцію центру основних інтересів;
- іноземна процедура банкрутства має визнаватися автоматично або принаймні просто, без формальних перешкод.

Крім того, необхідно усунути розбіжності між Кодексом України з процедур банкрутства та Законом «Про міжнародне приватне право».

У цьому напрямі регулювання неплатоспроможності український законодавець використав декілька міжнародних документів, серед яких найважливішими є Типовий закон ЮНСІТРАЛ про транскордонну неплатоспроможність від 1997 року та Регламент ЄС про провадження у справах про неплатоспроможність 2015/848 (раніше Регламент 1346 від 2000 року).

Україна впровадила основні правові механізми, рекомендовані міжнародними організаціями, для роботи зі справами про банкрутство, які відкриваються у більш ніж одній юрисдикції, включно з Принципами Світового Банку (Принцип С15) щодо ефективних систем врегулювання неплатоспроможності та захисту прав кредиторів/боржників.

Отже, в державі створюються базові умови для вирішення проблем, що виникають у зв'язку з колізією української та іноземної правових систем.

4. Результати

Наявні труднощі, пов'язані з застосуванням правил щодо ведення справ про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою

банкрутства, можна подолати шляхом розробки нового розділу Господарського процесуального кодексу України про відкриття та здійснення цієї нової категорії проваджень — справи про визнання іноземних процедур банкрутства.

Ст. 97 і 112 стосуються виключно міжнародного законодавства про неплатоспроможність. В Україні залишилися незміненими вже впроваджені положення закону про банкрутство. Ці положення взяті з типового закону ЮНСІТРАЛ. У теорії в Україні є нормативні вимоги, які відповідають всесвітньо визнаним стандартам.

е. Відновлення платоспроможності фізичної особи (Книга 4)

Четверта й остання книга закону відкриває абсолютно невивчену для України сферу — банкрутство фізичних осіб. Неплатоспроможність фізичних осіб, які не займалися індивідуальним підприємництвом, досі не регулювалася в Україні.

Однак регулювання неплатоспроможності фізичних осіб — це не лише закони про неплатоспроможність. Навпаки, питання неплатоспроможності фізичної особи охоплює всі сфери життя фізичної особи, а тому має бути включене до відповідних додаткових законодавчих і нормативних актів. В іншому разі питання звільнення від заборгованості приватних домогосподарств буде покриватися лише частково, що не призведе до очікуваного результату — економічно відповідального підприємства без боргових зобов'язань, добре обізнаного в економічних питаннях.

Треба також мати на увазі, що положення, які регулюють неплатоспроможність фізичних осіб, були заплановані як окремий закон, який було включено до КУзПБ лише на етапі його обговорення. Це дозволяє зрозуміти, чому багато положень по суті аналогічні положенням розділу

Ці стандартні нормативні вимоги також підлягають постійним змінам, рекомендується проводити зіставлення між нормативними вимогами, що застосовуються, а також між чинними оновленими положеннями типового закону і нормами прецедентного права. Останнє, зокрема, потрібно порівнювати не лише в Україні, але також з іншими країнами, міжнародні нормативні вимоги яких базуються на зазначеному типовому законі. Однак це потребувало б проведення значно об'ємнішого аналізу, тому це питання варто залишити для подальшого поглибленого аналізу.

про юридичних осіб, що призводить до очевидного дублювання. На відміну, наприклад, від Німеччини законодавство про неплатоспроможність фізичних осіб в Україні складається з великої кількості нормативних положень. Вони будуть пояснені та оцінені докладніше нижче.

і. Огляд положень Розділу (Книга 4)

1. Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність (Книга 4, Розділ 1)

Заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність може подати лише боржник — фізична особа.

Боржник має право звернутися до господарського суду з заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо: 1) розмір про-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

стrochenих зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати; 2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі понад 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців; 3) уповноважена особа із застосування примусових заходів ухвалила постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення.

Крім того, підставою для відкриття провадження у справі про банкрутство є загроза неплатоспроможності, тобто коли існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі.

2. Реструктуризація боргів боржника (Книга 4, Розділ 2)

Основна процедура у справі про неплатоспроможність — це реструктуризація боргу.

План реструктуризації боргів боржника може містити будь-які заходи, зокрема такі умови відновлення платоспроможності: реалізацію частини майна боржника, зміну способу та порядку погашення заборгованості, скорочення розміру заборгованості та строків погашення, а також відстрочення, розстрочення або прощення частини заборгованості, виконання зобов'язань боржника третіми особами (поручителями), інші заходи, спрямовані на покращення майнового стану боржника, як-от перекваліфікація та працевлаштування боржника.

Боржник самостійно складає та подає план реструктуризації, в якому зазначає інформацію про те, яким кредиторам, яку суму заборгованості він буде погашати та за який рахунок. У плані повинна бути вказана сума

коштів, яка буде використана для погашення кредиту, а також сума коштів, яку боржник має для покриття домашніх потреб для себе і осіб, які від нього залежать (на кожну особу дозволений один мінімальний прожитковий мінімум).

План реструктуризації боргу боржника повинен бути схвалений судом. Якщо він не буде затверджений протягом трьох місяців з дня відкриття провадження у справі, суд приймає рішення про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника.

3. Визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника (Книга 4, Розділ 3)

Після оголошення боржника банкрутом під час процедури погашення боргу складається список майна боржника із зазначенням його вартості. Таке майно реалізується для цілей погашення вимог кредиторів. До складу ліквідаційної маси включається все майно боржника, навіть якщо воно перебуває у спільній сумісній власності.

До складу ліквідаційної маси не включається житло, яке є єдиним місцем проживання боржника та його сім'ї (відповідно до закону, квартира загальною площею не більше 60 квадратних метрів або житловою площею не більше 13,65 квадратного метра на кожного члена сім'ї чи житловий будинок загальною площею не більше 120 квадратних метрів) і не є предметом забезпечення.

Також до складу ліквідаційної маси не включаються кошти, що перебувають на рахунках боржника у пенсійних фондах та фондах соціального страхування.

Боржник може подати клопотання про вилучення зі складу ліквідаційної маси неістотних майнових об'єктів вартістю не більше 10 розмірів мінімальної заробітної плати, якщо вони не можуть бути реалізовані з огляду

на їхню природу та вартість. Також із складу ліквідаційної маси може бути вилучене майно, якщо боржник доводить його необхідність для задоволення нагальних потреб.

Для реалізації процедури з погашення боргів призначається арбітражний керуючий.

Закон встановлює три пріоритетні напрямки погашення боргів боржника:

- у першу чергу задовольняються вимоги щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування;
- у другу чергу задовольняються вимоги щодо сплати податків і вимог кредиторів;
- у третю чергу сплачуються неустойки та штрафи.

4. Наслідки закриття провадження у справі про банкрутство (Книга 4, Розділ 4)

Після завершення процедури погашення боргів суд ухвалює рішення про звільнення боржника від боргів.

Боржник, якому були списані всі борги, не може знову визнати себе банкрутом протягом п'яти років.

Банкрут також повинен повідомляти про факт визнання його банкрутом перед тим, як взяти будь-яку позику або виступити поручителем. Особа не може вважатися такою, яка має бездоганну ділову репутацію, протягом трьох років. До реєстру приватних підприємців буде внесено запис про банкрутство особи.

Під час ухвалення рішення про завершення процедури погашення боргів та закриття провадження у справі про неплатоспроможність господарський суд звільняє фізичну особу від боргів.

Фізична особа не звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів після завершення судових процедур у справі про не-

платоспроможність та обов'язку повернення непогашених боргів, а саме:

- 1) відшкодування шкоди, завданої здоров'ю та життю громадян;
- 2) сплати аліментів;
- 3) виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи.

Вимоги, які не були повністю погашені у справі про неплатоспроможність, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про неплатоспроможність повністю або частково.

Стаття 90 не дає підстав для закриття провадження у справі про банкрутство, наприклад, укладення мирової угоди.

Крім того, розглянуті вище питання щодо відсутності розділу про мирову угоду призводять до того, що механізми, передбачені в статті 1, не розкриваються повністю для цілей погашення вимог кредиторів шляхом припинення, заміни зобов'язання, які могли бути відображені саме в мировій угоді.

5. Провадження у справах про неплатоспроможність окремих категорій фізичних осіб (Книга 4 Розділ 5)

Кодекс передбачає особливості розгляду справ про неплатоспроможність боржників, зайнятих у сільському господарстві.

Цього разу план реструктуризації боргів розробляється з урахуванням сезонності сільськогосподарського виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов.

У такому разі рішення щодо володіння, постійного чи тимчасового користування земельними ділянками приймається з урахуванням вимог законодавства про землю.

У разі неплатоспроможності фізичної особи — підприємця, до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань вносяться відповідні записи про відкриття і закриття

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

провадження у справі про неплатоспроможність.

ii. Коментарі національних експертів

З моменту набуття Кодексом чинності в жовтні 2019 року було лише декілька судових практик. Також складно спрогнозувати перспективи ефективності таких процедур. Однак треба зазначити, що суди будуть застосовувати відповідні правила, щоб визначити, чи буде ця система працювати належним чином і чи буде вона достатньо ефективною для вирішення майнових проблем фізичних осіб, зокрема підприємців.

Втім, можна виразити деякі очікування з урахуванням поточного стану економіки загалом, а також розвитку споживчого кредитування і вдосконалення практики виконання судових рішень в судових процесах, пов'язаних із погашенням боргів фізичними особами.

Деякі роз'яснення представлені нижче.

Тільки боржник може ініціювати провадження у справі про неплатоспроможність і кредитори не зможуть використовувати цей правовий механізм.

Кодекс вимагає наявності досить довгого переліку документів, які боржник повинен надати в суд на підтримку заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Судова практика покаже, чи є це перешкодою для фізичних осіб, які бажають використовувати ці механізми. Проте, рекомендується в майбутньому переглянути положення ч. 3 ст. 116, щоб оптимізувати інформацію, яка необхідна судді для прийняття рішення про порушення справи про банкрутство.

Відсутні чіткі критерії неплатоспроможності, які, з одного боку, можуть ускладнити роботу суд-

дів, а з іншого — дають суддям велику свободу дій під час прийняття рішення про те, чи зможе особа виконати свої майнові зобов'язання без застосування провадження у справі про неплатоспроможність.

Відсутні процесуальні правила застосування провадження у справі про неплатоспроможність до підприємців. Чинних положень Кодексу може бути недостатньо для формування єдиної судової практики, що дозволяє розмежувати борги підприємця та фізичної особи, що не займається підприємництвом.

Вартість провадження у справі про банкрутство для фізичних осіб висока, а державна підтримка цих боржників відсутня. Експерти наводять причини відсутності в суді великої кількості справ.

iii. Порівняння з іншими ідеями (Світовий Банк, ЮНСІТРАЛ, ЄС, законодавство Німеччини)

1. Світовий Банк

До прийняття Кодексу з процедур банкрутства в Україні не існувало законодавства про неплатоспроможність фізичних осіб. Книга 4 «Відновлення платоспроможності фізичної особи» — це абсолютно нова система правил в контексті загального законодавства про банкрутство.

Рекомендація С1 Принципів Світового Банку пропонує вжити заходів для запобігання неналежному використанню системи неплатоспроможності. Ця рекомендація дуже важлива для системи банкрутства фізичних осіб.

Крім того, 2013 року Світовий Банк ухвалив спеціальний документ, присвячений питанню неплатоспроможності фізичних

осіб. У процесі подальшого реформування ми радимо порівняти українську систему неплатоспроможності фізичних осіб із Звітом Світового Банку про розгляд справ про неплатоспроможність фізичних осіб.²³

2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ

Жодні правила, викладені у цьому розділі, не відповідають змісту Типового закону ЮНСІТРАЛ. Це пов'язано з виключно трансграничним характером Типового закону. Проте Типовий закон може використовуватися для розробки положень, що стосуються транскордонної неплатоспроможності фізичних осіб.

3. ЄС

ЄС опублікував кілька нормативних документів з цього приводу. Однак більшість із них вже включені в законодавство Німеччини, тому коментарі наводяться разом.

Єдиний виняток — це Директива 2019/1023 від 20.06.2019²⁴. Істотна зміна в цьому документі — скорочення періоду до погашення залишкової заборгованості до трьох років — ніяк не стосується українського законодавства, оскільки погашення залишкової заборгованості надається відразу після закінчення провадження (ст. 134).

4. Кодекс Німеччини про неплатоспроможність і загальні зауваження

a. Розділ I

Статті 113–115 містять загальні положення. Ст. 114 містить вимоги до арбітражного керуючого, а

ст. 115 розкриває підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

Ст. 113

Ст. 113 заявляє, що положення цієї Книги є *lex specialis* порівняно з положеннями попередніх книг. Однак вона передбачає застосування інших положень. Особливо порівняно із ст. 91 очевидно, що застосування інших положень є необхідним. Це також впливає із ст. 114, де прямо згадуються різні види проваджень у справі про неплатоспроможність юридичних осіб.

Ст. 114

Ст. 114 описує права арбітражного керуючого. Ч. 1 описує права доступу до інформації. Мета цієї частини — надати можливість арбітражному керуючому отримати всю інформацію із загальнодоступних документів або документів, які повинні зберігатися за контрактом (наприклад, від кредитних організацій). Якщо ця норма застосовується в широкому розумінні, мета може бути досягнута. Якщо, з іншого боку, права будуть обмежені з інших причин, це буде невідгодно для кредиторів. Також необхідно забезпечити, щоб арбітражний керуючий мав доступ не лише до поточних документів, а й до записів за останні три роки, щоб розуміти рух активів (і заявляти вимоги відповідно до ст. 42). Цей пункт був включений для уточнення.

Ч. 2 ст. 114 відповідає очікуванням і може розумітися як резюме завдань у провадженні у справі про неплатоспроможність фізичних осіб. Вражає той факт, що законодавець уже включив спеціальні положення про відкриття спеціальних рахунків в п. 3 ч. 2 ст. 114. Це положення підкріплюється ч. 3 ст. 114, згідно з якою банк повинен

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

23 – Звіт про розгляд справ про неплатоспроможність фізичних осіб, URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/17606>.

24 – Директива (ЄС) 2019/1023 Європейського парламенту і Ради від 20 червня 2019 року про загальні превентивні заходи щодо реструктуризації, звільнення від сплати заборгованості та дискваліфікацію, а також про заходи щодо підвищення ефективності процедур реструктуризації, неплатоспроможності та погашення заборгованості, а також про внесення змін до Директиви (ЄС) 2017/1132 (Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність), CELEX: 32019L1023, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L1023> (останній перегляд: 13 квітня, 2020 року)

гарантувати, що в разі виникнення сумнівів грошові кошти будуть передані новому арбітражному керуючому після того, як попередній був знятий з посади. Однак ці положення були додані до вже запропонованих положень п. 12 ч. 2 ст. 12, тому положення ч. 3 ст. 114 можуть бути опущені; тим більше, що положення абзацу 4 п. 4 ст. 28 також були доопрацьовані.

Ч. 4 та 5 ст. 114 також відповідають основній ідеї сучасного процесу управління справами про неплатоспроможність і, отже, фактично належать до нормативних положень, які стосуються юридичних осіб. Однак оскільки законодавець прямо включив це спеціальне положення лише для регулювання неплатоспроможності фізичних осіб, його треба залишити як свідоме рішення.

Ст. 115

Ст. 115 обмежує можливості для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Відповідно до ч. 1 ст. 115 провадження можна відкрити тільки на вимогу боржника. Однак боржник має право зробити це тільки за наявності підстав, передбачених ч. 2 ст. 115. Такі підстави включають мінімальну заборгованість в розмірі 30 мінімальних заробітних плат, часткове припинення обслуговування боргу, рішення суду про відсутність активів, на які може бути звернено стягнення, і наявність ризику неплатоспроможності. Як треба розраховувати останній, точно не пояснюється. Також неясно, на якій підставі треба розраховувати 30 мінімальних заробітних плат — з тим винятком, що згідно з ч. 3 ст. 115, неустойки, відсотки і податки не повинні братися до уваги.

Порівняно із законодавством Німеччини ці обмеження є досить значними. У Німеччині боржник може подати заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність незалежно від фактично належної йому суми. Це також пов'язано з тим, що навіть невеликі суми можуть мати величезний вплив на економічні

показники фізичних осіб. Крім того, мінімальна сума часто означає, що боржник повинен понести додатковий борг, перш ніж він зможе звернутися за допомогою щодо списання боргів. Це, в свою чергу, може бути недоліком, особливо коли справа доходить до появи нових боргових зобов'язань (споживчі, кредитні установи). Також треба враховувати, чи стосується справа кредитного шахрайства, що передбачає покарання.

6. Розділ II

Статті 116–123 регулюють відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, зокрема перші суттєві процесуальні аспекти.

Ст. 116

Ст. 116 також стосується документів, які додаються боржником до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Якщо коротко, то це інформація про активи та борги як поточні, так і ретроспективні за останні три роки. Із цих документів усі залучені сторони повинні швидко отримати загальне уявлення про поточні активи та борги.

Також потрібно включити план реструктуризації боргу (ч. 4 ст. 116). Суди повинні будуть своєчасно розглядати плани НУЛЬОВИХ виплат. Ці плани передбачають НУЛЬОВІ або майже НУЛЬОВІ платежі кредиторам. Таке часто рекомендується в Німеччині, тому що, з одного боку, необхідно запропонувати обов'язкове для всіх рішення, але з іншого боку, немає доступних ліквідних активів.

З точки зору німецького законодавства, положення ч. 5 ст. 116, яка передбачає подання декларації про майновий стан членів сім'ї, привертає увагу. Незважаючи на те, що передумови цього положення очевидні, з огляду на те, що передача активів всередині сім'ї повинна визначатися таким чином, положення занадто об'ємне та непотрібне. Якщо боржник володів майном і віддав

його, розтратив або іншим чином використав, це видно з документів, які повинен надати сам боржник. Необов'язково ставити всю сім'ю під підозру і вимагати, щоб вони розкрили все своє майно та всі грошові суми; вони не несуть відповідальності за борги боржника. З нашої точки зору, це положення є надзвичайно обструктивним і тому було вилучено.

Ще одним недоліком такої схеми є те, що члени сім'ї не беруть участі в провадженні, а отже, заяви, зроблені ними під час провадження, юридично не існують. Це означає, що помилково стверджувати про притягнення до відповідальності членів сім'ї. Однак це призводить до того, що положення створює підґрунтя для зловживання. В інтересах усіх залучених сторін було б доцільніше, якби боржник чесно та повністю звітував про свої активи. Якщо в цьому разі допущені помилки, боржник як позивач також може бути притягнутий до відповідальності: у простіших справах — шляхом відмови у виплаті залишкової заборгованості, в тяжчих — також шляхом додаткової кримінальної відповідальності. Це сприяло б досягненню правової визначеності краще, ніж штучне роздування справ.

Виключно з практичної точки зору, положення ч. 5 ст. 116 складні, оскільки більшість фізичних осіб ніколи не володіють інформацією про своє фінансове становище трирічної давнини та абсолютно точно не зберігають документальні докази. Завдання арбітражного керуючого за підтримки всіх учасників і на основі його прав на інформацію — розпізнати та оцінити ці свідчення. У своїй нинішній редакції це положення є нормою процесуальних перешкод.

Ст. 117

Положення ч. 1 і 2 відповідають ст. 35 і тому в них немає необхідності. Тільки в ч. 3 викладено обов'язки суду щодо подання докладнішої інформації про відкриття провадження у справі. Однак тут також треба проаналізувати,

чи не включено це положення до ст. 35 і, якщо так, то ст. 117 можна було б вилучити повністю.

Ст. 118

Засоби захисту ліквідаційної маси є загальною нормою, хоча особисті обмеження (наприклад, заборона на поїздки за кордон) здаються досить дивними. Проте, всі заходи гарантують, що призначені арбітражні керуючі як і раніше можуть зв'язатися з боржником навіть після подачі заяви і, отже, не можуть уникнути участі в провадженні шляхом особистої відсутності. Із європейської точки зору, ми б вважали за краще скасувати особисті обмежувальні заходи, але оскільки ця міра здається звичайною і для інших українських законів, ми поки що не включили її до категорії, яка підлягає вилученню.

Ст. 119

Це положення регулює порядок проведення підготовчого засідання, застосовуються переважно ті самі правила, що і для юридичної особи. Тут також має особливе значення тільки факт внесення доповнень, які стосуються фізичних осіб. Отже, необхідно буде оцінити, використовуючи місцеве формулювання, чи це положення відрізняється настільки, наскільки це виправдано, або чи не краще його вилучити для збереження незмінної єдності закону за аналогією до ст. 117.

Ст. 120

Ст. 120 регулює процес подання вимог кредиторами та дозволяє підтверджувати попередні рішення згідно із ст. 118 навіть після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Це, по суті, норма з уточненнями.

Ст. 121

Ст. 121 — це спеціальна норма. Це пов'язано із скороченням терміну мораторію із 170 днів для юридичних осіб (ст. 41) до 120 днів в цьому положенні. В іншому, положення ідеально вписується в українську систему провадження у справах про неплатоспроможність.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

Ст. 122

Ця стаття також відповідає положенням про юридичних осіб, але містить змінені терміни (60 днів замість 70 днів у ст. 47). Знову ж таки треба розглянути питання про встановлення зміненої вимоги до терміну і відмову від самого положення.

Ст. 123

Ст. 123 регулює проведення зборів кредиторів. Треба зазначити, що кожен кредитор вже має право голосувати в письмовій формі, а тому це голосування необхідно враховувати (ч. 6 ст. 123). Це значно поліпшить ситуацію, описану в німецькому законодавстві, і тому, безумовно, може бути включено в німецьке законодавство. Однак треба розглянути можливість прийняття цього положення не як спеціального положення, що регулює провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб, а, радше, зробити його загальною нормою в українському законодавстві і включити в положення абзацу 12 ч. 1 ст. 48. Відповідну пропозицію внесено.

в. Розділ III

Статті 124–129 стосуються реструктуризації боргу боржника. Зокрема передбачена реструктуризація за допомогою розробки відповідного плану для забезпечення швидкого завершення провадження та задоволення потреб усіх кредиторів. Треба також звернути увагу на життєздатність боржника, залишивши певні активи в межах плану. Водночас борги боржника повинні бути врегульовані в позасудовому порядку з кредиторами. Українське законодавство використовує можливість німецької процедури розробки плану врегулювання неплатоспроможності, а також розглядає план врегулювання боргів у судовому порядку.

Ст. 124

У статті міститься дуже докладна інформація про зміст і мож-

ливості плану, як це прийнято в українському законодавстві. На відміну від попереднього розділу, це положення сильно відрізняється від паралельного положення про юридичних осіб у частині інших обставин, які необхідно враховувати. Враховуються особливі обставини боржника та членів його сім'ї (хоча в Німеччині це робиться автоматично відповідно до чинних нормативних положень щодо захисту від накладення арешту). Водночас строк виконання плану не може перевищувати п'ять років для звичайних боргів і 10 років для погашення за кредитами, отриманими на придбання житла (ч. 6 ст. 124). На відміну від законодавства Німеччини особи, які фінансують плани врегулювання неплатоспроможності, також можуть офіційно брати участь у переговорах і зустрічах (ч. 5 ст. 124).

Ст. 125

Ст. 125 стосується боргів, що не підлягають урегулюванню, — їх ще можна назвати боргами, що не можуть бути змінені за допомогою плану врегулювання неплатоспроможності. До таких боргів належать зобов'язання щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи (ч. 1 ст. 125). План може бути затверджений судом лише після погашення боргів (ч. 3 ст. 125). Як і у разі з юридичними особами податковий борг, що виник протягом останніх трьох років, визнається безнадійним та списується (ч. 2 ст. 125).

Надання привілеїв окремим кредиторам або групам кредиторів є важливою частиною всієї системи. Український закон також оголошує борги фізичних осіб необоротними та такими, що підлягають остаточному стягненню. Вони завжди будуть звільнені від списання залишкової заборгованості. Щодо податкової заборгованості українське законодавство передбачає умови, відмінні від тих, що застосовуються в німецькому законодавстві. Однак через заборону

стягнення багатьох правових проблем ніколи не виникнуть і офіційні органи будуть звільнені від значної частини адміністративної діяльності в майбутньому. Це, безумовно, вигідно з точки зору можливостей і навіть може слугувати прикладом.

Статті 126–129

У цих статтях докладно описується та регулюється подальша процедура, голосування щодо плану, схвалення судом і відповідні наслідки реалізації плану. Тому необхідно було б також терміново розглянути можливість скасування цих положень і, як вже пропонувалося, посилатися на положення процедури реорганізації юридичних осіб, які можуть застосовуватися з невеликими змінами.

г. Розділ IV:

Як і у випадку з юридичними особами за неможливості мирного врегулювання треба ініціювати провадження у справі про банкрутство фізичних осіб. Цей процес регулюється статтями 130–133.

Ст. 130

Ст. 130 — це класичне перехідне положення про процедуру. Стаття посилається на максимальну тривалість мораторію (120 днів) або на попереднє рішення зборів кредиторів як відповідну точку для переходу до нової процедури. На відміну від юридичних осіб арбітражний керуючий повинен тепер почати з детальної інвентаризації та оцінки активів боржника.

Ст. 131

Ст. 131 регулює визначення складу ліквідаційної маси та вперше стосується активів, що не підлягають зверненню стягнення (ч. 6 ст. 131), і навіть розширює їх, включаючи кошти у пенсійних фондах (ст.131 №. 7). Ч. 8 ст. 131, відповідно до якої продаж майна здійснюється лише з дотриманням положень закону, знову но-

суть суто декларативний характер. Це впливає із загального положення ст. 113.

Ст. 132

Ст. 132 треба було включити до загальних положень про примусове виконання. Вона стосується оголошення активів такими, що не підлягають відчуженню, за клопотанням боржника. Не зрозуміло, чому загальна процедура примусового виконання містить правила, відмінні від правил, що застосовуються до процедур примусового виконання для фізичних осіб. Лімітні пороги також не можуть бути різними для кожного кредитора, порівняно з тими, що застосовуються до кредиторів фізичних осіб. Отже, це положення має бути перенесено у закон, що регулює порядок примусового виконання зобов'язань фізичних осіб (тобто в інший закон). Однак оскільки не можна ігнорувати той факт, що такого закону ще немає, на цьому етапі положення існує.

Ст. 133

Порядок задоволення вимог нових і старих кредиторів і витрат, пов'язаних з провадженням, належним чином регулюється в ст. 133. Бажано застосувати таку норму в сфері юридичних осіб, тому була зроблена спроба створити таку норму шляхом доопрацювання ст. 44а. Однак для фізичних осіб жодні зміни не рекомендуються. У будь-якому разі положення застосовується доти, доки законодавець прагне зберегти різні класи кредиторів, а не об'єднує їх і не створює для них рівні умови.

д. Розділ V:

У статтях 134 і 135 цього Розділу містяться положення, що стосуються закриття провадження у справі.

Ст. 134

Ч. 1 статті регулює тільки технічну процедуру скасування. Ч. 2 також регулює борги, від випла-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

ти яких боржник не звільняється. До них належать відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, сплата аліментів і виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю боржника. Останні не мають подальшого визначення та швидше за все потребують судового роз'яснення. У цьому пункті краще застосувати детальний перелік.

Ст. 135

Ч. 1 ст. 135 встановлює 5-річний період, протягом якого забороняється відкривати нове провадження у справі про неплатоспроможність. Цей період заборони відносно короткий. У Німеччині такий період становив 10 років навіть після внесення різних змін до законодавства про неплатоспроможність фізичних осіб. Обрана тривалість періоду може привести до зловживань, тим більше що ст. 42 не охоплює весь зазначений період.

Зобов'язання, передбачене абзацом 1 ч. 2 ст. 135, щодо інформування контрагентів про факт своєї колишньої неплатоспроможності також направлене для досягнення хороших цілей, але буде регулярно сходити нанівець після отримання або передачі позик. У цьому разі зобов'язання щодо розкриття інформації відсутнє, тому можливе зловживання. Доцільніше було б запровадити реєстр. До того ж за цим законом нерозголошення не карається, тому на практиці про таке зобов'язання можна «забути».

е. Розділ VI:

Положення ст. 136–137 логічно впливають із спеціальних положень Розділу 8 Книги 3. Це означає, що дохід осіб, зайнятих у сільському господарстві, враховується і оцінюється по-різному (ст. 136), а для індивідуальних підприємців застосовуються особливі положення, які є обов'язковими і логічні за змістом.

iv. Результати

Ст. 116–123 відповідають положенням, що стосуються юридичних осіб, за деякими винятками. Треба у терміновому порядку доопрацювати положення, щоб зробити їх легшими для читання та перерахувати лише відповідні винятки. У протилежному разі є підстави побоюватися, що добре структуровані та майже ідентичні процедури згодом стануть неузгодженими та створять непотрібні додаткові складнощі в процедурах. Водночас очевидно, що під час розробки нових положень про неплатоспроможність фізичних осіб законодавець також запровадив нові ідеї. Їх необхідно зберегти, а пропозиції щодо узагальнення положень, на наш погляд, також є корисними та необхідними.

Непрості правила щодо плану врегулювання неплатоспроможності, викладені в статтях 124–129, є доцільними, але водночас стримують процес. Вони не враховують ситуацію кожного окремого боржника. У цьому питанні потрібна велика гнучкість, навіть відповідно до формулювань закону. Однак якщо врахувати, що відповідні нормативні положення та повний набір інструментів були запроваджені в українському законодавстві досить недавно, певна ступінь підтримки з боку всіх залучених сторін вже очевидно впливає з наявних нормативних положень. Це також дуже корисно для подальших процедур і розробки закону. Лише з таким підходом практика зможе продемонструвати необхідність змін або, застосувавши безліч стандартних планів, дозволити бажане прискорення процедур. Однак все це неможливо стверджувати без проведення ретроспективної оцінки судової практики та процедур списання боргів фізичних осіб. Отже, крім пропозиції раціоналізувати закон шляхом скасування норм, подальша оцінка юридичної практики також буде відігравати вирішальну роль; однак це лише частина глибшого аналізу.

На відміну від інших підрозділів, в ст. 130–133 були розроблені особливі положення. Вони відрізняються винятковою зрозумілістю в рамках всього закону. За винятком кількох повторів, які, безумовно, залишилися через відсутність узгодження з єдиним законом, пропозиції на внесення змін в ці статті відсутні.

Положення ст. 134 і 135 про

закриття провадження відповідають загальним вимогам, навіть незважаючи на вкрай короткий термін, протягом якого можна відкривати нове провадження, та на подив лояльні наслідки для боржника. Практика покаже, чи сприяють ці норми досягненню намірів законодавця чи, скоріше, лише заохочують зловживання.

f. Прикінцеві та перехідні положення

Прикінцеві та перехідні положення спрямовані на вирішення питання про регулювання порядку набуття чинності положень нового Кодексу. Найбільш хвилюючим питанням є застосування нових положень Кодексу до чинної процедури банкрутства.

Відсутність прецедентного права для застосування положень нового Кодексу та відсутність розуміння нових положень Кодексу відображаються на загальній практиці застосування.

У цьому розділі регулюються перехідні нормативні приписи для цілей Кодексу.

5 років, що, звісно, мало негативний вплив на банківську систему загалом.

Відповідні зміни вносяться до чинних законодавчих актів, що стосуються процедур банкрутства для фізичних та юридичних осіб.

Врегульовано порядок застосування положень цього Кодексу щодо справ про банкрутство, відкритих до набуття чинності новим Кодексом. Зазначається, що усі справи, крім стадії санації, розглядаються відповідно до положень нового Кодексу. Це положення викликає найбільше суперечок серед учасників провадження у справі про банкрутство та суддів.

П'ятирічний перехідний період передбачено для проваджень у справах про банкрутство боржників, кредити в іноземній валюті яких забезпечені іпотекою на квартиру або багатоквартирний будинок, який є єдиним місцем проживання боржника.

Встановлені особливості процедури дають можливість такому боржнику реструктурувати свої зобов'язання або сплатити суму ринкової вартості індивідуального житла. Цей перехідний період для фізичних осіб-боржників дає їм можливість обрати і отримати другу можливість відновити свою кредитну історію. Встановлено

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

строки, вимоги та особливі умови для реструктуризації попередньо укладених договорів.

Важливою частиною цього розділу є зобов'язання Кабінету Міністрів щодо передачі необхідних законопроектів до Верховної Ради задля внесення змін до деяких законодавчих актів України, що стосуються впровадження цього Кодексу. Строк проведення установчого з'їзду арбітражних керуючих становить 1 місяць з дати набуття чинності цим Кодексом.

ii. Загальні коментарі іноземних експертів

Ч. 1 містить лише положення про набуття чинності, а тому не підлягає подальшому аналізу.

У ч. 2 передбачені суттєві зміни до інших законодавчих актів. Зокрема втрачає чинність старе законодавство з процедур банкрутства.

Ч. 2 і п. 1–3 є особливо важливими з огляду на правову реальність у частині перехідних положень, оскільки в них зазначається, що інші закони втрачають чинність з моменту/до набуття чинності КУзПБ. Це стосувалося, зокрема, попередніх законів щодо врегулювання неплатоспроможності. Цими законами також були скасовані вимоги щодо попереднього ліцензування керуючих у справах про неплатоспроможність. Проте, без цих вимог наявні ліцензії не є такими, що видані на підставі чинного нормативно-правового акту, а тому вважаються фактично недійсними. Новий порядок ліцензування став можливим лише відповідно до положень нового КУзПБ.

Це саме стосується проваджень у справах про неплатоспроможність. За відсутності чинного перехідного правового положення продовження їх існування також є проблематичним. Старі положення були однозначно скасовані.

Це з усіх боків створює юридично нестійку ситуацію. Отже, необхідно забезпечити можливість відповідної узгодженості лі-

цензій та процедур з новим законом. Рішення, яке пропонується, відповідає реальним діям, але не є виправданим з юридичної точки зору: попередні процедури та ліцензії будуть вважатися дійсними на основі старого закону, який таким чином буде застосовуватися надалі (раніше за рахунок реальних дій судової влади/міністерств), а потім впродовж перехідного періоду будуть змінені на ліцензії відповідно до вимог нового закону. Подібну процедуру нині можна спостерігати в судових провадженнях, де застосовується велика кількість неоднорідних правових положень. Відповідним чином законодавець і тут також повинен визначити чіткі керівні принципи.

На нашу думку, з догматичної точки зору більше неможливо допускати застосування старого закону. Навпаки, старому закону необхідно знову надати чинності, щоб забезпечити узгоджене припинення дії попереднього порядку. Задля цього ми пропонуємо своєрідну «машину часу»: ми вважаємо, що усі провадження, відкриті до 23:59 20 жовтня 2019 року повертаються до стадії, на якій вони були станом на 23:59 20 жовтня 2019 року, і регулюємо, що відбувається з проміжними змінами до дати X (дата внесення змін до закону + 10 днів). Нам необхідно буде уважніше проаналізувати, чи ми узгодили всі моменти або чи все ще доведеться регулювати додаткові аспекти.

Для нас також важливо врегулювати питання відповідальності у цьому контексті: з одного боку, арбітражний керуючий може нести відповідальність, тому що він зменшив ліквідаційну масу всупереч вимогам (навіть за рахунок своєї бездіяльності). З іншого боку, держава або суди/судді також можуть бути відповідальними, оскільки вони спричинили збитки. У Німеччині є поняття відповідальності держави за такі збитки — ми намагалися також використати його; але ми не знаємо, чи передбачено це українським (конституційним) законодавством.

У ч. 3 зазначаються лише зміни до інших законів. Висновки щодо наслідків таких змін повинні бути надані місцевими колегами.

У ч. 4 зазначається порядок переходу від попередніх процедур до нового закону. Це положення є досить важким і незручним у зв'язку з великою кількістю змін обставин і змісту КУзПБ порівняно з попереднім законом. У результаті, багато проваджень починають регулюватися новими законами без дотримання стадій проваджень у справі про неплатоспроможність, які логічно доповнюють одна одну в цьому законі. Це ще більше ускладнює здійснення проваджень і робить їх дуже заплутаними для кредиторів. Тут також було б краще, якби попередні провадження були здійснені до кінця відповідно до вимог старого закону. Таке рішення було прийняте в Німеччині, коли у 1999 році набув чинності Кодекс про неплатоспроможність, і навіть сьогодні є ще кілька незавершених проваджень, які здійснюються відповідно до вимог попереднього законодавства. Однак перехід був би неможливий, якби зміни, що відбулися, стосувалися лише груп кредиторів та черговості задоволення їх вимог.

У ч. 5 зазначаються особливі положення щодо кредитів в іноземній валюті. В Україні вже досить давно існує практика фінансування нерухомості в євро або в доларах. У зв'язку з суттєвою різницею між курсом обміну валют на момент укладання кредитного договору та поточним курсом, ці особливі положення є необхідними, щоб захистити клієнтів, а також банки, які досі у своїх бухгалтерських звітах відображають таку заборгованість як непогашену або безнадійну. Саме місцеві колеги можуть вирішити, чи це дало можливість забезпечити баланс інтересів усіх залучених сторін. Зміни були внесені відповідно до Закону № 3640 від 16 липня 2020 року. Особливі положення залишаються чинними до 1 січня 2022 року.

Ч. 6 — це звернення до Парламенту. Наскільки ми розуміємо, ці завдання ще не були виконані.

У ч. 7 зазначаються особливості проведення установчого з'їзду саморегулювних організацій. Він відбувся 20 листопада 2019 року, а тому це положення, з огляду на його зміст, вже застаріло.

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

6. РЕЗУЛЬТАТИ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ, ПРОВЕДЕНОГО У ВЕРЕСНІ 2019 РОКУ

а. Результати та зауваження

Під час засідання Експертної групи (IRWG), присвяченого питанню здійснення проваджень у справах про банкрутство, учасники надали коментарі щодо Кодексу України з процедур банкрутства і можливих практичних питань, про які необхідно пам'ятати (див. нижче пункт III). Результати можна узагальнити за п'ятьма пріоритетними напрямками:

1. Необхідно надати чітко та однозначне визначення поняттям.
2. Недоліки регулювання професійної діяльності.
3. Саморегулівні організації — гарна ідея, але не повністю реалізована.
4. Регулювання у справах про банкрутство, пов'язаних з міжнародною процедурою банкрутства, повинно відповідати нормам і передовим практикам ЄС та держав-членів.

5. Можна удосконалити класифікацію в межах правової системи.

і. Чіткі та однозначні визначення

У будь-якому законі важливо, щоб поняття були чітко визначені. Неприятливою є ситуація, якщо одне і те саме поняття використовується в одному або більше законах у різних значеннях.

У подальших коментарях колег з різних регіонів наводиться багато прикладів щодо того, коли і де поняття не мають визначення/чіткого визначення або навіть використовуються у різних значеннях в одному законі.

Наприклад, поняття «боржник» (№ 3 у таблиці, що долучається): у новому КУзПБ використовується по-різному для різних осіб. Це пов'язане з тим, що вимоги, зокрема щодо відкриття провадження у справі про неплато-

спроможність, різні для юридичних і фізичних осіб.

У німецькому законодавстві такі відмінності свідомо обмежені, щоб з контексту було зрозуміло, чи така особа повинна бути фізичною або юридичною особою. Однак в українському законі, де ціла книга присвячена неплатоспроможності фізичних осіб, є ряд відмінних положень. Такі відмінності вже чинять перешкоди для усіх залучених сторін правильно аргументувати свої рішення.

Те ж саме стосується понять «погашення вимог кредиторів» (№4 у таблиці) або «борг» (№6 у таблиці) — ці поняття також є надзвичайно важливими для розуміння та застосування закону.

ii. Недоліки регулювання професійної діяльності

Ми задоволені положенням про здійснення нагляду з боку арбітражних керуючих. На відміну від інших країн, професійний нагляд — це суттєве покращення. Однак це також обмежує хід здійснення проваджень: у разі продовження діяльності або ліквідації компанії зазвичай виникає актуальне питання — завтра вартість земельної ділянки може бути іншою, ніж сьогодні, і перспективи діяльності виробничих підприємств можуть бути іншими через кілька місяців в умовах мінливої локальної та міжнародної економіки. Обов'язковий продаж активів впродовж 170 днів суттєво не змінює цей результат. Політичний вплив також відіграє важливу роль. Отже, арбітражних керуючих змушують діяти швидко, щоб отримати найкращі результати для кредиторів. Одне з найважливіших завдань для арбітражного керуючого полягає у виконанні поставленої задачі з дотриманням усіх вимог.

Ще одним завданням, передбаченим новим КУзПБ, є те, що арбітражний керуючий повинен обґрунтувати свої рішення не лише перед кредиторами і судом, але й перед наглядовими органами. Поки кредитори зацікавлені

лише в найкращій можливій реалізації, судам самим зазвичай бракує досвіду управління, наглядові органи ж зацікавлені в інших аспектах. У найгіршому разі наглядовий орган хотів би здійснити провадження у справі про неплатоспроможність абсолютно іншим способом і, відповідно, отримати інші результати.

Зазвичай після завершення ніхто не вирішує, який спосіб управління міг бути кращим, навіть наглядовий орган. Для третьої особи залишається незрозумілим, якою інформацією володів арбітражний керуючий на момент його/її рішення. Тому вимоги щодо виїзних перевірок потрібно критично оцінити.

Проте, ці вимоги стають дуже важливими, тому що кожен (!) може критикувати рішення арбітражного керуючого; принаймні, обмеження для сторін, які беруть участь у провадженні — кредитор, боржник або суд, — було б значним кроком на шляху до цільового контролю. Усе решта сприяє зловживанням.

iii. Саморегулівні організації — гарна ідея, але не повністю реалізована

Що стосується саморегулівної організації, то законодавець наводить обширне і не дуже конкретне розуміння. Отже, зацікавленим сторонам важко визначити, за яких умов контроль передається саморегулівній організації і в якому обсязі.

Низка питань щодо створення організації не регулюються новим КУзПБ, починаючи з організаційно-правової форми (асоціація, громадське об'єднання, товариство з обмеженою відповідальністю). Далі наводяться нечіткі положення щодо вимог до статутів та процедурних вимог і нічого не йдеться про контроль арбітражних керуючих.

Важко створити успішну організацію, яка може і буде виконувати завдання законодавця. У такому разі доречніше було б застосувати багаторівневий підхід до асоціації арбітражних керу-

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

ючих, а не передавати повноваження щодо роз'яснення Міністерству юстиції.

iv. Регулювання у справах про банкрутство, пов'язаних з міжнародною процедурою банкрутства, повинно відповідати нормам і передовим практикам ЄС та держав-членів

Положення щодо міжнародного законодавства про неплатоспроможність варті похвали. Важливо, щоб ці положення працювали. Однак шкода, що такі положення не передбачені Регламентом про провадження у справах про неплатоспроможність²⁵ або, принаймні, іншими міжнародними вимогами. Відсутність такої кореляції перешкоджає Україні стати міжнародно визнаним суб'єктом для здійснення проваджень у справі про банкрутство підприємств. На сьогоднішній день сталість положень та гнучкість законодавства про неплатоспроможність є суттєвими конкурентними перевагами у справах, пов'язаних з міжнародними провадженнями у справах про банкрутство. Наразі багато компаній досі звертаються до Великобританії для реструктуризації та реорганізації в межах ЄС. Хоча очікувалось, що такої можливості вже не буде після 31 жовтня 2019 року у зв'язку з Брексітом, попит зберігається. Звичайно, це було б суттєвою перевагою, якби асоційована країна, така як Україна, могла позиціонувати себе як новий конкурент. Однак для цього провадження у справах про неплатоспроможність мають бути простими і швидкими, що також дало б можливість зосередитися на окремих групах кредиторів (наприклад, фінансові кредитори або працівники). Створення окремого закону про проваджен-

ня у справах, пов'язаних з іноземною процедурою банкрутства, є великою перешкодою для конкуренції.

v. Удосконалення класифікації в межах правової системи

Одна з особливих задач будь-якого нового закону про неплатоспроможність — пов'язати його з правовою системою. Жоден з законів так не пов'язаний з іншими темами, як закон про неплатоспроможність. Компанія може функціонувати у будь-якій галузі, а тому кожна особлива характеристика або положення, характерне такому сектору, стають важливими у провадженнях у справах про неплатоспроможність. Бажано було б пов'язати між собою всі ці вимоги якомога швидше, але з практичного досвіду можна сказати, що це неможливо.

Існують важливі зв'язки з цивільним законодавством, господарським законодавством, що регулює діяльність суб'єктів господарської діяльності, податковим та кримінальним законодавством, а також антимонопольним законодавством і законодавством про надання державної допомоги, законодавством про працю, санкції, зброю, а також митним законодавством. Узгодженість з особливостями діяльності фермерських господарств в Україні є неабияк важливим фактором — перші кроки на шляху до цього вже передбачені у новому КУзПБ.

Але здається, що попереду ще багато роботи: наприклад, законодавство з процедур банкрутства і кримінальне законодавство дають визначення поняття «банкрутство» по-різному, роль інших осіб у провадженнях у справах про неплатоспроможність (особи, відповідальні за забезпечення

примусового виконання) чітко не визначена, практичне застосування податкового законодавства так само незрозуміле, як і питання надійності, наприклад, щодо фармацевтичних компаній або будівельних компаній. Багато з цих питань, звісно, будуть вирішені та узгоджені з часом, але це також передбачає, що суди визнають такі проблеми і вирішують труднощі практичним шляхом. Однак це є додатковим тягарем для проваджень у справах про неплатоспроможність впродовж перших кількох років, тобто допоки не буде напрацьована відповідна судова практика.

Проте, інший ризик полягає в тому, яким чином суди і органи виконавчої влади будуть вирішувати ці неоднозначні моменти. У Німеччині лише суди можуть тлумачити закони і на практиці рішення щодо відхилення від норм не приймаються легко. Однак в Україні дискреційні повноваження адміністративних органів — цього разу Міністерства юстиції — дуже масштабні. Це призведе до значних труднощів при застосуванні на практиці, оскільки арбітражний керуючий повинен боятися відповідальності перед кредиторами, а також наслідків негативних оцінок з боку судового органу. Таку неоднозначність необхідно негайно виправити. У новому КУзПБ відповіді немає.

Одна з можливостей полягає в тому, що неоднозначність у судовій практиці не повинна шкодити арбітражному керуючому і що рішення найвищого рівня повинні виконуватися лише після їх оприлюднення.

vi. Особливі території в Україні

Абсолютною особливістю України є її територіальне становище. Звичайно, новий закон буде діяти на всій території України. Однак на деяких її територіях буде важко забезпечувати його виконання. Наразі досі тривають провадження у справах про неплатоспроможність, що стосуються цих регіонів, які тепер не-

обхідно здійснювати відповідно до вимог нового закону. Також застосовуються нові строки. Вже очевидно, що арбітражні керуючі не можуть дотримуватися вимог щодо здійснення проваджень у цих регіонах. Однак законодавством не передбачаються жодні послаблення, тому перед арбітражними керуючими постають численні ризики.

Також це відобразилося на провадженнях у справах про неплатоспроможність, відкритих в інших регіонах: немає положень щодо того, що робити з активами в цих регіонах — важко здійснити продаж і передати право власності впродовж встановлених законом строків.

Жодне міжнародне законодавство не допоможе у таких випадках — принаймні у найближчий час. А тому необхідно буде знайти спеціальні положення про здійснення проваджень у справах про неплатоспроможність, що стосуються таких регіонів. Одна з можливостей — купівля цих активів органами влади за справедливою вартістю, щоб забезпечити можливість здійснення проваджень у справах про неплатоспроможність, інша — застосування холдингової компанії, яка буде у власності відповідного регіону. У будь-якому разі пошук таких творчих положень є важливим фактором.

vii. Висновки

Новий КУзПБ, звісно, є великим кроком для України, незважаючи на проблемні моменти, зазначені вище. Для того щоб вирішити всі ці проблемні моменти, в найближчі роки необхідно буде провести його поступову адаптацію і привести його у відповідність з європейськими вимогами. Більш-менш повна зміна системи — як це відбулося цього разу — призведе до ще більшої неоднозначності в розумінні усіх зацікавлених осіб. Оскільки результат дії цього закону стає зрозумілим лише з часом, українському законодавцю варто було б виправити найгрібші помилки

1. Огляд усіх результатів та загальних коментарів

2. Історичний підхід

3. Чому ми порівнюємо і як ми порівнюємо

4. Структура документа

5. Детальне обговорення нового закону

6. Результати попереднього аналізу, проведеного у вересні 2019 року

7. Поправки та доповнення до закону (пропозиції)

8. Додаток: мораторії на банкрутство та виконання судових рішень

25 – Регламент (ЄС) 2015/848 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про провадження у справах про неплатоспроможність, Офіційний вісник Європейського Союзу, Розділ «Право», с.19–72, 05.06.2015.

та оптимізувати взаємозв'язки якомога швидше. Рекомендується впродовж наступних п'яти років внести зміни до нового КУзПБ на основі спільних рекомендацій практиків (тобто суддів, керуючих у справах про неплатоспроможність, державних обвинувачів, представників боржника і представників кредитора).

Рекомендується принаймні раз на рік і в кількох регіонах забезпечувати проведення такої координаційної роботи з практичною діяльністю, як зараз це робить

Експертна група. Це посилює процес обміну досвідом і допомагає досягнути розуміння точки зору кожного за допомогою спільних обговорень.

б. Пропозиції та коментарі Експертної групи щодо нового закону

До цього звіту долучаються детальні результати дводенного семінару, що проводився у Хар-

кові для суддів, арбітражних керуючих і юристів. Звісно, не всі питання, які там обговорювалися, розглядаються у цьому звіті. Однак це не означає, що на деяких моментах акцентується увага, а інші — недооцінюються. Вони всі будуть продовжувати відігравати свою роль при детальному аналізі нового КУзПБ.

Таблиця складається з чотирьох колонок, зміст кожної з яких є таким:

- Колонка 1: Порядковий

номер

- Колонка 2: Питання/проблема/недолік => де знайти проблему в новому КУзПБ

- Колонка 3: Рішення (причина) => чому виникла проблема і як її вирішити

- Колонка 4: Пропозиція щодо внесення змін

- Колонка 5: Коментар

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
1	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Визначення поняття «боржник»	Поняття «боржник» звужене виключно до юридичної особи. Не вказується про неплатоспроможність самозайнятої особи.	Боржник — це юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа — підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав, за винятком юридичних осіб публічного права. У Кодексі необхідно передбачити процедуру врегулювання неплатоспроможності для самозайнятих осіб.	
2	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Визначення поняття «грошове зобов'язання»	Технічно провадження у справі про банкрутство можна відкрити у разі, коли юридична особа має борг на будь-яку грошову суму.	Визначення необхідно доповнити так: при поданні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство розмір грошових зобов'язань визначається на день подання до господарського суду такої заяви і повинен становити не менше 100 прожиткових мінімумів.	
3	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Визначення поняття «боржник — юридична особа» і «боржник — фізична особа»	Нелогічне визначення поняття «боржник», оскільки умови відкриття провадження у справі про банкрутство для юридичних осіб і для фізичних осіб різні.		
4	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Визначення поняття «погашення вимог кредиторів»: погашені вимоги кредиторів — задоволені вимоги кредиторів, а також зобов'язання, щодо яких досягнуто згоди про припинення, у тому числі заміну або припинення зобов'язання в інший спосіб	Визначення поняття нечітке.	Погашені вимоги кредиторів — задоволені вимоги кредиторів, а також зобов'язання, щодо яких досягнуто згоди про припинення, у тому числі заміну або припинення зобов'язання в інший спосіб, або вимоги, які вважаються погашеними відповідно до положень цього Кодексу.	
5	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Відсутнє визначення поняття «принцип взаємності»	На думку науковців, відсутність такого визначення ускладнює роботу суду у справах про трансграничне банкрутство.	Доповнити цю статтю визначенням поняття «принцип взаємності»: суд застосовує законодавство іншої держави в справах про банкрутство, незважаючи на те, чи така держава застосовує українське законодавство у відповідних справах, окрім випадків, коли законодавство іншої держави повинно застосовуватися взаємно на підставі закону України або міжнародної угоди, в якій Україна є стороною. Якщо застосування законодавства іноземної держави ґрунтується на взаємності, воно буде вважатися таким, що існує, якщо не доведено інше.	
6	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Визначення поняття «борг»	До визначення поняття «борг» застосовується непослідовний підхід.	Борг — це прострочене грошове зобов'язання.	

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
7	Книга 1 Розділ 1 Стаття 1 Поняття «сторони у справі про банкрутство»	У понятті не зазначені всі суб'єкти, що беруть участь у провадженні у справі про банкрутство.		
8	Книга 1 Розділ 1 Стаття 2 Дія законодавства про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом не поширюється на банки, які виведені з ринку або ліквідовані відповідно до законів України «Про банки і банківську діяльність» та «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»	Застосування спеціалізованого законодавства не розповсюджується на процедуру ліквідації банківських установ.		Додати до Кодексу ще один розділ, забезпечивши його застосування для процедур банкрутства банків.
9	Книга 1 Розділ 1 Стаття 7 частина 2 Господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи вирішує всі майнові спори	Учасники помітили, що не зазначається різновид судового рішення у таких справах. Наприклад, при слуханні справи про поновлення на роботі службової особи в межах провадження у справі про банкрутство суд приймає рішення у формі рішення, постанови...?		Пропонується оформлювати його у формі рішення.
10	Книга 1 Розділ 1 Стаття 8 частина 3 Зазначається, що провадження відкривається за заявою боржника також у разі загрози його неплатоспроможності	Відсутнє визначення поняття «загроза неплатоспроможності». Це оціночне судження.		Необхідно визначити критерії цього поняття.
11	Книга 2 Розділ 1 Стаття 10 частина 2 Арбітражний керуючий прирівнюється до службової особи підприємства-боржника	У такому разі арбітражний керуючий несе додаткову відповідальність як службова особа (спеціальний представник, який несе відповідальність за ст. 364–370 Кримінального кодексу). Це додаткова кримінальна відповідальність.		Пропонується вилучити.
12	Книга 2 Розділ 1 Стаття 13 Додаткові гарантії для арбітражних керуючих	Не передбачається відповідальність за невиконання законних вимог арбітражного керуючого.		Додати частину 4: за невиконання законних вимог арбітражного керуючого передбачається відповідальність згідно з чинним законодавством.
13	Книга 2 Розділ 1 Стаття 19 частина 3 Дисциплінарним проступком є невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків	Немає механізму притягнення до відповідальності.		Частина 3 Дисциплінарним проступком є визнане у судовому порядку невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків.

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
14	Книга 2 Розділ 1 Стаття 20 частина 2 Підстави для повторного контролю за діяльністю арбітражних керуючих Поточна редакція: Попередні періоди, що перевірялися раніше, не можуть бути предметом наступних перевірок, крім перевірки за зверненням фізичної чи юридичної особи	Будь-хто може подати скаргу на дії арбітражного керуючого і буде проведена повторна перевірка.		Попередні періоди, що перевірялися раніше, не можуть бути предметом наступних перевірок, крім перевірки за зверненням учасників провадження у справі про банкрутство.
15/1	Книга 2 Розділ 1 Стаття 20 частина 3 Позапланові виїзні та невиїзні перевірки проводяться за зверненнями фізичних чи юридичних осіб, якщо з таких звернень випливає необхідність здійснення додаткового контролю з боку державного органу з питань банкрутства. Для проведення невиїзної перевірки державний орган з питань банкрутства надсилає арбітражному керуючому письмовий запит у межах предмета звернення. Арбітражний керуючий надсилає державному органу з питань банкрутства вмотивовану відповідь та копії відповідних документів.	Будь-хто може подати скаргу на дії арбітражного керуючого і буде проведена повторна перевірка.		За зверненням учасників провадження у справі про банкрутство.
15/2	Книга 2 Розділ 1 Стаття 20 частина 4 Передбачає залучення найбільш досвідчених і висококваліфікованих арбітражних керуючих до участі в перевірках	Відсутні критерії, за допомогою яких можна визначити, чи є арбітражний керуючий досвідченим і висококваліфікованим.		У перевірках беруть участь представники державного органу з питань банкрутства та його територіальних органів з можливістю залучення регулюючої організації арбітражних керуючих у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства.
16	Книга 2 Розділ 1 Стаття 21 Частина необхідно додати	Доречно вказати про право арбітражного керуючого на оскарження в суді.		Додати частину 6: Рішення про застосування дисциплінарного стягнення може бути оскаржене в суді.
17	Книга 2 Розділ 1 Стаття 26 Додати ще одну підставу припинення діяльності арбітражного керуючого	З урахуванням ситуації на Сході України.		Підставою для припинення діяльності арбітражного керуючого є: 8) Арбітражний керуючий визнаний безвісно відсутнім або померлим.
18	Книга 2 Розділ 1 Стаття 26 Однією з підстав для припинення діяльності арбітражного керуючого є: набрання законної сили обвинувальним вироком щодо арбітражного керуючого	Обвинувачення арбітражного керуючого у вчиненні будь-якого злочину є підставою для припинення його діяльності. В інших професіях, наприклад, нотаріус, приватний виконавець, позбавлення особливого статусу можливе лише за умисний злочин.		Підставою для припинення діяльності арбітражного керуючого є: 3) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо арбітражного керуючого, який вчинив умисний злочин.

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
19	Книга 2 Розділ 1 Стаття 27 частина 4 Рішення державного органу з питань банкрутства про позбавлення права на ведення діяльності арбітражного керуючого може бути оскаржено арбітражним керуючим до суду. Оскарження рішення не зупиняє його дію.	Недосконалий і складний процес судового розгляду може призвести до довготривалого позбавлення права на ведення діяльності арбітражного керуючого.	Рішення державного органу з питань банкрутства про позбавлення права на ведення діяльності арбітражного керуючого може бути оскаржено арбітражним керуючим до суду. Оскарження рішення зупиняє його дію.	
20	Книга 3 Розділ 1 Стаття 34 частина 3 Заява кредитора, крім відомостей, передбачених частиною першою цієї статті, повинна містити відомості про розмір вимог кредитора до боржника із зазначенням окремо розміру неустойки (штрафу, пені), яка підлягає сплаті.	Обсяг інформації, яка повинна міститися в заяві, щоб розпочати провадження у справі про банкрутство, не є вичерпним.	Заява кредитора, крім відомостей, передбачених частиною першою цієї статті, повинна містити відомості про розмір вимог кредитора до боржника із зазначенням окремо розміру неустойки (штрафу, пені), яка підлягає сплаті, з відповідним розрахунком розміру таких вимог.	Без такого розрахунку неможливо перевірити порядок нарахування штрафу або пені, за який період вони нараховані, яка ставка застосовується і т.д.
21	Книга 3 Розділ 1 Стаття 37 частина 4 абзац 7 ...і суми неустойки (штрафу, пені, окремо)	Боржник може взяти на себе зобов'язання, яких не існує.	Вилучити.	Нарахування штрафу і пені — це право кредитора, яке він може не використовувати, ось чому ці суми можуть не існувати. Крім того, в бухгалтерському обліку боржника відображається лише заборгованість за основними зобов'язаннями; штрафи і пеня не відображаються. У разі подачі заяви із зазначенням розміру штрафних санкцій, боржник штучно збільшує суму своїх прострочених грошових зобов'язань. Крім того, для сплати штрафних санкцій не передбачається крайній строк, вони сплачуються на вимогу кредитора. Якщо такої вимоги немає, то простроченого зобов'язання теж немає.

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
22	Книга 3 Розділ 1 Стаття 35 частина 3 Ухвала про прийняття заяви про відкриття провадження у справі надсилається сторонам та до органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю, у якого перебуває виконавче провадження на виконанні, державному реєстратору за місцезнаходженням (місцем проживання) боржника, до органу, уповноваженого управляти державним майном боржника, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків, арбітражним керуючим, визначеним шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України	Неможливо повідомити осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях України.		
23	Книга 3 Розділ 1 Стаття 39 частина 9 Задля виявлення кредиторів та осіб, які виявили бажання взяти участь у санації боржника, на офіційному веб-порталі судової влади України не пізніше наступного дня з дня постановлення ухвали суду оприлюднюється повідомлення про відкриття провадження у справі боржника (офіційне оприлюднення). Доступ до інформації про провадження у справах, розміщеної на офіційному веб-порталі судової влади України, є вільним та безоплатним.	Проблема доступу до проваджень у справах про банкрутство для кредиторів, які перебувають на тимчасово окупованих територіях України.		
24	Книга 3 Розділ 1 Стаття 39 частина 15 Ухвала про відкриття провадження у справі про банкрутство не пізніше трьох днів з дня її постановлення надсилається боржнику, кредитору (кредиторам) та іншим особам, які беруть участь або мають взяти участь у цій справі...	Неможливо надіслати повідомлення особам, які перебувають на тимчасово окупованих територіях України.		
25	Книга 3 Розділ 1 Стаття 40 частина 1 Господарський суд має право за клопотанням сторін або учасників справи чи за своєю ініціативою вжити заходів до забезпечення вимог кредиторів	Як можна зберегти майно боржника на тимчасово окупованих територіях України?		

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
26	Книга 3 Розділ 1 Стаття 40 частина 3 3 дня постановлення господарським судом ухвали про припинення повноважень керівника або органу управління боржника відповідні посадові особи боржника, повноваження яких припинені ухвалою господарського суду, зобов'язані протягом трьох днів передати розпоряднику майна, а розпорядник майна — прийняти бухгалтерську та іншу документацію боржника, його печатки і штампи, матеріальні та інші цінності	Неможливо передати зазначену документацію з тимчасово окупованих територій України.		
27	Книга 3 Розділ 1 Стаття 42 частина 1 абзац 2 ...боржник виконав майнові зобов'язання раніше встановленого строку	Добровільне дострокове виконання зобов'язань є одним із пріоритетів у відносинах між суб'єктами господарювання. Законність такого виконання не повинна залежати від імовірності банкрутства контрагента, особливо впродовж періоду до 3 років.	Пропонується вилучити.	Ця вимога обмежує позитивну поведінку контрагента, спрямовану на дострокове виконання зобов'язань, тому що він остерігатиметься, що така повністю законна угода буде визнана недійсною через три роки. Крім того, договір вважається недійсним з моменту його підписання і якщо провадження у справі про банкрутство відкривається через три роки, що дає підстави для визнання договору недійсним, то таке положення суперечить нормам Цивільного кодексу України щодо моменту визнання правочину недійсним.
28	Книга 3 Розділ 1 Стаття 42 частина 4 За результатами розгляду заяви арбітражного керуючого або кредитора про визнання недійсним правочину боржника господарський суд постановляє ухвалу	Суд виносить рішення про визнання договору недійсним у позовному провадженні. Тепер виникає питання кореляції процедурних документів у різних судових процедурах.	Пропонується ухвалювати такі судові документи у формі рішення.	

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
29	Книга 3 Розділ 1 Стаття 44 частина 3 Не пізніше двох місяців з дня відкриття провадження у справі про банкрутство провести інвентаризацію майна боржника та визначити його вартість	Неможливо провести інвентаризацію майна боржника на тимчасово окупованих територіях України.		
30	Книга 3 Розділ 1 Стаття 45 частина 3 Конкурсні кредитори за вимогами, що виникли до дня відкриття провадження у справі про банкрутство, зобов'язані подати до господарського суду письмові заяви з вимогами до боржника, а також документи, що їх підтверджують, протягом 30 днів з дня офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство	Неможливо забезпечити реалізацію прав кредиторів, які перебувають на тимчасово окупованих територіях України.		
31	Книга 3 Розділ 1 Стаття 45 частина 3 абзац 5 Розмір вимог кредитора до боржника з окремим зазначенням суми неустойки (штрафу, пені)		Розмір вимог кредитора до боржника з окремим зазначенням суми неустойки (штрафу, пені) і їх відповідним розрахунком.	Без відповідного розрахунку неможливо перевірити нарахування штрафу або пені, за який період вони нараховуються, за якою ставкою і т.д., а тому неможливо перевірити підстави і правильність вимог.
32	Книга 3 Розділ 1 Стаття 45 частина 8 абзац 3 До визнання боржника банкрутом спори боржника з кредиторами, які мають поточні вимоги до боржника, вирішуються в межах справи про банкрутство шляхом їх розгляду у позовному провадженні господарським судом	Яким чином підводиться підсумок у позовному провадженні у справі про банкрутство? Рішення, ухвала або постанова.	Додати... у формі рішення.	Якщо вимоги розглядаються в межах позовного провадження, то результатом розгляду по суті має бути винесення рішення, передбачене Господарським процесуальним кодексом України.
33	Книга 3 Розділ 2 Стаття 43 частина 1 У разі вибуття чи заміни кредитора у справі про банкрутство господарський суд за заявою правонаступника або іншого учасника (учасників) справи здійснює заміну такої сторони її правонаступником на будь-якій стадії провадження у справі	Чи передбачає заміна сторони її правонаступником внесення змін до реєстру вимог кредиторів? Не зазначено.	Додати наступне положення до статті 43: у разі заміни сторони її правонаступником арбітражний керуючий вносить відповідні зміни до реєстру вимог кредиторів впродовж 5 днів з моменту отримання постанови суду.	У зв'язку з відсутністю відповідного регулювання виникнуть проблеми з подальшою легалізацією правонаступника у справі про банкрутство, а тому доцільно було б передбачити, що арбітражний керуючий зобов'язаний внести відповідні зміни до реєстру.

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
34	Книга 3 Розділ 3 Стаття 50 частина 4 Арешт на майно боржника та інші обмеження дій боржника щодо розпорядження його майном можуть бути накладені лише в межах процедури санації, за умови що вони не перешкоджають виконанню плану санації та не суперечать інтересам конкурсних кредиторів. Не допускається арешт грошових коштів, що перебувають на банківських рахунках умовного зберігання (ескроу), відкритих боржником у встановленому законодавством порядку	Відсутнє тлумачення поняття «ескроу».		
35	Книга 3 Розділ 3 Стаття 50 частина 11 Процедура санації боржника припиняється достроково в разі невиконання умов плану санації та/або в разі невиконання поточних зобов'язань боржника, у зв'язку з чим господарський суд визнає боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру	Розмір поточних зобов'язань боржника не зазначений задля дострокового припинення санації.	Розмір поточних зобов'язань боржника не зазначений задля дострокового припинення санації.	
36	Книга 3 Розділ 3 Стаття 51 частина 1 У плані санації обов'язково зазначається розмір вимог кожного класу кредиторів, які були б задоволені у разі введення процедури ліквідації боржника	Пропонуємо внести зміни у цій частині.	У плані санації обов'язково зазначається розмір вимог кожного класу кредиторів.	
37	Книга 3 Розділ 3 Стаття 52 частина 6 План санації та протоколи голосування кожного класу кредиторів подаються розпорядником майна до господарського суду протягом одного робочого дня після проведення голосування	Технічно неможливо забезпечити виконання цього положення.	План санації та протоколи голосування кожного класу кредиторів подаються керуючим санацією до господарського суду протягом п'яти робочих днів після проведення голосування.	
38	Книга 3 Розділ 3 Стаття 55 частина 2 Розмір статутного капіталу створеного господарського товариства визначається як різниця між вартістю майна, яке передається такому товариству, та розміром вимог поточних кредиторів	Нічого не вказано про незабезпечених кредиторів.	Розмір статутного капіталу створеного господарського товариства визначається як різниця між вартістю майна, яке передається такому товариству, та розміром вимог поточних і незабезпечених кредиторів.	
39	Книга 3 Розділ 4 Стаття 58 абзац 2 У випадках, передбачених цим Кодексом, господарський суд у судовому засіданні за участю сторін ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру. Суд визначає строк, протягом якого ліквідатор зобов'язаний здійснити ліквідацію боржника. Цей строк не може перевищувати 12 місяців.	Неможливо провести ліквідаційну процедуру впродовж 12 місяців для підприємств, розташованих на тимчасово окупованих територіях України.		

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
40	Книга 3 Розділ 8 увесь розділ	Увесь розділ повністю не відповідає положенням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, міжнародним угодам, Директивам ЄС. Україна не ратифікувала спеціальні міжнародні угоди з процедур банкрутства.	Необхідно привести положення цього розділу відповідно до Директиви ЄС 2001/17/ЄС, Директиви 80/987, Європейської конвенції про деякі міжнародні аспекти банкрутства, Типового закону ЮНСІТРАЛ про транскордонну неплатоспроможність.	
41	Книга 3 Розділ 8 Стаття 97 частина 2 абзац 5 Положення цього розділу не застосовуються до процедур банкрутства банків та інших фінансових установ	Необхідно вилучити це положення з урахуванням того факту, що таке положення неможливо застосувати до процедур банкрутства банків та фінансових установ.	Ми вилучаємо це положення.	У чинному Кодексі поняття «банки» і «фінансові установи» вживаються у значеннях, передбачених Законом України «Про банки і банківську діяльність», впроваджених відповідно до процедури, прийнятої в Україні; нераціонально обмежувати дію міжнародної угоди та процедури створення банків і фінансових установ з іноземним капіталом.
42	Книга 4 Стаття 99 частина 1	Не вказано перелік документів, якими арбітражний керуючий підтверджує свої повноваження.	Ми пропонуємо доповнити: керуючий іноземною процедурою банкрутства має підтвердити свої повноваження засвідченою копією рішення іноземного суду про своє призначення на посаду керуючого іноземною процедурою банкрутства.	
43	Книга 4 Стаття 99 частина 2	Відповідні міжнародні договори не ратифіковані.	Необхідно додати перелік повноважень керуючого іноземною процедурою банкрутства.	
44	Книга 4 Стаття 100	Відсутнє уточнення щодо юрисдикції у разі публічного провадження у справі про банкрутство.	Додати таку частину: керуючий іноземною процедурою банкрутства може подати заяву до господарського суду України за місцезнаходженням майна боржника, якщо не здійснюється публічне провадження у справі про банкрутство.	
45	Книга 4 Стаття 99 частина 3 абзац 2	Кодекс не регулює порядок притягнення до відповідальності керуючого іноземною процедурою банкрутства.	Необхідно встановити межі можливої відповідальності з урахуванням вимог міжнародних договорів та передбачити їх у Кодексі.	
46	Книга 4 Розділ 2 Стаття 121 частина 2 абзац 5	Законодавець не уточнює річну відсоткову ставку.	Не застосовуються індекс інфляції та річна відсоткова ставка відповідно до статті 625 Цивільного кодексу України за весь час прострочення виконання грошових зобов'язань боржника.	

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
47	Книга 4 Стаття 115 частина 1	Частково ця стаття не відповідає положенням статті 8 цього Кодексу. У кредитора має бути можливість подати заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.	Внести зміни до частини 2 статті 115: провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи або фізичної особи — підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника і кредитора .	
48	Книга 4 Стаття 115	Додати частину про заяву кредитора.	Боржник має право звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність за наявності підстав, передбачених частиною 2 цієї статті.	
49	Книга 4 Стаття 116 частина 1	Додати кредитора.	Заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність подається боржником і кредитором за наявності підстав, передбачених цим Кодексом.	
50	Книга 4 Стаття 116 частина 5	Обов'язок члена сім'ї боржника подавати декларацію про майновий стан не є обов'язком боржника, санкції не застосовуються щодо майна членів сім'ї. Така вимога свідчить про відсутність захисту для сім'ї боржника. Необхідно вилучити положення, що стосується членів сім'ї.	Декларація про майновий стан подається боржником за три роки (за кожен рік окремо), що передували поданню до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Декларація повинна містити інформацію щодо майна, доходів та витрат боржника, що перевищують 30 розмірів мінімальної заробітної плати, зокрема щодо майна, яке належить боржнику на правах спільної власності.	
51	Книга 4 Стаття 119 частина 5 абзац 10	Необхідно вилучити інформацію щодо членів сім'ї.	Зобов'язання органу державної прикордонної служби надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про перетинання боржником державного кордону за останні три роки.	
52	Книга 4 Стаття 127 частина 4	Зобов'язання має бути забезпечене боржником.	Протягом дії плану реструктуризації боргів боржник повинен повідомляти кредиторів, включених до плану реструктуризації боргів, про істотні зміни у своєму майновому стані, а також про отримання позик і кредитів, зокрема про придбання товарів у кредит, повідомляти інші сторони перед укладенням таких договорів про введення щодо нього процедури реструктуризації боргів.	
53	Книга 4 Стаття 131 частина 3	Відсутнє посилання на положення Сімейного кодексу України задля забезпечення захисту членів сім'ї боржника.	3. До складу ліквідаційної маси може бути включено майно, що є часткою боржника у спільній власності. У такому разі частка боржника виділяється з спільної власності відповідно до Цивільного кодексу України та Сімейного кодексу України.	

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
54	Книга 4 Стаття 132 частина 1	Додати повноваження суду щодо вилучення майна з ліквідаційної маси.	1. Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням боржника та інших учасників провадження у справі про неплатоспроможність, а також за його власною ініціативою вилучити зі складу ліквідаційної маси майно боржника, на яке згідно із законодавством може бути звернено стягнення, але воно є необхідним для задоволення нагальних потреб боржника або членів його сім'ї.	
55	Книга 4	Доцільно було б передбачити механізм регулювання міжнародних відносин і процедуру перевірки іноземних активів фізичних осіб. На цьому етапі Книга вважається механізмом зловживання правами фізичних осіб та фізичних осіб — підприємців, у яких є борги, але немає майна в Україні, що дає їм можливість уникати погашення заборгованості.		
56	Книга 4 Розділ 5 Стаття 136	Цю статтю необхідно розширити: у ній бракує таких конкретних норм земельного та цивільного права: 1) Якщо боржником є фермерське господарство, передбачається особливий режим майнової відповідальності + усі члени фермерського господарства повинні дати згоду на подачу заяви; 2) Особливий склад ліквідаційної маси вимагає особливих умов продажу з урахуванням цільового призначення нерухомості та майнових прав; 3) Майно, яке належить керівнику і членам фермерського господарства на правах приватної власності, а також інше майно, щодо якого доведено, що воно було набуто за рахунок доходів і не становить спільну власність членів фермерського господарства, не включається до складу ліквідаційної маси. 4) Процедура призупинення діяльності фермерського господарства.		

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
57	Книга 3 Стаття 60 частина 3 У ліквідаційній процедурі господарський суд розглядає скарги на дії (бездіяльність) ліквідатора та здійснює інші повноваження, передбачені цим Кодексом	Не передбачено процедуру розгляду скарг учасників провадження у справі про банкрутство.	У ліквідаційній процедурі господарський суд розглядає скарги на дії (бездіяльність) учасників.	
58	Книга 3 Розділ 2 Стаття 45 частина 4 Вимоги кредиторів, заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання, задовольняються в порядку черговості, встановленої цим Кодексом	Пропозиція арбітражного керуючого.	Вимоги кредиторів, заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання, вважаються задоволеними.	
59	Книга 1 Розділ 1 Стаття 28 абзац 3 Комітет кредиторів має право в будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав	Пропозиція арбітражного керуючого.	Вилучити це положення.	
60	Книга 3 Стаття 60 частина 4 Заяви з вимогами поточних кредиторів розглядаються господарським судом у порядку черговості їх надходження. За результатами розгляду зазначених заяв господарський суд своєю ухвалою визнає чи відхиляє (повністю або частково) вимоги таких кредиторів		Додати таке: В ухвалі суду зазначаються підстави для включення ліквідатором цих вимог до відповідного реєстру кредиторів.	
61	Наказ Міністерства юстиції України від 15.03.2014 року № 447/5 Діяльність арбітражних керуючих регулюється надмірно. Деякі вимоги вже застаріли. Позапланова перевірка як інструмент тиску на арбітражного керуючого, ініційована невдоволеними кредиторами.	Змінити механізм контролю за арбітражними керуючими, передаючи повноваження від Міністерства юстиції до саморегулювальної організації. Вилучити жорсткі вимоги до посади.	Внести зміни до Наказу Міністерства юстиції України від 15.03.2014 року № 447/5 і привести його відповідно до цього контексту.	Зменшення впливу наглядових органів на діяльність арбітражних керуючих (є можливість зловживання владою з боку наглядових органів).
62	Стаття 23 частина 4 Відкликання ліцензії арбітражного керуючого	Подання дисциплінарної комісії є підставою для відкликання ліцензії арбітражного керуючого, це відбувається лише в межах судового процесу.	Додати таке формулювання до частини 4 статті 24: за рішенням суду.	
63	Стаття 22 Дисциплінарна комісія	Відповідно до Кодексу до складу дисциплінарної комісії входять 7 осіб (3 з яких призначаються Міністерством юстиції, 4 — з'їздом арбітражних керуючих).	Необхідно зменшити кількість представників Міністерства юстиції та замінити їх на представників органів правосуддя, як у ситуації з приватними виконавцями. Необхідні: 2 особи від Міністерства юстиції, 1 суддя від Верховного Суду, 2 особи від саморегулювальної організації, 2 особи від з'їзду арбітражних керуючих.	4 особи від саморегулювальної організації + 1 суддя + 2 представники Міністерства юстиції.

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
64	Стаття 2 частина 4 Згідно з Кодексом політичні партії, органи місцевого самоврядування і державні органи можуть стати банкрутами. Єдиним винятком є казенні підприємства.	Доповнити перелік.	Доповнити перелік винятків у частині 4 статті 2.	Політичним партіям дозволяється ставати банкрутами.
65	Стаття 41 частина 3 абзац 13 Перехідних положень	Повноваженнями арбітражного керуючого не передбачається забезпечення стягнення аліментів. Необхідно зазначити, що судовий виконавець не призупиняє виконавче провадження на підставі рішення про стягнення аліментів.	Внести зміни до частини 4 статті 34 також. Вилучити слово «аліменти» з абзацу 13 Перехідних положень. Внести зміни до частини 3 статті: ...або на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж, стягнення аліментів , а також у разі виконання рішень у немайнових спорах.	Узгодження зі статтею 121.
66	Стаття 5 частина 8 Дія мораторію припиняється впродовж 60 днів з моменту затвердження плану санації. Аналогічно, у частині 8 статті 41 та частині 5 статті 121 передбачені обмежувальні умови для дій мораторію строком 170 і 120 днів, після чого дія мораторію припиняється.	Доцільно було б призупинити строк дії мораторію, якщо призупиняється провадження (у разі оскарження та за інших умов, у зв'язку з якими призупиняється провадження).	Додати таке формулювання до частини 8 статті 5, частини 8 статті 41 і частини 5 статті 121: дія призупиняється, якщо призупиняється провадження.	Забезпечений кредитор має можливість отримати своє забезпечення, що може призвести до неефективності процедури санації в межах встановленого строку. Крім того, існує ризик саботажу процедури, спрямованого на попередження стягнення з боржника, між іншим припинення строків дії мораторію визначається безумовно.
67	Стаття 30 частина 5 Жодного авансування на відшкодування витрат арбітражного керуючого. Кошти витрачаються на оцінку, перевірку, захист, послуги поштового зв'язку. У частині 5 статті 30 зазначається, що комітет кредиторів має право створювати фонд для авансування, але що якщо такий фонд не буде створено?	Створення такого фонду має бути не правом, а обов'язком комітету кредиторів, і необхідно встановити мінімальний поріг, необхідний для відшкодування усіх витрат арбітражного керуючого.	Внести зміни і доповнити частину 5 статті 30.	Це попередить виникнення подальших спорів щодо відшкодування витрат арбітражного керуючого, тому суди матимуть менше справ для розгляду.

#	Питання/проблема/недолік	Рішення (причина)	Пропозиція щодо внесення змін	Коментар
68	Стаття 90 впливає на Закон України «Про виконавче провадження» і не передбачає чіткий алгоритм дій судових виконавців в межах провадження у справі про банкрутство, що може призвести до зловживань	Наслідки закриття провадження у справі про банкрутство повинні бути пов'язані зі статтею 35 Закону України «Про виконавче провадження» і мають бути детально описані, тому що різні наслідки виникають за різних підстав (дії судових виконавців).	Доповнити статтю 35 Закону України «Про виконавче провадження» таким текстом: Якщо господарський суд закриває справу про банкрутство на підставі частини 2 статті 90 Кодексу, судовий виконавець закриває виконавче провадження на підставі частини 3 статті 39 Закону України «Про виконавче провадження». Якщо господарський суд закриває справу про банкрутство на підставі частин 1, 4, 5, 6, 7, 8 статті 90 Кодексу, судовий виконавець закриває виконавче провадження на підставі статті 35 Закону України «Про виконавче провадження».	Узгодити Кодекс та Закон України «Про виконавче провадження».

7. ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ ДО ЗАКОНУ (ПРОПОЗИЦІЇ)

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
1	Абзац 6 ч. 1 Ст. 1	Заінтересовані особи щодо боржника — [...] боржника, у тому числі звільнені з роботи за три роки до відкриття провадження у справі про банкрутство [...]	Заінтересовані особи щодо боржника — [...] боржника, у тому числі звільнені з роботи за останні дванадцять місяців до відкриття провадження у справі про банкрутство [...]
2	Ст. 3 Ч. 1 абзац 6	[...] встановлює порядок здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих, перевірки організації їх роботи, дотримання ними вимог законодавства з питань банкрутства; [...]	[...] встановлює порядок здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих, перевірки організації їх роботи, дотримання ними вимог законодавства з питань банкрутства доти, доки саморегульвна організація не візьме ці питання під свій контроль ; [...]
3	Ч. 1 Ст. 4	Засновники (учасники, акціонери) боржника, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, центральні органи виконавчої влади, органи Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень зобов'язані своєчасно вживати заходів для запобігання банкрутству боржника.	Від засновників (учасників, акціонерів) боржника, власників майна (органів, уповноважених управляти майном) боржника, центральних органів виконавчої влади, органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування вимагається своєчасно вживати повноваженнями.
4	П. 5 ч. 1 Ст. 12	запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою;	запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою на безоплатній основі ;
5	П. 6 ч. 1 Ст. 12	отримувати інформацію з державних реєстрів	отримувати інформацію з державних реєстрів на безоплатній основі
6	П. 5 ч. 2 Ст. 12	[...] та забезпечувати оновлення такої інформації не менше одного разу на місяць у порядку, визначеному державним органом з питань банкрутства	[...] та забезпечувати оновлення такої інформації не менше одного разу на шість місяців, якщо не було змін, що перевищують 5% від балансу боржника (за наявності можливості автоматичного оновлення в електронній системі оновлення має бути виконане протягом 24 годин щоразу після зміни показників звітності) , у порядку, визначеному державним органом з питань банкрутства
7	П. 10а) ч. 2 Ст. 12	Норма відсутня (стосується змін, внесених до абзацу 5 ч. 4 ст. 57)	10а) своєчасно підготувати та направити звіт керуючому санацією відповідно до ст. 57
8	П. 10b) ч. 2 Ст. 12	Норма відсутня (стосується змін, внесених до ч. 8 ст. 42)	10b) виконувати зобов'язання щодо надання звітності відповідно до абзацу 2 ч. 8 ст. 42
9	П. 10c) ч. 2 Ст. 12	Норма відсутня (стосується змін, внесених до ч. 2 ст. 70)	10c) передавати інформацію в центральну базу даних відповідно до ч. 2 ст. 70

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
10	П. 12 ч. 2 Ст. 12	Норма відсутня (стосується змін, внесених до абзаців 1, 2 ч. 3 ст. 61 та ч. 3 ст. 114)	<p>Під час проведення процедури арбітражний керуючий зобов'язаний використовувати лише один (ліквідаційний) рахунок боржника в банківській установі. Залишки коштів на інших рахунках перераховуються на (ліквідаційний) рахунок боржника.</p> <p>Кошти, що надходять під час проведення процедури, зараховуються на (ліквідаційний) рахунок боржника. Після оплати витрат, пов'язаних з проведенням процедури, та сплати основної та додаткової винагороди арбітражного керуючого здійснюються виплати кредиторам у порядку черговості, встановленому цим Кодексом.</p> <p>Арбітражний керуючий повинен забезпечити, щоб поточний рахунок був відкритий у банку, який належним чином захищений від неплатоспроможності. У разі виникнення сумнівів арбітражний керуючий має можливість відкрити рахунок для управління коштами на ім'я боржника безпосередньо в [Національному банку України або одному з державних банків].</p> <p>У разі відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень установи банків, в яких відкрито спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, зобов'язані переказати кошти з такого рахунку на рахунок нового арбітражного керуючого, призначеного господарським судом для виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника.</p> <p>Банк переказує кошти на спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, відкритий новим арбітражним керуючим на підставі платіжної вимоги такого арбітражного керуючого.</p>
11	Ч. 4а Ст. 12	Норма відсутня	Керуючий банкрутством повинен забезпечити дотримання податкового законодавства, вимог до статистичної звітності відповідно до чинного законодавства, митних правил і положень про санкції, а також положень про боротьбу з відмиванням коштів.
12	Ч. 5а Ст. 12	Норма відсутня	Арбітражний керуючий несе особисту, але субсидіарну відповідальність щодо боржника, інтереси якого він представляє, за шкоду, заподіяну державі через надання неточної або неповної інформації чи звітів.
13	Ч. 9 Ст. 12	Норма відсутня (колишня ч. 5 ст. 28)	<p>Арбітражний керуючий зобов'язаний завчасно повідомляти орган, уповноважений управляти державним майном, про час, місце та порядок денний зборів кредиторів та засідань комітету кредиторів державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків.</p> <p>Арбітражний керуючий зобов'язаний завчасно звітувати перед органом, уповноваженим управляти державним майном, про виконання плану реорганізації державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків.</p>

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
14	Ч. 10 Ст. 12	Норма відсутня (колишня ч. 6 ст. 28)	Арбітражний керуючий зобов'язаний звітувати перед органом, уповноваженим управляти державним майном, про виконання плану санації державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків. Арбітражний керуючий надсилає до органу, уповноваженого управляти державним майном, звіт керуючого санацією державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків, розглянутий комітетом кредиторів, та протокол засідання комітету кредиторів не пізніше п'яти днів з дня проведення засідання.
15	Ч. 2 Ст. 14	Помічником арбітражного керуючого може бути громадянин України, який має вищу юридичну або економічну освіту не нижче першого рівня та володіє державною мовою. На помічника арбітражного керуючого поширюються обмеження, передбачені абзацами 1–4 частини другої статті 11 цього Кодексу.	<p>Помічником арбітражного керуючого може бути громадянин України, який має вищу юридичну або економічну освіту не нижче першого рівня та володіє державною мовою. На помічника арбітражного керуючого поширюються обмеження, передбачені абзацами 1–4 частини другої статті 11 цього Кодексу.</p> <p>Протягом перших шести (6) місяців після прийому на роботу особа повинна надати підтвердження проходження щонайменше трьох (3) додаткових навчальних курсів у навчальному центрі саморегульованої організації або аналогічному закладі, щоб продовжити роботу на посаді помічника арбітражного керуючого після закінчення цього терміну. Після цього проходження щонайменше одного курсу з підвищення кваліфікації протягом шестимісячного періоду є обов'язковим. Саморегульована організація веде відповідні реєстри осіб, які пройшли навчання. Керуючий у справах про неплатоспроможність як роботодавець завжди має право переглядати документи в саморегульованій організації або отримувати копії довідок. Помічник арбітражного керуючого отримує копії листів.</p>
16	Ч. 2 Ст. 15	До складу кваліфікаційної комісії входять сім осіб, три з яких призначаються наказом керівника державного органу з питань банкрутства, а чотири призначаються з'їздом арбітражних керуючих. Строк повноважень членів кваліфікаційної комісії становить два роки.	До складу кваліфікаційної комісії входять сім осіб, три з яких призначаються наказом керівника державного органу з питань банкрутства, а чотири призначаються з'їздом арбітражних керуючих. Строк повноважень членів кваліфікаційної комісії становить два роки. Члени кваліфікаційної комісії можуть бути переобрані або призначені максимум двічі.
17	Ч. 2 Ст. 17	Державний орган з питань банкрутства не пізніше ніж на десятий день з дня надходження рекомендації кваліфікаційної комісії видає свідоцтво про право на ведення діяльності арбітражного керуючого та вносить запис до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України.	Державний орган з питань банкрутства не пізніше ніж на десятий день з дня надходження рекомендації кваліфікаційної комісії видає попереднє свідоцтво про право на ведення діяльності арбітражного керуючого. Державний орган з питань банкрутства вносить запис до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, якщо арбітражний керуючий надає докази того, що він застрахований, або якщо страхування підтверджується страховиком та якщо арбітражний керуючий пред'являє попереднє свідоцтво. На цьому етапі видається остаточне свідоцтво арбітражного керуючого, а попереднє свідоцтво вважається недійсним.
18	Абзац 1 ч. 1 Ст. 20	Контроль за діяльністю арбітражних керуючих здійснюється державним органом з питань банкрутства або саморегульованою організацією арбітражних керуючих.	Контроль за діяльністю арбітражних керуючих здійснюється державним органом з питань банкрутства до створення саморегульованої організації та місцевого відділення саморегульованої організації. Після цього контроль здійснюється лише саморегульованою організацією арбітражних керуючих.
19	Ч. 4 Ст. 20	У перевірках беруть участь представники державного органу з питань банкрутства та його територіальних органів з можливістю залучення найбільш досвідчених і висококваліфікованих арбітражних керуючих у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства.	У перевірках беруть участь представники державного органу з питань банкрутства та його територіальних органів доти, доки вони володіють необхідною компетенцією , з можливістю залучення найбільш досвідчених і висококваліфікованих арбітражних керуючих у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
20	Ч. 2 Ст. 22	До складу дисциплінарної комісії входять сім осіб, три з яких призначаються наказом керівника державного органу з питань банкрутства, а чотири призначаються з'їздом арбітражних керуючих. Строк повноважень членів кваліфікаційної комісії становить два роки.	До складу дисциплінарної комісії входять сім осіб, три з яких призначаються наказом керівника державного органу з питань банкрутства, а чотири призначаються з'їздом арбітражних керуючих. Речення 2 та 3 ч. 2 ст. 15 повинні застосовуватися відповідно.
21	Ч. 1 Ст. 24	Арбітражний керуючий укладає із страховиком договір страхування професійної відповідальності за шкоду, заподіяну внаслідок неумисних дій або помилки під час здійснення повноважень арбітражного керуючого.	Арбітражний керуючий укладає із страховиком договір страхування професійної відповідальності за шкоду, заподіяну внаслідок неумисних дій або помилки під час здійснення повноважень арбітражного керуючого після отримання попереднього свідоцтва. Страховик надсилає копію попереднього свідоцтва державному органу з питань банкрутства.
22	Ч. 2 Ст. 24	Страхування професійної відповідальності здійснюється арбітражним керуючим протягом трьох робочих днів з дня внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України запису про надання йому права на ведення діяльності арбітражного керуючого. Ведення діяльності арбітражного керуючого без укладення договору страхування професійної відповідальності забороняється.	Страхування професійної відповідальності здійснюється арбітражним керуючим протягом трьох робочих днів з дня внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України запису про надання йому права на ведення діяльності арбітражного керуючого. Ведення діяльності арбітражного керуючого без укладення договору страхування професійної відповідальності забороняється. Арбітражний керуючий повинен щорічно надавати підтвердження свого страхування або забезпечити надання такого підтвердження страховиком.
23	Ч. 3 Ст. 25	Шкода, заподіяна особі внаслідок умисних дій чи бездіяльності арбітражного керуючого, відшкодовується арбітражним керуючим.	Шкода, заподіяна особі внаслідок умисних дій арбітражного керуючого, відшкодовується арбітражним керуючим.
24	Ч. 4 Ст. 25	Норма відсутня	Якщо спір про призначення керуючого у справі про неплатоспроможність все ще на етапі розгляду (ч. 4 ст. 28), керуючий у справі про неплатоспроможність несе відповідальність за будь-яке погіршення стану відповідно до положень ч. 3 ст. 25.
25	П. 3 ч. 1 Ст. 26	набрання законної сили обвинувальним вироком щодо арбітражного керуючого	набрання законної сили обвинувальним вироком щодо арбітражного керуючого щодо умисних злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України
26	П. 7 ч. 1 Ст. 26	смерть арбітражного керуючого.	смерть арбітражного керуючого, у цьому разі свідоцтво анулюється негайно.
27	Ч. 2 Ст. 26	У разі припинення діяльності арбітражного керуючого його свідоцтво анулюється.	У разі припинення діяльності арбітражного керуючого його свідоцтво анулюється.
28	Абзац 1 ч. 2 Ст. 28	В ухвалі про прийняття заяви про відкриття провадження у справі господарський суд пропонує трьом визначеним шляхом автоматизованого відбору арбітражним керуючим подати заяву про участь у цій справі.	В ухвалі про прийняття заяви про відкриття провадження у справі або в той час, коли повинен бути призначений новий арбітражний керуючий , господарський суд пропонує трьом визначеним шляхом автоматизованого відбору арбітражним керуючим подати заяву про участь у цій справі.
29	Абзаци 3 та 4 ч. 4 Ст. 28	Комітет кредиторів має право в будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав.	Комітет кредиторів має право в будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав. Суд повинен винести рішення з цього клопотання в рамках офіційної процедури, відкритої для оскарження. Доки рішення не стане остаточним, керуючий у справі про неплатоспроможність залишається на посаді, враховуючи підвищену відповідальність, передбачену ч. 4 ст. 25.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
30	Абзац 4 ч. 4 Ст. 28	За наявності підстав для відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень або за клопотанням комітету кредиторів господарський суд протягом 14 днів постановляє ухвалу про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень.	За наявності підстав для відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень або за клопотанням комітету кредиторів господарський суд протягом 14 днів постановляє ухвалу про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень.
31	Ч. 5 Ст. 28	Арбітражний керуючий зобов'язаний завчасно повідомляти орган, уповноважений управляти державним майном, про час, місце та порядок денний зборів кредиторів та засідань комітету кредиторів державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків. Арбітражний керуючий зобов'язаний завчасно звітувати перед органом, уповноваженим управляти державним майном, про виконання плану реорганізації державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків.	Арбітражний керуючий зобов'язаний завчасно повідомляти орган, уповноважений управляти державним майном, про час, місце та порядок денний зборів кредиторів та засідань комітету кредиторів державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків. Арбітражний керуючий зобов'язаний завчасно звітувати перед органом, уповноваженим управляти державним майном, про виконання плану реорганізації державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків. => перенесено до ч. 9 ст. 12
32	Ч. 6 Ст. 28	Арбітражний керуючий зобов'язаний звітувати перед органом, уповноваженим управляти державним майном, про виконання плану санації державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків. Арбітражний керуючий надсилає до органу, уповноваженого управляти державним майном, звіт керуючого санацією державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків, розглянутий комітетом кредиторів, та протокол засідання комітету кредиторів не пізніше п'яти днів з дня проведення засідання.	Арбітражний керуючий зобов'язаний звітувати перед органом, уповноваженим управляти державним майном, про виконання плану санації державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків. Арбітражний керуючий надсилає до органу, уповноваженого управляти державним майном, звіт керуючого санацією державного підприємства або підприємства, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків, розглянутий комітетом кредиторів, та протокол засідання комітету кредиторів не пізніше п'яти днів з дня проведення засідання. => Перенесено до ч. 10 ст. 12
33	Абзац 1 ч. 3 Ст. 30	Додаткова грошова винагорода арбітражного керуючого визначається в розмірі:	Відповідно до положень ч. 3а ст. 30, додаткова грошова винагорода арбітражного керуючого визначається в розмірі:
34	Ч. 3а Ст. 30	Норма відсутня	Винагорода арбітражного керуючого ґрунтується на положеннях абзацу 1 ч. 3 ст. 30, згідно з якими винагорода сплачується лише за ініційовані та проведені ним процедури. Надходження, отримані під час процедур, які були ініційовані раніше, діляться порівну між зацікавленими сторонами після вирахування витрат.
35	Ч. 7 Ст. 30	Норма відсутня	Вищевказана винагорода в будь-якому разі є чистою сумою згідно з податковим законодавством. Якщо з винагороди цього типу вираховуються податки, вони повинні бути сплачені відповідним платником винагороди додатково.
36	Ч. 6а Ст. 32	Норма відсутня	Речення 2 та 3 ч. 2 ст. 15 повинні застосовуватися відповідно.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
37	Абзац 3 ч. 6 Ст. 34	Норма відсутня	Положення цього пункту, а також ч. 2 ст. 4 не поширюються на керівників державних підприємств, які є боржниками, беручи до уваги, що ці підприємства належать державі.
38	Абзац 5 ч. 1 Ст. 35	зобов'язання заявника, боржника та інших осіб надати суду додаткові відомості, необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство;	зобов'язання інших осіб, відмінних від заявника , надати суду додаткові відомості, необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство;
39	Ч. 1 Ст. 36	Боржник до дати проведення підготовчого засідання надає до господарського суду та заявнику відзив на заяву про відкриття провадження у справі. До відзиву боржника додаються докази відправлення заявнику копії відзиву.	Боржник до дати проведення підготовчого засідання надає до господарського суду та заявнику відзив на заяву про відкриття провадження у справі. До відзиву боржника додаються докази відправлення заявнику копії відзиву. Відсутність відзиву на заяву про відкриття провадження у справі не перешкоджає провадженню у справі.
40	Ч. 2, 3 Ст. 36	2. Крім відомостей, передбачених Господарським процесуальним кодексом України, у відзиві боржника зазначаються: Заперечення боржника щодо вимог заявника (заявників); загальна сума заборгованості боржника перед кредиторами за зобов'язаннями, що передбачають виплату грошових коштів, у тому числі зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), з виплати заробітної плати; відомості про наявне у боржника майно, а також про всі рахунки боржника в установах банків та інших фінансово-кредитних установах, реквізити рахунків; відомості про всі рахунки, на яких ведеться облік прав на цінні папери, що належать боржнику у депозитарних установах, їх реквізити; відомості про проведення боржником діяльності, пов'язаної з державною таємницею; Докази необґрунтованості вимог заявника (за наявності). 3. У відзиві боржника можуть зазначитися й інші відомості, що мають значення для розгляду справи. До відзиву боржника також можуть бути додані клопотання боржника. До відзиву також додається довідка органів приватизації (органів, уповноважених управляти об'єктами державної власності) про наявність або відсутність на балансі підприємства, щодо якого відкрито провадження у справі, державного майна, що в процесі приватизації (корпоратизації) не увійшло до статутного капіталу боржника.	2. Крім відомостей, передбачених Господарським процесуальним кодексом України, у відзиві боржника зазначаються: Заперечення боржника щодо вимог заявника (заявників); загальна сума заборгованості боржника перед кредиторами за зобов'язаннями, що передбачають виплату грошових коштів, у тому числі зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), з виплати заробітної плати; відомості про наявне у боржника майно, а також про всі рахунки боржника в установах банків та інших фінансово-кредитних установах, реквізити рахунків; відомості про всі рахунки, на яких ведеться облік прав на цінні папери, що належать боржнику у депозитарних установах, їх реквізити; відомості про проведення боржником діяльності, пов'язаної з державною таємницею; Докази необґрунтованості вимог заявника (за наявності). 3. У відзиві боржника можуть зазначитися й інші відомості, що мають значення для розгляду справи. До відзиву боржника також можуть бути додані клопотання боржника. До відзиву також додається довідка органів приватизації (органів, уповноважених управляти об'єктами державної власності) про наявність або відсутність на балансі підприємства, щодо якого відкрито провадження у справі, державного майна, що в процесі приватизації (корпоратизації) не увійшло до статутного капіталу боржника.
41	Ч. 4 Ст. 36	Відсутність відзиву на заяву про відкриття провадження у справі не перешкоджає провадженню у справі.	Відсутність відзиву на заяву про відкриття провадження у справі не перешкоджає провадженню у справі. => перенесено до ч. 1 ст. 36

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
42	Абзац 5 ч. 6 Ст. 38	Боржник не має права відкликати заяву про відкриття провадження у справі, подану ним відповідно до вимог частини шостої статті 34 цього Кодексу.	Боржник не має права відкликати заяву про відкриття провадження у справі, подану ним відповідно до вимог частини шостої статті 34 цього Кодексу.
43	Абзац 3 ч. 2 Ст. 40	Норма відсутня	Для призначення розпорядника майна відповідним чином застосовуються положення ст. 28. Виплата винагороди розпоряднику майна регулюється положеннями ч. 3 ст. 30.
44	Ч. 9 Ст. 41	Правові наслідки дії мораторію на задоволення вимог кредиторів не застосовуються, якщо провадження у справі закрито у зв'язку з тим, що господарським судом не виявлені ознаки неплатоспроможності боржника.	Правові наслідки дії мораторію на задоволення вимог кредиторів більше не застосовуються, починаючи з дати , станом на яку провадження у справі закрито у зв'язку з тим, що господарським судом не виявлені ознаки неплатоспроможності боржника.
45	Ч. 5 Ст. 42	Норма відсутня	Якщо одержувач вигоди, яка оспорується, відновлює те, що було отримано, його вимога відновлюється.
46	Ч. 6 Ст. 42	Норма відсутня	Вартість розгляду відшкодовується за рахунок активів, задіяних у провадженні у справі про неплатоспроможність, тією мірою, якою вони все ще присутні в ньому, або тією мірою, якою активи, задіяні у провадженні у справі про неплатоспроможність, збагачуються на їх вартість. Крім того, одержувач задоволення вимоги, яка оспорується, може лише звернутися з вимогою про поновлення розгляду як кредитор в межах провадження у справі про неплатоспроможність.
47	Ч. 7 Ст. 42	Норма відсутня	Право, передбачене ч. 1 і 2 ст. 42, застосовується до всіх арбітражних керуючих, незалежно від специфіки їхніх функцій і призначення додаткових проваджень, зокрема до арбітражних керуючих, які діють у розглядах за участю фізичних осіб.
48	Ч. 8 Ст. 42	Норма відсутня	Якщо провадження у справі про неплатоспроможність зазнають змін в конкретному типі проваджень або припиняються, арбітражний керуючий, який подав позов, може продовжувати подавати позови як арбітражний керуючий. У разі виникнення сумнівів, це положення застосовується доти, доки не буде прийнято юридично обов'язкове рішення. Він також має право представляти інтереси боржника в наступних провадженнях (виконання, визначення витрат тощо). Що стосується винагороди, відповідним чином застосовуються положення абзацу 2 ч. 3 ст. 30 за умови, що жодні спеціальні правила не діють. Арбітражний керуючий також повинен щоквартально звітувати чинному арбітражному керуючому та суду про стан провадження. Термін розраховується з моменту подачі позову. Про призначення розпорядника майна господарський суд постановляє ухвалу. => перенесено до абзацу 6 ч. 8 ст. 39
49	Абзац 2 ч. 1 Ст. 44	Про призначення розпорядника майна господарський суд постановляє ухвалу.	Про призначення розпорядника майна господарський суд постановляє ухвалу. => перенесено до абзацу 6 ч. 8 ст. 39

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
50	Ч. 3 Ст. 44	Розпорядник майна зобов'язаний: розглядати заяви кредиторів з грошовими вимогами до боржника, що надійшли в установленому цим Кодексом порядку; вести реєстр вимог кредиторів; повідомляти кредиторів про результати розгляду їхніх вимог; вживати заходів для захисту майна боржника; проводити аналіз фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності боржника та становища на ринках боржника; виявляти (за наявності) ознаки фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства; скликати збори і комітет кредиторів та організувати проведення їх засідань; надавати державному реєстратору в електронній формі через портал електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відомості, необхідні для ведення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства; надавати господарському суду та комітету кредиторів звіт про свою діяльність, а також здійснювати розкриття кредиторам інформації щодо фінансового стану боржника та ходу провадження у справі; не пізніше двох місяців з дня відкриття провадження у справі про банкрутство провести інвентаризацію майна боржника та визначити його вартість; за можливості проведення санації боржника розробити план санації боржника та подати його на розгляд зборам кредиторів; виконувати інші повноваження, передбачені цим Кодексом.	Розпорядник майна зобов'язаний: розглядати заяви кредиторів з грошовими вимогами до боржника, що надійшли в установленому цим Кодексом порядку; вести реєстр вимог кредиторів; повідомляти кредиторів про результати розгляду їхніх вимог; вживати заходів для захисту майна боржника; проводити аналіз фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності боржника та становища на ринках боржника; виявляти (за наявності) ознаки фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства; скликати збори і комітет кредиторів та організувати проведення їх засідань; надавати державному реєстратору в електронній формі через портал електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відомості, необхідні для ведення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства; надавати господарському суду та комітету кредиторів звіт про свою діяльність, а також здійснювати розкриття кредиторам інформації щодо фінансового стану боржника та ходу провадження у справі; не пізніше двох місяців з дня відкриття провадження у справі про банкрутство провести інвентаризацію майна боржника та визначити його вартість; за можливості проведення санації боржника розробити план санації боржника та подати його на розгляд зборам кредиторів; виконувати інші повноваження, передбачені цим Кодексом. => перенесено до ст. 12
51	Ч. 4 Ст. 44	Розпорядник майна несе відповідальність за свої дії та бездіяльність відповідно до закону.	Розпорядник майна несе відповідальність за свої дії та бездіяльність відповідно до закону. => регулюється ст. 25
52	Абзац 1 ч. 5 Ст. 44	Протягом процедури розпорядження майном органи управління боржника не мають права приймати рішення про:	Протягом процедури розпорядження майном рішення органів управління боржника щодо таких питань вважаються недійсними: органи управління боржника не мають права приймати рішення про:

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
53	Абзац 10 ч. 5 Ст. 44	Норма відсутня	Якщо керуючі директори ухвалюють неефективні рішення, які впроваджуються і спричиняють відтоки коштів з компанії, то такі фінансові директори повинні спільно забезпечити повернення коштів до ліквідаційної маси.
54	Абзац 6 ч. 7 Ст. 44	У процедурі розпорядження майном боржник не має права без згоди комітету кредиторів (зборів кредиторів — до моменту формування комітету кредиторів) вчиняти значні правочини, вчинення яких не заборонено цим Кодексом.	У процедурі розпорядження майном боржник не має права без згоди комітету кредиторів (зборів кредиторів — до моменту формування комітету кредиторів) вчиняти значні правочини, вчинення яких не заборонено цим Кодексом.
55	Ч. 8 Ст. 44	У процедурі розпорядження майном боржник не має права без згоди комітету кредиторів (зборів кредиторів — до моменту обрання комітету кредиторів) здійснювати продаж істотних активів боржника.	У процедурі розпорядження майном боржник не має права без згоди комітету кредиторів (зборів кредиторів — до моменту обрання комітету кредиторів) вчиняти значні правочини, вчинення яких не заборонено цим Кодексом.
56	Ч. 9 Ст. 44	Розпорядник майна має право на подання до господарського суду позову щодо визнання недійсними правочинів, у тому числі укладених боржником з порушенням порядку, встановленого цим Кодексом, а також позовів щодо визнання недійсними актів, прийнятих у процедурі розпорядження майном щодо зміни організаційно-правової форми боржника.	Розпорядник майна має право на подання до господарського суду позову щодо визнання недійсними правочинів, у тому числі укладених боржником з порушенням порядку, встановленого цим Кодексом, а також позовів щодо визнання недійсними актів, прийнятих у процедурі розпорядження майном щодо зміни організаційно-правової форми боржника.
57	Ст. 44а	Норма відсутня — перенесено до абзаців 3-6 ч. 4 ст. 61 зі змінами	Оплата витрат, пов'язаних із проведенням ліквідаційної процедури, здійснюється в такому порядку: 1. у першу чергу оплачуються витрати, пов'язані з проведенням процедури, та сплачується винагорода арбітражного керуючого, а також додаткові судові витрати; 2. у другу чергу виконуються зобов'язання перед особами, які після відкриття провадження у справі про банкрутство боржника надавали кредитування, поставляли сировину, комплектуючі з відстроченням платежу. 3. За рахунок коштів, отриманих від реалізації майна, що є предметом забезпечення, відшкодовуються витрати, пов'язані з утриманням та збереженням такого майна, сплачується винагорода оператора електронного майданчика. Склад та розмір таких витрат підлягають погодженню в порядку, визначеному цим Кодексом. 1. Кошти, що залишилися після здійснення зазначених виплат, використовуються виключно для задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями, які забезпечує таке майно. 2. Якщо немає більш детального положення, такий розподіл здійснюється у всіх типах провадження у справах про продаж активів або задоволення вимог.
58	Абзац 1 ч. 1 Ст. 45	Конкурсні кредитори за вимогами, що виникли до дня відкриття провадження у справі про банкрутство, зобов'язані подати до господарського суду письмові заяви з вимогами до боржника, а також документи, що їх підтверджують, протягом 30 днів з дня офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство.	Конкурсні кредитори за вимогами, що виникли до дня відкриття провадження у справі про банкрутство, зобов'язані подати до господарського суду письмові заяви з вимогами до боржника, а також документи, що їх підтверджують, протягом 30 днів з дня офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
59	Абзац 4 ч. 2 Ст. 45	Склад і розмір грошових вимог кредиторів визначаються в національній валюті України. Якщо зобов'язання боржника визначені в іноземній валюті, то склад і розмір грошових вимог кредиторів визначаються в національній валюті за курсом, встановленим Національним банком України на дату подання кредитором заяви з грошовими вимогами до боржника.	Склад і розмір грошових вимог кредиторів визначаються в національній валюті України. Якщо зобов'язання боржника визначені в іноземній валюті, то склад і розмір грошових вимог кредиторів визначаються в національній валюті за курсом, встановленим Національним банком України на дату відкриття провадження у справі про банкрутство.
61	Абзац 1, 2 ч. 8 Ст. 45	Розпорядник майна зобов'язаний окремо повідомити господарський суд про вимоги кредиторів, які забезпечені заставою майна боржника, згідно з їхніми заявами, а за відсутності таких заяв — згідно з даними обліку боржника, а також внести окремо до реєстру відомості про майно боржника, яке є предметом застави згідно з відповідним державним реєстром. Розпорядник майна зобов'язаний окремо повідомити господарський суд про вимоги щодо виплати заробітної плати, авторської винагороди, аліментів, а також про вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян, згідно з заявами таких кредиторів та/або даними обліку боржника.	Розпорядник майна зобов'язаний окремо повідомити господарський суд про вимоги кредиторів, які забезпечені заставою майна боржника, згідно з їхніми заявами, а за відсутності таких заяв — згідно з даними обліку боржника, а також внести окремо до реєстру відомості про майно боржника, яке є предметом застави згідно з відповідним державним реєстром. Розпорядник майна зобов'язаний окремо повідомити господарський суд про вимоги щодо виплати заробітної плати, авторської винагороди, аліментів, а також про вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян, згідно з заявами таких кредиторів та/або даними обліку боржника.
62	Ч. 10 Ст. 45	У процедурі розпорядження майном розпорядник майна за участю боржника розробляє план санації боржника відповідно до вимог цього Кодексу та подає його на розгляд зборів кредиторів.	У процедурі розпорядження майном розпорядник майна за участю боржника може розробити план санації боржника відповідно до вимог цього Кодексу та подати його на розгляд зборів кредиторів. Участь розпорядника майна передбачає попереднє призначення судом або комітетом кредиторів. Крім того, робота розпорядника майна оплачується за подвійною ставкою його винагороди впродовж двох місяців.
63	Ч. 4 Ст. 46	Норма відсутня	Копії письмових повідомлень, обмін якими здійснюється між судом і кредитором, надсилаються сторонам, зазначеним в абзаці 7 ч. 2 ст. 45. Передача судом в неповному обсязі відобразиться на чинності рішення суду, оскільки в інших сторін провадження не було можливості надіслати власні запити на внесення змін. Якщо кредитор не надсилає документ іншим сторонам, документ буде вважатися таким, що надісланий не в повному обсязі.
64	Ч. 1 Ст. 47	Попереднє засідання господарського суду проводиться не пізніше 70 календарних днів, а в разі великої кількості кредиторів — не пізніше трьох місяців з дня проведення підготовчого засідання суду. Про попереднє засідання суду повідомляються сторони, а також інші учасники провадження у справі про банкрутство, визнані такими відповідно до цього Кодексу.	Попереднє засідання господарського суду проводиться не пізніше 70 календарних днів, а в разі великої кількості кредиторів — не пізніше трьох місяців з дня проведення підготовчого засідання суду. Про попереднє засідання суду повідомляються сторони, а також інші учасники провадження у справі про банкрутство, визнані такими відповідно до цього Кодексу.
65	Абзац 11 ч. 1 Ст. 48	Норма відсутня	До запрошення додається порядок денний з конкретними пропозиціями щодо окремих питань, які виносяться на голосування відповідно до ч. 5 ст. 48. Пропозиції повинні супроводжуватися коротким обґрунтуванням, щоб кредитори мали змогу зрозуміти суть.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
66	Абзац 12 ч. 1 Ст. 48	Норма відсутня, колишня ч. 6 ст. 123	Кредитор має право заочного голосування у письмовій формі з приводу кожного питання порядку денного зборів кредиторів. Якщо зборами кредиторів не затверджується інша процедура заочного голосування, кредитор, який голосує заочно, зобов'язаний надіслати результати свого голосування у письмовій формі на адресу арбітражного керуючого принаймні за п'ять днів до дати проведення зборів кредиторів. Арбітражний керуючий оголошує результати голосування такого кредитора іншим кредиторам і такі результати враховуються до загального результату голосування за кожним питанням порядку денного.
67	Абзац 1 ч. 2 Ст. 48	Перші збори кредиторів вважаються повноважними, якщо на них присутні кредитори, які мають не менше ніж дві третини голосів. Якщо перші збори не відбулися через відсутність кредиторів із необхідною кількістю голосів, протягом двох тижнів проводяться повторні перші збори, які вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше половини голосів. Якщо ж і ці збори не відбулися через відсутність кредиторів із необхідною кількістю голосів, протягом двох тижнів проводяться наступні перші збори, які вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше чверті голосів.	Перші збори кредиторів вважаються повноважними, якщо на них присутні кредитори, які мають не менше ніж дві третини голосів. Якщо перші збори не відбулися через відсутність кредиторів із необхідною кількістю голосів, протягом двох тижнів проводяться повторні перші збори, які вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше половини голосів. Якщо ж і ці збори не відбулися через відсутність кредиторів із необхідною кількістю голосів, протягом двох тижнів проводяться наступні перші збори, які вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше чверті голосів. Перші збори кредиторів вважаються повноважними, якщо кредитори були належним чином проінформовані [листи доставляються, як судові рішення]. У разі неявки кредиторів розпорядник майна надає пропозиції на основі пропозицій, передбачених в абзацах 11 і 12 ч. 1 ст. 48.
68	Ч. 4 Ст. 48	Конкурсні кредитори мають на зборах кредиторів кількість голосів, пропорційну сумі вимог кредиторів, включених до реєстру вимог кредиторів за результатами попереднього засідання господарського суду, та кратну одній тисячі гривень. Під час визначення кількості голосів кредиторів з правом вирішального голосу не враховуються суми неустойки (штрафу, пені), інші фінансові санкції, моральна шкода, судовий збір у справі про банкрутство, заявлені або сплачені кредиторами в провадженні у справі про банкрутство.	Конкурсні кредитори мають на зборах кредиторів кількість голосів, пропорційну сумі вимог кредиторів, включених до реєстру вимог кредиторів за результатами попереднього засідання господарського суду та кратну одній тисячі гривень. Під час визначення кількості голосів кредиторів з правом вирішального голосу не враховуються суми неустойки (штрафу, пені), інші фінансові санкції, моральна шкода, судовий збір у справі про банкрутство, заявлені або сплачені кредиторами в провадженні у справі про банкрутство.
69	Ч. 10 Ст. 50	У разі порушення сторонами умов правочинів, вчинених згідно з планом санації, під час проведення процедури санації захист порушеного права, що виникло через проведення процедури санації, здійснюється у межах провадження у справі про банкрутство.	У разі порушення сторонами умов правочинів, вчинених згідно з планом санації, під час проведення процедури санації захист порушеного права, що виникло через проведення процедури санації, здійснюється у межах провадження у справі про банкрутство.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
70	Ч. 2 Ст. 51	Заходами щодо відновлення платоспроможності боржника, які містять план санації, можуть бути: реструктуризація підприємства; перепрофілювання виробництва; закриття нерентабельних виробництв; відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини; виконання зобов'язання боржника третіми особами; задоволення вимог кредиторів в інший спосіб, що не суперечить цьому Кодексу; ліквідація дебіторської заборгованості; реструктуризація активів боржника відповідно до вимог цього Кодексу; продаж частини майна боржника; виконання зобов'язань боржника власником боржника та його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань; відчуження майна та погашення вимог кредиторів шляхом заміщення активів; звільнення працівників боржника, які не можуть бути задіяні в процесі виконання плану санації; одержання кредиту для виплати вихідної допомоги працівникам боржника, які звільняються згідно з планом санації, що відшкодовується відповідно до вимог цього Кодексу позачергово за рахунок продажу майна боржника; одержання позик та кредитів, придбання товарів у кредит; інші заходи з відновлення платоспроможності боржника.	Заходами щодо відновлення платоспроможності боржника, які містять план санації, можуть є: реструктуризація підприємства; перепрофілювання виробництва; закриття нерентабельних виробництв; відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини; виконання зобов'язання боржника третіми особами; задоволення вимог кредиторів в інший спосіб, що не суперечить цьому Кодексу; ліквідація дебіторської заборгованості; реструктуризація активів боржника відповідно до вимог цього Кодексу; продаж частини майна боржника; виконання зобов'язань боржника власником боржника та його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань; відчуження майна та погашення вимог кредиторів шляхом заміщення активів; звільнення працівників боржника, які не можуть бути задіяні в процесі виконання плану санації; одержання кредиту для виплати вихідної допомоги працівникам боржника, які звільняються згідно з планом санації, що відшкодовується відповідно до вимог цього Кодексу позачергово за рахунок продажу майна боржника; одержання позик та кредитів, придбання товарів у кредит; інші заходи з відновлення платоспроможності боржника.
71	Ч. 3 Ст. 51	Під реструктуризацією підприємства розуміється здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів.	Під реструктуризацією підприємства розуміється здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів.
72	Абзац 2 ч. 5 Ст. 52	Якщо план санації передбачає задоволення вимог окремого незабезпеченого кредитора негайно після затвердження плану санації, такі вимоги не враховуються для цілей голосування при схваленні плану санації.	Якщо план санації передбачає задоволення вимог окремого незабезпеченого кредитора негайно після затвердження плану санації, але до постановлення судом ухвали відповідно до ч. 7 ст. 52 загалом , такі вимоги не враховуються для цілей голосування при схваленні плану санації.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
73	Абзац 3 ч. 5 Ст. 52	План санації може містити умову про надання права одному або декільком забезпеченим кредиторам звернути стягнення на заставлене майно після затвердження плану санації господарським судом. У такому разі такі забезпечені кредитори (у межах вимог, забезпечених заставою) не беруть участі у голосуванні щодо питання про схвалення, внесення змін або відхилення плану санації.	План санації може містити умову про надання права одному або декільком забезпеченим кредиторам звернути стягнення на заставлене майно після затвердження плану санації господарським судом. У такому разі такі забезпечені кредитори (у межах вимог, забезпечених заставою) не беруть участі у голосуванні щодо питання про схвалення, внесення змін або відхилення плану санації.
74	Ч. 9 Ст. 52	Господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури у разі, якщо план санації не затверджений судом у межах строку, встановленого цим Кодексом.	Господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури у разі, якщо план санації не затверджений судом у межах строку, встановленого у пункті 1 абзацу 4 частини 1 статті 51 цього Кодексу.
75	Ч. 1 Ст. 57	За 15 днів до закінчення строку проведення процедури санації, визначеного планом санації, а також за наявності підстав для припинення процедури санації керуючий санацією зобов'язаний подати зборам кредиторів письмовий звіт і повідомити кредиторів про час і місце проведення зборів кредиторів.	За 15 днів до закінчення строку проведення процедури санації, визначеного планом санації, а також за наявності підстав для припинення процедури санації керуючий санацією зобов'язаний подати зборам кредиторів письмовий звіт і повідомити кредиторів про час і місце проведення зборів кредиторів.
76	Абзац 5 ч. 4 Ст. 57	У разі виникнення обставин, що є підставою для припинення процедури санації, збори кредиторів можуть прийняти відповідне рішення за відсутності звіту керуючого санацією.	У разі виникнення обставин, що є підставою для припинення процедури санації, збори кредиторів можуть прийняти відповідне рішення за відсутності звіту керуючого санацією.
77	Ч. 6 Ст. 57	Якщо зборами кредиторів не прийнято жодного з рішень, визначених частиною 5 цієї статті, або таке рішення не подано до господарського суду протягом 15 днів з дня закінчення строку процедури санації, господарський суд розглядає питання про закриття провадження у справі про банкрутство або про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури.	Якщо зборами кредиторів не прийнято жодного з рішень, визначених частиною 5 цієї статті, або таке рішення не подано до господарського суду протягом 15 днів з дня закінчення строку процедури санації, господарський суд розглядає питання про закриття провадження у справі про банкрутство або про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури.
78	Ч. 12 Ст. 57	Продовження строку процедури санації здійснюється господарським судом після внесення відповідних змін (доповнень) до плану санації боржника. Зміни до плану санації схвалюються зборами кредиторів та затверджуються господарським судом відповідно до вимог цього Кодексу.	Продовження строку процедури санації здійснюється господарським судом після внесення відповідних змін (доповнень) до плану санації боржника. Зміни до плану санації схвалюються зборами кредиторів та затверджуються господарським судом відповідно до вимог цього Кодексу.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
79	Ст. 58 Ч. 1	1. У випадках, передбачених цим Кодексом, господарський суд у судовому засіданні за участю сторін ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру. Суд визначає строк, протягом якого ліквідатор зобов'язаний здійснити ліквідацію боржника. Цей строк не може перевищувати 12 місяців. Неявка на судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про час і місце такого засідання, не перешкоджає провадженню у справі.	1. У випадках, передбачених цим Кодексом, господарський суд у судовому засіданні за участю сторін ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру. Суд визначає строк, протягом якого ліквідатор зобов'язаний здійснити ліквідацію боржника. Цей строк не може перевищувати 12 місяців. => нова ч. 2 ст. 58 Неявка у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про час і місце такого засідання, не перешкоджає провадженню у справі. => нова ч. 3 ст. 58
80	Ч. 2 Ст. 58	Норма відсутня (колишній абзац 2 ч. 1 ст. 58)	1. Суд визначає строк, протягом якого ліквідатор зобов'язаний здійснити ліквідацію боржника. Цей строк не може перевищувати 12 місяців.
81	Ч. 3 Ст. 58	Норма відсутня (колишній абзац 3 ч. 1 ст. 58)	1. Неявка на судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про час і місце такого засідання, не перешкоджає провадженню у справі.
82	Ч. 2 Ст. 60	Ліквідатор виконує свої повноваження до завершення ліквідаційної процедури в порядку, встановленому цим Кодексом.	Ліквідатор виконує свої повноваження до завершення ліквідаційної процедури в порядку, встановленому цим Кодексом.
83	Ч. 3 Ст. 60	У ліквідаційній процедурі господарський суд розглядає скарги на дії (бездіяльність) ліквідатора та здійснює інші повноваження, передбачені цим Кодексом.	У ліквідаційній процедурі господарський суд розглядає скарги на дії (бездіяльність) ліквідатора та здійснює інші повноваження, передбачені цим Кодексом.
84	Абзац 1, 2 ч. 3 Ст. 61	Під час проведення ліквідаційної процедури ліквідатор зобов'язаний використовувати лише один (ліквідаційний) рахунок боржника в банківській установі. Залишки коштів на інших рахунках перераховуються на ліквідаційний рахунок боржника. Кошти, що надходять при проведенні ліквідаційної процедури, зараховуються на ліквідаційний рахунок боржника. Після оплати витрат, пов'язаних з проведенням процедури, та сплати основної та додаткової винагороди арбітражного керуючого здійснюються виплати кредиторам у порядку черговості, встановленому цим Кодексом.	Під час проведення ліквідаційної процедури ліквідатор зобов'язаний використовувати лише один (ліквідаційний) рахунок боржника в банківській установі. Залишки коштів на інших рахунках перераховуються на ліквідаційний рахунок боржника. Кошти, що надходять при проведенні ліквідаційної процедури, зараховуються на ліквідаційний рахунок боржника. Після оплати витрат, пов'язаних з проведенням процедури, та сплати основної та додаткової винагороди арбітражного керуючого здійснюються виплати кредиторам у порядку черговості, встановленому цим Кодексом. => перенесено у п. 12 ч. 2 ст. 12

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
85	Абзаци 3–6 ч. 3 Ст. 61	Оплата витрат, пов'язаних з проведенням ліквідаційної процедури, здійснюється у такому порядку: у першу чергу оплачуються витрати, пов'язані з проведенням ліквідаційної процедури, та сплачується винагорода ліквідатора; у другу чергу виконуються зобов'язання перед особами, які після відкриття провадження у справі про банкрутство боржника надавали кредитування, поставляли сировину, комплектуючі з відстроченням платежу. За рахунок коштів, отриманих від реалізації майна, що є предметом забезпечення, відшкодовуються витрати, пов'язані з утриманням та збереженням такого майна, сплачується винагорода оператора електронного майданчика. Склад та розмір таких витрат підлягають погодженню в порядку, визначеному цим Кодексом. Кошти, що залишилися після здійснення зазначених виплат, використовуються виключно для задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями, які забезпечує таке майно.	Оплата витрат, пов'язаних з проведенням ліквідаційної процедури, здійснюється у такому порядку: у першу чергу оплачуються витрати, пов'язані з проведенням ліквідаційної процедури, та сплачується винагорода ліквідатора; у другу чергу виконуються зобов'язання перед особами, які після відкриття провадження у справі про банкрутство боржника надавали кредитування, поставляли сировину, комплектуючі з відстроченням платежу. За рахунок коштів, отриманих від реалізації майна, що є предметом забезпечення, відшкодовуються витрати, пов'язані з утриманням та збереженням такого майна, сплачується винагорода оператора електронного майданчика. Склад та розмір таких витрат підлягають погодженню в порядку, визначеному цим Кодексом. Кошти, що залишилися після здійснення зазначених виплат, використовуються виключно для задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями, які забезпечує таке майно. => перенесено до Ст. 44а Положення ст. 44а застосовуються у відповідному порядку
86	Ч. 6 Ст. 61	Дії (бездіяльність) ліквідатора можуть бути оскаржені до господарського суду учасниками справи про банкрутство, права яких порушено такими діями (бездіяльністю).	Дії (бездіяльність) ліквідатора можуть бути оскаржені до господарського суду учасниками справи про банкрутство, права яких порушено такими діями (бездіяльністю).
87	Ч. 8 Ст. 64	Норма відсутня (нове $\pm$ ст. 199 Кодексу Німеччини про неплатоспроможність)	Якщо вимоги кредиторів у межах провадження у справі про неплатоспроможність можуть бути задоволені в повному обсязі, ліквідатор повертає весь залишок боржнику. Якщо боржник не є фізичною особою, ліквідатор повертає особі, яка має відношення до боржника, ту частину залишку, на яку вона мала б право, якби компанія була ліквідована поза провадженням у справі про неплатоспроможність.
88	Ч. 2 Ст. 66	Вихідна допомога звільненим працівникам боржника виплачується арбітражним керуючим у порядку та розмірах, встановлених законодавством про працю та зайнятість населення.	Вихідна допомога звільненим працівникам боржника виплачується арбітражним керуючим у порядку та розмірах, встановлених законодавством про працю та зайнятість населення. Арбітражному керуючому дозволяється брати кошти з активів в управлінському обліку.
89	Ч. 2 Ст. 69	Електронна торгова система повинна бути загальнодоступною, недискримінаційною та гарантувати рівні права та доступ до інформації всім бажаючим. При обміні і збереженні інформації та документів має забезпечуватися непорушність даних про учасників під час проведення аукціону та їх конфіденційність до моменту завершення аукціону.	Електронна торгова система повинна бути загальнодоступною, недискримінаційною та гарантувати рівні права та доступ до інформації всім бажаючим. При обміні і збереженні інформації та документів має забезпечуватися непорушність даних про учасників під час проведення аукціону та їх конфіденційність до моменту завершення аукціону.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
90	Ч. 2 Ст. 70	Норма відсутня	<p>Задля дотримання строків, передбачених частиною першою, оператор центральної бази даних має право зчитувати інформацію з офіційного веб-сайту Міністерства юстиції, на якому публікуються судові рішення. Водночас оператор центральної бази даних може автоматично зберігати усі рішення, в яких йдеться лише про відкриття часткового провадження відповідно до цього Закону. Використовуючи таке сховище, оператор центральної бази даних має право написати призначеному арбітражному керуючому на наступний день після його розпорядження і запитати дані, необхідні для проведення аукціону відповідно до частини першої. Якщо арбітражний керуючий надсилає ці дані впродовж десяти днів після відправлення листа (необхідно передбачити порядок отримання центральною базою даних), строк, зазначений у частині першій, продовжує застосовуватися. Якщо арбітражний керуючий не надає відповідь вчасно, строк, передбачений частиною першою, продовжується максимум на 10 календарних днів після отримання листа від арбітражного керуючого. Арбітражний керуючий повинен забезпечити, щоб його відповідь надійшла до центральної бази даних; це можна зробити шляхом використання функції електронної відповіді або зазначивши унікальний номер файлу.</p> <p>Якщо у відповіді, отриманій від арбітражного керуючого, зазначається, що рішення відповідно до статті 75 ще не було прийняте, арбітражний керуючий повинен повідомити кредиторам про планову дату прийняття рішення. На наступний день після дати, зазначеної у реченні 1, арбітражний керуючий без отримання жодних запитів зобов'язаний повідомити центральну базу даних про те, що таке рішення було прийняте кредиторами (абзац 2 або 3 частини 6 статті 75) або що рішення буде ухвалене судом на підставі частини 7 статті 75. У разі прийняття рішення кредиторами, арбітражний керуючий одразу також додатково надішле необхідну інформацію щодо порядку проведення аукціону і копію всіх матеріалів боржнику. У разі застосування частини 7 статті 75, центральна база даних самостійно повідомляє рішення суду.</p> <p>Якщо впродовж 10 календарних днів з моменту надсилання листа не надходить відповідь від арбітражного керуючого, оператор центральної бази даних надсилає відповідне нагадування. Копія нагадування надсилається наглядовому органу, відповідальному за регулювання діяльності арбітражного керуючого.</p> <p>Якщо впродовж 40 календарних днів з моменту надсилання першого листа не надходить відповідь від арбітражного керуючого, оператор центральної бази даних надсилає відповідне нагадування наглядовому органу, відповідальному за регулювання діяльності арбітражного керуючого, і суду, який ухвалив рішення.</p> <p>Листи, передбачені абзацами 4 і 5, можуть бути згенеровані автоматично. Центральна база даних несе відповідальність за збитки, спричинені внаслідок неправильного надсилання листів, відповідно до вимог законодавства щодо помилок у господарських операціях.</p>

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
91	Ч. 3 Ст. 72	3. У разі скасування аукціону оператори авторизованих електронних майданчиків повертають учасникам сплачені ними гарантійні внески не пізніше трьох банківських днів.	<p>3. У разі скасування аукціону оператори авторизованих електронних майданчиків повертають учасникам сплачені ними гарантійні внески не пізніше трьох банківських днів.</p> <p>=> перенесено до ч. 5 ст. 84</p>
92	Ч. 7 Ст. 75	У разі якщо комітет кредиторів або забезпечений кредитор прийняв рішення про відмову в наданні згоди на продаж майна або не прийняв жодного рішення на засіданні комітету кредиторів чи протягом 20 днів з дня, коли забезпечений кредитор одержав чи мав одержати умови продажу, або якщо арбітражний керуючий не згоден з прийнятим комітетом кредиторів або забезпеченим кредитором рішенням, арбітражний керуючий зобов'язаний звернутися до суду. У такому разі умови аукціону визначаються судом.	<p>У разі якщо комітет кредиторів або забезпечений кредитор прийняв рішення про відмову в наданні згоди на продаж майна або не прийняв жодного рішення на засіданні комітету кредиторів чи протягом 20 днів з дня, коли забезпечений кредитор одержав чи мав одержати умови продажу, або якщо арбітражний керуючий не згоден з прийнятим комітетом кредиторів або забезпеченим кредитором рішенням, арбітражний керуючий зобов'язаний звернутися до суду. У такому разі умови аукціону визначаються судом і суд зобов'язаний повідомити боржника про проведення аукціону.</p>
93	Ч. 1 Ст. 76	Під час продажу на аукціоні права вимоги про проведення аукціону також повідомляється боржник.	<p>Під час продажу на аукціоні права вимоги про проведення аукціону також повідомляється боржник.</p> <p>=> перенесено до речення 2 ч. 7 ст. 75 (СУД) і до абзацу 2 ч. 2 ст. 70 (Кредитори)</p>
94	Ч. 2 Ст. 76	Під час продажу на аукціоні нерухомого майна оголошення повинно бути розміщено також на відповідному нерухомому майні.	<p>Під час продажу на аукціоні нерухомого майна оголошення повинно бути розміщено також на відповідному нерухомому майні.</p>
95	Ч. 3 Ст. 76	Замовник аукціону забезпечує доступ до відомостей про майно, що підлягає продажу, а також можливість ознайомитися з майном за його місцезнаходженням.	<p>Замовник аукціону забезпечує доступ до відомостей про майно, що підлягає продажу, а також можливість ознайомитися з майном за його місцезнаходженням.</p>
96	Ч. 4 Ст. 76	4. Доступ до інформації, оприлюдненої в електронній торговій системі, є безоплатним та вільним.	<p>Доступ до інформації, оприлюдненої в електронній торговій системі, є безоплатним та вільним.</p>
97	Ч. 5 Ст. 76	5. Додаткові умови оголошення та повідомлення про проведення аукціону встановлюються Кабінетом Міністрів України.	<p>Додаткові умови оголошення та повідомлення про проведення аукціону встановлюються Кабінетом Міністрів України.</p>
98	Ч. 1 Ст. 78	Державному органу з питань банкрутства, адміністратору електронної торгової системи, замовнику та оператору авторизованого електронного майданчика заборонено вчиняти дії, спрямовані на надання іншим особам відомостей про учасників аукціону.	<p>Державному органу з питань банкрутства, адміністратору електронної торгової системи, замовнику та оператору авторизованого електронного майданчика заборонено вчиняти дії, спрямовані на надання іншим особам відомостей про учасників аукціону, або брати участь в аукціоні самостійно.</p>

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
99	Ч. 1 Ст. 80	Перший аукціон проводиться без можливості зниження початкової ціни. Повторний аукціон може проводитися з можливістю зниження початкової вартості лише за згодою забезпеченого кредитора щодо майна, яке є предметом забезпечення, або за згодою комітету кредиторів щодо іншого майна, яке підлягає продажу.	Перший аукціон проводиться без можливості зниження початкової ціни. Повторний аукціон може проводитися з можливістю зниження початкової вартості лише за згодою забезпеченого кредитора щодо майна, яке є предметом забезпечення, або за згодою комітету кредиторів щодо іншого майна, яке підлягає продажу. => перенесено до абзацу 1 ч. 2 ст. 80
100	Ч. 2 Ст. 80	Комітет кредиторів або забезпечений кредитор, надаючи згоду на проведення першого повторного аукціону з можливістю зниження початкової вартості, має право визначити граничну ціну, до якої може бути знижено початкову вартість під час проведення аукціону.	Повторний аукціон може проводитися з можливістю зниження початкової вартості лише за згодою забезпеченого кредитора щодо майна, яке є предметом забезпечення, або за згодою комітету кредиторів щодо іншого майна, яке підлягає продажу. Комітет кредиторів або забезпечений кредитор, надаючи згоду на проведення першого повторного аукціону з можливістю зниження початкової вартості, має право визначити граничну ціну, до якої може бути знижено початкову вартість під час проведення аукціону.
101	Ч. 1 Ст. 81	Якщо майно боржника, що є предметом забезпечення, не продано на повторному аукціоні, кредитор, вимоги якого воно забезпечує, має право протягом 20 днів з дня закінчення цього аукціону звернутися до арбітражного керуючого із заявою про продаж йому не проданого майна.	Якщо майно боржника, що є предметом забезпечення, не продано на повторному або другому повторному аукціоні, кредитор, вимоги якого воно забезпечує, має право протягом 20 днів з дня закінчення цього аукціону звернутися до арбітражного керуючого із заявою про продаж йому не проданого майна.
102	Ч. 2 Ст. 81	Арбітражний керуючий протягом 3 днів складає протокол про продаж забезпеченому кредитору майна за початковою вартістю повторного аукціону.	Арбітражний керуючий протягом 3 днів складає протокол про продаж забезпеченому кредитору майна за початковою вартістю повторного аукціону, або — у разі використання можливості після другого повторного аукціону — за початковою вартістю другого повторного аукціону.
103	Ч. 3 Ст. 81	Якщо майно боржника, що є предметом забезпечення, не продано на другому повторному аукціоні, кредитор, вимоги якого воно забезпечує, має право протягом 20 днів з дня закінчення цього аукціону звернутися до арбітражного керуючого із заявою про продаж йому не проданого майна.	Якщо майно боржника, що є предметом забезпечення, не продано на другому повторному аукціоні, кредитор, вимоги якого воно забезпечує, має право протягом 20 днів з дня закінчення цього аукціону звернутися до арбітражного керуючого із заявою про продаж йому не проданого майна.
104	Ч. 4 Ст. 81	Арбітражний керуючий протягом 3 днів складає протокол про продаж забезпеченому кредитору майна за початковою ціною другого повторного аукціону.	Арбітражний керуючий протягом 3 днів складає протокол про продаж забезпеченому кредитору майна за початковою ціною другого повторного аукціону.
105	Абзац 2 Ч. 2 Ст. 82	Норма відсутня	Якщо виплата за вимогою здійснюється після початку аукціону, така сума вважається першою виплатою переможця аукціону ціни аукціону. Арбітражний керуючий інформує центральну базу даних про одержання такої суми після закінчення аукціону і забезпечує зниження непогашеної ціни купівлі на відповідну суму. Якщо переможець аукціону здійснює переплату, то арбітражний керуючий одразу повертає таку суму переможцю. Арбітражний керуючий за жодних обставин не має права утримувати або зараховувати таку суму.
106	Ч. 3 Ст. 82	Умови договору купівлі-продажу права вимоги боржника повинні передбачати, що перехід права вимоги здійснюється лише після його повної оплати.	Умови договору купівлі-продажу права вимоги боржника повинні передбачати, що перехід права вимоги здійснюється лише після його повної оплати. Умови, передбачені статтею 79, застосовуються відповідно. Початкова ціна може бути зменшена до балансової вартості вимоги, яка зазначена в останньому погодженому балансовому звіті до початку провадження у справі про неплатоспроможність або в інших аналогічних документах.

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
107	Ч. 3 Ст. 84	Гарантійний внесок не підлягає поверненню у разі, якщо аукціон закінчився без визначення переможця (крім випадків виявлення недоліків майна, не зазначених в оголошенні про проведення аукціону). Гарантійний внесок не підлягає поверненню переможцю аукціону, якщо він не виконав обов'язку щодо сплати ціни відповідно до вимог цього Кодексу. Такі гарантійні внески (за вирахуванням винагороди оператора авторизованого електронного майданчика з гарантійного внеску переможця) перераховуються боржнику у строк, передбачений частиною першою цієї статті.	Гарантійний внесок не підлягає поверненню у разі, якщо аукціон закінчився без визначення переможця (крім випадків виявлення недоліків майна, не зазначених в оголошенні про проведення аукціону). Гарантійний внесок не підлягає поверненню переможцю аукціону, якщо він не виконав обов'язку щодо сплати ціни відповідно до вимог цього Кодексу. Такі гарантійні внески (за вирахуванням винагороди оператора авторизованого електронного майданчика з гарантійного внеску переможця) перераховуються боржнику у строк, передбачений частиною першою цієї статті.
108	Ч. 5 Ст. 84	Норма відсутня => колишня ч. 3 ст. 72	У разі скасування аукціону оператори авторизованих електронних майданчиків повертають учасникам сплачені ними гарантійні внески не пізніше трьох банківських днів.
109	Ч. 1 Ст. 114	Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи користується всіма правами арбітражного керуючого відповідно до законодавства, у тому числі має право: 1) запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою щодо майна боржника — фізичної особи, у тому числі які містять конфіденційну інформацію та/або банківську таємницю; 2) отримувати інформацію з державних реєстрів, у тому числі з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством; 3) здійснювати огляд майна боржника; 4) отримувати інформацію про рух коштів на рахунках боржника відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».	Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи користується всіма правами арбітражного керуючого відповідно до законодавства, у тому числі має право: 1) запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою щодо майна боржника — фізичної особи, у тому числі які містять конфіденційну інформацію та/або банківську таємницю; 2) отримувати інформацію з державних реєстрів, у тому числі з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством; 3) здійснювати огляд майна боржника; 4) отримувати інформацію про рух коштів на рахунках боржника відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність». У разі виникнення сумнівів вся інформація надається за три роки, що передували відкриттю провадження у справі.
110	Ч. 3 Ст. 114	У разі відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень установи банків, в яких відкрито спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, зобов'язані переказати кошти з такого рахунку на рахунок нового арбітражного керуючого, призначеного господарським судом для виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника. Банк переказує кошти на спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, відкритий новим арбітражним керуючим на підставі платіжної вимоги такого арбітражного керуючого.	У разі відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень установи банків, в яких відкрито спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, зобов'язані переказати кошти з такого рахунку на рахунок нового арбітражного керуючого, призначеного господарським судом для виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника. Банк переказує кошти на спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, відкритий новим арбітражним керуючим на підставі платіжної вимоги такого арбітражного керуючого. => перенесено до п. 12 ч. 2 ст. 12

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
111	Ч. 5 Ст. 116	5. Декларація про майновий стан подається боржником за три роки (за кожен рік окремо), що передували поданню до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Декларація повинна містити інформацію щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї, що перевищують 30 розмірів мінімальної заробітної плати. До членів сім'ї боржника належать особи, які перебувають у шлюбі з боржником (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації), а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, інші особи, які спільно з ним проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких з боржником не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.	5- Декларація про майновий стан подається боржником за три роки (за кожен рік окремо), що передували поданню до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Декларація повинна містити інформацію щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї, що перевищують 30 розмірів мінімальної заробітної плати. До членів сім'ї боржника належать особи, які перебувають у шлюбі з боржником (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації), а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, інші особи, які спільно з ним проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких з боржником не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.
112	Ч. 6 Ст. 123	Кредитор має право заочного голосування у письмовій формі з приводу кожного питання порядку денного зборів кредиторів. Якщо зборами кредиторів не затверджується інша процедура заочного голосування, кредитор, який голосує заочно, зобов'язаний надіслати результати свого голосування у письмовій формі на адресу арбітражного керуючого принаймні за п'ять днів до дати проведення зборів кредиторів. Арбітражний керуючий оголошує результати голосування такого кредитора іншим кредиторам і такі результати враховуються до загального результату голосування за кожним питанням порядку денного.	Кредитор має право заочного голосування у письмовій формі з приводу кожного питання порядку денного зборів кредиторів. Якщо зборами кредиторів не затверджується інша процедура заочного голосування, кредитор, який голосує заочно, зобов'язаний надіслати результати свого голосування у письмовій формі на адресу арбітражного керуючого принаймні за п'ять днів до дати проведення зборів кредиторів. Арбітражний керуючий оголошує результати голосування такого кредитора іншим кредиторам і такі результати враховуються до загального результату голосування за кожним питанням порядку денного. => перенесено до п. 12 ч. 1 ст. 48

#	Джерело	Кодекс як є	Нове положення
113	Прикінцеві та перехідні положення Абзац 1-3, 2а, 2б ч. 2	З дня введення в дію цього Кодексу визнати такими, що втратили чинність: Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 31, ст. 440 із наступними змінами); Постанову Верховної Ради України «Про введення в дію Закону України «Про банкрутство» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 31, ст. 441). [...]	2. З дня введення в дію цього Кодексу визнати такими, що втратили чинність: Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 31, ст. 440 із наступними змінами); Постанову Верховної Ради України «Про введення в дію Закону України «Про банкрутство» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 31, ст. 441). [...] 2а. (Старі закони, які повторно набувають чинності) Закони, зазначені у частині 2 (старі закони), набувають чинності станом на (дату внесення + 10 днів, дату внесення змін) з таким уточненням: 1) Правовий статус станом на 23:59 20 жовтня 2019 року буде повністю відновлений. 2) Зміни, вже внесені в цей правовий статус, залишаються незмінними, якщо вони: а) засновані на Законі 2597-VIII (новий закон від 18.10.2018 року) або б) внесені на підставі судових рішень. 3) Відповідно до пункту 2) постанови арбітражного керуючого також залишаються чинними та дійсними, якщо вони були винесені до дати внесення змін. 4) Арбітражний керуючий не несе відповідальності за відчуження відповідно до пункту 3), якщо відчуження було санкціоновано і вступило в силу на підставі старих законів або нового закону. 5) Пункт 4) не поширюється на продаж активів, який повинен проводитися виключно на підставі положень нового закону. 6) Відповідальність судів, чинного судді або виконуючого обов'язки судді, або держави припиняється, якщо виконували ними дії або рішення на підставі фактів або законодавства мали силу, якби вони були дозволені та мали силу відповідно до старих або нових законів. 2б. (нові перехідні положення) 1) Старі закони залишаються чинними для проваджень, вже відкритих станом на 23:59 20 жовтня 2019 року, до прийняття судом рішення про застосування до провадження нового закону на вимогу осіб, що мають право подати відповідне клопотання відповідно до старих або нового закону. Автоматичний перехід до застосування нового закону не буде застосовуватися. 2) Арбітражні керуючі, зареєстровані відповідно до старого законодавства, повинні перереєструватися протягом 12 місяців з моменту набрання чинності цього закону відповідно до положень нового закону. Своєчасного подання документів до відповідного компетентного органу достатньо для дотримання встановлених термінів.

8. ДОДАТОК: МОРАТОРІЇ НА БАНКРУТСТВО ТА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

1. НОВІ/НЕЩОДАВНІ МОРАТОРІЇ, ЗОКРЕМА ПОВ'ЯЗАНІ З КРИЗОЮ, СПРИЧИНЕНОЮ COVID-19

№ / Дата	Поточний статус у ВРУ	Сектор/підприємства, які є бенефіціарами	На який вид заборгованості поширюється	Умови мораторію / Коментарі	Строк дії / Положення, яким скасовується
Закон України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства» № 686-IX від 5 червня 2020 року	Підписано Президентом 13 жовтня 2020	1. Казенні підприємства та бюджетні установи 2. Підприємств, які забезпечують водопостачання, опалення та водовідведення	Усі види заборгованості Заборгованість перед постачальниками енергії (електроенергії)	– Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство (у тому числі початок реструктуризації в рамках процедури банкрутства, оголошення боржника банкрутом або початок процедури ліквідації)	1. Немає 2. На час дії ЗУ «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії»
Проект закону 2390 Про внесення змін до КУЗПБ (щодо заходів, спрямованих на погашення заборгованості, що утворилася на оптовому ринку електричної енергії) 20 травня 2020 року	Прийнято в першому читанні	Постачальники електроенергії – ДП «Енергоринок»	Усі види заборгованості	– Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство (у тому числі початок реструктуризації в рамках процедури банкрутства, оголошення боржника банкрутом або початок процедури ліквідації) – Зупинення усіх відкритих проваджень у справах про банкрутство	Немає

№ / Дата	Поточний статус у ВРУ	Сектор/підприємства, які є бенефіціарами	На який вид заборгованості поширюється	Умови мораторію / Коментарі	Строк дії / Положення, яким скасовується
Закон України № 728-IX від 18 червня 2020 р. (Зміни до КпБУ через COVID)	Підписано Президентом 13 жовтня 2020	Усі підприємства	Усі види заборгованості	– Фактичне зупинення усіх відкритих проваджень у справах про банкрутство – Боржники звільняються від зобов'язання звертатися до суду з повідомленням про банкрутство – Заборона на задоволення вимог забезпечених кредиторів – Кредитори не можуть ініціювати відкриття провадження у справі про банкрутство протягом 90 днів після закінчення карантину стосовно зобов'язань боржника, які виникли починаючи з 1 лютого 2020 року – Засідання кредиторів у віддаленому режимі – З арбітражного керуючого знімається відповідальність за бездіяльність , якщо така бездіяльність була спричинена пандемією – Ризики та витрати на утримання майна боржника покладатимуться на кредиторів , які вирішили відкласти реалізацію ліквідаційної маси	Під час офіційного карантину та протягом 90 днів після його завершення

2. МОРАТОРІЇ, ЯКІ ІСНУВАЛИ ДО ПОЧАТКУ КРИЗИ, СПРИЧИНЕНОЇ COVID-19

№ / Дата	Поточний статус у ВРУ	Сектор/підприємства, які є бенефіціарами	На який вид заборгованості поширюється	Умови мораторію / Коментарі	Строк дії / Положення, яким скасовується
2864-III (Про введення мораторію на примусову реалізацію майна) 5 січня 2002 року	Чинний	1. Усі об'єкти нерухомості, засоби виробництва, а також акції (паї, частки), що є частиною статутного капіталу державних підприємств 2. Усі підприємства, де частка держави складає більше 25%	Усі види заборгованості Вийнятки: – Зарплати та інші виплати працівникам – Виплати до Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування	– Заборона примусової реалізації об'єктів нерухомості, засобів виробництва, а також акцій (паїв, часток), що є частиною статутного капіталу державних підприємств – Заборона примусового виконання рішень щодо усіх об'єктів нерухомості, засобів виробництва, а також акцій (паїв, часток), що є частиною статутного капіталу державних підприємств	Немає До того часу, поки ВРУ не прийме законодавства, яке регулюватиме примусову реалізацію таких активів

№ / Дата	Поточний статус у ВРУ	Сектор/підприємства, які є бенефіціарами	На який вид заборгованості поширюється	Умови мораторію / Коментарі	Строк дії / Положення, яким скасовується
1414-VIII (Про фінансову реструктуризацію) 19 жовтня 2016 року	Чинний	Фінансові установи	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Боржники звільняються від зобов'язання задовольняти будь-які вимоги кредиторів – Заборона примусової реалізації активів боржника – Не накладаються штрафи за невиконання зобов'язань – Боржник не може звернутися за реструктуризацією або звільненням від боргових зобов'язань – Зупинення усіх відкритих проваджень у справах про банкрутство 	19 жовтня 2022 Період застосування у випадку кожного окремого підприємства не повинен перевищувати 180 днів
4442-VI (Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування) 23 лютого 2012 року	Чинний	Державне підприємство АТ «Українська залізниця» (Укрзалізниця, УЗ) та його філії	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Заборона примусової реалізації активів Укрзалізниці в Донецькій та Луганській областях, на які тимчасово не поширюється юрисдикція України – Заборона примусової реалізації усього майна боржника у відкритих справах про банкрутство – Заборона на накладання арешту на майно боржника з метою виконання судового рішення (стосується лише боргів філій Укрзалізниці в Донецькій і Луганській областях, на які тимчасово не поширюється юрисдикція України) 	Немає Мораторій знімається після проведення інвентаризації та оцінки активів компанії
2269-VIII (Про приватизацію державного і комунального майна) 7 березня 2018 року	Чинний	Усі підприємства, де частка держави складає більше 50%	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство стосовно підприємств, які входять до переліку об'єктів приватизації – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство стосовно підприємств, які були приватизовані 	Немає Під час та протягом одного року після приватизації
2021-VIII (Про відновлення платоспроможності державних вугільновидобувних підприємств) 24 травня 2017 року	Чинний	Державні вугільновидобувні підприємства	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Зупинення усіх відкритих виконавчих проваджень – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство 	1 січня 2022 року

№ / Дата	Поточний статус у ВРУ	Сектор/підприємства, які є бенефіціарами	На який вид заборгованості поширюється	Умови мораторію / Коментарі	Строк дії / Положення, яким скасовується
2508-VII (Про вирішення питань заборгованості Укроборонпрому) 22 серпня 2018 року	Чинний	Державне підприємство Укроборонпром (УОП) та його філії	Борг перед РФ та російськими підприємствами	<ul style="list-style-type: none"> – Заборона відкриття нових виконавчих проваджень та зупинення усіх відкритих – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство 	Немає
399-IX (Про Чорноморнафтогаз) 29 грудня 2019 року	Чинний	Державне підприємство «Чорноморнафтогаз»	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Зупинення усіх відкритих виконавчих проваджень – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство – Припинення відкритих проваджень у справах про банкрутство 	31 грудня 2022 року
145-IX (Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації») 2 жовтня 2019 року	Чинний	Державні підприємства, де частка держави складає більше 50%, крім Укроборонпрому	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Зупинення усіх відкритих виконавчих проваджень – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство 	1 жовтня 2022 року
1304-VII (Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті) 3 липня 2014 року	Чинний	Фізичні особи	Нерухоме майно, яке є предметом застави або іпотеки за споживчими кредитами в іноземній валюті	– Заборона на вчинення виконавчих дій стосовно об'єктів нерухомості, які підпадають під дію мораторію	21 жовтня 2020 року
3640 (Мораторій на примусове стягнення майна, наданого в якості забезпечення кредитів в іноземній валюті) 16 вересня 2020	Прийнятий, повернутий з пропозиціями Президента	Фізичні особи	Нерухоме майно, що є предметом застави або іпотеки за споживчими кредитами в іноземній валюті	– Подовження заборони вчинення виконавчих дій стосовно майна, наданого в якості забезпечення кредитів в іноземній валюті	18 місяців з дати набрання чинності (до 21 квітня 2020 року)

№ / Дата	Поточний статус у ВРУ	Сектор/підприємства, які є бенефіціарами	На який вид заборгованості поширюється	Умови мораторію / Коментарі	Строк дії / Положення, яким скасовується
2374 (Про забезпечення платоспроможності підприємств, які провадили господарську діяльність на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях)	Зареєстровано у ВРУ в листопаді 2019 року, включено до порядку денного у вересні 2020 року	Усі підприємства	Усі види заборгованості	<ul style="list-style-type: none"> – Зупинення виконавчих проваджень стосовно підприємств, які провадили господарську діяльність чи мали філії/обладнання на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях до 14 квітня 2014 р. – Заборона на відкриття проваджень у справах про банкрутство щодо таких підприємств – Припинення відкритих проваджень у справах про банкрутство	1 січня 2022 р

* * *